

STRATEGIA ROZWOJU GMINY GRĘBÓW

2024 - 2030

Spis treści

1.	Strategia w skrócie.....	4
2.	Jak pracowaliśmy nad Strategią Rozwoju Gminy Grębów na lata 2024-2030	5
3.	Trendy globalne	7
4.	Kontekst zewnętrzny	9
5.	Diagnoza Gminy Grębów	12
5.1	Położenie geograficzne i administracyjne.....	12
5.2	Strefa społeczna	15
5.2.1	Sytuacja demograficzna.....	15
5.2.2	Edukacja i wychowanie.....	23
5.2.3	Ochrona zdrowia	28
5.2.4	Pomoc społeczna	29
5.2.5	Kultura i sport	35
5.2.6	Aktywność obywatelska	40
5.2.7	Bezpieczeństwo publiczne.....	44
5.3	Strefa gospodarcza.....	46
5.3.1	Rynek pracy i bezrobocie.....	46
5.3.2	Przedsiębiorczość i rolnictwo	52
5.3.3	Turystyka	61
5.3.4	Gospodarka finansowa	64
5.4	Strefa Przestrzenna	71
5.4.1	Środowisko naturalne i formy ochrony przyrody.....	71
5.4.2	Dziedzictwo kulturowe	85
5.4.3	Planowanie przestrzenne	90
5.4.4	Mieszkalnictwo	93
5.4.5	Infrastruktura techniczna i gospodarka odpadami komunalnymi	96
6.	Gmina w oczach mieszkańców	109
7.	Wnioski z diagnozy	116
7.1.	Obszar społeczny.....	117
7.2.	Obszar gospodarczy	119
7.3.	Obszar przestrzenno-środowiskowy.....	121
7.4.	Analiza SWOT	122
7.5.	Główne problemy w obszarach Strategii	126
7.6.	Wyzwania.....	126

8. Plan operacyjny strategii rozwoju Gminy Grębów na lata 2024-2030 oraz kierunki interwencji rozwoju Gminy	128
8.1 Misja i wizja.....	128
8.2 Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia	129
9. Wieloletni Plan inwestycyjny.....	152
10. Kształtowanie przestrzeni Gminy oraz obszary strategicznej interwencji.....	159
10.1 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	159
10.2 Model struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy.....	167
10.3 Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań.....	174
11. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	184
11.1 System realizacji strategii.....	184
11.2 Wdrażanie Strategii.....	186
11.3 System monitorowania i ewaluacji Strategii.....	188
11.4 Ewaluacja – ocena skutków wdrażania zapisów Strategii	189
11.5 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.....	190
12 . Ramy finansowe oraz źródła finansowania	192
Spis tabel	196
Spis map	199
Spis wykresów	201
Spis zdjęć	204

STRATEGIA W SKRÓCIE

Strategia rozwoju gminy jest zestawieniem celów, potrzeb i sposobów ich zaspokojenia. Jest podręcznikiem dla mieszkańców, inwestorów, ale przede wszystkim pracowników urzędu i radnych. Każdy, kto sięgnie po ten dokument wie, do czego Gmina Grębów dąży, w czym chce być najlepsza i jakie są jej priorytety rozwoju.

Podstawą prawną uchwalenia Strategii Rozwoju Gminy Grębów na lata 2024-2030 jest ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40). Zgodnie z art. 10e ust. 1 te same ustawy gmina może opracować strategię rozwoju gminy, natomiast art. 10f ust. 2 określa, że projekt strategii opracowuje wójt oraz przedkłada go zarządowi województwa w celu wydania opinii, dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie, określonych w strategii rozwoju województwa.

JAK PRACOWALIŚMY NAD STRATEGIĄ ROZWOJU GMINY GRĘBÓW NA LATA 2024-2030

Strategia została oparta o dane statystyczne (część diagnostyczna), jednak kluczową rolę w wytyczeniu przyszłości gminy Grębów odegrali mieszkańcy, radni i urzędnicy. Ich opinie i wizje rozwoju pozyskane podczas spotkań i badań ankietowych były podstawą do prac nad niniejszą Strategią.

Wizja gminy Grębów do 2030 r.

- spotkania z pracownikami urzędu,
- spotkania z radnymi gminy,
- ankieta,

Diagnoza barier i potencjałów

- analiza danych statystycznych,
- analiza dokumentów planistycznych,
- ankieta,
- analiza SWOT

Cele strategiczne

- ankiety,
- analiza SWOT,
- spotkania,

Projekt strategii Rozwoju Gminy Grębów

- zgłaszanie uwag,
- spotkania,

TRENDY GLOBALNE

Na dynamikę rozwoju oraz zachodzące zmiany w gminie Grębów, oprócz lokalnych uwarunkowań, problemów i potencjałów wpływają również globalne lub krajowe trendy. Poniżej przedstawiono kilka najważniejszych trendów determinujących obrany kierunek rozwoju gminy.

STARZENIE SIĘ SPOŁECZEŃSTWA

Do 2050 roku co trzeci Europejczyk będzie miał ponad 60 lat. Średnia długość naszego życia rośnie, jednocześnie spada wskaźnik urodzeń. Rosnąca liczba osób starszych w społeczeństwie wpływa na funkcjonowanie gmin, a także na liczbę miejsc pracy oraz rodzaj produktów. Powoduje to również szereg konsekwencji gospodarczych – coraz mniej osób będzie płaciło podatki jako osoby aktywne zawodowo, rośnie obciążenie systemu ochrony zdrowia, a jednocześnie coraz więcej osób będzie potrzebowało wsparcia państwa w postaci emerytury czy renty. W tym kontekście bardzo istotne jest takie strategiczne zarządzanie gminą, które będzie

dążyć do zwiększania liczby i odsetka osób aktywnych zawodowo. Wygrywać będą te gminy, które skutecznie utrzymają obecnych i przyciągną nowych mieszkańców.

ZMIANY KLIMATU I CZYSTSZA ENERGIA

Postępujące zmiany klimatyczne wymagają - zarówno od administracji, biznesu, jak i mieszkańców, radykalnych zmian na poziomie działań systemowych i jednostkowych. Rosnąca świadomość energetyczna i ekologiczna sprawiają, że rynek i zainteresowanie zielonymi źródłami energii stale wzrasta, również wśród mieszkańców gminy Grębów. Unia Europejska, poszczególne kraje oraz firmy za swój długofalowy cel stawiają sobie zeroemisyjność i neutralność klimatyczną. Nie jest tajemnicą, że bardzo duży wpływ na rozwój wszystkich regionów będzie miała jedna z kluczowych dla Komisji Europejskiej strategii rozwoju - Europejski Zielony Ład. Ta nowa polityka UE dotyczy wszystkich sektorów gospodarki, w szczególności transportu, energii, rolnictwa, obiektów budowlanych i przemysłu. Stawienie czoła zmianom klimatycznym i odpowiednie wykorzystanie narzędzi, które oferowane są na szczeblu krajowym i europejskim dają szansę na to, by zwiększyć odporność gminy Grębów na zmiany klimatu i zmniejszyć wpływ gminy na pogarszanie się stanu środowiska.

SIECIOWANIE USŁUG

Idea łączenia produktów i usług oraz współpracy wielu, czasami zaskakujących podmiotów, nie jest nowa, ale zaczyna nabierać rozpędu. Rośnie multifunkcjonalność, zarówno miejsc (przestrzeni publicznych, budynków użyteczności publicznej), jak i produktów czy usług tak, aby odpowiedzieć na jak najwięcej potrzeb konsumentów. Przejawiać się może w tworzeniu produktów sieciowych w gminie Grębów, integracji środków transportu, pakietowaniu usług, np. turystycznych, hotelarskich, gastronomicznych oraz bardzo szerokiej współpracy pomiędzy podmiotami różnych branż. Takie podejście stwarza warunki do kompleksowej obsługi odwiedzających gminę turystów.

LOKALNOŚĆ

Jako przeciwieństwo postępującej globalizacji, lokalność jest synonimem tego co bardziej autentyczne, wartościowe i o lepszej jakości. Swoje odzwierciedlenie znajduje zarówno w coraz powszechniejszym wsparciu lokalnych przedsiębiorców i wytwórców żywności, kultywowaniu tradycji i kultury oraz mocniejszym skupieniu uwagi na najbliższym otoczeniu. Trend ten w gminie Grębów przejawia się przede wszystkim w działalności lokalnych stowarzyszeń i organizacji społecznych w zakresie kultury i zachowania tożsamości lokalnej, co znacząco wpływa na zacieśnienie więzi sąsiedzkich i budowę odpowiedzialnego, aktywnego społeczeństwa w gminie.

KONTEKST ZEWNĘTRZNY

Na prowadzenie polityki rozwoju w gminie Grębów, oprócz wewnętrznie obowiązujących polityk i aktów prawa miejscowego wpływają również ustalenia i polityki na poziomie regionalnym i krajowym. Najważniejszymi dokumentami strategicznymi, które oddziałują na działania podejmowane w gminie Grębów są:

- Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 (SRWP 2030),
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030),
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR).

Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 organizuje działania samorządu województwa, wskazując najważniejsze wyzwania rozwojowe dla regionu. Zawiera katalog priorytetów oraz kierunków działań, które określają, jak doprowadzić do spójnego i zrównoważonego rozwoju województwa. Aby realizować kierunki założone w Strategii, zastosowano wymiar terytorialny poprzez skoncentrowanie działań na wykorzystaniu potencjałów rozwojowych na określonym obszarze, tzw. obszarze strategicznej interwencji.

Spośród wymienionych w SRWP 2030 priorytetów w poszczególnych obszarach tematycznych, kluczowe dla rozwoju gminy Grębów są priorytety występujące w ramach Obszaru tematycznego 3. Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska, które zakładają rozbudowę infrastruktury służącej rozwojowi oraz optymalizację wykorzystania zasobów naturalnych i energii, przy zachowaniu dbałości o stan środowiska przyrodniczego. Jednak, aby rozwój gminy przebiegał w sposób zrównoważony, istotna jest również realizacja działań w ramach pozostałych obszarów tematycznych.

Polityka regionalna na szczeblu centralnym koordynowana jest przez Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2030. Zakłada ona zrównoważony i bardziej spójny rozwój całego kraju i zmniejszanie dysproporcji rozwojowych między obszarami miejskimi i wiejskimi. W szczególności wspiera miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją. Strategia Rozwoju Gminy Grębów na lata 2024-2030 będzie wpisująca się w realizację wyzwań wskazanych dla polityki regionalnej w KSRR 2030, tj.:

- adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczanie zagrożeń dla środowiska;
- przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych;
- rozwój i wsparcie kapitału ludzkiego i społecznego;
- wzrost produktywności i innowacyjności regionalnych gospodarek;
- rozwój infrastruktury podnoszącej konkurencyjność, atrakcyjność inwestycyjną i warunki życia w regionach;
- zwiększenie efektywności zarządzania rozwojem (w tym finansowania działań rozwojowych) oraz współpracy między samorządami terytorialnymi i między sektorami;
- przeciwdziałanie nierównościom terytorialnym i przestrzennej koncentracji problemów rozwojowych oraz niwelowanie sytuacji kryzysowych na obszarach zdegradowanych.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, jako jeden z ważniejszych dokumentów krajowych wskazuje, że zrównoważony rozwój społeczny i regionalny to rozwój skierowany na terytorialną różnorodność oraz jej atuty, a jednocześnie dbający o zapewnienie całemu społeczeństwu wysokiej jakości życia. Jako główny cel SOR określono tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

Obszary wiejskie w Polsce charakteryzuje zróżnicowanie przestrzenne pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, jak i funkcji gospodarczych (są to zarówno obszary z dominacją rolnictwa tradycyjnego, obszary rolnictwa wielkoobszarowego, obszary z dominacją funkcji turystycznej, jak i silnie zurbanizowane obszary położone w pobliżu dużych aglomeracji i mniejszych miast). Pobudzanie ich rozwoju wymaga zintegrowanego i jednocześnie zindywidualizowanego podejścia uwzględniającego ich potencjały i potrzeby rozwojowe. Kierując się celami strategicznymi SOR polityka wobec obszarów wiejskich musi wspierać ich rozwój w oparciu o posiadane przez nie endogeniczne potencjały. Efektem będzie m.in. wyrównywanie szans rozwojowych wszystkim mieszkańcom wsi. Implikuje to działania dotyczące pobudzania przedsiębiorczości, przekształceń strukturalnych, zwiększania mobilności i zapewnienia odpowiedniej jakości usług decydujących o perspektywach rozwojowych (zdrowie, edukacja, transport publiczny), zapewniając przy tym zachowanie walorów kulturowych, krajobrazu i środowiska przyrodniczego.

Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Grębów na lata 2024-2030 będzie się wpisywać w zakładane działania określone w SOR dla obszarów wiejskich, co potwierdza zarówno sformułowana Wizja rozwoju gminy, jak i przyjęte cele strategiczne, które służyć będą urzeczywistnieniu się tej wizji.

DIAGNOZA GMINY GRĘBÓW

5.1 Położenie geograficzne i administracyjne

Gmina Grębów jest gminą wiejską położoną w północnej części województwa podkarpackiego, na terenie powiatu tarnobrzckiego. Jej powierzchnia wynosi 187 km², co stanowi 35,89% powierzchni powiatu tarnobrzckiego oraz 1,05 % powierzchni województwa podkarpackiego.

Położenie gminy Grębów na tle województwa podkarpackiego oraz powiatu tarnobrzckiego, przedstawiają poniższe mapy.

Mapa 1 Gmina Grębów na tle województwa podkarpackiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.wikipedia.org

Mapa 2 Gmina Grębów na tle powiatu tarnobrzskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://www.gminy.pl/powiaty/214.html>

Gmina Grębów graniczy od północy z gminą Gorzyce, od północnego wschodu z gminą Zaleszany (powiat stalowowolski), od wschodu z gminą Stalowa Wola, od południowego wschodu z gminą Bojanów (powiat stalowowolski), od południowego zachodu z gminą Nowa Dęba oraz od strony zachodniej z gminą Tarnobrzeg.

Pod względem powierzchni, gmina Grębów jest największą gminą w powiecie, co zostało przedstawione w poniższej tabeli.

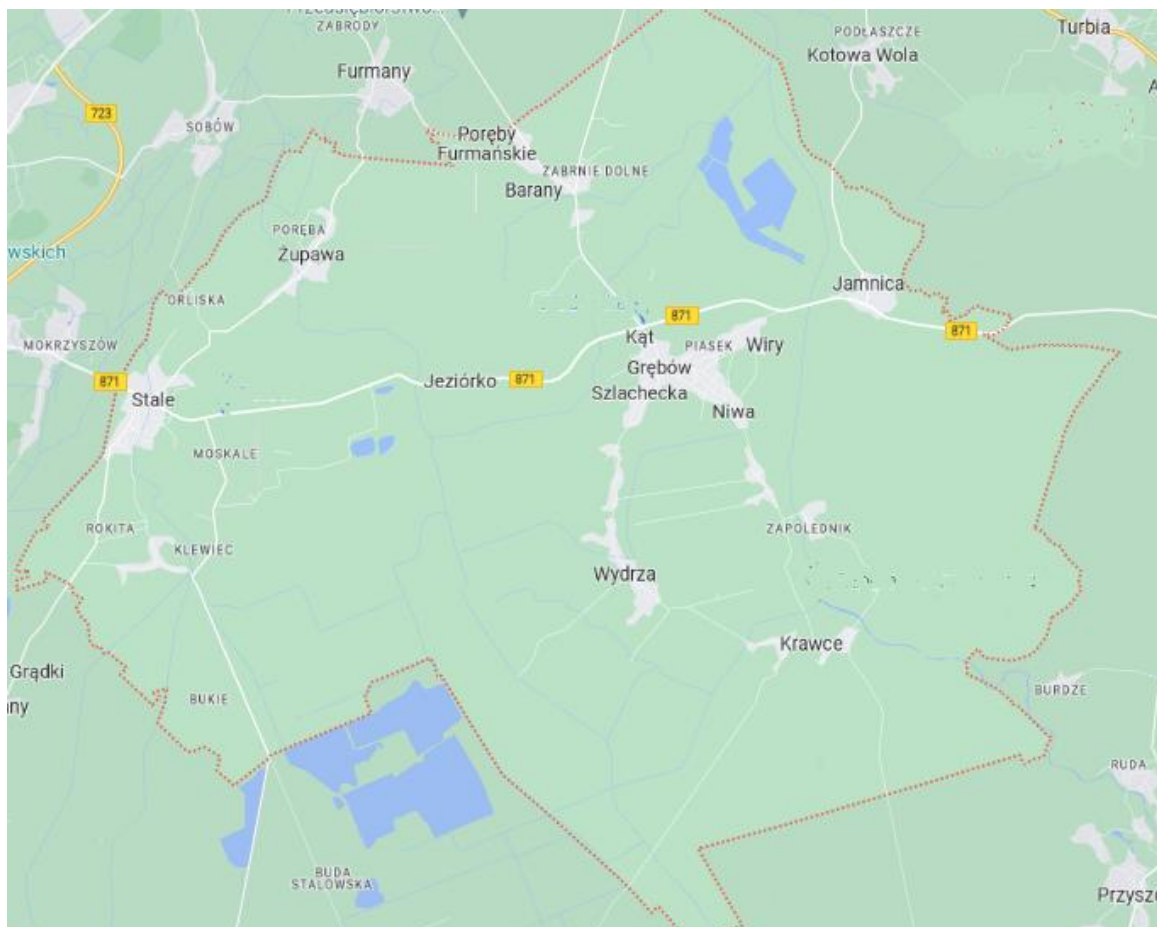
Tabela 1 Powierzchnia gmin powiatu tarnobrzskiego oraz ich udział w powierzchni powiatu

Gmina	Powierzchnia (w km ²)	% powierzchni powiatu tarnobrzskiego
Baranów Sandomierski	122	23,42
Gorzyce	69	13,24
Grębów	187	35,89
Nowa Dęba	143	27,45
Powiat tarnobrzski	521	100,00

Źródło: Opracowanie własne

Gminę Grębów tworzy 10 sołectw: Grębów, Grębów-Zapolednik, Jamnica, Krawce, Poręby Furmańskie, Stale, Wydrza, Zabrze, Żupawa-Orliska, których układ przedstawia poniższa mapa.

Mapa 3 Układ osadniczy gminy Grębów

Źródło: www.google.com/maps

Na terenie gminy Grębów nie ma żadnej miejscowości posiadającej status miasta, przy czym najbliższymi ośrodkami miejskimi są miasta: Tarnobrzeg, Nowa Dęba, Stalowa Wola. Funkcję centrum usługowo-administracyjnego w gminie pełni miejscowość Grębów, będąca siedzibą władz samorządowych.

5.2 Strefa społeczna

5.2.1 Sytuacja demograficzna

Uwarunkowania demograficzne są jednym z kluczowych czynników mających wpływ na sytuację społeczno-gospodarczą oraz kształtujących procesy rozwojowe na danym obszarze. Procesy demograficzne zachodzące w danym obszarze można analizować w oparciu o dane dotyczące liczby ludności, migracji i przyrostu naturalnego, strukturą ludności, procesami starzenia się społeczeństwa, a także prognozą demograficzną.

Potencjał demograficzny gminy Grębów, zgodnie danymi GUS z 2022 roku, wynosił 10 010 osób, co stanowiło 19,51% ogółu ludności powiatu tarnobrzeskiego. Z kolei średnia gęstość zaludnienia wynosiła 53,5 osób/km², co było najniższym wynikiem w powiecie tarnobrzeskim. W latach 2017-2022 liczba mieszkańców wzrosła o 0,8 %. Gmina Grębów jest jedyną gminą w powiecie, w której liczba mieszkańców na przestrzeni lat 2017-2022 wzrosła.

Stan ludności gminy Grębów na tle pozostałych gmin powiatu tarnobrzeskiego w roku 2017 i 2022 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2 Liczba ludności oraz średnia gęstość zaludnienia gmin powiatu tarnobrzeskiego w 2017 i 2022 roku

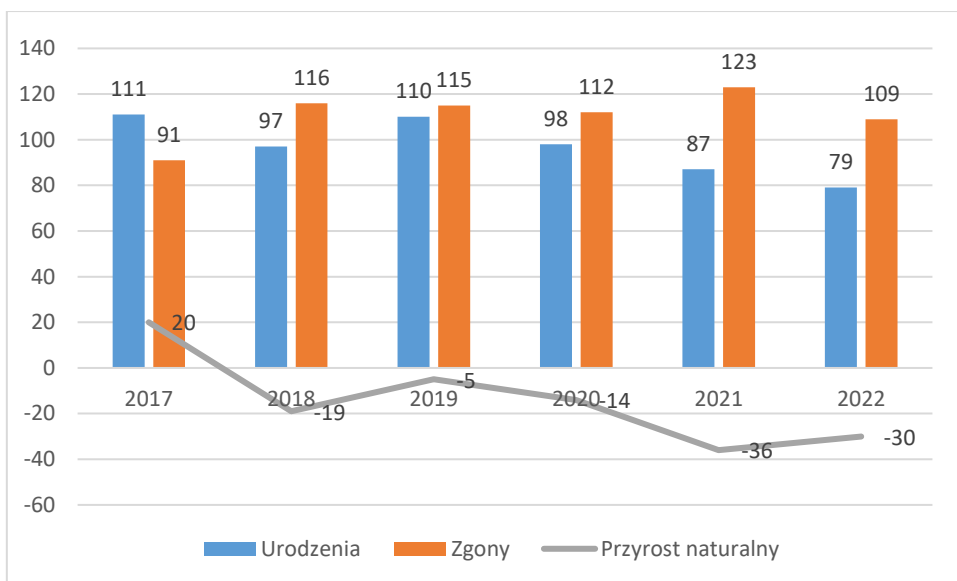
Nazwa gminy	Ludność				Wzrost/spadek (%)
	2017		2022		
	ogółem	osób/km ²	ogółem	osób/km ²	
Baranów Sandomierski	11 980	98,6	11 359	93,4	-5,2%
Gorzyce	13 292	192,9	12 767	185,3	-3,9%
Grębów	9 926	53,0	10 010	53,5	0,8%
Nowa Dęba	18 190	126,8	17 164	119,7	-5,6%
Powiat tarnobrzeski	53 388	102,5	51 300	98,5	-3,9%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na przestrzeni lat 2017-2022, we wszystkich gminach powiatu tarnobrzeskiego z wyjątkiem gminy Grębów można zauważyć tendencję spadkową, jeśli chodzi o liczbę mieszkańców. Najwięcej mieszkańców biorąc pod uwagę rok 2017 i 2022 ubyło w gminie miejsko-wiejskiej Nowa Dęba, tj. 1026 osób (spadek liczby mieszkańców o 5,6%), natomiast najmniej w gminie Gorzyce – 525 osób (spadek o 3,9%).

Jednym z kluczowych czynników wpływających na zmianę liczby ludności jest ruch naturalny ludności oraz wynikający z niego przyrost naturalny, który stanowi różnicę pomiędzy urodzeniami, a zgonami na danym obszarze. W 2022 roku na terenie gminy Grębów liczba urodzeń wyniosła 79, natomiast liczba zgonów 109, w związku z czym wartość przyrostu naturalnego wyniosła -30. Analizując dane dotyczące liczby urodzeń i zgonów na przestrzeni lat 2017-2022, można zauważyć, że w tym okresie wartość przyrostu naturalnego nie miała jednolitej tendencji malejącej lub rosnącej. W roku 2017 miał miejsce dodatni przyrost naturalny i wyniósł on 20. Od 2019 roku nastąpił spadek wartości przyrostu naturalnego, który w 2020 roku przyjął jedynie wartość - 5. Wartość przyrostu naturalnego w analizowanym okresie tylko raz miała wartość dodatnią.

Wykres 1 Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w gminie Grębów na przestrzeni lat 2017-2022

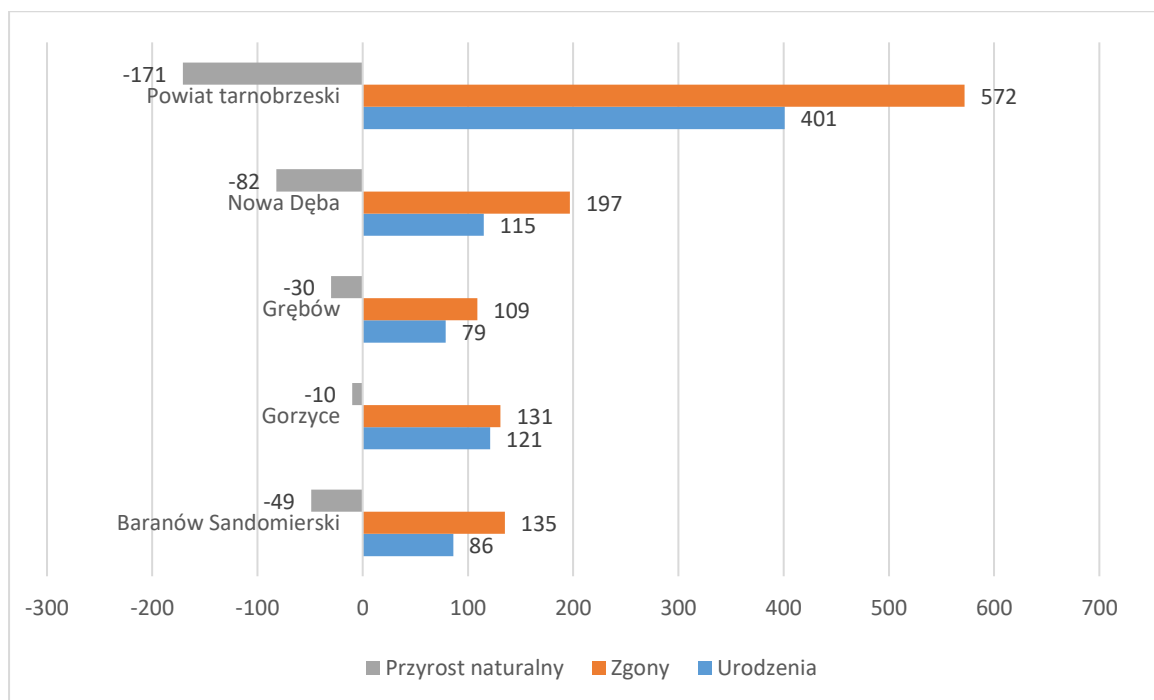

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na tle całego powiatu tarnobrzeskiego, pod względem wartości przyrostu naturalnego gmina Grębów w 2022 r. miała drugi najniższy wynik przyrostu naturalnego, który wyniósł -30. W gminie Grębów w 2022 r. wystąpiła najniższa liczba zgonów w powiecie.

Liczbę urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny w 2021 r. w gminach powiatu tarnobrzeskiego, przedstawia poniższy wykres.

Wykres 2 Liczba urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny na terenie gmin powiatu tarnobrzeskiego w roku 2022

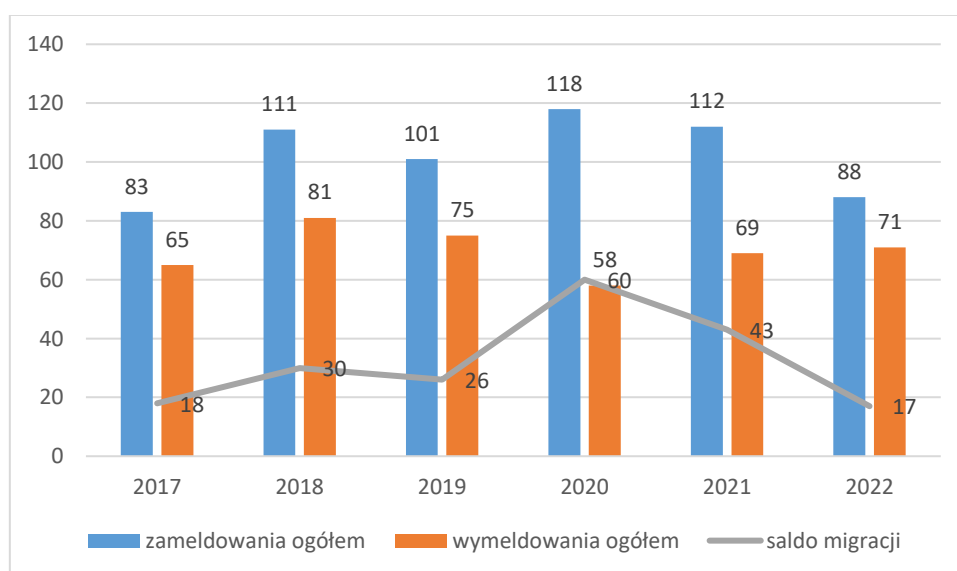
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Zasadniczy wpływ na procesy demograficzne na danym obszarze ma również kwestia migracji ludności. Migracją określa się przemieszczanie ludzi, które ma na celu zmianę miejsca zamieszkania. Ze względu na kierunek migracji, wyróżnia się migracje wewnętrzne – w obrębie własnego kraju oraz migracje zagraniczne – do innego kraju. Można również wyróżnić typy migracji ze względu na jej przyczynę, tj. m. in. migracje ekonomiczne, związane np. z pracą zawodową, migracje edukacyjne, które spowodowane są np. wyjazdem na studia, lub też migracje społeczne, wynikające np. z chęci zmiany otoczenia.

Zjawisko migracji na danym obszarze mierzy się liczbą zameldowań oraz wymeldowań, których różnica stanowi saldo migracji. Na terenie gminy Grębów w 2022 roku, odnotowano 88 zameldowań oraz 71 wymeldowań, w wyniku czego wartość salda migracji wyniosła 17. Na przestrzeni lat 2017-2022 saldo migracji w każdym roku miało wartość dodatnią.

Liczbę zameldowań i wymeldowań ogółem w gminie Grębów oraz saldo migracji na przestrzeni lat 2017-2022 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 3 Liczba zameldowań i wymeldowań ogółem oraz saldo migracji w gminie Grębów na przestrzeni lat 2017-2022

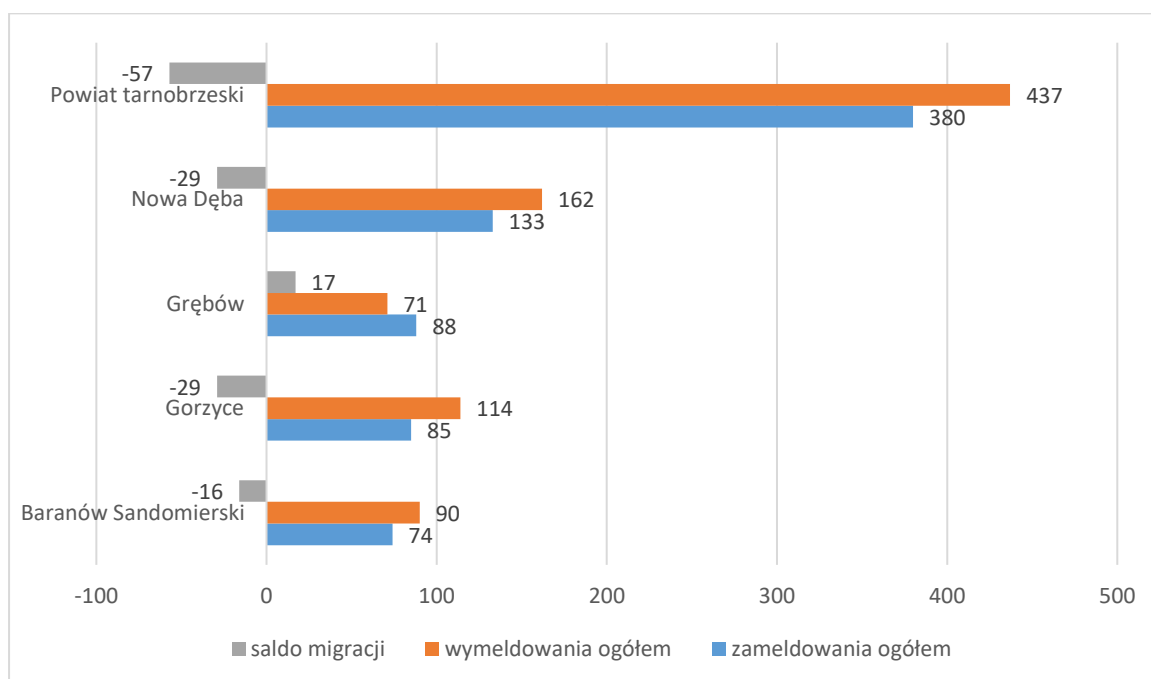

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Saldo migracji wpływa na sytuację społeczno-gospodarczą oraz potencjał demograficzny gminy. Istotnym problemem jest odpływ ludzi młodych, wykształconych, aktywnych i innowacyjnych, co przyczynia się do zmniejszania potencjalnych zasobów pracy, a także obniżania ich jakości. Ujemne saldo migracji w 2022 roku wystąpiło we wszystkich gminach powiatu tarnobrzeskiego, z wyjątkiem gminy Grębów, a najmniejsza jego wartość wystąpiła w gminie Baranów Sandomierski.

Liczbę zameldowań i wymeldowań oraz saldo migracji na terenie gmin powiatu tarnobrzeskiego w 2022 roku przedstawia poniższy wykres.

Wykres 4 Liczba zameldowań i wymeldowań ogółem oraz saldo migracji na terenie gmin powiatu tarnobrzesckiego w roku 2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Analiza struktury wiekowej mieszkańców gminy Grębów w oparciu dane GUS z 2017 i 2022 roku ukazuje, że na przestrzeni lat 2017-2022 wzrosła liczba osób w wieku przedprodukcyjnym oraz poprodukcyjnym – wzrost odpowiednio o 41 i o 116 osoby, przy równoczesnym spadku liczby osób wieku produkcyjnym – spadek o 73 osób. Do osób w wieku przedprodukcyjnym zalicza się osoby w wieku do 17 roku życia, które nie osiągnęły jeszcze zdolności do pracy, z kolei do osób w wieku produkcyjnym – mężczyzn w wieku od 18 do 64 roku życia oraz kobiety w wieku od 18 do 59 roku życia.

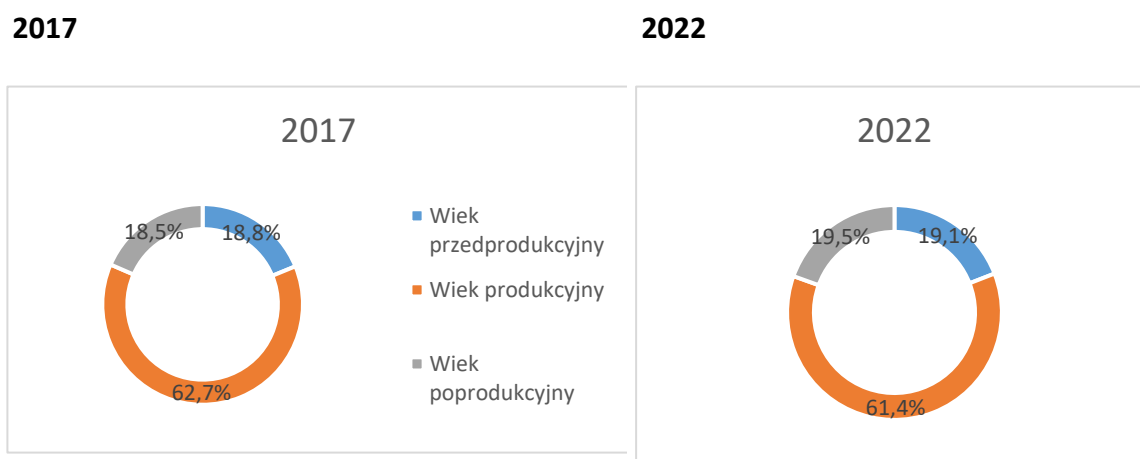
Strukturę mieszkańców gminy Grębów według trzech grup wiekowych w roku 2017 i 2022 przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 3 Struktura mieszkańców gminy Grębów według trzech grup wiekowych w 2017 oraz 2022 roku

Grupa wiekowa	2017		2022	
	Liczba mieszkańców	% ogółu mieszkańców	Liczba mieszkańców	% ogółu mieszkańców
Wiek przedprodukcyjny	1 867	18,8	1 908	19,1
Wiek produkcyjny	6 224	62,7	6 151	61,4
Wiek poprodukcyjny	1 835	18,5	1 951	19,5
Razem	9 926	100,0	10 010	100,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 5 Struktura mieszkańców gminy Grębów według trzech grup wiekowych w 2017 oraz 2022 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Biorąc pod uwagę współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi (65 i więcej lat) w gminie Grębów w 2022 roku kształtował się on na poziomie 24,6 osoby, co było najniższym wynikiem w powiecie tarnobrzeskim i jednocześnie było poniżej średniej dla powiatu tarnobrzeskiego i województwa podkarpackiego. Innym wskaźnikiem określającym procesy demograficzne na danym obszarze jest odsetek osób w wieku 65 i więcej lat w populacji ogółem, który na terenie gminy Grębów wyniósł 16,6 co było również najniższym wynikiem w powiecie i kształtowało się również poniżej średniej dla powiatu i województwa.

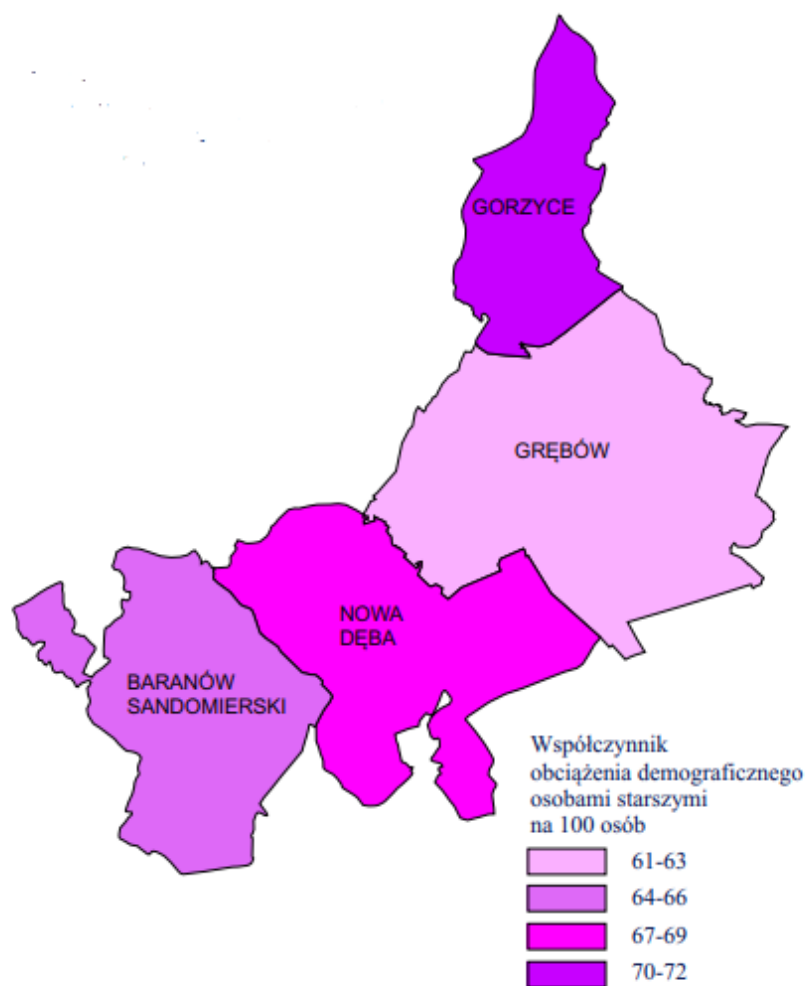
Liczbę ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, wartość współczynnika obciążenia demograficznego osobami starszymi oraz odsetek osób w wieku 65 i więcej lat w populacji ogółem w poszczególnych gminach powiatu tarnobrzeskiego oraz w województwie podkarpackim w roku 2022 przedstawia poniższa tabela i mapa.

Tabela 4 Wskaźniki obciążenia demograficznego w poszczególnych gminach powiatu tarnobrzeskiego oraz w województwie podkarpackim w 2022 roku

Nazwa gminy	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	Odsetek osób w wieku 65 i więcej lat w populacji ogółem
Baranów Sandomierski	64,0	26,8	18,1
Gorzyce	70,6	29,2	19,1
Grębów	62,7	24,6	16,6
Nowa Dęba	68,6	31,5	20,8
Powiat tarnobrzeski	66,9	28,5	19,0
Województwo podkarpackie	67,0	26,9	17,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Mapa 4 Wskaźniki obciążenia demograficznego w poszczególnych gminach powiatu tarnobrzeskiego w 2022 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

W 2017 roku, Główny Urząd Statystyczny zaprezentował „Prognozę ludności gmin na lata 2017-2030”, będącą opracowaniem eksperymentalnym, w której punktem wyjścia był stan ludności w dniu 31 grudnia 2016 roku. Z uwagi na dużą zmienność kształtowania się procesów demograficznych pod wpływem trudnych do przewidzenia czynników, które określają sytuację społeczną, ekonomiczną i zdrowotną i w konsekwencji wpływają na indywidualne decyzje ludności (w kwestii założenia rodziny, ruchów migracyjnych itp.), w niniejszej prognozie zaobserwować można różnice w stosunku do danych uzyskanych w aktualnych badaniach oraz wyników bilansów ludności. Niemniej, celem prognozy jest wskazanie kierunków przyszłych zmian w rozwoju demograficznym oraz potencjalnych negatywnych zjawisk, wymagających podjęcia interwencji przez odpowiednie organy pomocy społecznej.

Analizując dane dotyczące prognozy liczby ludności w gminie Grębów do roku 2030, zauważyć można, że prognozowane jest wystąpienie tendencji wzrostowej w liczbie mieszkańców gminy, przy równoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Dane dla okresu od 2017 do 2022 roku odbiegają od danych przedstawionych w toku przeprowadzonej w niniejszym podrozdziale analizy uwarunkowań demograficznych, wzrost liczby mieszkańców postępuje

szybciej niż prognozowano, natomiast spadek liczby osób w wieku produkcyjnym również postępuje szybciej niż prognozowano, co wymaga podjęcia działań samorządu w celu odwrócenia tego trendu.

Dane dotyczące prognozowanej liczby ludności według ekonomicznych grup wiekowych na przestrzeni lat 2017-2030 oraz ruchu naturalnego i wędrownego w tym okresie w gminie Grębów, przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 5 Prognoza ludności Grębów na lata 2017-2030

Rok	Liczba ludności ogółem	Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym	Liczba ludności w wieku produkcyjnym	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym
2017	9 911	1 845	6 237	1 829
2018	9 919	1 790	6 270	1 859
2019	9 927	1 756	6 281	1 890
2020	9 936	1 729	6 286	1 921
2021	9 945	1 725	6 248	1 972
2022	9 952	1 711	6 242	1 999
2023	9 961	1 695	6 241	2 025
2024	9 967	1 695	6 217	2 055
2025	9 974	1 652	6 245	2 077
2026	9 980	1 629	6 239	2 112
2027	9 984	1 624	6 224	2 136
2028	9 988	1 599	6 203	2 186
2029	9 989	1 579	6 194	2 216
2030	9 991	1 556	6 182	2 253

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 (opracowanie eksperymentalne)

Tabela 6 Ruch naturalny i wędrowny w gminie Grębów w latach 2017-2030

Rok	Ruch naturalny			Migracje wewnętrzne na pobyt stały		
	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	Napływ	Odływ	Saldo
2017	82	89	-7	72	57	+15
2018	83	89	-6	69	56	+13
2019	83	90	-7	69	55	+14
2020	84	90	-6	69	55	+14

2021	83	90	-7	68	53	+15
2022	82	90	-8	67	53	+14
2023	82	89	-7	67	52	+15
2024	81	89	-8	64	51	+13
2025	81	88	-7	63	50	+13
2026	81	89	-8	63	50	+13
2027	80	91	-11	63	49	+14
2028	79	91	-12	63	48	+15
2029	78	91	-13	61	48	+13
2030	77	90	-13	61	47	+14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 (opracowanie eksperymetalne)

5.2.2 Edukacja i wychowanie

Edukacja wraz z wychowaniem pełnią niezwykle ważną rolę w sferze społecznej oraz w kształtowaniu kapitału ludzkiego, mając kluczowe znaczenie dla szans rozwojowych społeczeństwa. Jakość kapitału ludzkiego, na którą wpływ ma system edukacji, zasadniczo wpływa m. in. na rynek pracy. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców w zakresie edukacji publicznej należy do zadań własnych gminy, a wydatki przeznaczane na kwestie z nią związane stanowią znaczną część budżetu każdej gminy.

Ważną rolę w wychowaniu dzieci pełnią instytucjonalne formy opieki nad najmłodszymi dziećmi. Do form opieki nad dziećmi do lat trzech możemy zaliczyć żłobki oraz kluby dziecięce, w ramach, których realizowane są funkcje: opiekuńcza, wychowawcza oraz edukacyjna. Korzystanie z tego typu placówek ma również pozytywny wpływ na rynek pracy, dzięki możliwości uczestnictwa w nim rodziców dzieci. Brak miejsca opieki nad dziećmi do lat 3, wpływa często w wielu gminach w całym kraju na to, że część mieszkańców zapewnia opiekę nad dziećmi w domach, kosztem własnej pracy zawodowej, co niekorzystnie wpływa również na rynek pracy.

Według danych GUS, na terenie gminy Grębów na koniec 2021 roku, zameldowanych było 417 dzieci do lat trzech, mimo to nie funkcjonują w gminie żłobki ani kluby dziecięce. Z powodu braku dostępności do usług opieki nad dziećmi do lat 3 na terenie swojej gminy, nieliczni mieszkańcy korzystają z placówek oferujących tego typu usługi w pobliskich ośrodkach miejskich, gdzie przemierzają się w drodze do swojego miejsca pracy. Jednak znaczna część mieszkańców zapewnia opiekę nad dziećmi w domach, kosztem własnej pracy zawodowej. Z tego względu, konieczne może być podjęcie działań przez samorząd w zakresie inwestycji w infrastrukturę i stworzenia miejsc opieki, po uprzednim określeniu zapotrzebowania na te miejsca.

Wychowanie przedszkolne realizowane jest w placówkach wychowania przedszkolnego, do których zalicza się przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, zespoły wychowania przedszkolnego oraz punkty przedszkolne. Ma ono na celu zapewnienie dzieciom

opieki, wspomaganie indywidualnego rozwoju i wypełnienie podstawy programowej oraz obejmuje dzieci w wieku od 3 do 6 roku życia.

W zakresie wychowania przedszkolnego, na terenie gminy funkcjonuje 4 przedszkola oraz 6 oddziałów przedszkolnych przy szkole podstawowej. Zgodnie z danymi GUS, na koniec 2021 roku na terenie gminy było 450 dzieci w wieku przedszkolnym tj. dzieci w wieku od 3 do 6 lat, z czego 332 (tj. 73,8 %) objętych było wychowaniem przedszkolnym.

Pierwszym etapem zorganizowanej edukacji jest szkolnictwo podstawowe. Od 2017 roku, w wyniku przeprowadzonej reformy oświaty, okres nauki w szkole podstawowej został wydłużony z 6 do 8 lat, a następnym etapem edukacji stało się do wyboru 4-letnie liceum ogólnokształcące, 5-letnie technikum, 3-letni szkoła branżowa I stopnia i 2-letnia szkoła branżowa II stopnia.

Na terenie gminy Grębów funkcjonuje 8 szkół podstawowych, 1 szkoła średnia, 4 przedszkola oraz 6 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych, są to:

- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Zabrnium wraz z oddziałem przedszkolnym,
- Szkoła Podstawowa im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Krawcach wraz z oddziałem przedszkolnym,
- Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Żupawie wraz z oddziałem przedszkolnym,
- Przedszkole w Grębowie,
- Zespół Szkół w Stalach Szkoła Podstawowa im. prof. Stanisława Pawłowskiego w Stalach wraz z oddziałem przedszkolnym,
- Zespół Szkoła Podstawowa i Przedszkole w Wydrzy Szkoła Podstawowa w Wydrzy wraz z oddziałem przedszkolnym,
- Zespół Szkół Ogólnokształcących im. prof. Stanisława Bąka w Grębowie Szkoła Podstawowa w Grębowie,
- Zespół Szkół Ogólnokształcących im. prof. Stanisława Bąka Liceum Ogólnokształcące w Grębowie,
- Zespół Szkół Ogólnokształcących im. prof. Stanisława Bąka w Grębowie Szkoła Podstawowa w Grębowie - Filialna Szkoła Podstawowa w Zapoledniku.

Tabela 7 Liczba uczniów w szkołach podstawowych, gimnazjum oraz oddziałach przedszkolnych na terenie gminy Grębów na przestrzeni lat 2017-2022

Rodzaj placówki	Liczba uczniów					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Szkoły podstawowe ogółem	666	765	750	741	733	762
Gimnazjum	188	85	-	-	-	-
Przedszkola i punkty przedszkolne	301	291	302	311	341	360

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Szczegółowy wykaz placówek edukacyjnych zawierają poniższe tabele.

Tabela 8 Liczba dzieci w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych - „0” w roku szkolnym 2021/2022

Wyszczególnienie	Liczba dzieci	Liczba oddziałów
Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Zabrnii kl. „0”	25	1
Szkoła Podstawowa im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Krawcach kl. „0”	29	1
Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Żupawie kl. „0”	17	1
Przedszkole w Grębowie	171	7
Zespół Szkół w Stalach Szkoła Podstawowa w Stalach kl. „0”	25	1
Zespół Szkół w Stalach Przedszkole w Stalach	50	2
Zespół Szkoła Podstawowa i Przedszkole w Wydrzy Szkoła Podstawowa w Wydrzy kl. „0”	0	0
Zespół Szkoła Podstawowa i Przedszkole w Wydrzy Przedszkole w Wydrzy	39	2
RAZEM	360	15

Źródło: Raport o stanie gminy Grębów za rok 2022

Szczegółowy wykaz placówek edukacyjnych wraz z liczbą uczniów i oddziałów zawiera poniższa tabela.

Tabela 9 Liczba uczniów i liczba oddziałów w szkołach w roku szkolnym 2021/2022

Lp.	Placówka	Liczba	
		Uczniów	oddziałów szkolnych
1	Szkoła Podstawowa Im. Jana Pawła II w Zabrnii	49	8
2	Zespół Szkół Ogólnokształcących im. prof. Stanisława Bąka w Grębowie Szkoła Podstawowa w Grębowie	189	9
3	Zespół Szkół Ogólnokształcących im. prof. Stanisława Bąka Liceum Ogólnokształcące w Grębowie	107	5
4	Szkoła Podstawowa Im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Krawcach	48	8
5	Zespół Szkół w Stalach Szkoła Podstawowa im. prof. Stanisława Pawłowskiego w Stalach	138	9
6	Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Żupawie	62	7

7	Zespół Szkoła Podstawowa i Przedszkole w Wydrzy Szkoła Podstawowa w Wydrzy	56	8
8	Zespół Szkół Ogólnokształcących im. prof. Stanisława Bąka w Grębowie Szkoła Podstawowa w Grębowie - Filialna Szkoła Podstawowa w Zapoledniku	113	9
Razem		762	63

Źródło: Raport o stanie Gminy Grębów za 2022 rok

Jakość edukacji na poziomie podstawowym ocenić można na podstawie wyników egzaminu ósmoklasisty, do którego przystąpienie jest warunkiem ukończenia szkoły. Egzamin obejmuje wiadomości i umiejętności zawarte w wymaganiach określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego w odniesieniu do trzech kluczowych przedmiotów nauczania: języka polskiego, matematyki i języka obcego nowożytnego.

Na terenie omawianego obszaru w 2023 roku do egzaminu ósmoklasisty przystąpiło 96 uczniów z sześciu szkół podstawowych. Średnie wyniki w gminie kształtowały się na poziomie: 67% z języka polskiego, 57% z matematyki oraz 61% z języka angielskiego. Najwyższe wyniki z języka polskiego wystąpił w Szkole Podstawowej w Stalach, najwyższy wynik z matematyki w Szkole Podstawowej w Żupawie a najwyższy z języka angielskiego w Szkole Podstawowej w Grębowie.

Wyniki egzaminów w poszczególnych szkołach na terenie gminy Grębów w 2023 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10 Wyniki egzaminów ósmoklasisty w poszczególnych placówkach oświatowych na terenie gminy Grębów w 2023 roku

Nazwa placówki oświatowej	Liczba piszących	Wyniki egzaminu w %		
		Język polski	Matematyka	Język angielski
Szkoła Podstawowa Im. Jana Pawła II w Zabrnju	7	63	57	49
Zespół Szkół Ogólnokształcących im. prof. Stanisława Bąka w Grębowie Szkoła Podstawowa w Grębowie	45	68	60	66
Szkoła Podstawowa Im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Krawcach	10	57	39	51
Zespół Szkół w Stalach Szkoła Podstawowa im. prof. Stanisława Pawłowskiego w Stalach	22	73	60	63
Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Żupawie	6	66	65	56

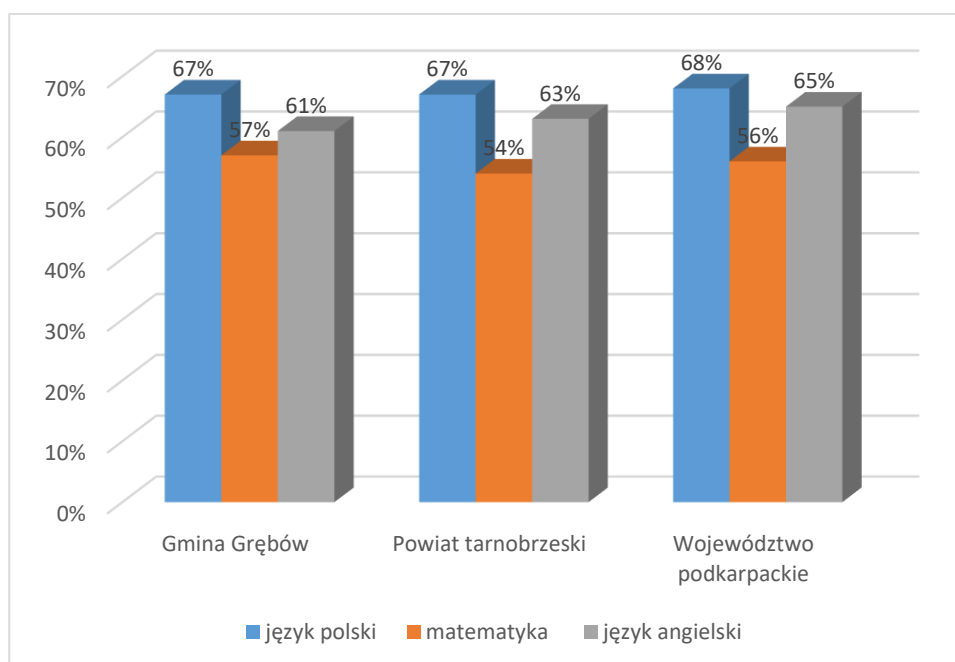
Zespół Szkoła Podstawowa i Przedszkole w Wydrzy Szkoła Podstawowa w Wydrzy	6	61	37	57
RAZEM	96	67	57	61

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

Porównując wyniki w szkołach podstawowych w gminie Grębów ze średnią dla powiatu tarnobrzeskiego i województwa podkarpackiego, można zauważyć, że kształtują się one na takim samym poziomie z języka polskiego, natomiast powyżej średniej dla powiatu i województwa w przypadku egzaminu z matematyki, natomiast w przypadku języka angielskiego poniżej średniej dla powiatu i województwa.

Dane dotyczące wyników procentowych z egzaminów ósmoklasisty w 2023 roku w gminie Grębów, w powiecie tarnobrzeskim oraz w województwie podkarpackim przedstawia poniższy wykres.

Wykres 6 Wyniki procentowe z egzaminów ósmoklasisty, przeprowadzonych w 2023 roku w gminie Grębów, w powiecie tarnobrzeskim oraz w województwie podkarpackim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

W zakresie kształcenia ponadpodstawowego młodzież uczęszcza przede wszystkim do Liceum w Grębowie oraz do placówek mieszczących się w Tarnobrzegu i Stalowej Woli dojeżdżając do szkół środkami komunikacji publicznej.

Stan techniczny i funkcjonalność budynków oświatowych oraz urządzeń sportowo-rekreacyjnych uznać należy za dobry dzięki nakładom finansowym na ich poprawę. Niemniej jednak budynki szkół i przedszkoli należy dostosować do zmieniających się przepisów np. w zakresie wymagań

ochrony przeciwpożarowej oraz wymogów sanitarnych, co wiąże się z bardzo dużymi nakładami finansowymi z budżetu gminy.

5.2.3 Ochrona zdrowia

Dostęp do opieki zdrowotnej jest jednym z istotnych czynników wpływających na sytuację zdrowotną i jakość życia mieszkańców gminy. Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2561), świadczeniobiorcy mają prawo do świadczeń opieki zdrowotnej, których celem jest zachowanie zdrowia, zapobieganie chorobom i urazom, wczesne wykrywanie chorób, leczenie, pielęgnacja oraz zapobieganie niepełnosprawności i jej ograniczanie. Między innymi, mieszkańcom gminy przysługują gwarantowane świadczenia z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej i ambulatoryjnej opieki specjalistycznej.

Na terenie gminy Grębów w 2022 roku funkcjonowały dwa niepubliczne ośrodki zdrowia: Gminny Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Grębowie oraz Filia w miejscowości Stale, które świadczą usługi medyczne w zakresie: podstawowej opieki zdrowotnej, ambulatoryjnej rehabilitacji leczniczej, ambulatoryjnej specjalistycznej opieki zdrowotnej – Poradnia K.

Uprawnionymi do korzystania ze świadczeń w GSPZOZ w Grębowie są osoby, które zadeklarowały na piśmie wolę objęcia opieką przez lekarza POZ.

Uprawnionymi do korzystania z opieki pielęgniarstwa są osoby, które zadeklarowały na piśmie wolę objęcia opieką przez pielęgniarkę środowiskowo-rodzinną. Zatrudnione są 4 pielęgniarki środowiskowo-rodzinne. Pielęgniarka środowiskowo-rodzinną pracującą w podstawowej opiece zdrowotnej wypełnia funkcje pielęgniarstwa wobec rodziny i jej członków, społeczności lokalnej, w środowisku ich zamieszkania, w sytuacji zdrowia, choroby i niepełnosprawności.

Położna środowiskowo-rodzinną sprawuje opiekę nad rodziną, szczególnie z zakresu opieki położniczo-ginekologicznej i nad dzieckiem. Z uwagi na specyfikę miejsca świadczenia usług położna środowiskowa obejmuje działania z zakresu :

- promocja zdrowia,
- profilaktyka chorób,
- świadczenia pielęgnacyjne,
- świadczenia lecznicze,
- świadczenia diagnostyczne.

Położna środowiskowa realizuje kompleksową opiekę nad ciężarną, położnicą i noworodkiem.

W Podstawowej Opiece Zdrowotnej pracuje również pielęgniarka w środowisku nauczania i wychowania, wypełniająca funkcje pielęgniarstwa wobec ucznia w środowisku nauczania i wychowania, jego rodzin i społeczności lokalnej. Realizuje funkcje: wychowawczą, profilaktyczną, promowania zdrowia, diagnostyczną, terapeutyczną, rehabilitacyjną, edukacyjną w stosunku do dzieci w wieku szkolnym, uczniów szkół i wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych. Sprawowana jest opieka nad uczniami szkół Gminy Grębów i nad SOSW w Grębowie. Praca

pielęgniarki szkolnej polega na ścisłej współpracy z lekarzem rodzinnym, rodzicami, dyrektorem szkoły i nauczycielami.

Ambulatoryjna specjalistyczna opieka zdrowotna realizowana jest przez Poradnię K, w której zatrudnionych jest 2 lekarzy specjalistów i 1 położna. Poradnia K zobowiązana jest do wykonywania badań laboratoryjnych, diagnostyki obrazowej i innych badań oraz procedur medycznych zapewniających kompleksowe świadczenia zdrowotne.

GSPZOZ ma podpisaną umowę na świadczenia zdrowotne w zakresie rehabilitacji leczniczej.

W ramach GSPZOZ udzielane są świadczenia stomatologiczne. Takie świadczenia udzielane są również w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej Poradnia Stomatologiczna. Ponadto na terenie gminy FIZJO-DAR Gabinet Fizjoterapii.

Dane dotyczące liczby porad lekarskich na terenie gminy Grębów w roku 2017 i 2022 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11 Dane dotyczące opieki zdrowotnej w gminie Grębów w 2017 oraz 2022 roku

Wyszczególnienie	2017	2022
Przychodnie ogółem	2	2
Apteki	2	2
Punkty apteczne	1	1
Podstawowa opieka zdrowotna – porady lekarskie	30 928	33 068

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Ze względu brak specjalistycznych usług medycznych, mieszkańcy z terenu gminy Grębów korzystają przede wszystkim z placówek medycznych zlokalizowanych w miastach Stalowa Wola, Tarnobrzeg.

5.2.4 Pomoc społeczna

Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.), pomocą społeczną określa się instytucję polityki społecznej państwa, która ma na celu wspieranie osób i rodzin w przewyżnianiu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie sobie poradzić, przy wykorzystaniu własnych możliwości i uprawnień. Wsparcie osobom oraz rodzinom w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienia im życia w godnych warunkach, udzielane jest w formie finansowej, rzeczowej oraz w formie usług. Sprawy obejmujące zagadnienia z zakresu pomocy społecznej należą do zadań własnych gminy.

Działania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Grębów realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grębowie. Ośrodek realizuje swoje zadania na podstawie ww. ustawy o pomocy społecznej, a także na podstawie innych ustaw tj. m.in. o:

- wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- świadczeniach rodzinnych,
- pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem",
- ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekuna,
- pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- Karcie Dużej Rodziny,
- ochronie zdrowia psychicznego,
- zatrudnieniu socjalnym,
- dodatku energetycznym.

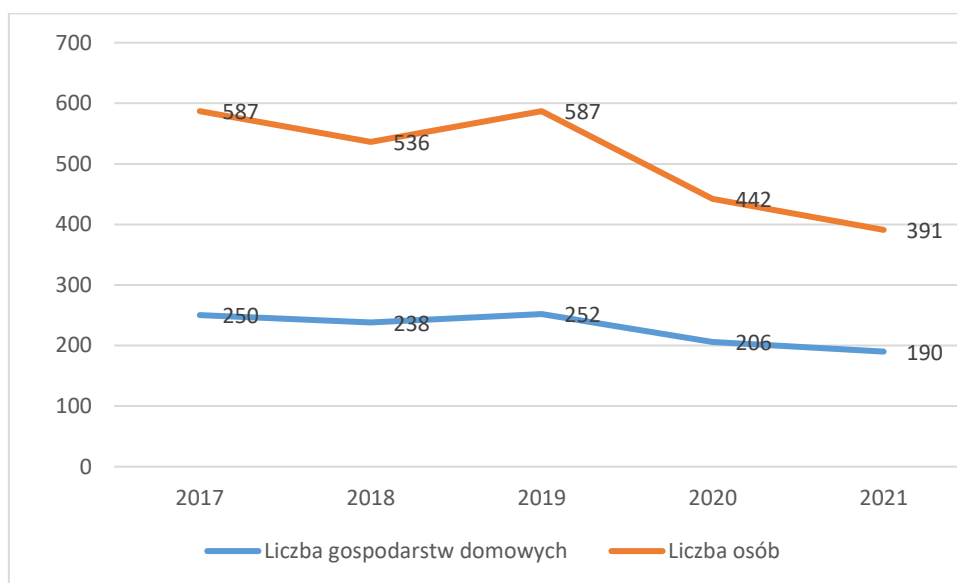
Ośrodek realizuje również zadania wynikające z przepisów prawa z zakresu osłony socjalnej i polityki społecznej, w tym prorodzinnej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grębowie udziela pomocy pieniężnej i niepieniężnej, tj. tzw. środowiskowej pomocy społecznej, osobom mającym problemy z samodzielnym funkcjonowaniem w środowisku. Prawo do świadczeń pieniężnych w ramach pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom, których dochód nie przekracza określonego w przepisach kryterium dochodowego. Od dnia 1 stycznia 2022 r. kwota kryterium dochodowego wynosi dla osoby samotnie gospodarującej 776, a dla osoby w rodzinie 600 zł. Poprzednio obowiązujące kryterium od 1 października 2018 r. do 31 grudnia 2021 r. wynosiło odpowiednio 701 i 528 zł.

Pomoc udzielana ludności w miejscu zamieszkania za pośrednictwem ośrodków pomocy społecznej określana jest jako środowiskowa pomoc społeczna. Beneficjentami pomocy środowiskowej są wszyscy członkowie gospodarstw domowych, którzy w danym roku przynajmniej raz otrzymali jakąkolwiek pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej, a także osoby bezdomne korzystające z pomocy gminy. Z kolei zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej to udział beneficjentów tejże pomocy w liczbie ludności ogółem, co pozwala określić skalę problemu w tej kwestii.

Liczbę gospodarstw domowych i osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie gminy Grębów w latach 2017-2021, przedstawia poniższy wykres.

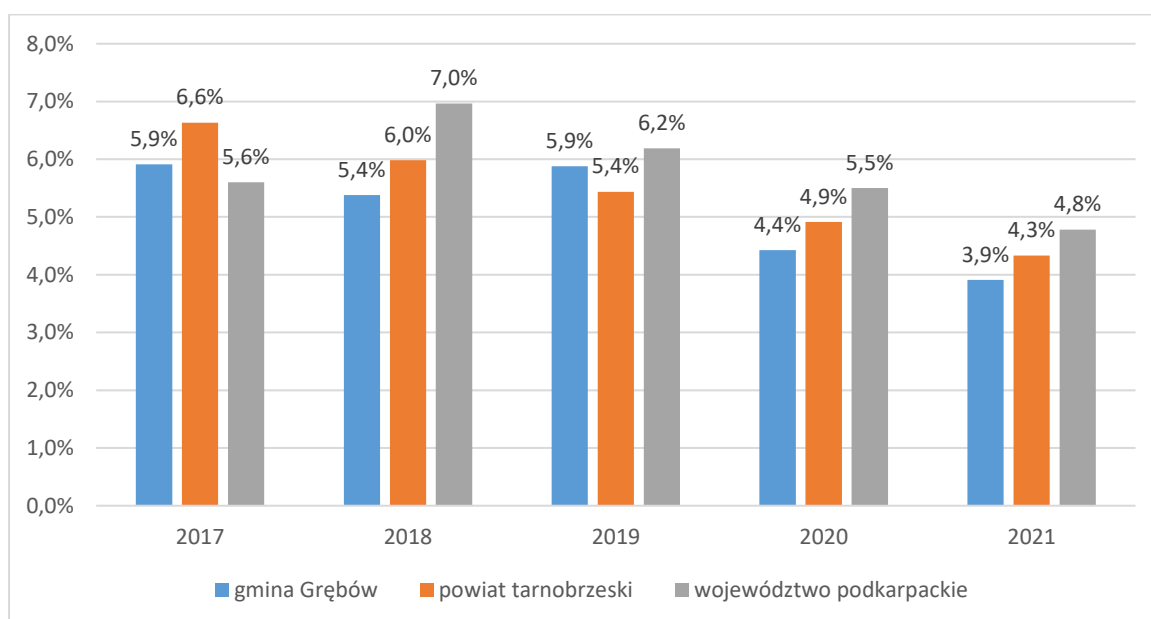
Wykres 7 Liczba gospodarstw domowych oraz osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie gminy Grębów w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wynika z powyższego wykresu, na przestrzeni lat 2017-2021, znacznie zmniejszyła się liczba rodzin objętych wsparciem Gminnego Ośrodka, w tym liczba osób objętych wsparciem. Może to świadczyć o poprawie sytuacji rodzin, które korzystały dotychczas ze świadczeń pomocy społecznej. Wpływ na to miało uruchomienie świadczenia „Rodzina 500+”, a także wzrost najniższego wynagrodzenia oraz minimalnych emerytur i rent. Zjawisko to występuje ogólnie w powiecie tarnobrzeskim i województwie podkarpackim, a fakt ten odzwierciedla poniższy wykres, przedstawiający udział osób korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem.

Wykres 8 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na przestrzeni lat 2017-2021 w województwie podkarpackim, powiecie tarnobrzeskim oraz gminie Grębów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wskazuje powyższy wykres, na przestrzeni lat 2017-2021 udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w gminie Grębów systematycznie spadał, i z wyjątkiem 2019 roku kształtował się on poniżej średniej dla powiatu i województwa.

Analizując z kolei wskaźnik dotyczący beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w poszczególnych gminach powiatu tarnobrzckiego można zauważyć, że w gminie Grębów w 2021 roku jego wartość wynosiła 391, co było drugim najniższym wynikiem w powiecie, z kolei najwyższa jego wartość występowała w gminie Baranów Sandomierski, a najmniejsza w gminie Gorzyce.

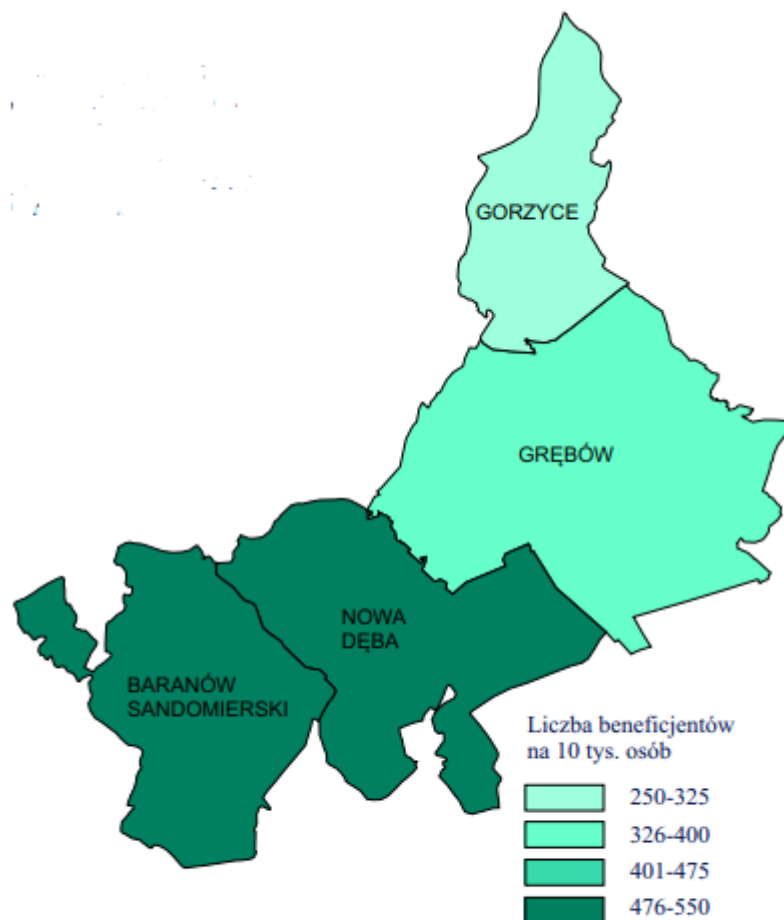
Dane dotyczące wartości wskaźnika liczby beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w poszczególnych gminach powiatu tarnobrzckiego w roku 2021, przedstawia poniższa tabela i mapa.

Tabela 12 Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w poszczególnych gminach powiatu tarnobrzckiego i województwa podkarpackiego w roku 2021

Nazwa gminy	Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności
Baranów Sandomierski	537
Gorzyce	296
Grębów	391
Nowa Dęba	485
Powiat tarnobrzcki	431
Województwo podkarpackie	477

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Mapa 5 Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w poszczególnych gminach powiatu tarnobrzeskiego w roku 2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grębowie realizuje również świadczenia rodzinne, którymi są:

- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego;
- świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz świadczenie pielęgnacyjne;
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka;
- świadczenie rodzicielskie.

Liczbę korzystających ze świadczeń rodzinnych oraz kwoty wypłacanych świadczeń w gminie Grębów w latach 2017-2021, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13 Liczba korzystających ze świadczeń rodzinnych na terenie gminy Grębów oraz kwoty wypłacanych świadczeń w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	424	411	353	277	228
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	841	812	715	562	470
Dzieci w wieku do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	756	736	652	506	426
Udział dzieci w wieku do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w %	40,4	39,8	35,8	26,4	22,1
Kwota świadczeń rodzinnych ogółem w tys. zł	3 610	3 588	3 482	3 568	3 802
Kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami) w tys. zł	1 716	1 630	1 433	1 162	975
Kwota zasiłków pielęgnacyjnych w tys. zł	537	558	667	758	757

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na podstawie powyższych danych możemy zaobserwować spadek liczby rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci - spadek o 46 %, a przez to i spadek liczby dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny – spadek o 44 %. Wart uwagi jest również wskaźnik, dotyczący udziału dzieci w wieku do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku – w 2021 roku udział ten wynosił 22,1 %, natomiast w 2017 roku było to 40,4 %. Może to świadczyć o poprawie warunków życia rodzin, podobnie jak w przypadku beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej, spowodowanej realizacją świadczenia „Rodzina 500 +” oraz wzrostem minimalnych wynagrodzeń.

W kwestii kwot wypłacanych świadczeń rodzinnych - na przestrzeni lat 2017-2021 zwiększyły się one o 192 tys. zł. Występował przy tym spadek kwoty wypłacanych zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami – o 741 tys. zł oraz wzrost kwoty zasiłków pielęgnacyjnych – o 20 tys. zł.

GOPS w Grębowie zajmuje się również dystrybucją żywności pozyskanej z Banku Żywności w Tarnobrzegu w ramach programu Operacyjnego Bank Żywności 2014-2020. W 2022 roku 332 osoby najbardziej potrzebujące z terenu Gminy Grębów skorzystało ze wsparcia w postaci żywności. Na terenie gminy punkt wydawanej żywności mieści się w GOPS w Grębowie.

W 2022 r. na terenie gminy Grębów nie funkcjonowały placówki stacjonarnej pomocy społecznej, a osoby, które wymagały wsparcia tego typu placówek, korzystały z nich na terenie innych gmin.

5.2.5 Kultura i sport

Kultura

Kultura ma zasadniczy wpływ na jakość życia, tworząc relacje społeczne i pomagając w zaspokajaniu indywidualnych potrzeb niematerialnych, musi być jednak stale rozwijana. Duże znaczenie w tym aspekcie ma funkcjonująca infrastruktura kulturalna. Prowadzenie działalności kulturalnej jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. W gminie Grębów jako instytucja kultury funkcjonuje Gminne Centrum Kultury w Grębowie, w skład którego wchodzi:

- Dom Kultury w Grębowie;
- Dom Ludowy w Wydrzy;
- Dom Ludowy w Zabrnium;
- Świetlica w Zapoledniku;
- Remizo-Świetlica w Żupawie;
- Wiejski Dom Kultury w Stalach;
- Remiza OSP w Krawcach;
- Dom Ludowy w Jamnicy;
- Świetlica Wiejska Stale – Siedlisko;
- Biblioteka Publiczna w Grębowie;
- Filia Biblioteki Publicznej w Stalach;
- Filia Biblioteki Publicznej w Krawcach;
- Filia Biblioteki Publicznej w Wydrzy;
- Filia Biblioteki Publicznej w Zabrnium.

Do podstawowej działalności placówki należy rozpoznanie i rozbudzanie zainteresowań oraz potrzeb kulturalnych społeczności lokalnej, przygotowanie do odbioru i tworzenia wartości kulturalnych, kształtowanie wzorów i nawyków aktywnego uczestnictwa w kulturze, współpraca ze społecznym i amatorskim ruchem kulturalnym, promowanie twórczych i indywidualnych artystów oraz koordynacja działalności kulturalno-wychowawczych na terenie gminy Grębów.

Gminne Centrum Kultury prowadzi różnego rodzaju zajęcia przeznaczone dla dzieci, młodzieży i dorosłych, zamieszkujących teren gminy Grębów, realizowane w zakresie sztuk plastycznych, tańca, muzyki, sportu.

Ponadto Centrum jest miejscem upowszechniania kultury, współpracy działaczy, organizacji społecznych oraz placówką poradnictwa w zakresie pracy kulturalno – oświatowej i rekreacyjnej dla całej Gminy Grębów, a celem działalności jest tworzenie, upowszechnianie i ochrona dóbr kultury oraz upowszechnianie czytelnictwa.

Kultura ludowa jest niezwykle istotnym zadaniem GCK, przejawia się ona w dbałości o regionalne obrzędy, pieśni i zwyczaje oraz w wychowaniu młodego pokolenia w duchu poszanowania regionalnych, lokalnych i ogólnonarodowych tradycji. Zespoły ludowe: Grębówianki z Grębowa, Kalina z Zapolednika, Jarzębina z Krawców, Jagoda z Zabrnium, Perełki z Żupawy, Stalówianki i Ale Babki ze Stalów, Koniczyna ze Stalów – Siedliska, zespoły obrzędowe: Jamniczanki z Jamnicy i Wydrzowianie z Wydrzy, a także kapela ludowa „Jaśki” i Gminna Orkiestra

Dęta prężnie działają w tym zakresie. Grupy te realizują szereg zadań, wpisując się w bogatą mapę kultury gminy.

Zadaniem Gminnego Centrum Kultury w Grębowie jest organizowanie zróżnicowanych form działalności kulturalno – oświatowej i rekreacyjnej mającej na celu atrakcyjne i pożyteczne zagospodarowanie wolnego czasu dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych. GCK w Grębowie organizuje różnego rodzaju imprezy, przeglądy, spektakle, zabawy, konkursy, występy itp.

W ubiegłych latach odbyło się wiele imprez kulturalnych, organizowanych i współorganizowanych przez gminę. Wiele z nich odbywa się cyklicznie, z częstotliwością coroczną, a niektóre z okazji przypadających rocznic. Imprezy kulturalne odbywają się zarówno na świeżym powietrzu, jak również w Gminnym Centrum Kultury, są wśród nich m.in.: spektakle jasełkowe, przeglądy kolęd, konkursy, przedstawienia, Dni Grębowa, dożynki, Wakacjady, Familiady, Dzień Stalów, Szarlotkowa Niedziela i podobne imprezy plenerowe organizowane w każdej miejscowości gminy, dające możliwość prezentacji dorobku artystycznego oraz wzbogacone atrakcjami, interesującymi dla publiczności, licznie zgromadzonej na wydarzeniach.

Zespoły GCK brały udział w wielu konkursach, przeglądach oraz imprezach m.in. Festiwal Folkloru Polskiego w Bukowinie Tatrzańskiej, w Jarmarku Dominikańskim w Tarnobrzegu, w Bitwie Regionów w Baranowie Sandomierskim, w piknikach dożynkowych, w Świącie działkowców w Stalowej Woli, w pikniku rodzinnym o.o. Dominikanów w Tarnobrzegu, w pikniku lasowiackim „Dary lasowiackiej ziemi”, w Festiwalu Kultury polsko – ukraińskiej w Łańcucie.

GCK w Grębowie posiada doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na realizację projektów mających na celu rozwój instytucji. Dzięki projektowi „Las ojciec nasz” zostało zorganizowanych wiele szereg warsztatów plastycznych, regionalnych, kulinarnych. Dzięki realizacji projektu „integracyjna i kreatywna jesień w centrum kultury” zostały zorganizowane zajęcia dla dzieci i seniorów. Realizacja projektu z Instytutu Książki, przyczyniła się do zwiększenia cyfryzacji GCK. Zaangażowanie w projekt: „danie wspólnych chwil” dało możliwość przeciwdziałania samotności osób starszych i zachęciło seniorów do większej aktywności.

Gminne Centrum Kultury było inicjatorem i koordynatorem Akademii Seniora dla osób powyżej 55 roku życia. Powstała sieć z główną siedzibą w Grębowie i filiami w Zapoledniku, Stalach, Żupawie, Zabrnium, Jamnicy, Wydrzy i Krawcach. Akademii patronuje filia uczelni KUL-u ze Stalowej Woli. Studencki korzystają z wykładów, prelekcji, sesji wyjazdowych, wyjazdów naukowych oraz z bogatej oferty zajęć.

GCK poszerzyło swoje zadania o opiekę merytoryczną nad kołami gospodyń wiejskich. Powstało koło: „Róża” w Grębowie, KGW Jamnica, KGW Stalowianki w Stalach, KGW Łęgowanie w Zapoledniku, KGW Ballada w Porębach Furmańskich, KGW Koniczyna w Stalach Siedlisku, KGW Stokrotka w Żupawie, KGW Wydrzowanie.

Na terenie gminy funkcjonują domy ludowe, świetlice wiejskie, remizy, wiejskie domy kultury tj.: Dom Ludowy w Wydrzy; Dom Ludowy w Zabrnium; Dom Ludowy w Jamnicy; Świetlica w Zapoledniku; Remizo-Świetlica w Żupawie; Wiejski Dom Kultury w Stalach; Remiza OSP w Krawcach; Świetlica Wiejska Stale – Siedlisko. Przy tych obiektach odbywa się działalność kulturalna i społeczna danych społeczności.

W skład Gminnego Centrum Kultury wchodzi Biblioteka Publiczna w Grębowie oraz Filie Biblioteki Publicznej w Stalach, w Krawcach, w Wydrzy, w Zabrnium.

Biblioteki służą zaspokajaniu potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych gminnej społeczności oraz uczestniczą w upowszechnianiu wiedzy, kultury i promocji czytelnictwa. Biblioteki organizuje m.in. spotkania autorskie, lekcje biblioteczne, biorą udział w kampaniach społecznych propagujących czytelnictwo.

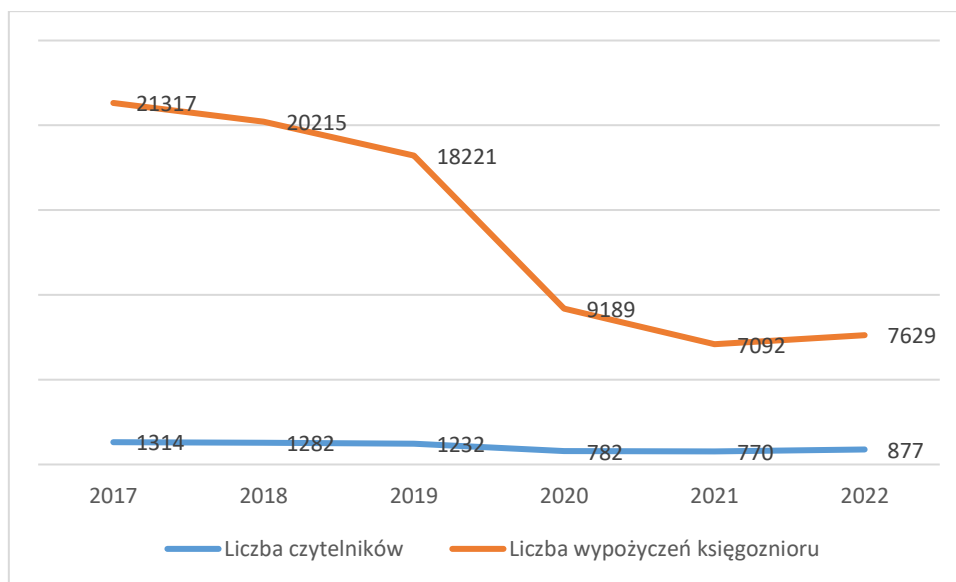
Księgozbiór Biblioteki w 2022 roku liczył 35 446 woluminów, Struktura księgozbioru przedstawia się następująco:

- literatura dla dorosłych 16 304 woluminy;
- literatura dla dzieci 12 469 woluminów;
- literatura niebeletrystyczna 6 673 woluminy

Liczba czytelników w ciągu roku wyniosła 877, natomiast liczba wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz – 7629. W stosunku do roku 2017 nastąpił spadek liczby czytelników oraz spadek liczby wypożyczeń księgozbioru. Wynika to przede wszystkim ze zmniejszającej się atrakcyjności czytelnictwa jako formy rozrywki, wskutek powszechnego dostępu do Internetu, stanowiącego nowy sposób uczestnictwa w kulturze.

Liczbę czytelników oraz wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz w Bibliotekach na terenie gminy na przestrzeni lat 2017-2022, przedstawia poniższy wykres.

Wykres 9 Liczba czytelników oraz wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz w gminie Grębów w latach 2017-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Biblioteki udostępniają swoje zbiory na miejscu oraz na zewnątrz w warunkach wolnego dostępu do półek, co umożliwia czytelnikowi wstępne zapoznanie się z książką. Oprócz tego możliwy jest dostęp do zasobów biblioteki cyfrowej.

Biblioteka posiada stanowiska komputerowe z dostępem do internetu, które służą mieszkańcom i cieszą się dużym zainteresowaniem.

Sport

Sport w gminie Grębów odgrywa ważną rolę w życiu mieszkańców. Sfera sportu i rekreacji jest obszarem działań szkół podstawowych oraz wszelkich stowarzyszeń i związków powstałych na terenie gminy.

W Gminie Grębów tworzone są doskonałe warunki do uprawiania sportu, aktywności fizycznej i rekreacyjnej oraz rozwijania sportowych uzdolnień dzieci, młodzieży i dorosłych. Jest to możliwe dzięki połączeniu takich elementów jak rozbudowywana i unowocześniana baza sportowa i finansowanie stowarzyszeń.

Zadaniem klubów sportowych jest rozpowszechnianie kultury fizycznej, poprawienie lub wypracowanie kondycji fizycznej i psychicznej członków, rozwój stosunków międzyludzkich, jak również osiągnięcie wyników sportowych na wszelkich poziomach poprzez uczestnictwo doraźne. Gmina Grębów wspiera i rozpowszechnia kulturę fizyczną między innymi poprzez dotowanie funkcjonujących na terenie klubów. Dzięki corocznym dotacjom, mogą one realizować swoje cele. Na terenie gminy działają kluby sportowe, rozpowszechniające m.in.: piłkę nożną, siatkową.

Kluby sportowe działające na terenie Gminy Grębów:

- Ludowy Zespół Sportowy „Słowianin” Grębów,
- Towarzystwo Sportowe Stale w Stalach,
- Wiejski Klub Sportowy w Zabrnium,
- Klub Sportowy Żupawa w Żupawie,
- Grębowski Klub Sportowy Karate Kyokushin i Mieszanych Sztuk Walki „Team Fiedko” w Grębowie,
- Ludowy Zespół Sportowy w Wydrzy,
- Ludowy Zespół Sportowy w Zabrnium,
- Klub Sportowy Wydrza w Wydrzy,
- Akademia Piłkarska Stale,
- Uczniowski Klub Sportowy w ZSO w Grębowie,
- Uczniowski Klub Sportowy „Refleks” w Żupawie,
- Uczniowski Klub Sportowy przy Zespole Szkół w Stalach,
- Uczniowski Klub Sportowy „Iskierka” W Specjalnym Ośrodku Szkolno - Wychowawczym W Grębowie,
- Uczniowski Klub Sportowy „Łęg Krawce” W Krawcach,

Dane na temat liczby sekcji, członków oraz trenerów i instruktorów w klubach sportowych, a także liczby osób ćwiczących w roku 2018, 2020 i 2022 na terenie gminy Grębów, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14 Szczegółowe dane dotyczące klubów sportowych oraz liczby osób ćwiczących na terenie gminy Grębów w roku 2018, 2020 i 2022

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2018	2020	2022*
Kluby sportowe				
Kluby	sztuka	7	8	6
Sekcje sportowe	sztuka	9	8	6
Członkowie	osoba	195	260	290
Trenerzy	osoba	12	14	14
Instruktorzy sportowi	osoba	1	2	1
Inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	osoba	0	1	2
Ćwiczący				
ogółem	osoba	211	277	260
mężczyźni	osoba	189	262	223
kobiety	osoba	22	15	37
Ćwiczący do lat 18				
ogółem	osoba	158	205	190
chłopcy	osoba	136	190	153
dziewczęta	osoba	22	15	37

*dane dotyczące klubów sportowych oraz liczby osób ćwiczących zbierane są w statystyce publicznej co dwa lata, stąd brak jest danych dla roku 2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

W skład infrastruktury sportowej gminy, służącej zaspokajaniu potrzeb z zakresu kultury fizycznej mieszkańców wchodzi:

Boiska sportowe:

Gmina Grębów posiada 5 boisk piłkarskich w Grębowie, Stalach, Wydrzy, Zabrnju, Żupawie. Wszystkie boiska są oddane do użytku na podstawie umów użyczenia zawartych pomiędzy Gminą Grębów a klubami sportowymi działającymi na terenie gminy, uczestniczącymi w rozgrywkach ligowych.

Oprócz boisk piłkarskich funkcjonują 4 mniejsze boiska przyszkolne w Grębowie, Krawcach, Jamnicy, Stalach, pokryte nawierzchnią poliuretanową, z których korzystają głównie dzieci i młodzież szkolna.

Boiska „Orlik”

Na terenie gminy Grębów funkcjonują trzy kompleksy boisk sportowych typu „Orlik” działające w miejscowościach: Grębów, Wydrza, Stale.

Siłownie zewnętrzne

W każdym sołectwie w gminie Grębów mieszkańcy mają możliwość nieodpłatnego korzystania z ogólnodostępnych siłowni zewnętrznych inaczej Outdoor Fitness.

Na każdej siłowni zamontowane są urządzenia do ćwiczeń rekreacyjno-siłowych m.in. jeździec, orbitrek, wioślarz, prasa nożna, motyl i wyciskanie, biegacz, twister, wahadło czy twister potrójny. Przyrządy do ćwiczeń są łatwe w samodzielnej obsłudze, mogą z nich korzystać zarówno stali bywalcy tradycyjnych siłowni, jak i osoby, które z podobnym sprzętem nigdy wcześniej się nie zetknęły.

Nawierzchnie wszystkich siłowni pokryte są nowoczesną nawierzchnią poliuretanową umożliwiającą zachowanie odpowiedniego bezpieczeństwa i ochrony dla stawów, kości i poszczególnych części ciała użytkowników.

Część obiektów wymaga jednak modernizacji oraz występują potrzeby rozwoju infrastruktury sportowej i rekreacyjnej.

5.2.6 Aktywność obywatelska

Kapitał społeczny w głównej mierze związany jest z aktywnością obywatelską mieszkańców, która mierzona jest liczbą organizacji pozarządowych, a więc fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji społecznych na terenie gminy, a także frekwencją mieszkańców gminy w wyborach i głosowaniach referendalnych.

Na terenie gminy Grębów funkcjonują organizacje pozarządowe zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym lub wpisane w Rejestrze Stowarzyszeń i Uczniowskich Klubów Sportowych, prowadzonym przez Starostwo Powiatowe w Tarnobrzegu:

- 1) Ludowy Zespół Sportowy „Słowianin” Grębów,
- 2) Towarzystwo Sportowe Stale w Stalach,
- 3) Wiejski Klub Sportowy w Zabrnium,
- 4) Klub Sportowy Żupawa w Żupawie,
- 5) Grębowski Klub Sportowy Karate Kyokushin i Mieszanych Sztuk Walki „Team Fiedko” w Grębowie,
- 6) Ludowy Zespół Sportowy w Wydrzy,
- 7) Ludowy Zespół Sportowy w Zabrnium,
- 8) Klub Sportowy Wydrza w Wydrzy,
- 9) Akademia Piłkarska Stale,
- 10) Uczniowski Klub Sportowy w ZSO w Grębowie,
- 11) Uczniowski Klub Sportowy „Refleks” w Żupawie,

- 12) Uczniowski Klub Sportowy przy Zespole Szkół w Stalach,
- 13) Uczniowski Klub Sportowy „Iskierka” W Specjalnym Ośrodku Szkolno - Wychowawczym w Grębowie,
- 14) Uczniowski Klub Sportowy „Łęg Krawce” W Krawcach,
- 15) Stowarzyszenie Remontu Kościoła Parafialnego Pw. Św. Wojciecha W Grębowie,
- 16) Klub Jeździecki Wydrza,
- 17) Stowarzyszenie „Mała Ojczyzna Grębowski” w Grębowie,
- 18) Stowarzyszenie Klub Seniora w Wydrzy,
- 19) Fundacja Na Rzecz Poprawy Bezpieczeństwa Ruchu Rogowego „Wizja Zero” w Grębowie,
- 20) Stowarzyszenie na Rzecz Wspomagania Rozwoju Dziecka i Jego Rodziny „S.O.S.” w Grębowie,
- 21) Stowarzyszenie Akademia Seniora w Grębowie,
- 22) Towarzystwo Miłośników Starych Motocykli „Gazela” w Grębowie,
- 23) Stowarzyszenie Wędkarskie „Okoń” w Grębowie,
- 24) Fundacja Wierny Przyjaciel W Wydrzy,
- 25) Stowarzyszenie na Rzecz Promocji i Rozwoju Zespołu Szkół Ogólnokształcących Im. Prof. St. Bąka w Grębowie „Szkoła Twojej Przyszłości”,
- 26) Ochotnicza Straż Pożarna w Grębowie,
- 27) Ochotnicza Straż Pożarna w Zapoledniku,
- 28) Ochotnicza Straż Pożarna w Stalach,
- 29) Ochotnicza Straż Pożarna w Żupawie,
- 30) Ochotnicza Straż Pożarna w Wydrzy,
- 31) Ochotnicza Straż Pożarna w Krawcach
- 32) Ochotnicza Straż Pożarna w Jamnicy,
- 33) Ochotnicza Straż Pożarna w Zabrnium.

Ponadto na terenie gminy funkcjonuje 9 kół gospodyń wiejskich:

- 1) Koło Gospodyń Wiejskich „Róża” w Grębowie,
- 2) Koło Gospodyń Wiejskich „Jamniczanki” w Jamnicy,
- 3) Koło Gospodyń Wiejskich „Stalowianki” w Stalach,
- 4) Koło Gospodyń Wiejskich „Jarzębina” w Krawcach,
- 5) Koło Gospodyń Wiejskich „Łęgowianie” w Zapoledniku,
- 6) Koło Gospodyń Wiejskich „Ballada” w Porębach Furmańskich,
- 7) Koło Gospodyń Wiejskich „Koniczyna” w Stalach Siedlisku,
- 8) Koło Gospodyń Wiejskich „Stokrotka” w Żupawie,
- 9) Koło Gospodyń Wiejskich „Wydrzowanie” w Wydrzy,

Koła specjalizują się w różnych dziedzinach a ich członkowie chętnie uczestniczą i angażują się w wydarzenia organizowane przez gminę i inne organizacje.

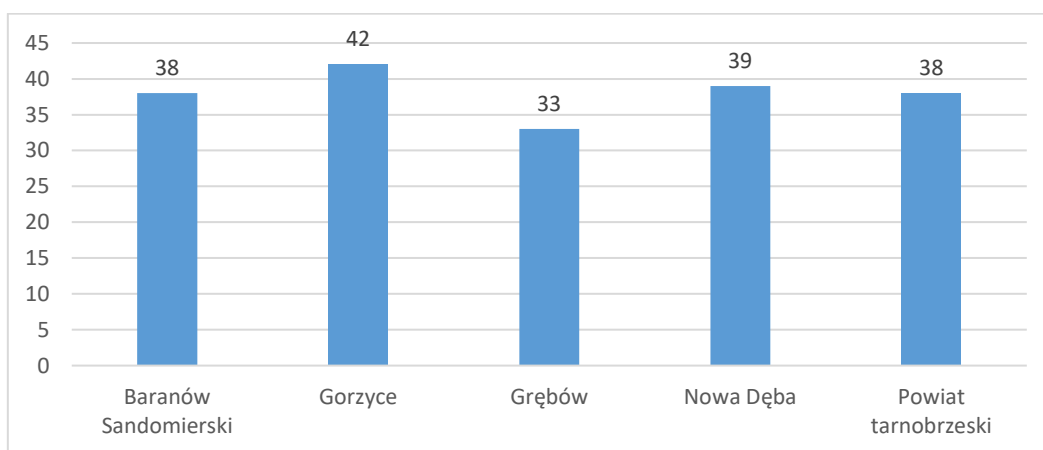
Większość z funkcjonujących na terenie gminy organizacji pozarządowych skupia się m. in. na wspieraniu rozwoju gminy Grębów w propagowaniu inicjatyw, ochronie środowiska przyrodniczego, a także organizowania działalności edukacyjnej, kultywowaniu tradycji i obyczajów. Ochotnicze straże pożarne, oprócz prowadzenia działalności przeciwpożarowej

i ratowniczej, prowadzą również działalność kulturalną i oświatową, natomiast kluby sportowe upowszechniają kulturę fizyczną i propagują prowadzenie zdrowego trybu życia.

W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, w gminie Grębów w roku 2022 funkcjonowało 33 organizacje pozarządowe, co było najniższym wynikiem w powiecie i kształtowało się poniżej średniej dla powiatu tarnobrzeskiego. Najwięcej fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców funkcjonowało w gminie Gorzyce – 42, a średnia dla powiatu tarnobrzeskiego wynosiła 38.

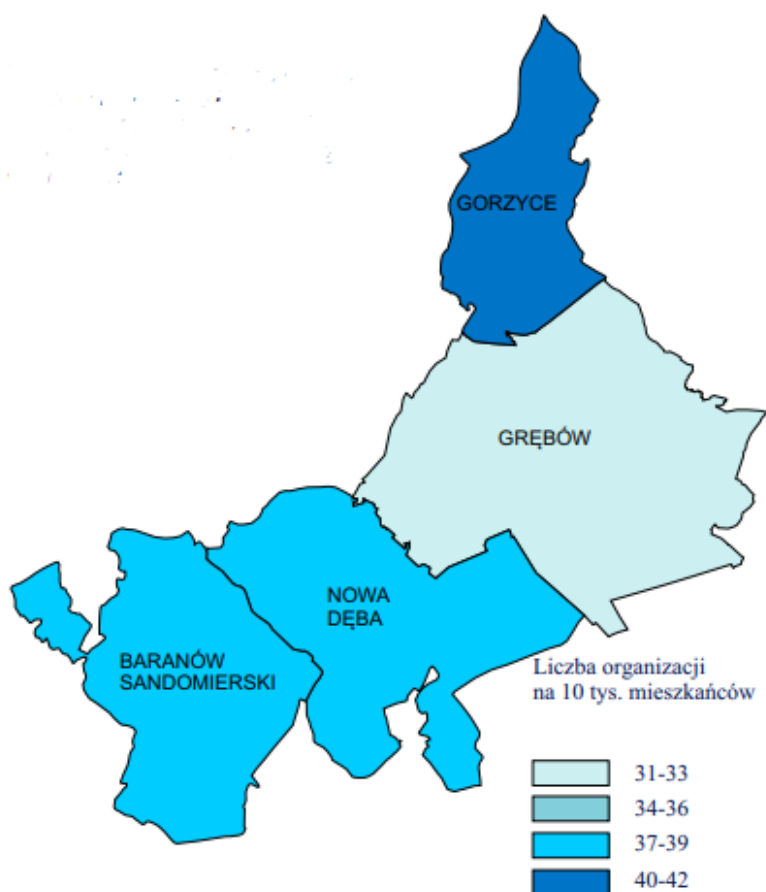
Dane dotyczące liczby organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminach powiatu tarnobrzeskiego w 2022 roku, przedstawia poniższy wykres i mapa.

Wykres 10 Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminach powiatu tarnobrzeskiego w 2022 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Mapa 6 Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminach powiatu tarnobrzeskiego w 2022 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Zaangażowanie mieszkańców w sprawy obywatelskie przejawia się również we frekwencji wyborczej. Analizując wybory jakie miały miejsce w kraju na przestrzeni lat 2019-2020, tj. wybory do Parlamentu Europejskiego w 2019 roku, wybory do Sejmu RP i Senatu RP w 2019 roku oraz wybory Prezydenta RP w 2020 r., można zauważyć, że na tle pozostałych gmin powiatu tarnobrzeskiego w gminie Grębów frekwencja kształtowała się na najniższym poziomie oraz poniżej średniej dla całego powiatu, co świadczy o niskim zaangażowaniu mieszkańców gminy w sprawy państwa, jedynie w wyborach na Prezydenta RP frekwencja była najwyższa w całym powiecie.

Frekwencję w gminach powiatu tarnobrzeskiego w wyborach w latach 2019-2020, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15 Dane dotyczące frekwencji w wyborach na terenie gmin powiatu tarnobrzeskiego w latach 2019-2020

Gmina	Wybory do PE w 2019 r. - frekwencja	Wybory do Sejmu RP/Senatu RP w 2019 - frekwencja	Wybory Prezydenta RP w 2020 r. – frekwencja I tura/ II tura
Baranów Sandomierski	44,41%	57,34/57,32%	61,97/64,42%
Gorzyce	38,97%	54,53/54,53%	61,26/63,42%
Grębów	38,40%	53,73/53,73%	62,27/65,82%
Nowa Dęba	40,97%	54,16/54,16%	58,45/62,49%
Powiat tarnobrzeski	40,77%	54,89/54,88%	60,65/63,78%

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza, www.pkw.gov.pl

5.2.7 Bezpieczeństwo publiczne

Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy oraz niski stopień przestępczości są jednym z czynników świadczących o rozwoju i atrakcyjności gminy oraz często są jednym z aspektów atrakcyjności inwestycyjnej. Położenie komunikacyjne gminy powodują, że sprawa bezpieczeństwa publicznego jest bardzo ważna tak dla mieszkańców, jak i dla innych znajdujących się tam osób.

Za bezpieczeństwo na terenie gminy odpowiada Posterunek Policji w Grębowie, który podlega pod Komisariat Policji w Tarnobrzegu.

Duży wpływ na komfort życia mieszkańców ma rozbudowana struktura ochotniczej straży pożarnej, która oprócz działalności mającej na celu zapobiegania pożarom oraz interwencji w wyniku ich powstania, bierze czynny udział w akcjach ratowniczych i zagrożeniach ekologicznych związanych z ochroną środowiska. W gminie Grębów funkcjonuje 8 jednostek ochotniczej straży pożarnej, w tym 4 jednostki włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego i 4 jednostki pomocnicze. Jednostki te zrzeszają 440 członków, a tym 368 członków zwyczajnych, 66 honorowych i 6 wspierających.

Wykaz jednostek OSP:

- 1) Ochotnicza Straż Pożarna w Grębowie,
- 2) Ochotnicza Straż Pożarna w Zapoledniku,
- 3) Ochotnicza Straż Pożarna w Stalach,
- 4) Ochotnicza Straż Pożarna w Żupawie,
- 5) Ochotnicza Straż Pożarna w Wydrzy,
- 6) Ochotnicza Straż Pożarna w Krawcach
- 7) Ochotnicza Straż Pożarna w Jamnicy,
- 8) Ochotnicza Straż Pożarna w Zabrnium.

Na terenie gminy funkcjonują również Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze (MDP), w których zrzeszonych jest 29 dziewcząt oraz 36 chłopców, a w Kobięcych Drużynach Pożarniczych (KDP) zrzeszonych jest 59 pań. KDP działa w Jamnicy, Grębowie, Zabrnium, Stalach, Krawcach oraz Żupawie.

Na wyposażeniu wszystkich jednostek OSP jest 13 samochodów pożarniczych, w tym: 9 ratowniczo – gaśniczych /3 lekkie, 5 średnie, 1 ciężki/ oraz 4 lekkie samochody kwatermistrzowskie.

Wszystkie straże mają siedziby w murowanych, wyposażonych w światlice, zaplecze socjalne oraz garaże na samochody pożarnicze remizach.

Wyszczególnienie występujących miejscowych zagrożeń według ich rodzajów oraz rodzajów zdarzeń, które były objęte działalnością jednostek ochrony przeciwpożarowej na przestrzeni lat 2019-2022 na terenie gminy Grębów, przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 16 Miejscowe zagrożenia według rodzaju zagrożenia występujące na terenie gminy Grębów na przestrzeni lat 2019-2022

Rodzaj zagrożenia	Liczba występujących zagrożeń			
	2019	2020	2021	2022
Silne wiatry	8	12	13	9
Opady śniegu	1	0	1	12
Opady deszczu	13	10	3	1
Komunikacyjne	30	26	21	21
Medyczne	12	28	29	12
Inne	17	13	11	17
Ogółem	81	89	78	60

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 17 Działania ratownicze podejmowane przez OSP na terenie gminy Grębów na przestrzeni lat 2019-2022

Rodzaj zdarzenia	Liczba zdarzeń			
	2019	2020	2021	2022
Pożary	115	103	35	66
Miejscowe zagrożenia	71	87	91	92
Fałszywe alarmy	1	2	1	6
Zdarzenia ogółem	187	192	127	164

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Teren gminy Grębów i powiatu tarnobrzeskiego obejmuje swoim działaniem jednostka ratowniczo-gaśnicza Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Tarnobrzegu.

5.3 Strefa gospodarcza

5.3.1 Rynek pracy i bezrobocie

Rynek pracy

Jednym z czynników określających stan gospodarki, a także jej potencjał jest rynek pracy. Zasadniczy wpływ na rynek pracy na danym obszarze mają zarówno występująca tu liczba osób w wieku produkcyjnym, jak i ilość dostępnych miejsc pracy, które kształtują podaż i popyt pracy. Nierównowaga pomiędzy popytem, a podażą pracy wpływa z kolei na poziom bezrobocia.

Jak wspomniano powyżej, podaż pracy kształtowana jest przez liczbę osób w wieku produkcyjnym. Wiek produkcyjny określamy jako wiek zdolności do pracy, tj. w przypadku mężczyzn jest to grupa w wieku 18-64 lat, z kolei w przypadku kobiet – 18-59 lat. W ramach wieku produkcyjnego możemy jeszcze wyróżnić wiek mobilny, który dotyczy osób w wieku od 18 do 44 roku życia bez względu na płeć, zdolnych i gotowych do ewentualnego przekwalifikowania się oraz zmiany stanowiska lub pracy, a także wiek niemobilny, który obejmuje mężczyzn w wieku od 45 do 64 lat oraz kobiety w wieku od 45 do 59 lat.

Jak przedstawiono już we wcześniejszej części niniejszego opracowania – w podrozdziale 5.2.1. *Uwarunkowania demograficzne*, zgodnie z danymi GUS, gminę Grębów w 2022 roku zamieszkiwało 6151 osób w wieku produkcyjnym, co stanowiło 61,4 % ogółu ludności na tym obszarze. W stosunku do roku 2017, liczba osób w wieku produkcyjnym zmniejszyła się o 73 osób.

Liczba osób w wieku mobilnym w 2022 roku wyniosła natomiast 3717, co stanowiło 60,43 % liczby osób w wieku produkcyjnym oraz 37,13 % liczby mieszkańców gminy ogółem. W stosunku do roku 2017, liczba ta zmniejszyła się o 364. Zarówno w roku 2017, jak i w roku 2021, w liczbie ludności w wieku mobilnym większość stanowili mężczyźni, których liczba wyniosła odpowiednio 2106 w 2017 roku i 1946 w 2022 roku.

Na terenie Gminy Grębów nie funkcjonują większe zakłady produkcyjne, a znaczna część mieszkańców ukierunkowana jest na działalność usługowo-handlową. Największymi pracodawcami na terenie gminy jest Urząd Gminy Grębów wraz z gminnymi jednostkami organizacyjnymi, takimi jak m. in. placówki oświatowe, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminne Centrum Kultury, Gminny Zakład Komunalny. Innymi zakładami pracy dającymi możliwość zatrudnienia są m. in. warsztaty samochodowe, lokalne firmy budowlane, firmy transportowe, sklepy spożywczo-przemysłowe w poszczególnych miejscowościach. Wśród największych pracodawców na terenie gminy należy wyróżnić:

1. Przedsiębiorstwo Wielobranżowe "TRANSDŹWIG" Sp. z o.o., Stale
2. Zakład Produkcji Wyrobów Betonowych "BETBUD", Stanisław Nenutil, Michał Nenutil, Mateusz Nenutil Spółka Jawna, Stale
3. FORBET Zakład Produkcyjny, Stale
4. Izol-Drew PHU Arkadiusz Procyk, Stale
5. MEGA-TRUCKS S.C. POJAZDY UŻYTKOWE, Stale
6. Just Stone Sp. z o.o., Stale

7. F.H.U. IKRA Ignacy Kozieja, Grębów
8. Gminna Spółdzielnia "Samopomoc Chłopska" w Grębowie
9. IT Service Paweł Janeczko, Grębów
10. Zakład Usług Leśnych i Melioracyjnych Lucjan Paterek, Jamnica
11. RiA. Autoryzowany Dealer Peugeot, stacja paliw, Jamnica
12. PPHU Piekarnia D.Wołoszyn, L.Wołoszyn, Jamnica

Ponadto mieszkańcy gminy Grębów znajdują zatrudnienie poza terenem gminy w zakładach pracy zlokalizowanych na terenie miast Tarnobrzeg Stalowa Wola.

Analizując dane dotyczące liczby osób pracujących na terenie gminy Grębów, można zauważyć mniejszą liczbę osób pracujących w 2021 roku niż w roku 2017 (o 43). Na przestrzeni lat 2017-2021 nastąpił spadek liczby pracujących na terenie gminy kobiet – o 4 oraz liczby pracujących mężczyzn – o 38. Dane w tej kwestii zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 18 Pracujący na terenie gminy Grębów w latach 2017 - 2021

Lata	Ogółem	w tym kobiety	w tym mężczyźni	Pracujący na 1000 ludności ogółem	Pracujący na 1000 ludności w wieku produkcyjnym
2017	805	489	316	81	129,3
2018	808	496	312	81	129,0
2019	776	455	321	78	124,0
2020	766	473	293	77	124,2
2021	762	484	278	76	124,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Biorąc pod uwagę wskaźnik dotyczący rynku pracy w zakresie liczby pracujących na 1000 ludności dla poszczególnych gmin powiatu tarnobrzeskiego w 2021 r., wartość tego wskaźnika dla gminy Grębów przedstawiała się na poziomie niższym niż w pozostałych gminach, i poniżej średniej dla powiatu. Wartość wskaźnika wyniosła w gminie Grębów – 76, natomiast dla powiatu tarnobrzeskiego – 216. Najwyższa wartość wskaźnika w powiecie wystąpiła w gminie Nowa Dęba - 333.

Dane dotyczące wskaźników pracujących na 1000 ludności w poszczególnych gminach powiatu tarnobrzeskiego w 2021 roku, przedstawia poniższa tabela.

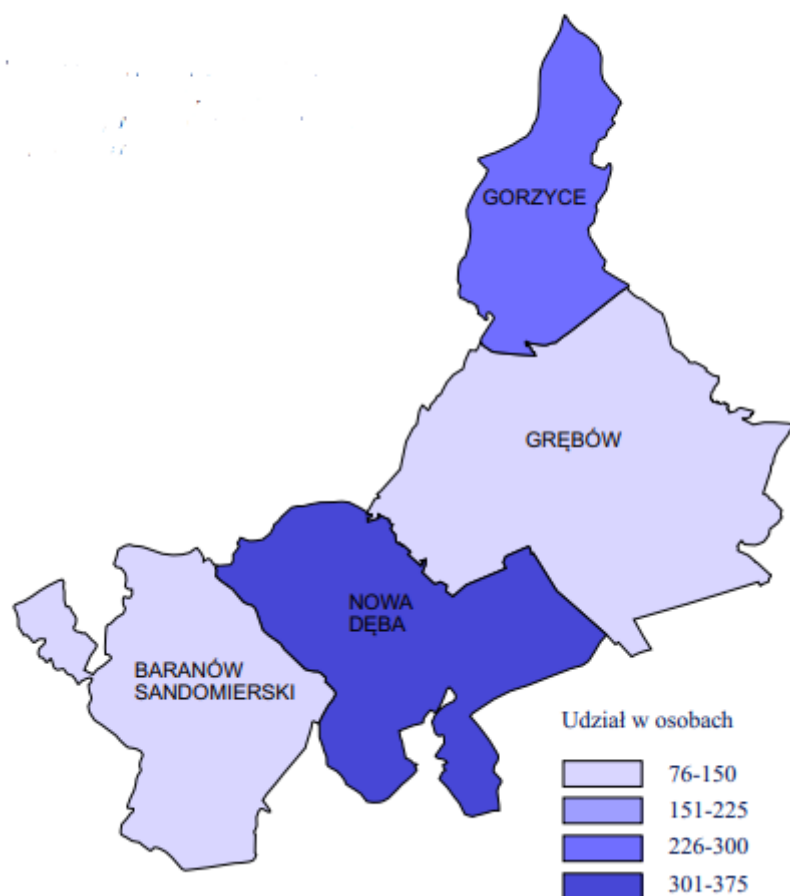
Tabela 19 Wskaźniki pracujących na 1000 ludności w poszczególnych gminach powiatu tarnobrzeskiego w 2021 roku

Gmina	Pracujący na 1000 ludności (os.)	Pracujący na 1000 ludności w wieku produkcyjnym (os)
Baranów Sandomierski	114	185,5
Gorzyce	258	439,2

Grębów	76	124,1
Nowa Dęba	333	558,1
Powiat tarnobrzeski	216	358,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Mapa 7 Wskaźniki pracujących na 1 tys. ludności w poszczególnych gminach powiatu tarnobrzeskiego w 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wskazane powyżej dane dot. liczby osób pracujących w poszczególnych gminach dotyczą podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących 10 i więcej osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracowników. Dane nie obejmują z kolei osób pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w fundacjach, stowarzyszeniach i innych organizacjach społecznych.

Bezrobocie

Jak wcześniej wspomniano, gdy liczba osób w wieku produkcyjnym na danym obszarze przewyższa liczbę miejsc pracy, możemy mieć do czynienia ze zjawiskiem bezrobocia. Jest to zjawisko, które ma duży wpływ na sytuację społeczno-gospodarczą dla danego obszaru. Według danych GUS, na koniec 2022 roku na terenie gminy Grębów zarejestrowanych było 273 osoby bezrobotne, a w stosunku do roku 2017, liczba ta zmniejszyła się o 103 osoby.

Dane dotyczące liczby zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Grębów na przestrzeni lat 2017-2022, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 20 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Grębów w latach 2017 - 2021

Lata	Bezrobotni ogółem	W tym kobiety	W tym do 30 roku życia	W tym powyżej 50 roku życia	Osoby długotrwale bezrobotne
2017	376	229	120	89	175
2018	317	184	91	66	151
2019	336	198	93	84	163
2020	351	190	99	86	186
2021	355	191	111	95	183
2022	273	140	82	78	141

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak przedstawia powyższa tabela, osoby długotrwale bezrobotne stanowiły w 2022 roku 51,65 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Najwięcej osób bezrobotnych było w wieku od 31 do 50 lat – 113 osób, tj. 41,39 % ogółu bezrobotnych, natomiast osoby w wieku do 30 roku życia stanowiły 30,04 % ogółu bezrobotnych.

Udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na koniec 2022 roku według danych GUS wyniósł na terenie gminy Grębów 4,4 %, zmniejszając się o 1,6 p.p. w stosunku do roku 2017. Zmniejszył się przy tym udział zarejestrowanych bezrobotnych mężczyzn oraz kobiet odpowiednio – 0,4 p.p i 3,0 p.p. Wartość udziału zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Grębów była w 2022 roku wyższa niż średnia dla powiatu tarnobrzeskiego – o 0,2 p.p., a udział zarejestrowanych bezrobotnych mężczyzn i kobiet był wyższy odpowiednio o 0,3 p.p i 0,1 p.p.

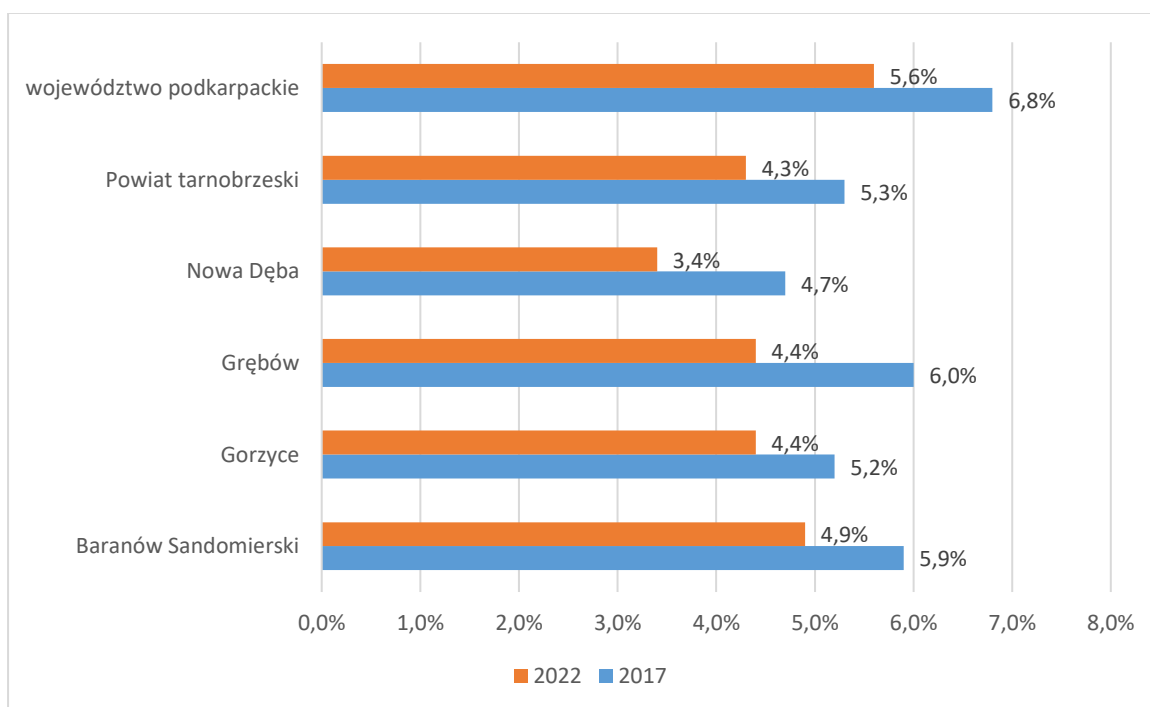
Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Grębów na tle powiatu tarnobrzeskiego w 2017 i 2022 roku, przedstawia poniższa tabela, wykres oraz mapa.

Tabela 21 Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Grębów w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle powiatu tarnobrzeskiego według płci

Jednostka terytorialna	ogółem		kobiety		mężczyźni	
	2017	2022	2017	2022	2017	2022
Gmina Grębów	6,0	4,4	7,9	4,9	4,4	4,0
Powiat tarnobrzeski	5,3	4,2	6,7	4,8	4,1	3,7

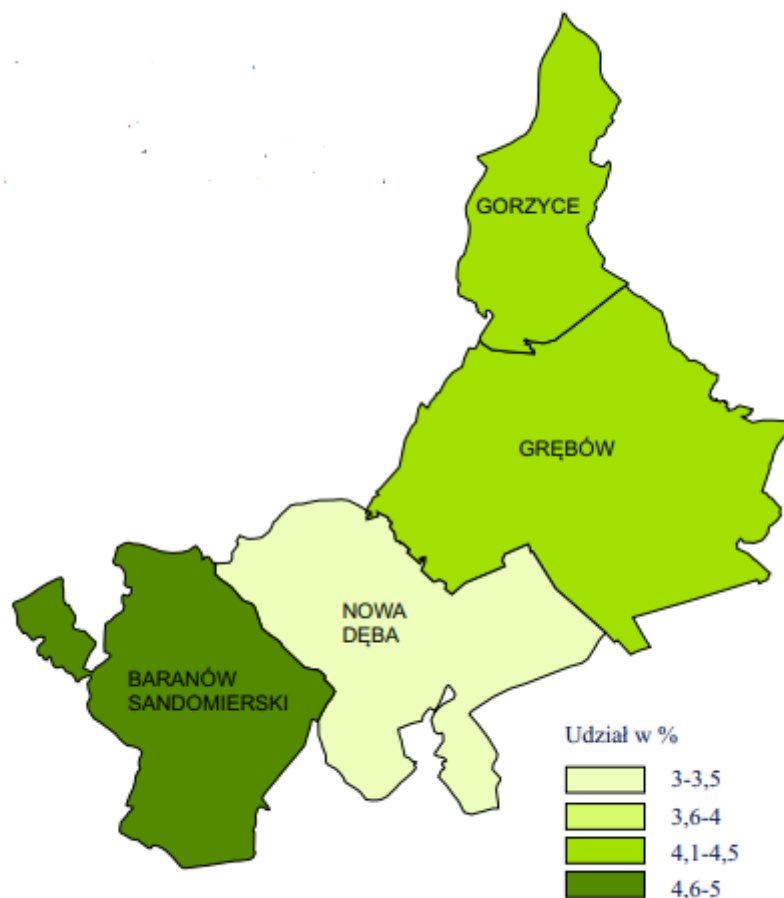
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 11 Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Grębów w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle gmin powiatu tarnobrzeskiego i województwa podkarpackiego w 2022 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Mapa 8 Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Grębów w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle gmin powiatu tarnobrzeskiego w 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Powyższe dane pokazują, że na tle pozostałych gmin powiatu tarnobrzeskiego, gmina Grębów w 2022, posiadała średni wynik odsetka zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Ważnym zagadnieniem jest również zjawisko bezrobocia ukrytego, tj. pozostawanie bez pracy i nierejestrowanie się jako osoba bezrobotna, a także zjawisko „szarej strefy”, tj. nielegalne zatrudnienie, bez opłacania składek oraz podatku dochodowego.

Zmniejszenie bezrobocia wymaga zdecydowanych działań powiatowych urzędów pracy, centrów doradztwa zawodowego oraz kształcenia ustawicznego. Ważne w tej kwestii jest również dopasowanie szkolnictwa zawodowego do potrzeb lokalnych pracodawców, co pomoże zniwelować braki wykwalifikowanych pracowników na lokalnym rynku pracy. Teren gminy Grębów znajduje się we właściwości Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnobrzegu.

5.3.2 Przedsiębiorczość i rolnictwo

Przedsiębiorczość

Sytuacja gospodarcza danego obszaru wiąże się w dużej mierze ze zjawiskiem przedsiębiorczości. Przedsiębiorczość można definiować jako skłonność do tworzenia nowych przedsiębiorstw lub innych form prowadzenia działalności gospodarczej, a także jako aktywność do rozwijania już istniejących, poprzez realizację różnego rodzaju inwestycji. Stopień rozwoju przedsiębiorczości na danym obszarze wynika przede wszystkim z liczby podmiotów gospodarki narodowej, do których zalicza się osoby prawne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Podmioty te zobowiązane są do rejestracji w odpowiednim rejestrze, w tym również w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej (rejestr REGON), który prowadzi Prezes Głównego Urzędu Statystycznego.

W ostatnich latach zarówno w gminie Grębów, jak i w innych gminach powiatu tarnobrzeskiego, obserwuje się pozytywne zjawisko rozwoju przedsiębiorczości, a co za tym idzie wzrost liczby podmiotów gospodarczych. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na terenie gminy na koniec 2022 roku zarejestrowanych było 982 podmioty gospodarki narodowej, co było drugim najwyższym wynikiem powiecie tarnobrzeskim. Od 2017 roku liczba podmiotów gospodarczych w gminie Grębów wzrosła o 110, tj. o 33,8 %, co było najwyższym wynikiem w powiecie, jeśli chodzi o przyrost liczby podmiotów gospodarczych.

Dane dotyczące liczby podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON na terenie gmin powiatu tarnobrzeskiego w roku 2017 oraz 2022 w podziale na sektor publiczny i sektor prywatny, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 22 Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych na terenie gmin powiatu tarnobrzeskiego w 2017 i 2022 roku

Gmina	Ogółem*			Sektor publiczny		Sektor prywatny	
	2017	2022	Wzrost/spadek w %	2017	2022	2017	2022
Baranów Sandomierski	764	902	18,1%	27	30	732	862
Gorzyce	872	982	12,6%	26	28	845	947
Grębów	529	708	33,8%	24	24	505	681
Nowa Dęba	1 225	1 421	16,0%	59	60	1 165	1 346
Powiat tarnobrzeski	3 390	4 013	18,4%	136	142	3 247	3 836

* W BDL nie są prezentowane wszystkie formy prawne podmiotów, dlatego dane liczbowe w zestawieniu nie sumują się na sektor ogółem.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Rozwój przedsiębiorczości na terenie gminy Grębów dotyczy głównie sektora prywatnego, w którym liczba podmiotów w latach 2017 – 2022 wzrosła o 176 i wyniosła na koniec 2022 roku 681. Jak wynika z przedstawionych powyżej danych, zjawisko zwiększającej się liczby podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym dotyczy całego powiatu tarnobrzeskiego, a największe wzrosty, jeśli chodzi o tą liczbę odnotowały: gmina miejsko-wiejska Nowa Dęba (wzrost o 181 podmiotów) oraz gmina Grębów (wzrost o 176 podmiotów).

W sektorze prywatnym, w ramach podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON, Główny Urząd Statystyczny wyszczególnia osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, spółki handlowe, w tym również spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego, spółdzielnie, fundacje oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne. Zdecydowaną większość podmiotów gospodarczych w gminie Grębów stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zarejestrowane w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, których liczba w 2022 roku wyniosła 573, tj. 84,14 % ogółu podmiotów sektora prywatnego. Ich liczba w stosunku do roku 2017 zwiększyła się o 146, zwiększyła się również liczba zarejestrowanych na terenie gminy spółek handlowych (o 14 podmiotów) oraz stowarzyszeń i organizacji społecznych (o 10 podmiotów).

Dane dotyczące rodzajów podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych na terenie gminy Grębów w 2017 i 2022 roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 23 Rodzaje podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych na terenie gminy Grębów w 2017 i 2022 roku

Rodzaje podmiotów		2017	2022
Sektor publiczny	Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	21	21
	Spółki handlowe	0	0
Sektor prywatny	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	427	573
	Spółki handlowe	15	29
	Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1	3
	Spółdzielnie	2	2
	Fundacje	2	3
	Stowarzyszenia i organizacje społeczne	20	30

* W BDL nie są prezentowane wszystkie formy prawne podmiotów, dlatego dane liczbowe w zestawieniu nie sumują się na sektor ogółem.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Najwięcej zarejestrowanych na terenie gminy Grębów podmiotów gospodarczych w 2022 roku, zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności (PKD) wykonywało działalność gospodarczą według sekcji G (Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle) – 163 podmioty (23,02 % ogółu podmiotów) oraz sekcji F (Budownictwo) – 153 podmioty (21,61% ogółu podmiotów). Na przestrzeni lat 2017-2022 największy wzrost liczby podmiotów wystąpił w sekcji F i G odpowiednio o – o 59 i 27 podmiotów.

Dane dotyczące podmiotów gospodarki narodowej według sekcji PKD oraz sektorów własnościowych zarejestrowanych na terenie gminy Grębów w 2017 i 2022 roku, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 24 Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji PKD oraz sektorów własnościowych zarejestrowane na terenie gminy Grębów w 2017 i 2022 roku

Sekcja PKD	Wyszczególnienie	Ogółem*		Sektor publiczny*		Sektor prywatny*	
		2017	2022	2017	2022	2017	2022
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	31	30	0	0	31	30
B	Górnictwo i wydobywanie	2	2	0	0	2	2
C	Przetwórstwo przemysłowe	42	55	0	0	42	55
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1	0	0	0	1	0
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	4	7	1	1	3	5
F	Budownictwo	94	153	0	0	94	153
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	136	163	0	0	136	162
H	Transport i gospodarka magazynowa	53	63	0	0	53	63
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	5	5	0	0	5	5
J	Informacja i komunikacja	8	16	0	0	8	16
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	14	16	0	0	14	16
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	3	3	0	0	3	3
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	22	39	0	0	22	39
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	11	12	0	0	11	12
O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	10	10	2	2	8	8
P	Edukacja	25	31	17	18	8	13
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	21	31	3	2	18	29
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	12	18	1	1	11	17

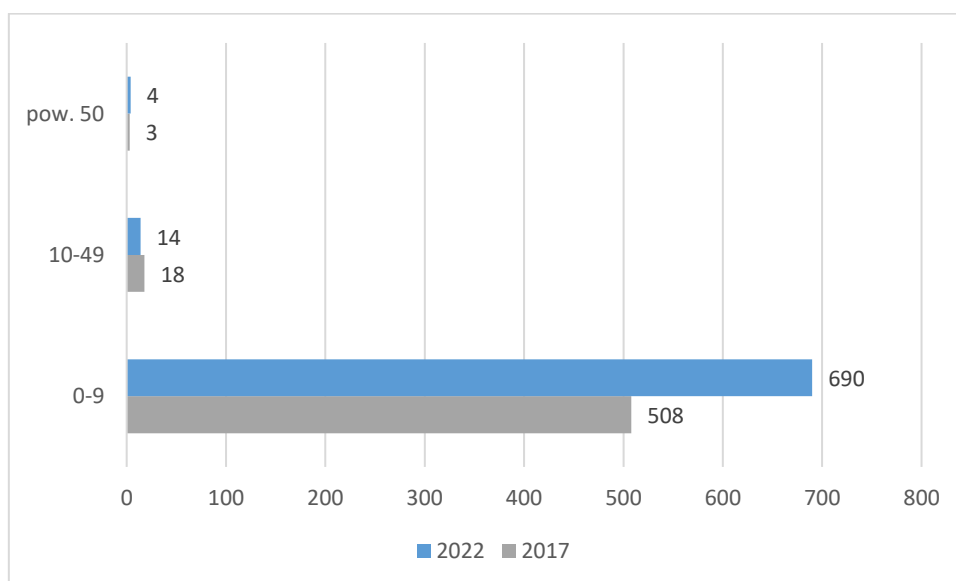
S, T	Pozostała działalność usługowa; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	34	53	0	0	34	53
U	Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0	0	0
Razem		529	708	24	24	505	681

* W związku z wprowadzonymi od 1 grudnia 2014 r. zmianami przepisów prawnych regulujących sposób zasilania rejestru REGON informacjami o podmiotach podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego, od danych według stanu na 31 grudnia 2014 r. istnieje możliwość wystąpienia w rejestrze REGON niewypełnionych pozycji dotyczących przewidywanej liczby pracujących, adresu siedziby, rodzaju przeważającej działalności oraz formy własności. W związku z powyższym dane naliczone z rejestru REGON według ww. informacji mogą nie sumować się na liczbę ogółem.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Największą część działających na terenie gminy Grębów podmiotów gospodarczych stanowiły w 2022 roku mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 osób – 690 podmiotów, co stanowiło 97,46 % wszystkich podmiotów. Na przestrzeni lat 2017-2022 ich liczba zwiększyła się o 182. Dane dotyczące liczby podmiotów gospodarki narodowej według klas wielkości w 2017 oraz 2022 roku na terenie gminy Grębów przedstawia poniższy wykres.

Wykres 12 Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości na terenie gminy Grębów w 2017 i 2022 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

O pozytywnym rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy Grębów świadczą również wskaźniki dotyczące podmiotów gospodarki narodowej, opracowane przez Główny Urząd Statystyczny. Analizując poszczególne wskaźniki, które zaprezentowane zostały w poniższej tabeli, można zauważyć spadek ich wartości jedynie przy wskaźniku jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON i udziale podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON. Pozostałe wskaźniki mają tendencję wzrostową. Porównując natomiast wartości wskaźników dotyczących podmiotów gospodarki narodowej dla gminy Grębów z wartościami dla powiatu tarnobrzeskiego zauważyć można, że są one niższe, co wskazuje, że rozwój przedsiębiorczości w gminie Grębów przebiega wolniej niż w innych gminach powiatu tarnobrzeskiego. Wyjątkiem jest wskaźnik dotyczący udziału osób fizycznych

prowadzących działalność gospodarczą w liczbie podmiotów gospodarki narodowej ogółem, który w gminie jest wyższy niż w powiecie.

Wartości wskaźników dotyczących podmiotów gospodarki narodowej dla obszaru gminy Grębów i powiatu tarnobrzeskiego w roku 2017 i 2022, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 25 Wskaźniki dotyczące podmiotów gospodarki narodowej dla obszaru gminy Grębów oraz powiatu tarnobrzeskiego za lata 2017 i 2022

Wskaźnik	Gmina Grębów		Powiat tarnobrzeski	
	2017	2022	2017	2022
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności	53	71	63	78
Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	85,0	115,1	100,1	130,5
Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności	5,34	4,50	4,72	5,22
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	43	57	49	60
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	2,22	3,30	3,33	3,82
Udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON (%)	8,7	3,8	7,3	4,0
Udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w liczbie podmiotów gospodarki narodowej ogółem (%)	80,7	80,9	76,4	77,1
Udział fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej (%)	4,2	4,7	5,3	4,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Rolnictwo

W strukturze użytkowania ziemi w gminie Grębów użytki rolne stanowią ok. 29,80 % powierzchni ogólnej gminy, co powoduje, że rolnictwo nie jest dominującą gałęzią gospodarki na terenie gminy.

Podstawowych informacji na temat rolnictwa, w tym liczby i powierzchni gospodarstw rolnych, dostarczają przeprowadzane co 10 lat powszechne spisy rolne. Ostatni taki spis przeprowadzony został w terminie od 1 września do 30 listopada 2020 r., według stanu na dzień 1 czerwca 2020 r. Jego podstawowym celem było dostarczenie informacji na potrzeby realizacji Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej, a także i na potrzeby krajowych baz danych. Badaniem zostały objęte gospodarstwa rolne, których użytkownikami były osoby fizyczne (gospodarstwa indywidualne), osoby prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej.

Zgodnie z opublikowanymi wynikami Powszechnego Spisu Rolnego 2020, na terenie gminy Grębów w 2020 roku znajdowało się 876 gospodarstw rolnych o łącznej powierzchni 6 168,10 ha, z czego 5 578,43 ha (90,44 %) stanowiły użytki rolne. Największą część tych gospodarstw stanowiły gospodarstwa rolne o powierzchni użytków rolnych w grupie „1 - 5 ha” – ich liczba wyniosła 622 (71,00% ogółu gospodarstw rolnych), zajmując przy tym powierzchnię 2 103,81 ha (34,11 % powierzchni gospodarstw rolnych ogółem).

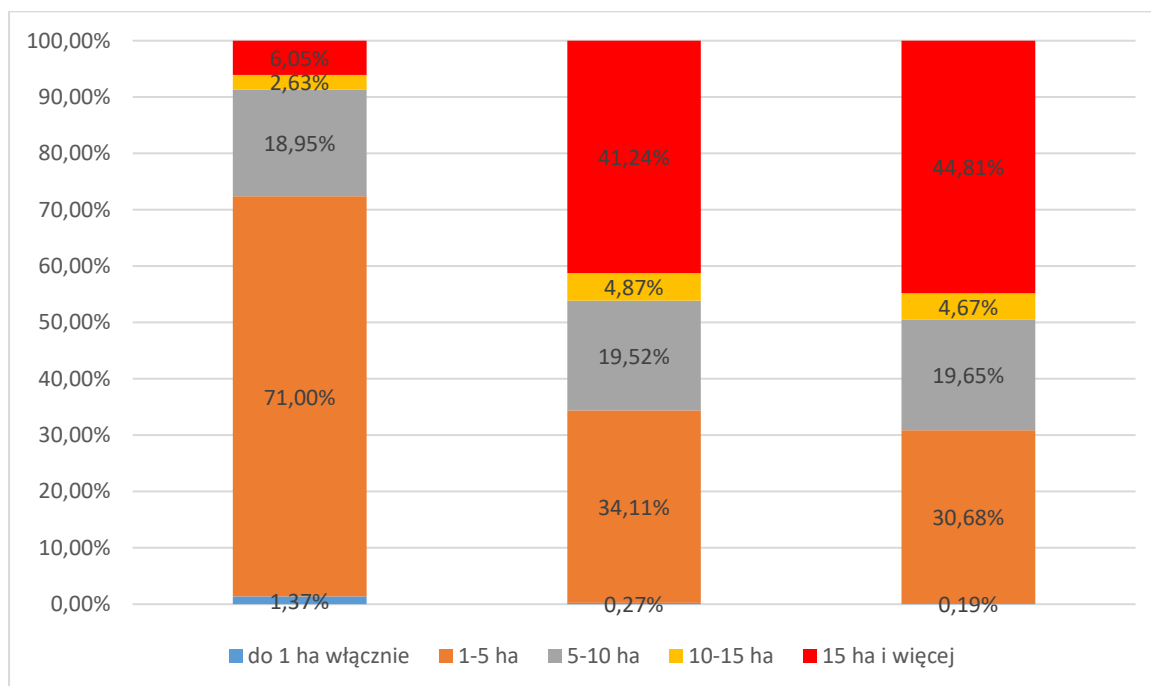
Liczbę gospodarstw rolnych, ich powierzchnię oraz powierzchnię użytków rolnych wchodzących w skład tych gospodarstw w gminie Grębów, według wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2020, przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 26 Liczba gospodarstw rolnych według grup obszarowych, ich powierzchnia oraz powierzchnia użytków rolnych wchodzących w skład tych gospodarstw na terenie gminy Grębów

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych	Powierzchnia gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych (w ha)	Powierzchnia użytków rolnych według grup obszarowych użytków rolnych (w ha)
Gospodarstwa rolne ogółem	876	6 168,10	5 578,43
do 1 ha włącznie	12	16,36	10,51
1-5 ha	622	2 103,81	1 711,24
5-10 ha	166	1 204,22	1 096,15
10-15 ha	23	300,27	260,66
15 ha i więcej	53	2 543,44	2 499,87

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników wstępnych Powszechnego Spisu Rolnego 2020

Wykres 13 Liczba gospodarstw rolnych według grup obszarowych, ich powierzchnia oraz powierzchnia użytków rolnych wchodzących w skład tych gospodarstw na terenie gminy Grębów

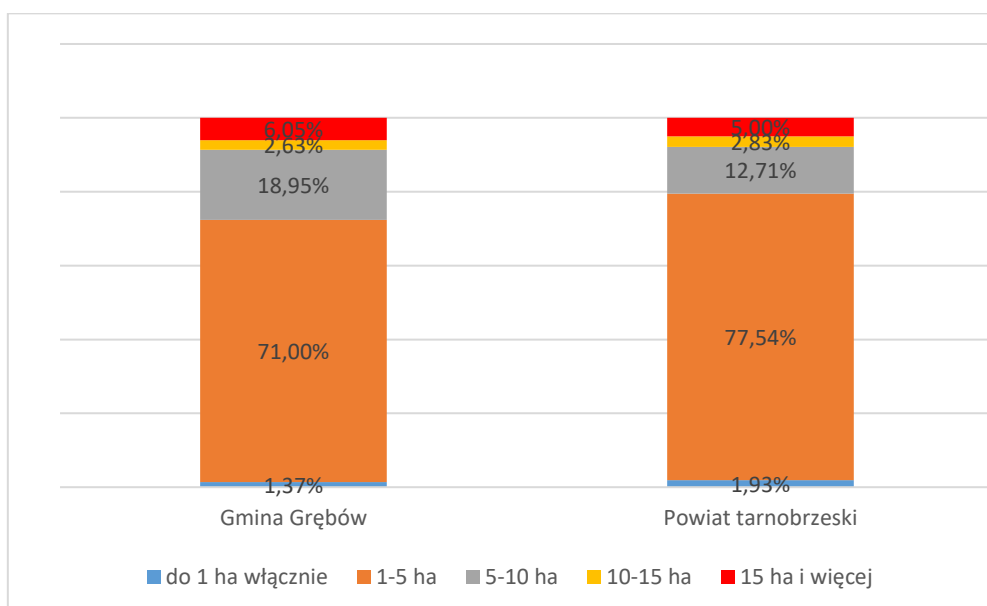
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników wstępnych Powszechnego Spisu Rolnego 2020

Liczba gospodarstw rolnych, znajdujących się na terenie gminy Grębów stanowiła 27,21 % liczby gospodarstw rolnych ogółem w powiecie tarnobrzeskim, natomiast ich powierzchnia – 31,40 % powierzchni gospodarstw ogółem w powiecie. Biorąc pod uwagę liczbę gospodarstw rolnych w poszczególnych grupach obszarowych oraz ich powierzchnię, zarówno na terenie gminy, jak i ogółem w powiecie, struktura gospodarstw wygląda podobnie – najczęściej gospodarstw występuje w grupie obszarowej „1 – 5 ha”. Natomiast największą powierzchnię w gminie zajmują gospodarstwa rolne w grupie obszarowej „15 ha i więcej”, co świadczy o występowaniu dużych gospodarstw rolnych, natomiast w największą powierzchnię w powiecie zajmują gospodarstwa w grupie obszarowej „1 – 5 ha”, co świadczy o dużym rozdrobnieniu gospodarstw rolnych w powiecie.

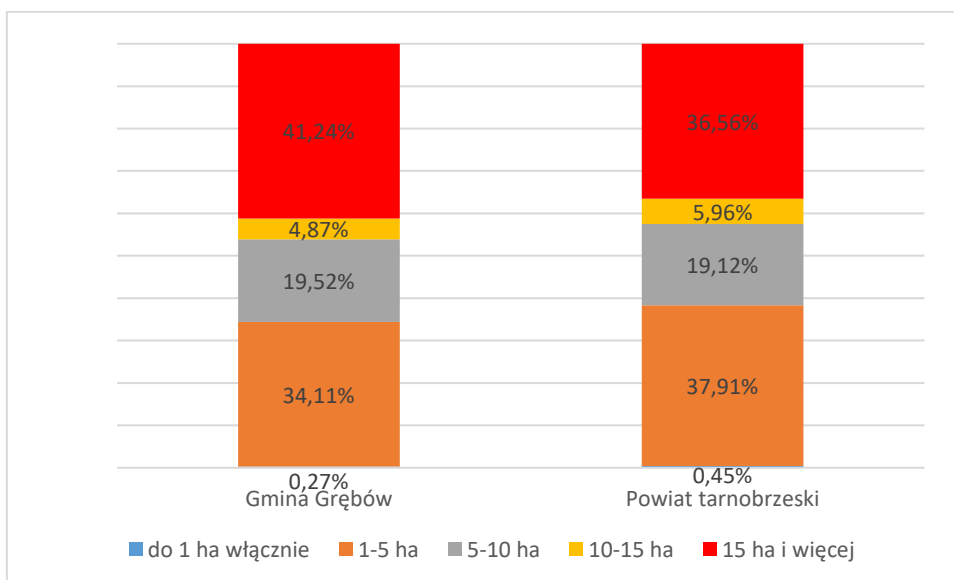
Dane dotyczące liczby gospodarstw rolnych według grup obszarowych oraz ich powierzchni według grup obszarowych użytków rolnych na terenie gminy Grębów oraz w powiecie tarnobrzeskim, przedstawia poniższy wykres.

Wykres 14 Liczba gospodarstw rolnych według grup obszarowych oraz ich powierzchnia według grup obszarowych użytków rolnych na terenie gminy Grębów oraz powiatu tarnobrzeskiego

Liczba gospodarstw rolnych wg grup obszarowych użytków rolnych

Powierzchnia gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników wstępnych Powszechnego Spisu Rolnego 2020

Średnia powierzchnia gruntów gospodarstw rolnych na terenie gminy Grębów wynosiła 7,04 ha, natomiast średnia powierzchnia użytków rolnych wchodzących w skład tych gospodarstw – 6,37 ha. Wartość powierzchni gruntów gospodarstw rolnych kształtowała się powyżej średniej dla powiatu tarnobrzeskiego, gdzie wynosiła odpowiednio 6,10 ha. Średnia powierzchnia użytków rolnych wchodzących w skład gospodarstwa była również wyższa od średniej dla powiatu. W kwestii użytkowania gruntów, użytki rolne stanowiły 90,44 % powierzchni gospodarstw

rolnych, znajdujących się na terenie gminy. 97,33 % tych użytków stanowiły użytki rolne w dobrej kulturze rolnej, tzn. grunty wykorzystywane rolniczo, na których stosowane są zabiegi uprawne i mogą kwalifikować do otrzymania dopłat obszarowych. Pod zasiewami znalazło się z kolei 31,17% powierzchni użytków rolnych. W strukturze użytkowania gruntów rolnych najczęściej stanowiły zboża – 24,65 % powierzchni użytków rolnych ogółem.

Biorąc pod uwagę liczbę pracujących w gospodarstwach rolnych, na terenie gminy Grębów pracowało łącznie 2191 osób, tj. ok. 21,89 % ogółu mieszkańców gminy, z tego 1172 mężczyzn oraz 1019 kobiet. Według źródeł dochodów, najczęściej gospodarstw rolnych na terenie gminy utrzymywało się z działalności rolniczej – 873, natomiast najmniej z innych niezarobkowych źródeł poza emeryturą i rentą - 186.

Dane dotyczące średniej powierzchni gruntów gospodarstw rolnych i średniej powierzchni użytków rolnych wchodzących w skład tych gospodarstw, struktury użytkowania gruntów przez gospodarstwa rolne i powierzchni zasiewów wybranych upraw, a także liczby pracujących w gospodarstwach rolnych oraz źródeł dochodów gospodarstw domowych objętych spisem rolnym na terenie gminy Grębów, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 27 Średnia powierzchnia gospodarstw rolnych i użytków rolnych wchodzących w ich skład, struktura użytkowania gruntów przez gospodarstwa rolne, powierzchnia zasiewów wybranych upraw oraz liczba pracujących w gospodarstwach rolnych i źródła dochodów gospodarstw domowych objętych spisem rolnym na terenie gminy Grębów

Średnia powierzchnia gospodarstw rolnych i użytków rolnych ogółem (w ha)	
Grunty ogółem	7,04
Użytki rolne ogółem	6,37
Użytkowanie gruntów (w ha)	
Grunty ogółem	6 168,10
Użytki rolne ogółem	5 578,43
Użytki rolne w dobrej kulturze	5 429,61
Pod zasiewami	1 738,77
Grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	369,12
Uprawy trwałe	13,63
Łąki trwałe	3 256,40
Pastwiska trwałe	33,76
Pozostałe użytki rolne	148,82
Lasy i grunty leśne	321,44
Pozostałe grunty	268,23
Powierzchnia zasiewów wybranych upraw (w ha)	
Powierzchnia zasiewów ogółem	1 738,77
Zboża	1 375,18
Ziemniaki	108,32
Pracujący w gospodarstwach rolnych	
Ogółem	2 191
Mężczyźni	1 172
Kobiety	1 019
Gospodarstwa domowe według źródeł dochodów	

Działalność rolnicza	873
Pozarolnicza działalność gospodarcza	198
Praca najemna	500
Emerytura i renta	528
Inne niezarobkowe źródła poza emeryturą i rentą	186

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników wstępnych Powszechnego Spisu Rolnego 2020

5.3.3 Turystyka

Turystyka stanowi znaczący czynnik lokalnego rozwoju, a na atrakcyjność turystyczną danego obszaru składają się przede wszystkim walory przyrodnicze i antropogeniczne oraz zagospodarowanie turystyczne, tj. baza noclegowa, gastronomia i dostępność komunikacyjna, uzupełniane przez obiekty społeczno-techniczne, jak np. sklepy i apteki. Na walory przyrodnicze, wpływające na atrakcyjność turystyczną składają się elementy środowiska przyrodniczego, interesujące dla turystów i występujące np. w rezerwatach przyrody, parkach krajobrazowych lub też poza tymi formami ochrony przyrody. Walory antropogeniczne związane są z działalnością człowieka i dotyczą m. in. zabytków architektury, muzeów, miejsc pamięci narodowej i kultu religijnego oraz wydarzeń kulturalno-sportowych. Zagospodarowanie turystyczne dotyczy przede wszystkim liczby i jakości miejsc noclegowych oraz lokali lub obiektów gastronomicznych, a także sieci drogowej, kolejowej oraz szlaków turystycznych.

Dzięki licznym walorom geograficzno-przyrodniczym środowiska oraz zabytkom architektury obszar gminy posiada szczególne preferencje do rozwoju turystyki, rekreacji i wypoczynku. O jakości walorów przyrodniczych świadczy krajobraz bogaty przede wszystkim w liczne tereny leśne. W okolicy znajduje się wiele akwenów wodnych, które powstały w wyniku pogórnich wykopalsk.

Odpowiednie zagospodarowanie i inwestycja w te tereny pozwoliłyby na zwiększenie atrakcyjności gminy, a co za tym idzie na przyciągnięcie turystów. Baza noclegowa i usługowo-gastronomiczna nie jest rozbudowana.

Gmina posiada wiele urokliwych miejsc, interesujących zakątków zachęcających swym wyglądem i ciekawą historią do zwiedzania. Do tych najbardziej godnych uwagi warto zaliczyć:

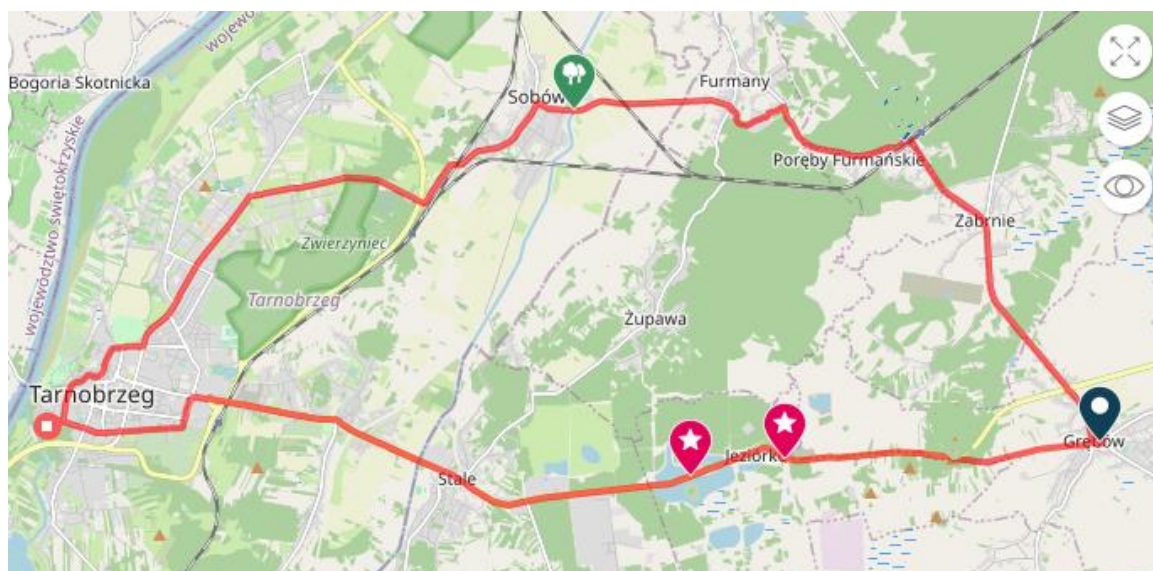
- kościół parafialny pw. św. Wojciecha Biskupa i Męczennika;
- kaplicę cmentarną;
- zespół pałacowo-parkowy;
- pałac w Grębowie;
- kapliczkę przydrożną w Stalach.

Gmina posiada warunki do aktywnego i przyjemnego wypoczynku oraz sprzyja rozwojowi gospodarstw agroturystycznych. Budowa ścieżek rowerowych umożliwiających aktywne zwiedzanie mogłaby zachęcić mieszkańców do aktywnego spędzania wolnego czasu, potencjalnych turystów natomiast do odwiedzenia tego terenu.

Przez teren gminy przebiega kilka tras rowerowych, m.in.:

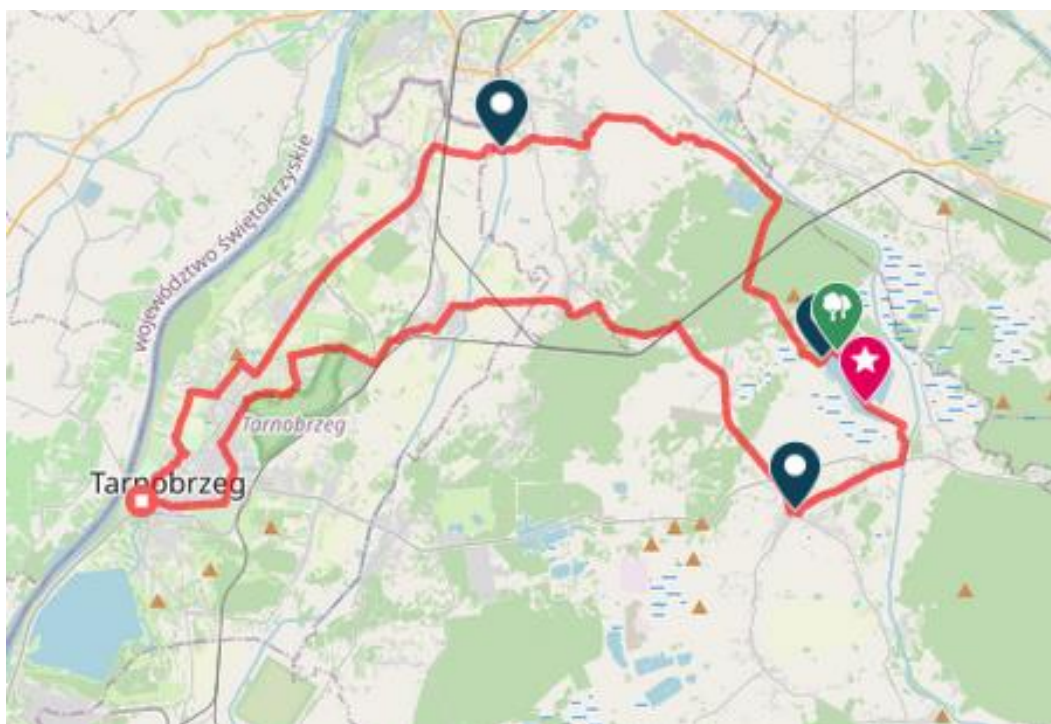
- Tarnobrzeg – Grębów – Tarnobrzeg o długości „ do Grębowa” 37,7 km,
- Tarnobrzeg – Grębów – Tarnobrzeg „ nad grębowskie stawy” – długość 56,3 km,
- Tarnobrzeg – Sandomierz – Zawichost – Annopol -Radomyśl nad Sanem – Stalowa Wola – Grębów – Tarnobrzeg – „Wzdłuż Wisły i Sanu” – długość 120 km,
- Po grębowskiej gminie – długość 50,4 km,

Mapa 9 Przebieg tras rowerowej Tarnobrzeg – Grębów - Tarnobrzeg

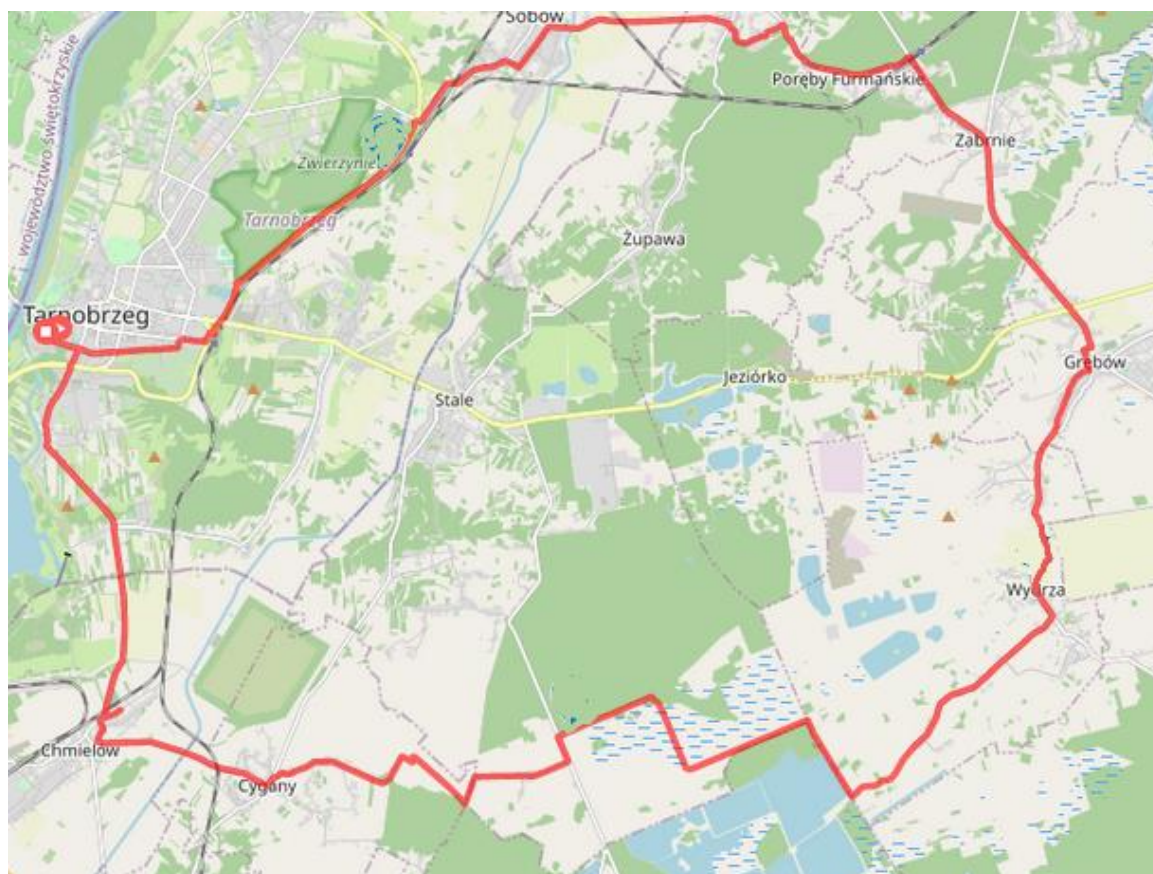
Źródło: <https://www.traseo.pl/trasa/do-grebowa>

Mapa 10 Przebieg tras rowerowej Tarnobrzeg – Grębów – Tarnobrzeg „nad grębowskie stawy”

Źródło: <https://www.traseo.pl/trasa/nad-grebowskie-stawy>

Mapa 11 Przebieg tras rowerowej Tarnobrzeg – Grębów – Tarnobrzeg „nad grębowskie stawy”

Źródło: <https://www.traseo.pl/trasa/po-grebowskiej-gminie>

Na terenie gminy znajdują się również poniższe atrakcje

- Wioska Appaloosa w Stalach – wioska Fantazy, oferta skierowana dla rodzin z dziećmi,
- Łowisko Wędkarskie „Przystanek Stawy” w Grębowie,
- Paintball Dragon Arena w Grębowie.

Uzupełnieniem walorów przyrodniczych, wspólnie tworząc atrakcyjność turystyczną gminy jest wspomniane powyżej zagospodarowanie turystyczne, które wiąże się ściśle z pojęciem infrastruktury turystycznej. Podstawowym elementem zagospodarowania turystycznego jest baza noclegowa, która z jednej strony wpływa na rozwój turystyki na danym terenie, a z drugiej umożliwia uprawianie różnych rodzajów turystyki, a tym samym zaspokajaniem potrzeb turystów. Ważna jest w tej kwestii wielkość bazy noclegowej, która świadczy o poziomie rozwoju turystycznego, a tym samym o potencjale turystycznym.

Na terenie gminy Grębów istnieje, ale słabo rozwinięta baza noclegowa i gastronomiczna:

- Zajazd Gielarek w Grębowie, hotel 3 gwiazdkowy,
- Pensjonat „W Cieniu Sosen” w Krawcach.

- Restauracja „Rybka 2.0” w Jamnicy,
- Pizzeria „Koliber” w Stalach i w Grębowie.

Pod względem atrakcji turystycznych, oferta gminy Grębów wygląda skromnie. Występują także duże braki w bazie noclegowo – gastronomicznej. Szansą na poszerzenie oferty rekreacyjno-turystycznej są jeziora powstałe po odkrywkowym wydobyciu złóż siarki. Mogły być one być kanwą rozwoju sportów wodnych i wypoczynku nad wodą pod warunkiem znalezienia inwestorów mogących stworzyć kąpieliska, przystanie wraz z całym zapleczem usługowym. Sprzyja temu objęcie planami zagospodarowania przestrzennego znacznej części gminy oraz dobre jej zaopatrzenie w infrastrukturę komunalną, drogową i teleinformatyczną.

Turystyka mogłaby mieć wpływ na rozwój gospodarczy gminy Grębów, przede wszystkim ze względu na walory przyrodnicze i krajobrazowe, wynikające z położenia geograficznego. Miejscowości gminy mogą stanowić bazę wypadową w inne atrakcyjne turystycznie miejscowości słynące ze znakomych zabytków: Leżajsk, Łañcut, Kazimierz n/Wisłå, Nałęczów, Sandomierz, Baranów Sandomierski.

W gminie brakuje jednak w chwili obecnej produktów turystycznych, które przyciągałyby turystów, stąd ważny jest rozwój infrastruktury turystycznej na terenie gminy oraz tworzenie nowych produktów, które sprawią, że gmina Grębów będzie atrakcyjnym kierunkiem podróży.

5.3.4 Gospodarka finansowa

Jednym z kluczowych czynników, które warunkują rozwój lokalny i regionalny są zasoby finansowe danej jednostki samorządu terytorialnego. Gospodarka finansowa tych jednostek realizowana jest w oparciu o ustawę z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1634 z późn. zm.), określającą m. in. zakres, zasady oraz tryb planowania, uchwalania i wykonywania budżetów tych jednostek. Zgodnie z uchwałą budżetową, określane są planowane dochody i wydatki danej jednostki samorządu terytorialnego w danym roku budżetowym, których kwoty wyszczególnia się w układzie działów klasyfikacji budżetowej.

Zgodnie z ustawą o finansach publicznych, w ramach dochodów wyróżnia się dochody bieżące, które definiowane są jako dochody nie będące dochodami majątkowymi, które z kolei obejmują dotacje i środki przeznaczone na inwestycje, dochody ze sprzedaży majątku oraz dochody z przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności. Podobnie przedstawia się kwestia wydatków budżetowych, które również dzielą się na wydatki bieżące, niebędące wydatkami majątkowymi oraz wydatki majątkowe, którymi są inwestycje i zakupy inwestycyjne, w tym również programy finansowane z udziałem środków zewnętrznych, zakup i objęcie akcji i udziałów, a także wniesienie udziałów do spółek prawa handlowego. Różnica pomiędzy dochodami a wydatkami budżetu jednostki samorządu terytorialnego określana jest mianem nadwyżki budżetu lub deficytem budżetu.

Potencjał zasobów finansowych gminy Grębów według danych GUS z 2022 roku, wynosił 59 324 302,38 zł, a w stosunku do roku 2017, wysokość dochodów na terenie gminy zwiększyła się o 16 875 999,89 zł, tj. o 39,76 %. Jeśli chodzi o wydatki, ich wysokość w 2022 roku wyniosła

57 616 717,20 zł, wskutek czego nadwyżka budżetowa wyniosła 1 707 585,18 zł. W stosunku do roku 2017, wysokość wydatków gminy zwiększyła się o 14 893 396,59 zł, tj. o 34,86%.

Realizację budżetu w gminie Grębów na przestrzeni lat 2017-2022, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 28 Realizacja budżetu gminy Grębów na przestrzeni lat 2017-2022 w zł

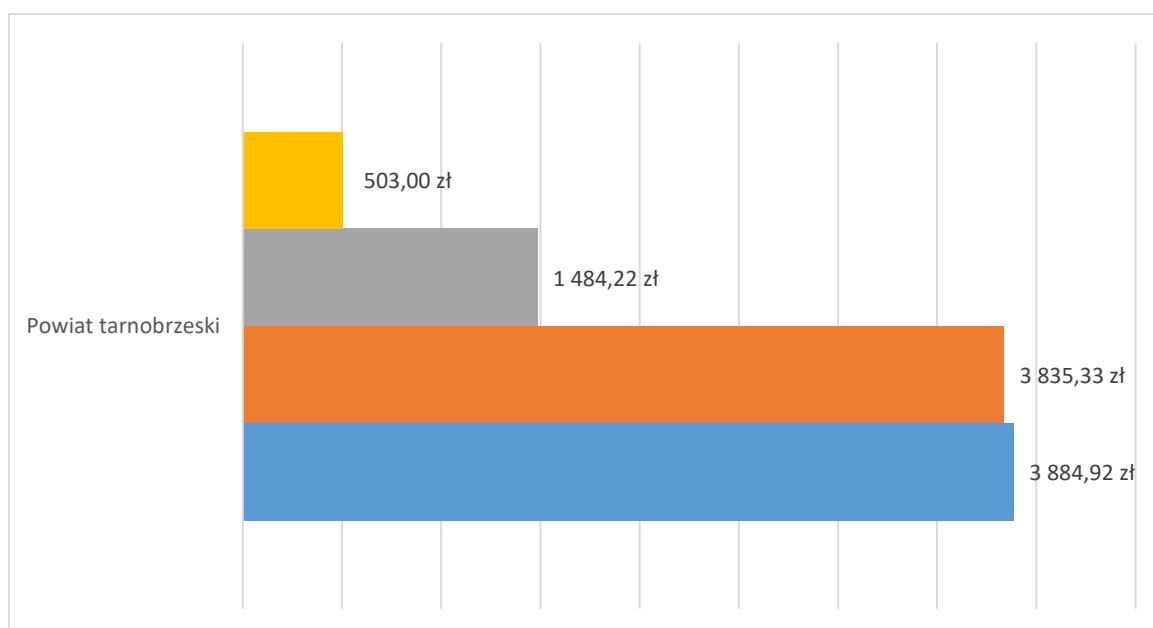
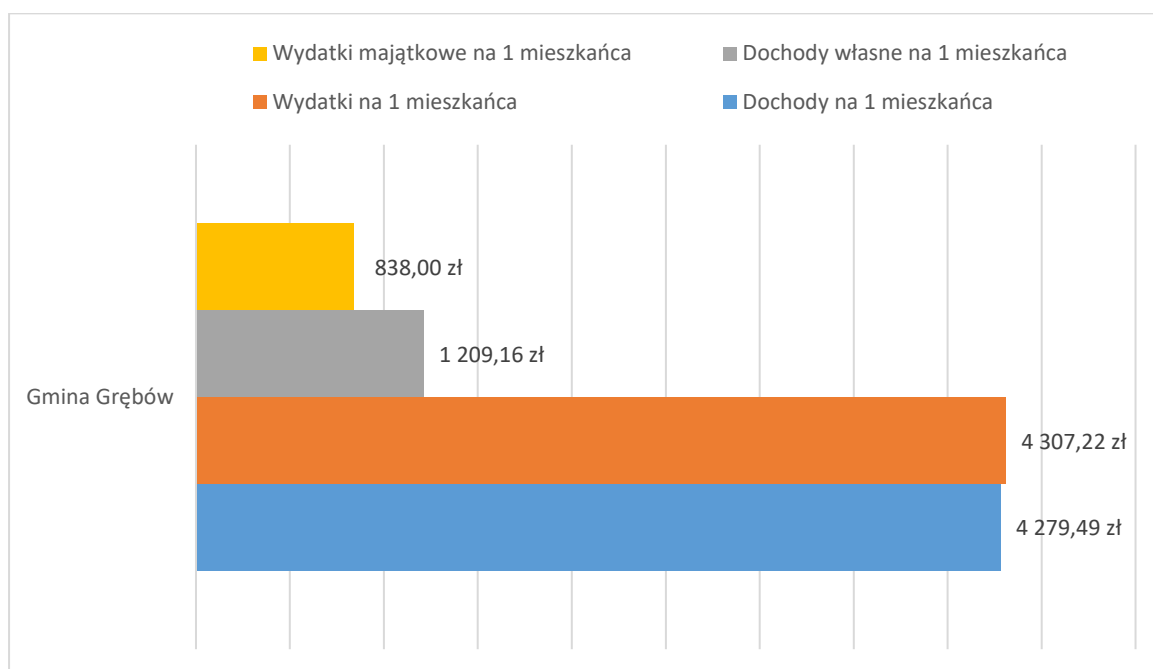
Rodzaj	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Dochody	42 448 302,49	43 381 114,13	52 452 535,96	52 459 765,24	55 594 035,94	59 324 302,38
Wydatki	42 723 320,61	48 291 037,53	56 492 930,57	53 470 465,57	50 354 581,13	57 616 717,20
Nadwyżka/ deficyt	-275 018,12	-4 909 923,40	-4 040 394,61	-1 010 700,33	5 239 454,81	1 707 585,18

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

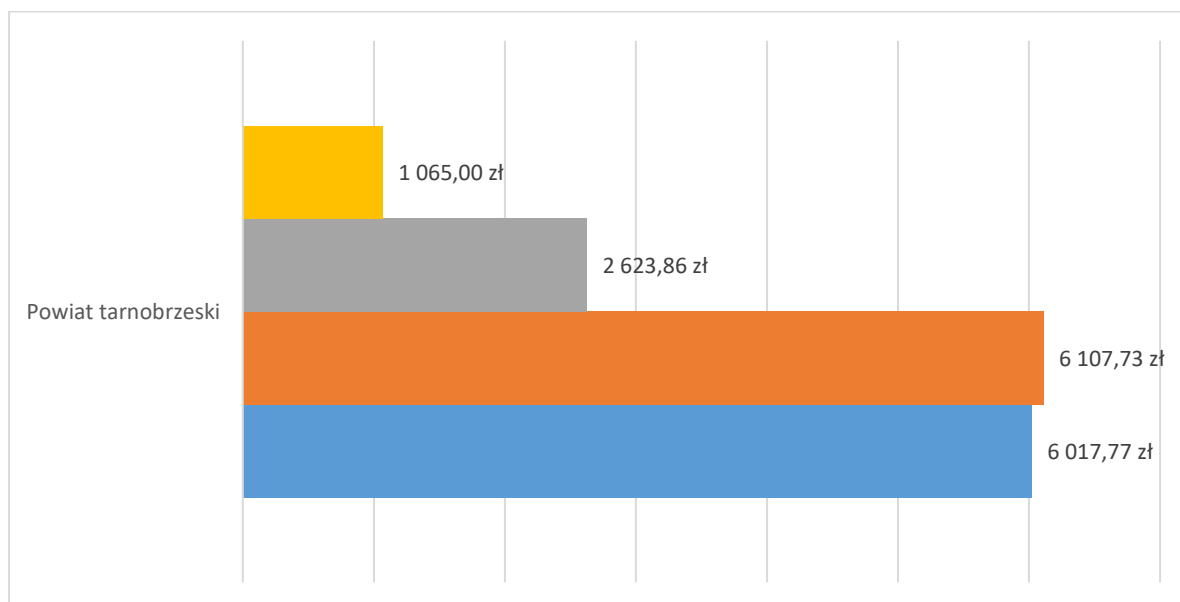
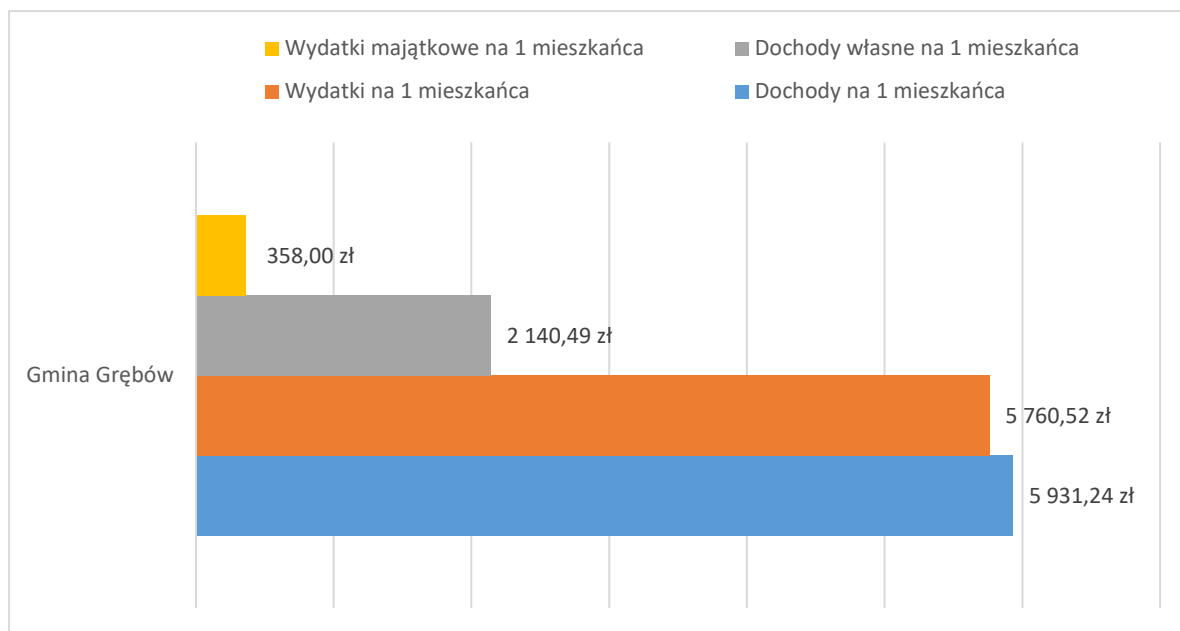
Duże znaczenie w analizie sytuacji finansowej poszczególnych gmin mają wskaźniki dotyczące dochodów oraz wydatków na 1 mieszkańca. Wysokość dochodów na 1 mieszkańca w gminie Grębów według danych z 2022 roku wyniosła 5 931,24 zł, w tym dochodów własnych – 2 140,49 zł z kolei wysokość wydatków na 1 mieszkańca wyniosła 5 760,52 zł, w tym wydatków majątkowych – 358,00 zł. Porównując te dane z danymi dla powiatu tarnobrzeskiego w 2022 roku, można zauważyć, że dochody na 1 mieszkańca, wydatki na 1 mieszkańca, dochody własne na 1 mieszkańca oraz wydatki majątkowe na 1 mieszkańca były niższe od średniej dla powiatu. W stosunku do roku 2017, wysokość wskaźników w 2022 roku z wyjątkiem wydatków majątkowych na 1 mieszkańca w gminie wzrosła zarówno w gminie jak i w powiecie, co ma związek ze wzrostem dochodów oraz wydatków gmin na przestrzeni ostatnich lat. Dane te zobrazowane zostały na poniższych wykresach.

Wykres 15 Dochody na 1 mieszkańca oraz wydatki na 1 mieszkańca w 2017 i 2022 w gminie Grębów oraz powiecie tarnobrzesckim

2017

2022

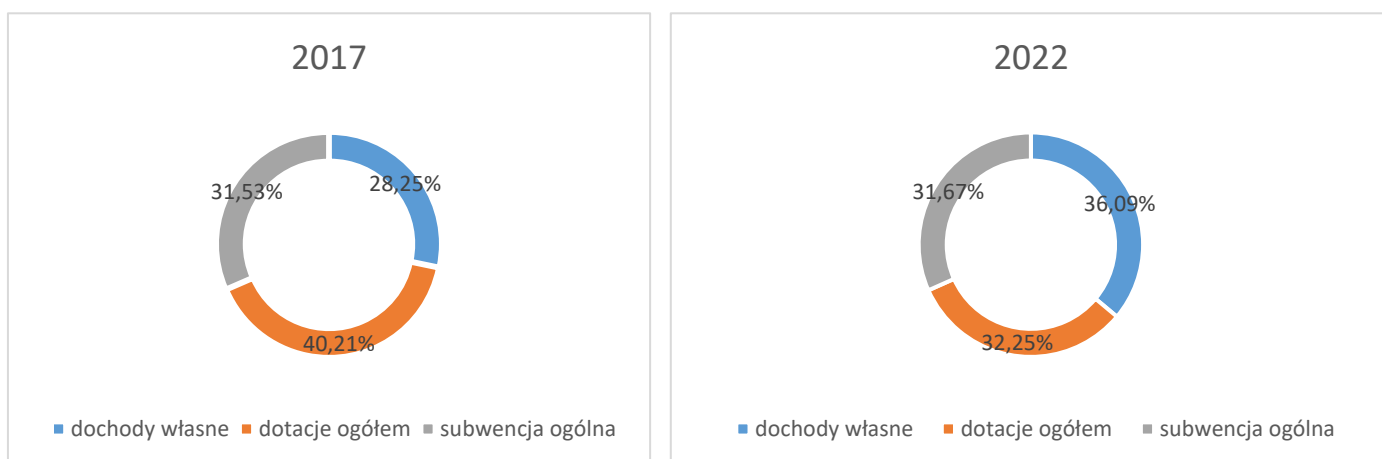
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

W strukturze dochodów jednostek samorządu terytorialnego, wyróżnia się dochody własne, dotacje ogółem oraz subwencję ogólną. Źródłami dochodów własnych są przede wszystkim wpływy z podatków i opłat lokalnych, a także udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz podatku dochodowego od osób prawnych. Dotacje ogółem obejmują m. in. dotacje celowe z budżetu państwa na realizację zadań z zakresu administracji rządowej i innych zadań zleconych przez ustawy, na finansowanie lub dofinansowanie zadań własnych oraz dotacje i płatności budżetu środków europejskich, a także dotacje celowe przekazane w ramach programów finansowanych ze środków europejskich oraz innych środków zagranicznych. Z kolei subwencja ogólna to świadczenie pieniężne z budżetu państwa, obejmujące części: oświatową, wyrównawczą, równoważącą oraz regionalną i rekompensującą.

Według danych GUS z 2022 roku, największą część dochodów gminy Grębów stanowiły dochody własne – 36,09% ogółu dochodów, natomiast najmniejszą część – subwencja ogólna, tj. 31,67 % dochodów ogółem. W tej kwestii nastąpiła niewielka zmiana w stosunku do roku 2017, największą część dochodów budżetu stanowiły dotacje ogółem – 40,21 %, natomiast najmniejszą dochody własne – 28,25 %. Na przestrzeni lat 2017-2022 spadek dotacji ogółem w strukturze dochodów budżetowych nastąpił kosztem dochodów własnych.

Dane dotyczące struktury dochodów budżetu gminy Grębów w roku 2017 i 2022, przedstawia poniższy wykres.

Wykres 16 Struktura dochodów budżetu gminy Grębów w roku 2017 i 2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wspomniano już wcześniej, dochody budżetu dzieli się na dochody bieżące i dochody majątkowe. Największą część dochodów gmin stanowią dochody bieżące, których wysokość znacznie wzrosła na przestrzeni ostatnich lat. Wzrost w tym czasie dotyczył również dochodów majątkowych, które obejmowały przede wszystkim środki na inwestycje. W 2022 roku, w gminie Grębów wysokość dochodów majątkowych wyniosła 1 969 204,17 zł, co stanowiło 3,32 % dochodów ogółem, natomiast w 2017 roku ich wysokość kształtowała się na poziomie 4 358 151,68 zł, co stanowiło 10,27% dochodów ogółem. W latach 2016-2022 w gminie Grębów nastąpił spadek dochodów majątkowych. Największą część dochodów majątkowych, stanowiły dotacje oraz środki przeznaczone na inwestycje, których źródłem były środki zewnętrzne z budżetu państwa pozyskane w ramach Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych oraz Funduszu Przeciwdziałania COVID-19.

Wysokość dochodów majątkowych, w tym wysokość dotacji i środków przeznaczonych na inwestycje oraz wpływów ze sprzedaży składników majątkowych w gminie Grębów w latach 2017- 2022 roku, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 29 Kształtowanie się dochodów majątkowych w gminie Grębów na przestrzeni lat 2017-2022

Rodzaj	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Dotacje oraz środki przeznaczone na inwestycje w zł	3 514 486,12	1 930 350,32	6 413 442,71	3 094 199,09	1 476 730,05	279 805,93
Wpływy ze sprzedaży składników majątkowych w zł	103 044,62	71 707,46	15 256,53	27 408,04	50 349,87	2 477,24
Dochody majątkowe ogółem w zł	4 358 151,68	3 368 698,28	9 189 805,31	4 544 942,73	3 223 176,32	1 969 204,17
% dochodów ogółem	10,27	7,77	17,52	8,66	5,80	3,32

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Podobnie jak w przypadku dochodów, obok wydatków bieżących ważną rolę w kształtowaniu budżetu pełnią wydatki majątkowe, które obejmują wydatki na inwestycje i zakupy inwestycyjne. Realizacja inwestycji przez gminę stanowi główny element jej rozwoju, wyrażany przede wszystkim poprzez wzrost konkurencyjności i zaspokajanie potrzeb społeczeństwa. Wydatki inwestycyjne w tym kontekście mają zasadnicze znaczenie, wpływają one w istotny sposób zarówno na skalę, jak i rodzaj podejmowanych działań inwestycyjnych, zalicza się je do najbardziej efektywnych narzędzi wpływania na rozwój regionalny. W swej istocie wydatki inwestycyjne umożliwiają oddziaływanie na skuteczność wypełniania zadań publicznych przez jednostki samorządu terytorialnego. Wnioskować można, że niezbędność realizacji inwestycji przez gminę w kluczowy sposób wpływa na strukturę ponoszonych przez nią wydatków.

W 2022 roku, w gminie Grębów wysokość wydatków majątkowych wyniosła 3 576 232,96 zł, stanowiąc 6,21 % wydatków ogółem. Poziom wydatków majątkowych (inwestycyjnych) i ich udział w całkowitych wydatkach budżetowych w latach 2017-2019 miał tendencję wzrostową, po czym nastąpił spadek. Udział wydatków majątkowych w wydatkach budżetu ogółem na przestrzeni lat 2017-2022 na terenie gminy Grębów, przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

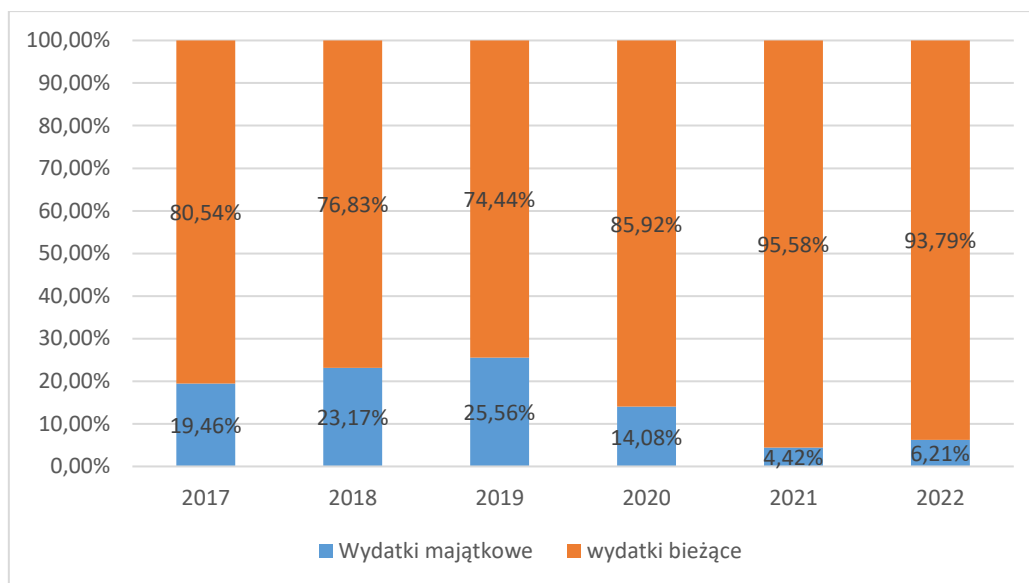
Tabela 30 Udział wydatków majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach budżetowych w gminie Grębów na przestrzeni lat 2017-2022

Rok	Wydatki ogółem (w zł)	Wydatki majątkowe (w zł)	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)
2017	42 723 320,61	8 315 944,05	19,46
2018	48 291 037,53	11 186 680,13	23,17
2019	56 492 930,57	14 439 423,71	25,56
2020	53 470 465,57	7 527 863,39	14,08

2021	50 354 581,13	2 225 853,15	4,42
2022	57 616 717,20	3 576 232,96	6,21

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 17 Udział wydatków bieżących oraz majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach ogółem w gminie Grębów na przestrzeni lat 2017-2022

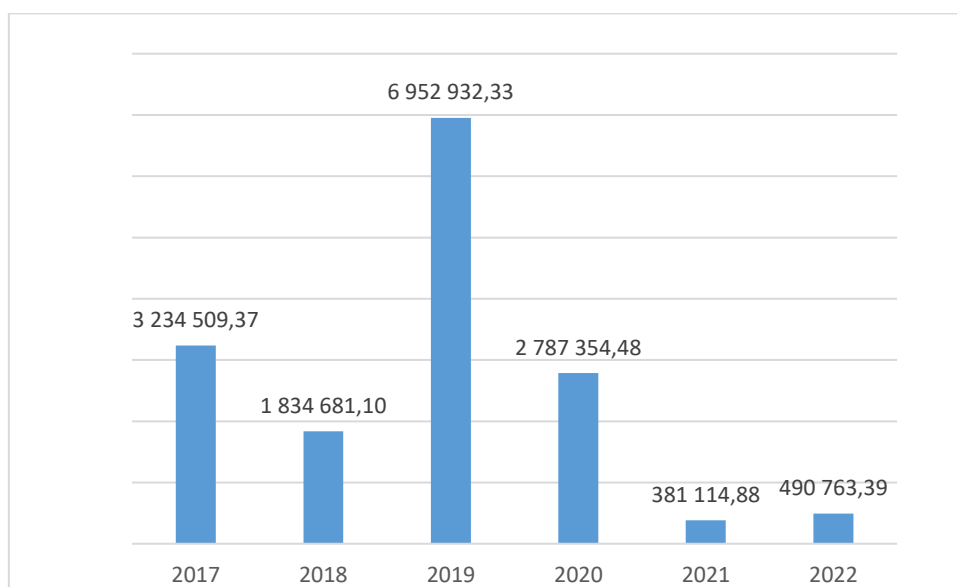

Źródło: Opracowanie własne

Ważnym elementem budżetu są przekazywane gminie środki na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów realizowanych ze środków funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE, a także programów ze środków bezzwrotnych pochodzących z Unii Europejskiej oraz na realizację płatności, których źródłem jest budżet środków europejskich. W latach 2017-2021, zgodnie z danymi GUS, gmina Grębów pozyskała łącznie 15 681 355,55 zł w ramach programów i projektów realizowanych z udziałem środków europejskich.

Wysokość pozyskanych przez gminę Grębów środków w ramach programów i projektów unijnych realizowanych w latach 2017-2022, przedstawia poniższy wykres.

Wykres 18 Wysokość pozyskanych przez gminę Grębów środków w ramach programów i projektów unijnych w latach 2017-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Gmina Grębów realizowała projekty m. in. w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego 2014-2020, którego Instytucją Zarządzającą był Zarząd Województwa Podkarpackiego, a także Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 (PROW), którego Instytucją Zarządzającą było Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, natomiast instytucjami wdrażającymi: Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Urzędy Marszałkowskie oraz Agencja Rynku Rolnego.

5.4 Strefa Przestrzenna

5.4.1 Środowisko naturalne i formy ochrony przyrody

Gmina Grębów położona jest obrębie makroregionu Kotliny Sandomierskiej i wydzielonego w jej obrębie mezoregionu Płaskowyżu Tarnobrzeskiego, położonego na wyższej terasie rzeki Wisły i Sanu. Jest to teren w przewadze płaski, rozcięty licznymi dolinami rzek i potoków. Wznosi się od 144 m n.p.m. w części północno – zachodniej gminy do maks. 178 m n.p.m. w części południowo – wschodniej tj. w obrębie lokalnych wzniesień pagórkowatych będących pasmami wydmowymi w lasach puszczy Sandomierskiej.

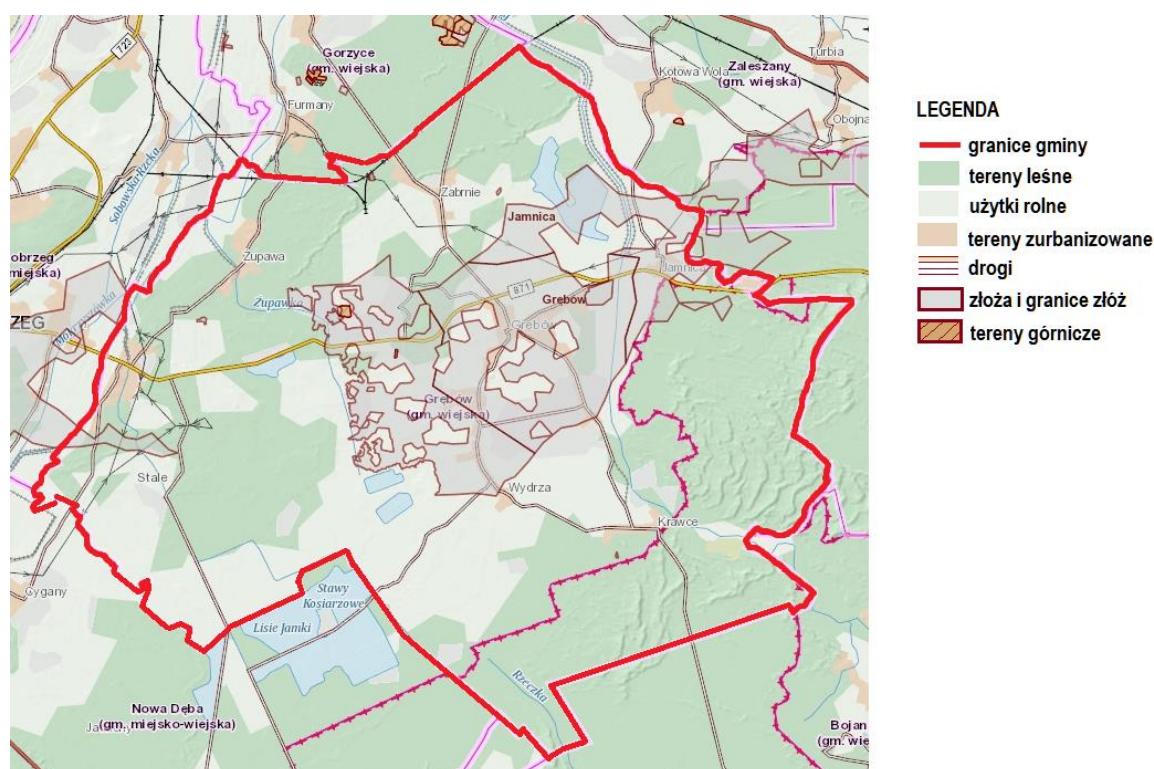
Pod względem geologicznym obszar gminy usytuowany jest w północnej części Zapadliska Przedkarpackiego. Zapadlisko wypełniają trzeciorzędowe utwory morskie, zalegające na obszarze zerodowanej powierzchni utworów prekambryjskich, paleozoicznych i mezozoicznych. Są one pokryte w części stropowej osadami rzecznyymi, a także miejscami eolicznymi wieku czwartorzędowego.

Pod względem geologicznym, gmina Grębów leży w obrębie zapadliska przedkarpackiego, w strefie zewnętrznej wypełnionej utworami miocenu środkowego i górnego. Pod utworami

miocenijskimi zalega podłoże krystaliczne, stanowiące zbudowany z monotonnej serii mułowców, iłowców, piaskowców oraz łupków i kwarcytów zaliczonych do prekambriu lub kambriu dolnego, silnie pofałdowany masyw eokambryjski.

Na terenie gminy Grębów występują złoża siarki oraz surowców mineralnych (pospolitych), takich jak kruszywa naturalne. Na terenie gminy zostały wyznaczone złoża siarki „Jeziórko-Grębów-Wydrza” oraz „Grębów”. W bezpośrednim sąsiedztwie złoża siarki „Jeziórko-Grębów-Wydrza” znajduje się złożo kruszywa naturalnego :Grębów-Jeziórko Pole I i II oraz tereny i obszary górnicze Grębów-Jeziórko - Pole I.

Mapa 12 Złoża surowców mineralnych na terenie gminy Grębów

Źródło: Państwowy Instytut Geologiczny

Lasy mają duże znaczenie dla środowiska naturalnego, a także dla atrakcyjności i promocji gminy. Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2022 r. poz. 672 z późn. zm.), lasem określamy grunt o zwartej powierzchni co najmniej 0,10 ha, który pokryty jest drzewami, krzewami oraz runem leśnym i przeznaczony jest do produkcji leśnej lub stanowi rezerwat przyrody, czy też wchodzi w skład parku narodowego, albo też wpisany jest do rejestru zabytków. Lasem jest również grunt związany z gospodarką leśną, który zajęty jest przez: budynki, budowle, urządzenia melioracji wodnych, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, tereny pod liniami energetycznymi, szkółki leśne, miejsca składowania drewna - wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej, a także wykorzystywane na parkingi leśne i urządzenia turystyczne.

Gmina Grębów należy do obszarów o średniej lesistości. Lasy znajdujące się w gminie Grębów, będące częścią Puszczy Sandomierskiej, posiadają bogatą szatę roślinną oraz są ostoją

bardzo licznej dzięki zwierzyńcy. Lasy zajmują 7 031,95 ha i pokrywają około 36,6 % powierzchni ogólnej gminy. Lasy państwowe zarządzane są przez Nadleśnictwo Rozwadów i obejmują znaczną powierzchnię na terenie gminy. Lasy prywatne są przeważnie monokulturowe, głównie sosnowe, młode i źle utrzymane. Powierzchnia ich ulega zmniejszeniu na przestrzeni lat.

Zgodnie z danymi GUS, powierzchnia gruntów leśnych, która obejmuje powierzchnię lasów oraz gruntów związanych z gospodarką leśną, wynosiła w 2022 r. w gminie Grębów 7 031,95 ha, co w stosunku do roku 2017 oznaczało spadek o 366,74 ha. Ok. 86,75 % powierzchni gruntów leśnych, tj. 6100,08 ha stanowiły grunty leśne publiczne skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych. Ok. 4,68 % powierzchni gruntów leśnych stanowiły grunty prywatne.

Powierzchnię gruntów leśnych w gminie Grębów na przestrzeni lat 2017-2022, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 31 Powierzchnia gruntów leśnych w gminie Grębów na przestrzeni lat 2017-2022

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Grunty leśne ogółem w ha	7 398,69	7 398,56	7 036,03	7 036,24	7 029,86	7 031,95
Lesistość w %	38,5	38,5	36,6	36,6	36,5	36,6
Grunty leśne publiczne w ha	6 712,19	6 712,06	6 707,03	6 707,24	6 700,86	6 702,95
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w ha	6 186,19	6 186,06	6 181,03	6 181,24	6 174,86	6 176,95
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych w ha	6 105,17	6 106,47	6 106,44	6 106,45	6 100,07	6 100,08
Grunty leśne gminne ogółem w ha	526,00	526,00	526,00	526,00	526,00	526,00
Grunty leśne prywatne ogółem w ha	686,50	686,50	329,00	329,00	329,00	329,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Gmina Grębów, gdzie wskaźnik lesistości w 2022 r. wyniósł 36,6 %, jest jedną z bardziej zalesionych gmin w powiecie tarnobrzeskim. Dla całego powiatu tarnobrzeskiego lesistość kształtowała się na poziomie 34,6 %.

Wartość wskaźnika lesistości w gminie Grębów na tle pozostałych gmin powiatu tarnobrzeskiego w 2022 roku, przedstawia poniższa tabela i mapa.

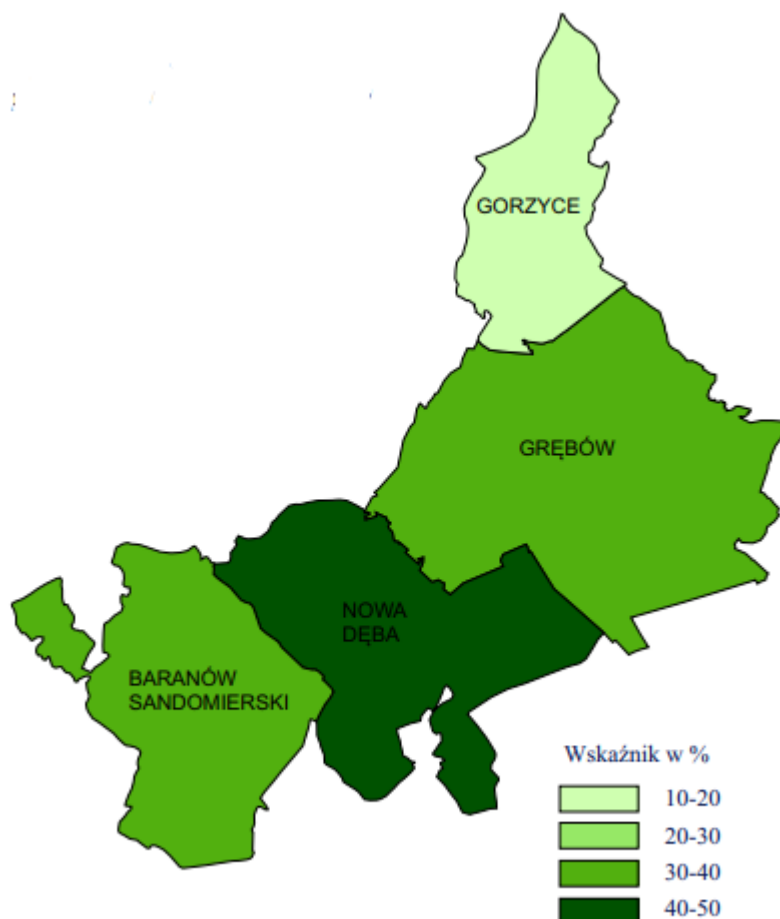
Tabela 32 Wskaźnik lesistości w gminach powiatu tarnobrzeskiego w 2022 roku

Gmina	Lesistość w %
Baranów Sandomierski	29,4
Gorzyce	15,0
Grębów	36,6

Nowa Dęba	45,7
Powiat tarnobrzeski	34,6
Województwo podkarpackie	38,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Mapa 13 Wskaźnik lesistości w gminach powiatu tarnobrzeskiego w 2022 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Szata roślinna ekosystemu leśnego pełni funkcje klimatyczne i biologiczne, które mają bezpośredni wpływ na wzrost ogólnych standardów jakości życia. Krajobraz gminy jest bogaty w lasy. Na obszarze gminy występują tereny lasów jesionowych mieszanych wilgotnych. Teren zalesiony jest zdominowany w głównej mierze przez sosnę, olchy, wierzbę oraz brzozy. Zalesiona część gminy posiada niezwykle ciekawą florę. Szatę roślinną wzbogacają między innymi występujące gatunki chronione konwalii, rokitniccy, paproci czy też jeżyn.

W rejonie Wydrzy występują liczne torfowiska urodzajne w cenne zbiorowiska rzadkiej roślinności. Tereny niezalesione występujące w okolicy tworzą zespoły uprawno-polne oraz zbiorowiska łąkowe. Na terenie gminy występują unikatowe pomniki przyrody. Można je spotkać między innymi w Grębowie i w Stalach.

Bogata szata roślinna sprzyja występowaniu wielu gatunków fauny. W naturalnym środowisku leśnym można napotkać m.in. wilki, lisy, kuny, bobry. Łąki i pola uprawne bywają miejscem wypoczynku dla zajęcy czy też bażantów. W gminie panuje bardzo dobra ornitofauna, o czym świadczy mnogość gatunków ptaków różnorodnych środowisk. Nad gminą Grębów krążą rzadkie i chronione gatunki, np. bocian czarny, orzeł bielik czy orlik.

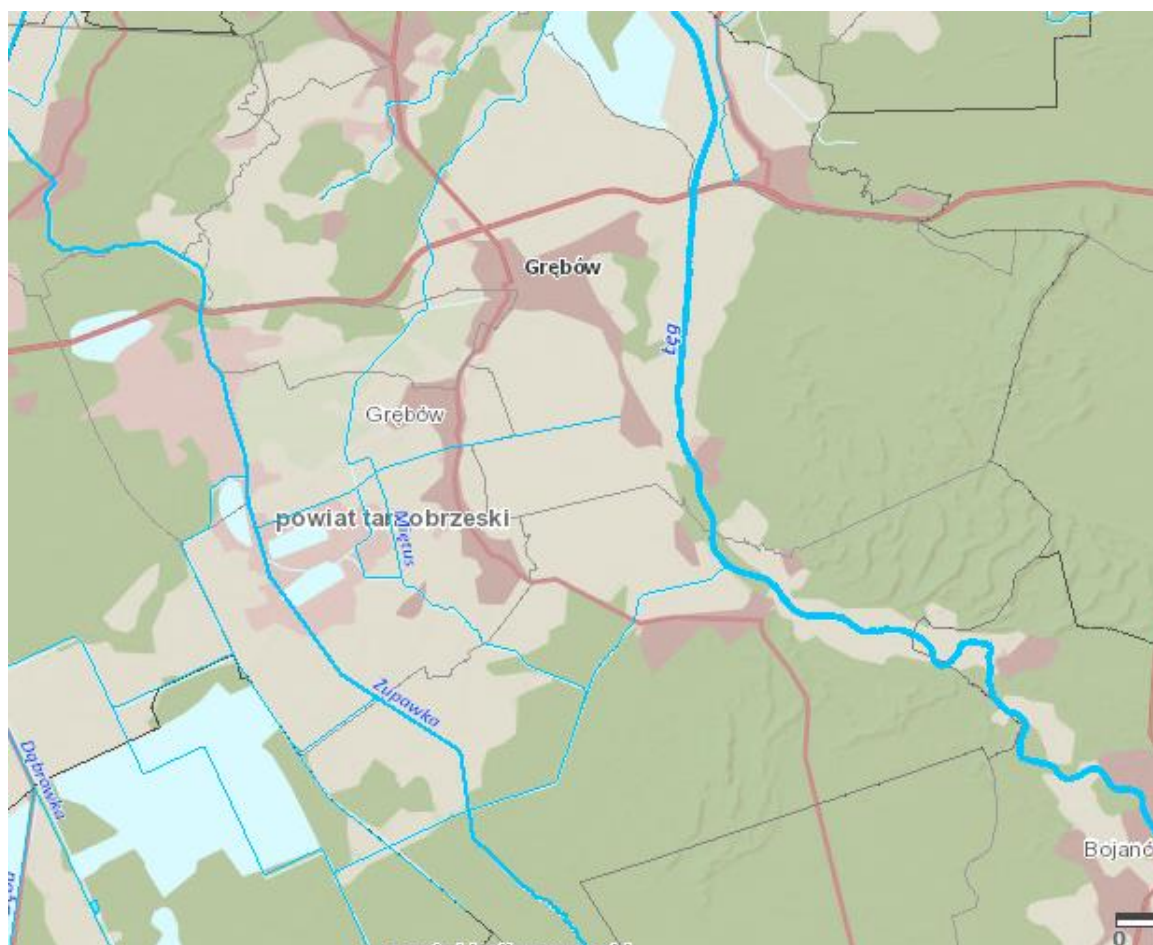
Gmina Grębów położona jest w dorzeczu Wisły, w granicach zlewni dwóch prawobrzeżnych dopływów Wisły: Trześniówki i Łęgu – cieków II rzędu. Główną rzeką przepływającą przez teren gminy z południa na północ jest Łęg.

Zachodnią część gminy odwadnia Trześniówka (stanowi fragment zachodniej granicy gminy) wraz z dopływami prawobrzeżnymi Dąbrówką i Żupawką. Ponadto na terenie gminy funkcjonuje szereg kanałów, których celem jest zasilanie stawów hodowlanych w Budzie Stalowskiej. Najważniejszymi kanałami są Kanał Królewski i Kanał Miętus. Wody Żupawki były skierowane poza obszar eksploatacji siarki, poprzez Kanał Żupawka – Dąbrówka do rzeki Dąbrówka oraz Kanał Miętus do Łęgu. W ramach rekultywacji została wykonana renowacja 12-kilometrowego odcinka koryta Żupawki. Na terenach zrehabilitowanych pól górniczych w obrębie obszaru objętego byłą działalnością górniczą znajduje się szereg zbiorników o różnych powierzchniach. Powstały w wyniku procesu rekultywacji w miejscach największych obniżen terenu, spowodowanych eksploatacją siarki.

Wody stojące na terenie gminy to stawy w Jamnicy oraz liczne oczka wodne na terenach podmokłych o wysokim poziomie wód gruntowych. Łącznie powierzchnia gruntów pod wodami wynosi ok. 580 ha.

Teren gminy Grębów podlega pod RZGW w Rzeszowie.

Mapa 14 Sieć cieków wodnych na terenie gminy Grębów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.wody.isok.gov.pl

Na terenie gminy Grębów wyznaczone są obszary jednolitych części wód powierzchniowych których charakterystykę przedstawia poniższa tabela.

Tabela 33 Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych na terenie gminy Grębów

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Status	Stan ogólny JCWP	Przypisane cele środowiskowe	Czy JCWP jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych?
RW2000172198769	Miętus	NAT	zły stan wód	Dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny	zagrożona
RW200017219689	Żupawka	NAT	DOBRY	Dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny	niezagrożona
RW200017219669	Dąbrówka	SZCW	DOBRY	Co najmniej dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny	niezagrożona

RW200017219874	Kanał Łęg-Klewiec	SCW	DOBRY	Co najmniej dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny	niezagrożona
RW200017219889	Osa	NAT	DOBRY	Co najmniej dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny	niezagrożona
RW2000172198949	Strug	NAT	ZŁY	Stan ekologiczny poniżej dobrego, stan chemiczny dobry,	zagrożona
RW200019219699	Trześniówka od Karolówki do ujścia	SZCW	ZŁY	Stan ekologiczny umiarkowany, stan chemiczny dobry,	niezagrożona
RW200019219899	Łęg od Murynia do ujścia	NAT	ZŁY	umiarkowany stan ekologiczny, dobry stan chemiczny	zagrożona

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.wody.isok.gov.pl

Gmina Grębów znajduje się w zasięgu jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) nr 119 (kod: PLGW2000119) i 135 (kod: PLGW2000135), których charakterystykę przedstawia poniższa tabela.

Tabela 34 Charakterystyka jednolitych części wód podziemnych na terenie gminy Grębów

Kod JCWPd	Numer JCWPd	Stan ogólny JCWPd	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
PLGW2000119	119	DOBRY	dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy	Działania podstawowe: coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/użytkownika ujęcia.
PLGW2000135	135	DOBRY	dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy	Działania podstawowe: przekazywanie raz w roku przez zarządcę zakładu górniczego danych o stanie wyrobiska, w którym zaprzestano eksploatacji (prowadzone odwodnienia, stan rekultywacji, prowadzenie monitoringu)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.wody.isok.gov.pl

Strategiczne znaczenie w gospodarce wodnej danego obszaru mają główne zbiorniki wód podziemnych, stanowiące naturalne zbiorniki wodne, które gromadzą wody podziemne, znajdujące się pod powierzchnią ziemi. Szczególne znaczenie GZWP wynika przede wszystkim z ich obecnego oraz perspektywicznego zaopatrzenia w wodę w stanie surowym lub po jej

ewentualnym prostym uzdatnieniu przy pomocy stosowanych obecnie i uzasadnionych ekonomicznie technologii. Na obszarze gminy znajduje się największy zbiornik w województwie podkarpackim, a mianowicie GZWP nr 425 Dębica-Stalowa Wola-Rzeszów. Cały obszar gminy leży w obrębie strefy ochronnej wokół zbiornika.

Projekt wstępnej oceny ryzyka powodziowego dla dorzeczy jest opracowywany przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, a następnie zatwierdzony i publikowany przez właściwego ministra. Dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego opracowuje się mapy zagrożenia powodziowego (MZP) zgodnie z art. 169 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2022 r. poz. 2625 z późn. zm.), na których przedstawia się w szczególności:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% lub na których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia ekstremalnego,
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią,
- obszary obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia:
 - ✓ wału przecipowodziowego,
 - ✓ wału przeciwsztormowego,
 - ✓ budowli piętrzącej.

Zgodnie z art. 171 ust. 1 ustawy Prawo wodne, zasięg obszarów szczególnego zagrożenia powodzią jest wyznaczany na mapach zagrożenia i ryzyka powodziowego, które są aktualizowane co 6 lat na podstawie art. 171 ust. 8 tejże ustawy. Obecnie obowiązującymi mapami zagrożenia powodziowego i mapami ryzyka powodziowego, są mapy zaktualizowane w ramach II cyklu planistycznego. Na podstawie tych map można stwierdzić, że na terenie gminy Grębów wyznaczone zostały obszary szczególnego zagrożenia powodzią na rzece Łęg i Trześniówka. Obejmują one obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest zarówno niskie – Q0,2 % (raz na 500 lat), średnie – Q1% (raz na 100 lat) oraz wysokie – Q10% (raz na 10 lat).

W Planie zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły, przyjętym na podstawie rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz. U. z 2022 r. poz. 2739), przewidziano działania związane z zabezpieczeniem wałów rzeki Łęg na terenie Gminy Grębów w obszarze działania RZGW Rzeszów o charakterze przecipowodziowym:

- *Ochrona przed powodzią obszarów zalewowych położonych wzdłuż rzeki Osa w km 0+000-10+900 na terenie miejscowości: Kępie Zaleszańskie, Kotowa Wola, Obojna gmina Zaleszany, Jamnica gm. Grębów,*
- *Przebudowa lewego wału rzeki Łęg o długości 13,496 km na terenie gm. Grębów,*
- *Przebudowa prawego wału rzeki Łęg w km 11+000 do 19+454 na terenie gminy Grębów, pow. tarnobrzeski. Budowa przepompowni w miejscowości Jamnica,*
- *Rozbudowa prawego wału rzeki Osa w km od 0+000-1+291 w miejscowości Kępie Zaleszańskie, gm. Zaleszany w ramach zadania: „Ochrona przed powodzią obszarów zalewowych położonych wzdłuż rzeki Osa w km 0+000-10+900 na terenie miejscowości: Kępie Zaleszańskie, Kotowa Wola, Obojna gmina Zaleszany, Jamnica gm. Grębów woj. Podkarpackie*

- *Zabezpieczenie przeciwpowodziowe polegające na przebudowie koryta rzeki Dąbrówka w km 4+923-6+667 w miejscowości Stale Siedlisko, gmina Grębów, powiat tarnobrzeski.*

Zgodnie z art. 183 i 184 ust. 1 ustawy Prawo wodne, zadaniem administracji rządowej i samorządowej oraz Wód Polskich jest przeciwdziałanie skutkom suszy, które prowadzi się zgodnie z planem przeciwdziałania skutkom suszy. Projekt planu przygotowują Wody Polskie w uzgodnieniu z ministrami właściwymi do spraw: rolnictwa, rozwoju wsi, rybołówstwa, żeglugi śródlądowej oraz wojewodami. Plan obejmuje:

- 1) analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych;
- 2) propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych;
- 3) propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji;
- 4) działania służące przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Główny cel planu zawiera się już w samej jego nazwie, jest więc nim przeciwdziałanie skutkom suszy. Cel ten doprecyzowany jest przez 4 cele szczegółowe:

- 1) skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia ich dostępności na obszarach dorzeczy;
- 2) zwiększanie retencjonowania (magazynowania) wód;
- 3) edukacja w zakresie suszy i koordynacja działań powiązanych z suszą;
- 4) stworzenie mechanizmów realizacji i finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

W celu osiągnięcia jednego z celów planu, tj. skutecznego zarządzania zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych, dokonywana jest szczegółowa analiza z wykorzystaniem wyników map zagrożenia występowania poszczególnych typów susz. Mapy te stanowią dane do przeprowadzenia oceny ilości zasobów dyspozycyjnych w warunkach suszy oraz służą do określenia stopnia ryzyka suszy.

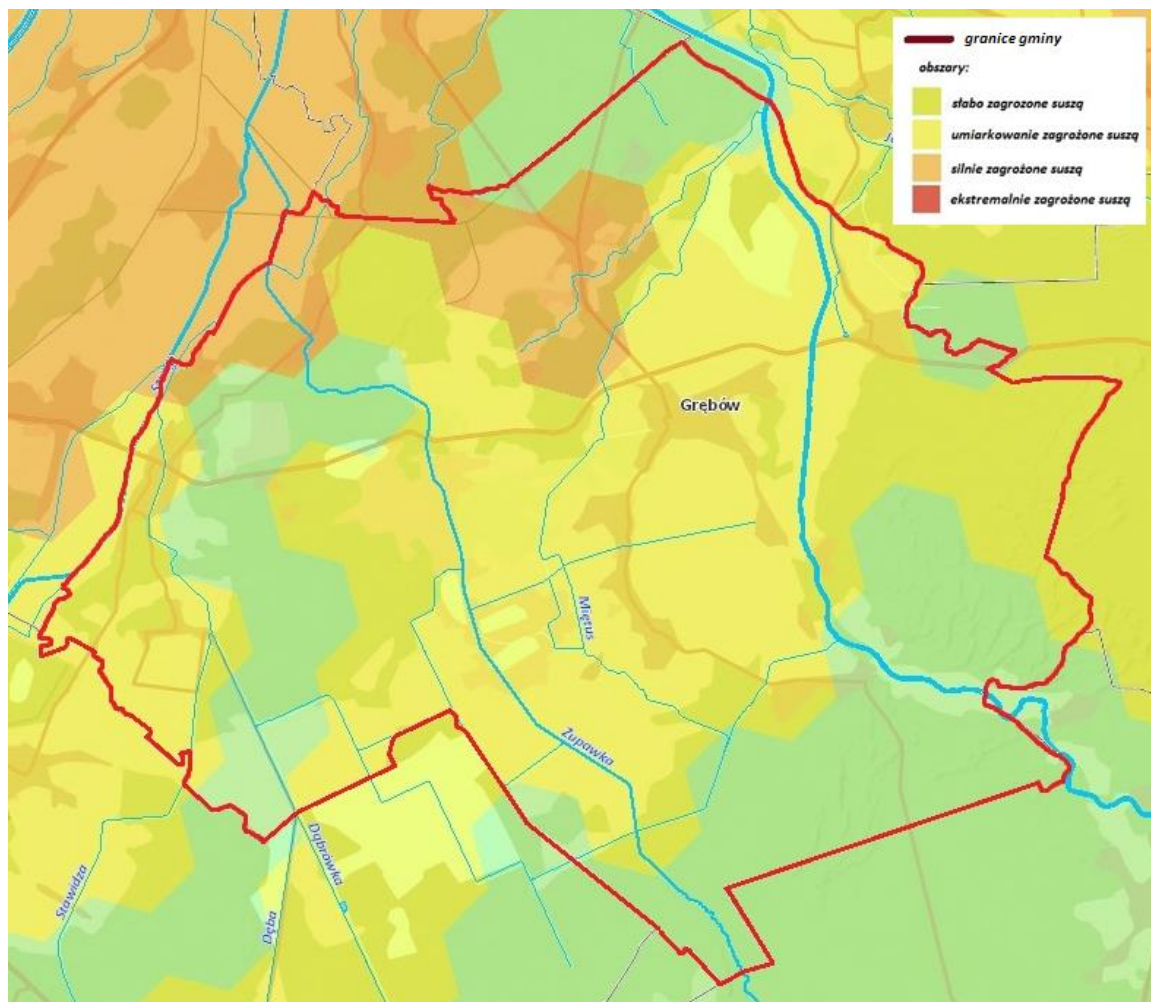
Zasadniczo wyróżnia się cztery rodzaje suszy: atmosferyczną, rolniczą, hydrologiczną i hydrogeologiczną. Na zarządzanie ryzykiem suszy wpływ mają wyniki zagrożenia występowania trzech z czterech typów suszy: rolniczej, hydrologicznej i hydrogeologicznej. Z kolei mapy zagrożenia suszą dostarczają informacji dla planowania działań na rzecz przeciwdziałania jej skutkom, w szczególności poprzez czterostopniowy podział zagrożenia, gdzie I klasa obejmuje obszary zagrożone w stopniu słabym, II klasa – obszary zagrożone w stopniu umiarkowanym, III klasa – obszary zagrożone w stopniu silnym, a IV klasa – obszary zagrożone w stopniu ekstremalnym.

Analizując mapy zagrożenia suszą, opracowane na podstawie Planu przeciwdziałania skutkom suszy, można stwierdzić, że dla terenu gminy Grębów określono:

- niskie zagrożenie suszą atmosferyczną;
- słabe zagrożenie suszą rolniczą dla całego obszaru gminy;
- umiarkowane zagrożenie suszą hydrologiczną dla całego obszaru gminy;
- słabe zagrożenie suszą hydrogeologiczną dla całego obszaru gminy.

Zgodnie z mapami łącznego zagrożenia suszą rolniczą, hydrologiczną i hydrogeologiczną dla gminy Grębów, dla niemal całego obszaru gminy określone zostało umiarkowane zagrożenie suszą oraz słabe zagrożenie suszą, co przedstawia poniższa mapa.

Mapa 15 Łączne zagrożenie suszą na terenie gminy Grębów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.wody.isok.gov.pl

Kluczowym elementem Planu przeciwdziałania skutkom suszy jest katalog działań, który określa konkretne i mierzalne rozwiązania, których wdrożenie ma przyczynić się do ograniczenia skutków suszy. Katalog ten ma wymiar operacyjny, a poprzez zbiór działań realizowane są cele szczegółowe, co z kolei ma przełożenie na cel główny. Plan nie jest planem inwestycyjnym, a prezentuje jedynie plany budowy, przebudowy i remontów urządzeń wodnych, które są zawarte w pozostałych dokumentach planistycznych z zakresu gospodarki wodnej.

Postępowanie w zakresie przeciwdziałania skutkom suszy zakłada przede wszystkim działania zapobiegające oraz zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia negatywnych skutków suszy, które są realizowane w sposób niezależny od faktycznego wystąpienia suszy. W praktyce jest to wdrażanie działań technicznych oraz nietechnicznych, które służą m.in. kształtowaniu zasobów wodnych, gospodarowaniu gruntami i wodami, czy też ochronie ekosystemów wodnych i terenów podmokłych. Kluczowe są działania retencyjne, służące poprawie i przywracaniu naturalnych warunków obiegu wody. Przeciwdziałanie skutkom suszy

służy również zmniejszaniu niedoborów wody, wzmocnieniu ochrony przeciwpowodziowej oraz poprawie stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych.

Na obszarze gminy Grębów, w okresie 2021-2027 zaplanowano przez Wody Polskie do realizacji zadanie inwestycyjne z zakresu budowy i przebudowy urządzeń wodnych pn. „Budowa zbiornika retencyjnego w m. Krawce na rzece Łęg, gm. Grębów” służące przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Formy ochrony przyrody

Kwestie związane z ochroną przyrody regulowane są przez ustawę z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2022 r. poz. 916 z późn. zm.). Zgodnie z niniejszą ustawą formami ochrony przyrody są parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, a także ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów. Każda z tych form spełnia inną rolę w systemie ochrony przyrody i służy innym celom, z tego względu cechuje się odmiennym reżimem ochronnym oraz zakresem ograniczeń w użytkowaniu.

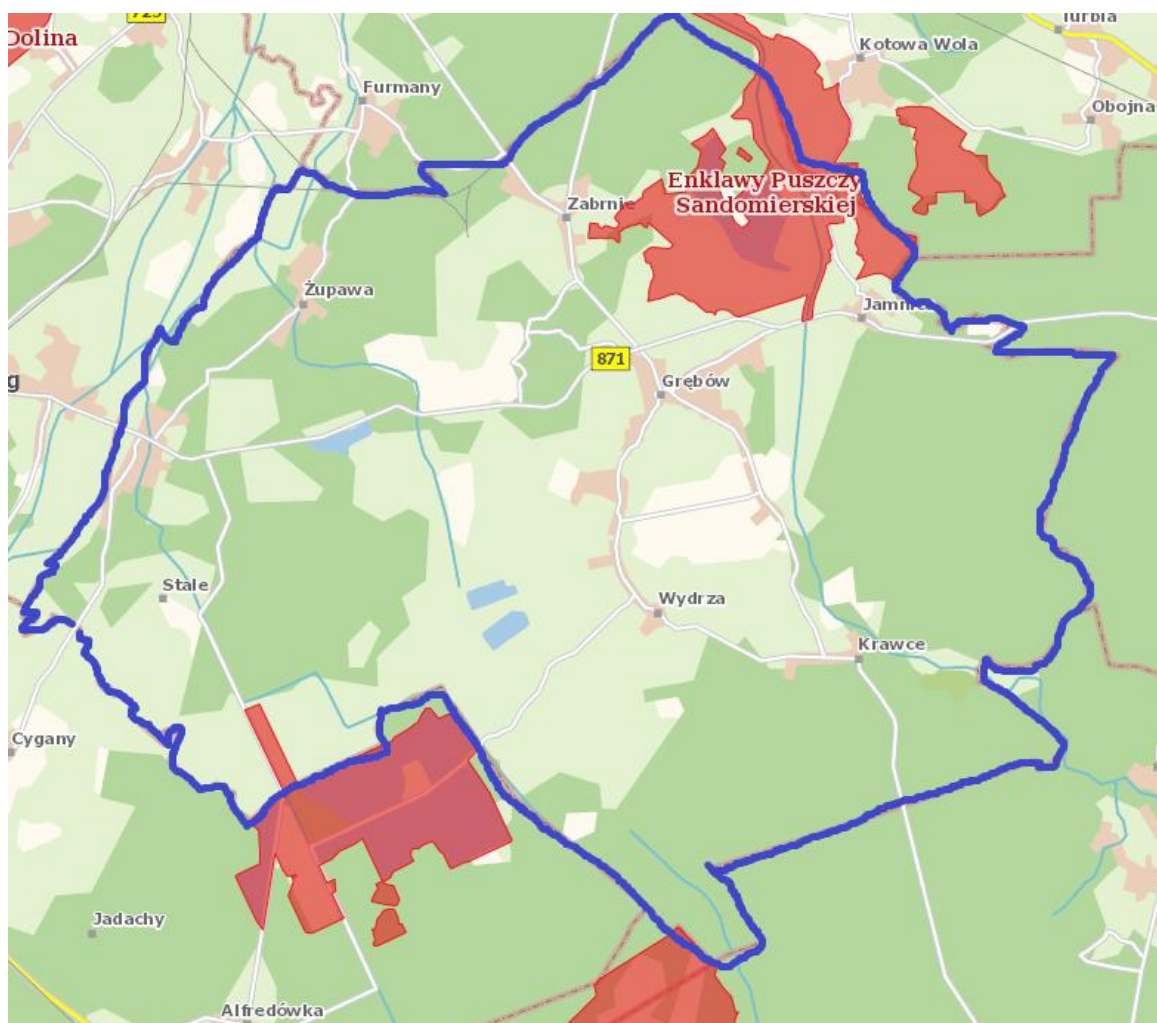
Na terenie gminy Grębów występują następujące formy ochrony przyrody:

- 1) obszary Natura 2000 – siedliskowe,
- 2) obszary Natura 2000 – ptasie,
- 3) pomniki przyrody.

Obszary Natura 2000 objęte są ochroną przyrody w celu zachowania określonych typów siedlisk przyrodniczych, a także gatunków, które są uważane za cenne i zagrożone. W ramach programu Natura 2000 wyznaczone zostały tzw. obszary specjalnej ochrony ptaków oraz specjalne obszary ochrony siedlisk. Wyznaczenie obszarów specjalnej ochrony ptaków ma na celu protekcję populacji dziko występujących gatunków ptaków, utrzymanie i zagospodarowanie ich naturalnych siedlisk, z kolei celem wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony siedlisk jest ochrona siedlisk przyrodniczych, populacji i siedlisk roślin oraz zwierząt, a także odtworzenie siedlisk przyrodniczych lub właściwego stanu ochrony gatunków roślin lub zwierząt.

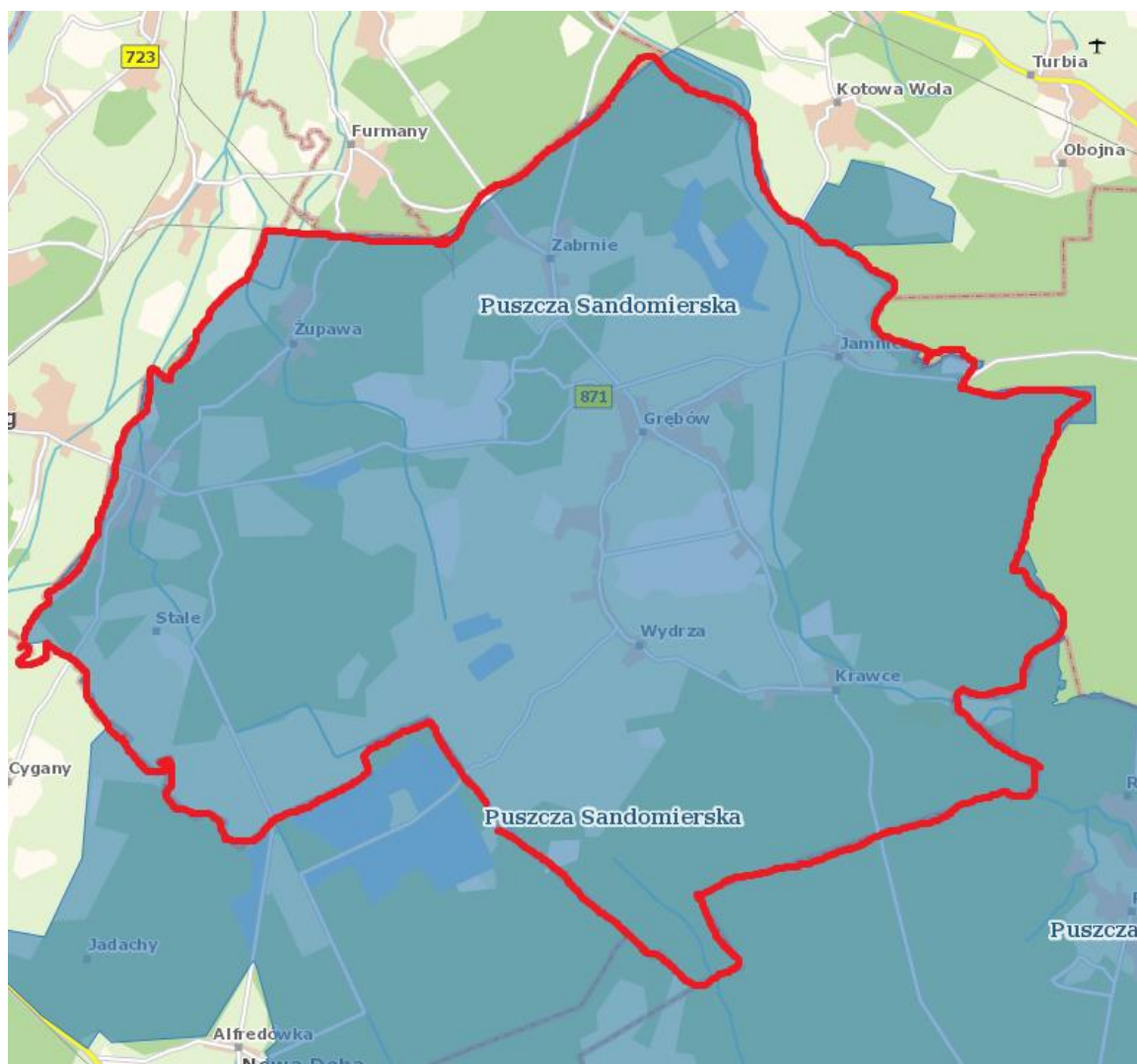
Na terenie gminy Grębów występuje specjalny obszar ochrony siedlisk – Enklawy Puszczy Sandomierskiej, która swoim zasięgiem obejmuje północny fragment gminy oraz specjalny obszar ochrony ptaków – Puszcza Sandomierska, który swoim zasięgiem obejmuje cały obszar gminy, co zostało przedstawione na poniższych mapach.

Mapa 16 Specjalne obszary ochrony siedlisk – Natura 2000 na terenie gminy Grębów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.geoserwis.gdos.gov.pl

Mapa 17 Obszar specjalnej ochrony ptaków – Natura 2000 na terenie gminy Grębów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.geoserwis.gdos.gov.pl

Enklawy Puszczy Sandomierskiej (PLH180055) - obszar położony jest w centralnej części Kotliny Sandomierskiej, pokrytej w dużej mierze przez lasy. Obszar leży na wysokości 145 -253 m n.p.m. i obejmuje mozaikę lasów (prawie połowa powierzchni obszaru) i terenów rolniczych uprawianych ekstensywnie (prawie jedna trzecia) z torfowiskami, wrzosowiskami, murawami i wydmami. Obszar odwadniają prawobrzeżne dopływy Wisły - rzeki Łęg i Trześniówka. Rzeka Łęg wraz z dopływami Przywrą i Zyzogą zachowały w znacznej części swój naturalny charakter. W rejonie Budy Stalowskiej znajduje się duży kompleks znaturalizowanych stawów rybnych. Mniejsze kompleksy stawów rybnych znajdują się koło miejscowości Babule i Grębów. Obszar stanowi bardzo cenną ostoję wielu gatunków ptaków. W Załączniku I Dyrektywy Ptasiej wymienione zostały gatunki występujących tu ptaków: nur rdzawoszyi, nur czarnoszyi, bąk, bączek, ślepowron, czapla biała, czapla purpurowa, bocian czarny, bocian biały, podgorzałka, trzmiojad, kania czarna, bielik, gadożer, błotniak stawowy, orlik krzykliwy, rybołów, kobczyk, sokół wędrowny, kropiatka, zielonka, derkacz, żuraw, batalion, dubelt, rybitwa rzeczna, rybitwa białowąsa, rybitwa czarna, lelek, zimorodek, kraska, dzięcioł zielonosiwy, dzięcioł czarny, dzięcioł

średni, dzięcioł biało brzbiety, lerka, świergotek polny, podróżniczek, jarzębatka, muchołówka mała, gąsiorek, ortolan, cietrzew, dzięcioł białoszyi. Do ptaków migrujących, regularnie tu występujących a nie wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej należą: perkoz, perkoz rdzawoszyi, gęgawa, płaskonos, gągoł, nurogęś, pustułka, kobuz, kszczyk, słonka, rycyk, kulik mniejszy, kulik wielki, samotnik, turkawka, dudek, krętogłów, dzięcioł zielony, słowik szary, świerszczak, strumieniówka, brzęczka, wąsatka, srokosz, potrzuszcz.

Puszcza Sandomierska (PLB180005) - zwarty kompleks leśny ciągnący się południkowo na terenie Kotliny Sandomierskiej. Przez puszcę przepływa rzeka Łęg, który jest prawobrzeżnym dopływem Wisły. W rejonie Budy Stalowskiej znajduje się duży kompleks znaturalizowanych stawów rybnych. W okolicach stawów licznie występują stare dęby, lipy, olchy, brzozy, sosny. Miejscami tereny leśne są mocno zabagnione z dużą ilością powalonych drzew co tworzy atmosferę ostępów niedostępnych i dzikich.

Ostoja położona jest w środkowej części Kotliny Sandomierskiej (widły Wisły i Sanu), między Rzeszowem a Tarnobrzegiem. Obejmuje tereny dawnej Puszczy Sandomierskiej – zwartego kompleksu leśnego porastającego Kotlinę, obecnie mocno pofragmentowanego przez zabudowę, tereny rolnicze i gęstą sieć drogową. Nadal jednak jest to jeden z największych obszarów leśnych w Polsce, o dużym zróżnicowaniu siedliskowym i bogactwie różnych typów ekosystemów. Lesistość w granicach Obszaru sięga 45%. Z uwagi na ubogie, piaszczyste gleby, przeważają bory sosnowe i bory mieszane, które na siedliskach żyzniejszych zastępowane są przez różne postacie grądów. Bezodpływowe obniżenia zajmują olsy lub bory bagienne, a doliny cieków – łągi.

Walory przyrodnicze Puszczy Sandomierskiej są wyjątkowe i unikalne. Pola i łąki pełne bujnej roślinności.

Poza lasami mozaika siedlisk jest jeszcze większa – obejmuje zarówno śródładowe wydmy porośnięte roślinnością pionierską, jak też łąki, pola uprawne, bagna, torfowiska oraz różnego rodzaju zbiorniki wodne: starorzecza, wyrobiska pokopalniane i zagospodarowane kompleksy stawów rybnych. Dwa największe znajdują się w północnej części ostoi. Są to: „Buda Stalowska” i „Grębów”.

Do ciekawych i rzadkich roślin występujących na terenie puszczy należy zaliczyć następujące gatunki: długosz królewski, mącznica lekarska, zimoziół północny, lilia złotogłów, knieć błotna, wawrzynek główkowy, widłak goździsty, grzybień białe, rosiczka okrągłolistna, bluszcz pospolity, bagno zwyczajne, czosnek niedźwiedzi, żurawina błotna, wełnianka pochwowata. Puszcza znana jest z bogactwa borowików, kozaków, podgrzybków, kań i innych gatunków pospolitych. Lasy dają schronienie dużym ssakom jakimi są: jelenie, sarny, daniela, dziki, a niekiedy łosie, wilki, rysie.

Puszcza Sandomierska jest jedną najważniejszych w Polsce ostoi kraski i podgorzałki. W skali lokalnej to obszar ważny dla lelka, dzięcioła średniego i lerki. Liczna jest również populacja derkacza, a także populacje gąsiorka, jarzębatki i ortolana. Istotnym gatunkiem jest także cietrzew. Z rzadkich ptaków szponiastych gniazduje tu kilka par bielika i orlika krzykliwego, a z sów

– puszczyk uralski. W Puszczy Sandomierskiej odnotowano występowanie 245 gatunków ptaków, w tym 161 lęgowych, co czyni ją obszarem o najbogatszej awifaunie w województwie podkarpackim. W załączniku I Dyrektywy ptasiej ujętych jest 65 gatunków, z których 36 to ptaki lęgowe (bąk, bączek, bocian czarny, bocian biały, podgorzałka, trzmielojad, bielik, kania czarna, błotniak stawowy, błotniak łąkowy, orlik krzykliwy, jarząbek, cietrzew, kropiatka, zielonka, derkacz, żuraw, mewa czarnogłowa, rybitwa rzeczna, rybitwa białoczelna, puszczyk uralski, lelek, zimorodek, kraska, dzięcioł zielonosiwy, dzięcioł czarny, dzięcioł białoszyi, dzięcioł średni, lerka, świergotek polny, podróżniczek, jarzębatka, muchołówka mała, muchołówka białoszyja, gąsiorek, ortolan). 13 gatunków (ohar, świstun, rożeniec, hełmiatka, szlachar, ostrygojad, sieweczka obroźna, kulik wielki, brodziec pławny, rybitwa białoskrzydła, żoła, wąsatka, czeczotka) wpisano do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt.

Oprócz wyżej wskazanej formy ochrony przyrody, na terenie gminy Grębów ustanowione zostały również pomniki przyrody, za które uznaje się pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów. Obiektami, które podlegają ochronie objęte są również utworzone rozporządzeniami Wojewody Tarnobrzeskiego i uchwałami Rady Gminy pomniki przyrody, wśród których znajdują się gatunki unikatowe i ciekawostki florystyczne. Na terenie Gminy Grębów występują one w miejscowościach Stale, Grębów i Jamnica.

W gminie Grębów ustanowiono 31 pomników przyrody, stanowiących 70 drzew rosnących w grupie lub na pojedynczych stanowiskach, głównie dębów szypułkowych.

5.4.2 Dziedzictwo kulturowe

Ważnym czynnikiem rozwoju społeczno-gospodarczego jest również dziedzictwo kulturowe, związane ściśle z tradycją, historia oraz tożsamością danej społeczności i obejmujące elementy materialne, jak np. zabytki architektury oraz niematerialne, jak np. zwyczaje, obrzędy, tradycyjna wiedza i praktyki. Ochrona dziedzictwa jest szczególnie ważna dla zachowania tożsamości i wartości dla przyszłych pokoleń.

Gmina Grębów posiada bogatą historię. Pierwszy zapis o wsi Grębów pojawia się w historycznym przywileju z 1375 roku, który wymienia 4 kmieci mających zobowiązanie do oddania danin Dzierżce z Wielowśi. Natomiast w dokumencie lustracji z 1569 roku jest wzmianka o Walku Kozieji z Grębowa, który okazał przywilej Władysława Łokietka z 1329 roku na młyn w Grębowie. Zapis jest zarazem dowodem na istnienie osady zwanej Grębów już w 1329 roku. W roku 1515 została utworzona parafia, którą nazwano plebańską częścią wsi. Do tego roku, według Liber *Beneficiorum Dioecesis Cracoviensis J. Długosza*, Grębów w ok. 3/4 należał do króla, natomiast pozostałe ziemie były własnością rodu Tarnowskich z Wielowśi.

Grębów powstał na wzniesieniu terenów podmokłych, dlatego też jego nazwa pochodzi od słów „grębie” czy „grądzie” oznaczających wzniesienie wśród moczarów i bagien. Pierwsi

osadnicy stanowili ludność napływową najprawdopodobniej z Mazowsza bądź części wschodniej Wielkopolski. Na ziemiach obecnie należących do gminy miały miejsce liczne wydarzenia historyczne, takie jak najazd Tatarów, Szwedów oraz batalie chłopów z wojskiem austriackim.

Początkiem XVI wieku za zgodą ks. proboszcza w Grębowie powstała pierwsza kaplica pod wezwaniem Św. Wojciecha, a następnie w 1604 roku kościół, którego pierwszym proboszczem był ksiądz Jan Potoczny. W 1929 roku do parafii zostały sprowadzone Siostry Służebniczki z Dębicy.

W 1792 r. powstała Szkoła Parafialna w Grębowie uczyli w niej pisarze gminni. W latach 1799-1804 nauczycielem był Wincenty Bartkowski, jednocześnie organista. Od roku 1878 do 1888 pracował tu nauczyciel Zygmunt Wierzchowski, bardzo poważany przez chłopów i władzę. Interesował się kulturą Lasowiaków, zbierał materiały etnograficzne. Opublikował m.in. "Baśnie i powieści z Puszczy Sandomierskiej" (1890 r.). Około 1890 r. w Grębowie istniała szkoła czteroklasowa z sześcioletnim okresem nauczania. Mieściła się w sporym, drewnianym budynku na Piasku, który spłonął w czasie pożaru. Uczęszczali tu synowie bogatych i świątłych chłopów, a uczyli nauczyciele sprowadzeni przez H. Dolańskiego. Po ukończeniu tej szkoły wielu chłopów kontynuowało naukę na jednorocznym kursie przygotowawczym zorganizowanym przez Szkołę Przemysłową Uzupełniającą w Tarnobrzegu. W nowej piętrowej szkole usytuowanej w centrum wsi rozpoczęto naukę w 1904 r. Jesienią 1914 roku Rosjanie założyli w szkole szpital wojskowy. Przez cztery lata działań wojennych w szkole prowadzono zajęcia.

W 1875 roku powstała pierwsza poczta w Grębowie, w 1914 pracę rozpoczął wiejski listonosz, a w 1923 pojawił się pierwszy telefon. Na przełomie XIX i XX wieku w miejscowości zaczyna przyjmować pierwszy lekarz – Wincenty Kuźniar. W tym okresie powstaje również pierwsza apteka oraz Spółkowa Kasa Oszczędności i Pożyczek.

W 1937 roku, gdy całą Polskę objęły strajki chłopskie, także grębowscy chłopci stanęli do walki o swoje prawa. Symbolem protestu i solidarności wiejskiego środowiska jest usypany na miejscu starć chłopskich z policją kopiec.

Okres II wojny światowej zapisał się chlubnie w dziejach Grębowszczyzny. Kiedy 1 września 1939 roku wkroczyły na tereny gminy wojska niemieckie rozpoczynając ich okupację, Grębowianie od razu przystąpili do organizacji ruchu oporu przeciw okupantowi. Znowu w pierwszych szeregach znaleźli się działacze chłopscy, m.in. Władysław Kozieł, Karol Matyka, Jan Sokół. W czasie okupacji na terenie Grębowa schroniło się wielu nauczycieli z Wielkopolski i kresów wschodnich. Rozwinęło się tajne nauczanie. Na bazie tajnych kompletów powstało w 1944 roku gimnazjum w Grębowie.

Po zniszczeniach wojennych przyszedł okres przebudowy gospodarki i warunków socjalnych. W nowych warunkach społeczno-ustrojowych powstają nowe obiekty i instytucje. Od jesieni 1953 r., czynny jest Ośrodek Zdrowia. Przeniesiony do nowego budynku w 1976 r.

Okres powojenny to czas modernizacji gospodarki i warunków socjalnych. W latach 50' i 60' XX wieku trwał dynamiczny rozwój Grębowa, działalność rozpoczął m.in. Ośrodek Zdrowia, lecznica weterynaryjna, Wiejski Dom Towarowy, stadion, kino „Słowianin” oraz restauracja „Grębowianka”.

W 1960 roku utworzono Tarnobrzeskie Zagłębie Siarkowe, które w kolejnych latach znacząco przyczyniło się do rozwoju społeczności lokalnej oraz terenów gminy Grębów. Powstające kopalnie oraz Zakłady Przetwórcze Siarki stworzyły liczne miejsca pracy. Powietrze oraz wody miejscowe zatrutowane były przez substancje chemiczne, pyły oraz częste mgły kwasu siarkowego. W związku z eksploatacją siarki niezbędna okazała się akcja wysiedleńcza, wskutek której przestała istnieć duża wieś Jeziórko, a liczba mieszkańców w przysiółku Klonowe miejscowości Wydrza znacznie zmalała.

Wysiedlenie Jeziórka oraz utworzenie zakładu wytapiania podziemnego spowodowały zmiany naturalnego krajobrazu gminy. Pomijając wiele negatywnych czynników, w tym okresie gmina zaczyna się wzbogacać, wskutek czego powstają nowe inwestycje. Grębów staje się administracyjną siedzibą gminy, w której zlokalizowane są Urząd Gminy, Bank Spółdzielczy, posterunek policji, Gminny Ośrodek Kultury oraz biblioteka. Dotychczasową drewnianą zabudowę stopniowo zastępują piętrowe domy murowane. W sołectwach Wydrza i Jamnica działalność rozpoczynają domy ludowe, w Krawcach powstaje pierwsza szkoła podstawowa, a w 1975 roku Dom Strażaka w Zabrnium.

W roku 1990 wprowadzona zostaje ustawa o samorządzie terytorialnym, przekazująca wiele nowych kompetencji z zakresu funkcjonowania wspólnot samorządowych gminom. Niestety jest to również okres postawienia w stan likwidacji Kopalni Siarki w Jeziórku, a także upadku licznych firm współpracujących z tym przedsiębiorstwem. Ponadto wieloletnie funkcjonowanie kopalni pociągnęło za sobą także skutki negatywne, w postaci degradacji obszaru wsi Jeziórko. Stanowi to poważne wyzwanie dla władz gminy, zobligowanych do przeprowadzenia rewitalizacji pokopalnianych terenów.

Na obszarze tym powstają tereny leśne, łąki oraz akwenty wodne. Dzięki dbałości mieszkańców w dzisiejszym krajobrazie gminy można znaleźć ślady bogatej historii. Najwięcej zabytków znajduje się w Grębowie, w którego centrum można podziwiać neogotycki kościół parafialny pw. Św. Wojciecha, na miejscowym cmentarzu znajduje się kaplica wzniesiona przez rodzinę Dolańskich pod koniec XIX wieku.

W Nowym Grębowie swym widokiem zachwyca dworek Dolańskich z końca XIX wieku. Zwiedzający okolicę mają szansę zobaczyć także między innymi Pomnik Grunwaldzki, kopiec usypany, aby upamiętnić chłopski strajk z 1937 roku oraz liczne przydrożne kapliczki, będące przykładami kultury ludowej.

Dziedzictwo kulturowe gminy Grębów wynika przede wszystkim z wielokulturowej historii. Niestety do dzisiejszych czasów zachowały się tu nieliczne zabytkowe obiekty. Do najciekawszych obiektów architektury, miejsc pamięci i innych obiektów na terenie gminy można zaliczyć zabytki na terenie Grębowa oraz w miejscowości Stale i Wydrza.

Zabytki na terenie gminy Grębów:

- Zespół Kościoła parafialnego p.w. św. Wojciecha Biskupa w Grębowie,
- Kaplica Rodu Dolańskich na cmentarzu parafialnym w Grębowie,
- Zespół pałacowy w Grębowie składający się z pałacu, oranżerii, ogrodu z bramą, parku krajobrazowego;

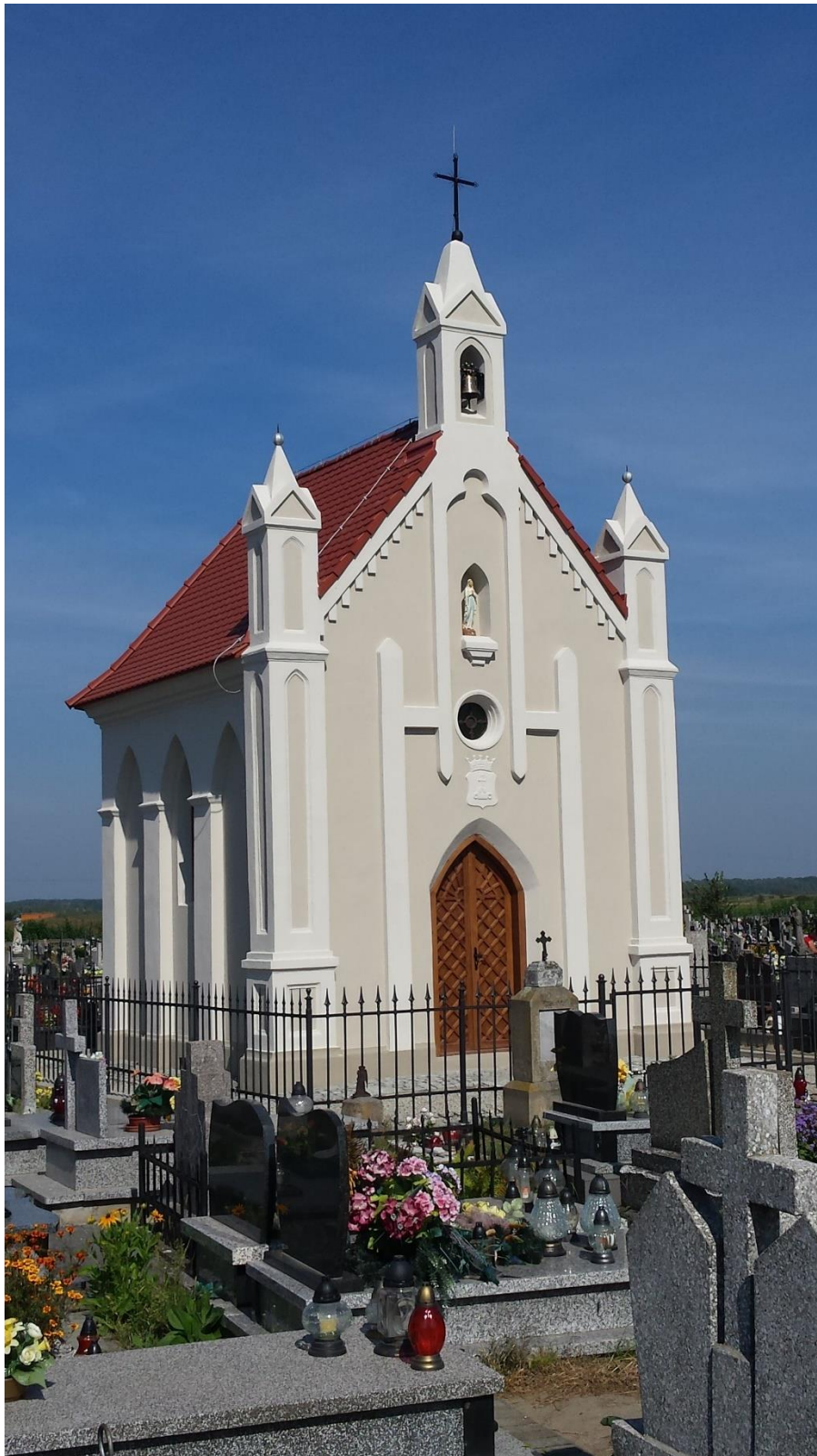
- Nagrobek Ś. P. Jana Gila zmarłego w 1896 roku, znajdujący się na cmentarzu parafialnym w Grębowie,
- Osada neolityczna i cmentarzysko kultury łużyckiej w Grębowie,
- Cmentarzysko kultury łużyckiej w Grębowie,
- Kapliczka przydrożna w Stalach,
- Cmentarz z I wojny światowej w Wydrzy.

Zdjęcie 1 Zespół Kościoła parafialnego p.w. św. Wojciecha Biskupa w Grębowie

Źródło: Urząd Gminy Grębów

Zdjęcie 2 Kaplica Rodu Dolańskich na cmentarzu parafialnym w Grębowie

Źródło: Urząd Gminy Grębow

Źródło: Urząd Gminy Grębow

5.4.3 Planowanie przestrzenne

Kierunki rozwoju przestrzennego gminy Grębow określa Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Grębow przyjęte uchwałą Rady Gminy nr XXIV.201.2013 z dnia 22 marca 2013 roku w sprawie uchwalenia "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grębow". Dokument ten powstał w następstwie uchwały Nr XXXII/257/10 Rady Gminy Grębow z dnia 23 kwietnia 2010 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grębow.

W latach 2016 - 2022 dokonano pięciu zmian ww. studium. I zmiana studium dotyczy wprowadzenia w miejscowości Stale terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej o pow. ok. 3,0 ha, usługowej o pow. ok. 0,35 ha oraz trzech terenów działalności produkcyjnej – eksploatacji piasku 1PE, 2PE, 3PE w miejscowościach Stale i Grębow. Z kolei II zmiana studium dotyczy wprowadzenia zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej o pow. ok. 0,42 ha w miejscowości Żupawa. III zmiana studium nie zmienia przeznaczenia terenu, a jedynie koryguje zasięg strefy ochronnej (pasa technologicznego) od linii elektroenergetycznej 220kV. Natomiast IV zmiana studium obejmuje część przemysłową gminy w obrębie ewidencyjnym Stale ściśle centrum miejscowości Grębow. Zmiana Studium dla tego obszaru ma na celu zaktualizowanie

uwarunkowań oraz kierunków zagospodarowania przestrzennego (w szczególności w zakresie wskaźników kształtowania zabudowy). V zmiana studium dotyczyła trzech obszarów, na których analizowano możliwości realizacji elektrowni fotowoltaicznych. Pierwszy obszar położony jest w obrębie ewidencyjnym Grębów, na północ od drogi wojewódzkiej nr 871. Drugi obszar położony jest w obrębach ewidencyjnych Jeziórko i Wydrza na południe od drogi wojewódzkiej nr 871, a trzeci położony jest przy istniejącej oczyszczalni ścieków w obrębie ewidencyjnym Grębów.

Studium określa politykę przestrzenną gminy, lokalne zasady gospodarowania przestrzenią przy uwzględnieniu celów i kierunków polityki przestrzennej, określonych w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województwa, planie zagospodarowania przestrzennego województwa i strategii rozwoju gminy. W tym zakresie fundamentalne znaczenie mają zasady ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju.

Ład przestrzenny jest określany jako ukształtowanie powierzchni, które tworzy harmonijną całość i uwzględnia w sposób uporządkowany wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Z kolei zrównoważony rozwój jest to rozwój społeczno-gospodarczy, w którym występuje proces integracji działań politycznych, społecznych i gospodarczych, mając na względzie zachowanie równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb społeczności lub obywateli, zarówno w chwili obecnej jak i dla przyszłych pokoleń.

Studium jest sporządzane dla obszaru znajdującego się w granicach administracyjnych gminy oraz pełni trzy podstawowe funkcje:

- 1) stanowi akt polityki przestrzennej gminy, określający strategię rozwoju przestrzennego;
- 2) wpływa na zasady kształtowania przestrzeni, określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, koordynując ich ustalenia;
- 3) może stanowić ofertę dla przyszłych inwestorów, będąc jednym z ważniejszych elementów programu rozwoju gminy.

W celu kształtowania zabudowy oraz wskaźników zagospodarowania terenu tworzone są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na działkach gminnych i prywatnych, umożliwiające przyjęcie wieloletniego kierunku działań standaryzujących ład i porządek przestrzenny oraz stwarzające możliwość zrównoważonego rozwoju podstawowej infrastruktury komunalnej i społecznej oraz sprawniejszego zasiedlania obszarów gminy. Obligatoryjnie realizowane są programy i projekty zmierzające do harmonizacji i kształtowania przestrzeni publicznej.

Na koniec 2022 r. na terenie gminy Grębów obowiązywało 13 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- 1) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu górniczego „Jeziórko IV” uchwalony uchwałą Rady Gminy Grębów nr IV/23/99 z dnia 9 marca 1999 r.,
- 2) I zmiana Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu górniczego „Jeziórko IV” uchwalona uchwałą Rady Gminy Grębów nr VIII/63/2007 z dnia 7 września 2007 r.,

- 3) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy jednorodzinnej „Krawce – Południe” uchwalony uchwałą Rady Gminy Grębów nr XIII/104/08 z dnia 27 marca 2008 r.,
- 4) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy jednorodzinnej w Jamnicy uchwalony uchwałą Rady Gminy Grębów nr XIII/105/08 z dnia 27 marca 2008 r.,
- 5) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów wokół ronda w Grębowie uchwalony uchwałą Rady Gminy Grębów nr XXXIII.279.2014 z dnia 31 marca 2014 r.,
- 6) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Stale I-A uchwalony uchwałą Rady Gminy Grębów nr XX.140.2016 z dnia 23 sierpnia 2016 r.,
- 7) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Stale I-C uchwalony uchwałą Rady Gminy Grębów nr XXII.152.2016 z dnia 29 września 2016 r.,
- 8) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Żupawa I-A uchwalony uchwałą Rady Gminny Grębów nr XXII.154.2016 z dnia 29 września 2016 r.,
- 9) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Stale II uchwalony uchwałą Rady Gminny Grębów nr XL.278.2018 z dnia 12 marca 2018 r.,
- 10) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Żupawa II uchwalony uchwałą Rady Gminny Grębów nr XL.278.2018 z dnia 12 marca 2018 r.,
- 11) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Grębów Centrum II uchwalony uchwałą Rady Gminy Grębów Nr XXVI.159.2020 z dnia 13 listopada 2020 r.
- 12) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Stale III uchwalony uchwałą Nr XXIV.146.2020 Rady Gminy Grębów z dnia 29 września 2020 r.
- 13) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów inwestycyjnych Jeziórko, Grębów, Wydrza część A uchwalony uchwałą Nr LIII.290.2022 Rady Gminy Grębów z dnia 29 września 2022 r.

Powierzchnia terenów objętych planami wynosiła łącznie 5600,00 ha, co stanowiło 29,95% całkowitej powierzchni gminy.

W stosunku do terenów nieobjętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, zagospodarowanie przestrzenne jest realizowane poprzez wydawanie przewidzianych prawem decyzji o warunkach zabudowy lub decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. W 2021 r. na terenie gminy Grębów wydanych zostało 69 decyzji o warunkach zabudowy oraz 16 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Łącznie na przestrzeni lat 2017-2021 wydane zostały 316 decyzji o warunkach zabudowy oraz 82 decyzje o ustaleniu lokalizacji celu publicznego. Dane dotyczące wydawanych decyzji na przestrzeni lat 2017-2021 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 35 Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego na przestrzeni lat 2017-2021 na terenie gminy Grębów

Rodzaj decyzji	2017	2018	2019	2020	2021
Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego	7	17	19	23	16

Decyzje o warunkach zabudowy, w tym:	68	57	58	64	69
- decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	0	54	54	53	48
- decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	61	0	0	0	0
- decyzje dotyczące zabudowy usługowej	3	3	1	2	1
- decyzje dotyczące innej zabudowy	4	0	3	9	20

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

5.4.4 Mieszkalnictwo

Ważnym elementem rozwoju lokalnego w gminie jest mieszkalnictwo, związane z wielkością zasobów mieszkaniowych oraz warunkami mieszkaniowymi. Mieszkalnictwo ściśle wiąże się również z polityką przestrzenną, ze względu na jej rolę w kształtowaniu przestrzeni, decydując o sposobie użytkowania terenu.

W zasobie mieszkaniowym gminy Grębów jest 6 lokali komunalnych znajdujących się w miejscowościach Krawce, Wydrza oraz Nowy Grębów.

Według danych GUS z 2022 roku, na terenie gminy Grębów znajdowało się 2951 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 298 487 m², a w stosunku do roku 2017 ich liczba wzrosła o 201.

Dane dotyczące zasobów mieszkaniowych w gminie Grębów w roku 2017 i 2022 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 36 Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Grębów w roku 2017 i 2022

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2022
Mieszkania	szt.	2 750	2 951
Izby	szt.	12 219	14 028
Powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	276 024	298 487

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Porównując wskaźniki, dotyczące wielkości zasobów mieszkaniowych w gminie Grębów ze wskaźnikami dla powiatu tarnobrzskiego i województwa podkarpackiego za rok 2022 można

zauważyć, że w zakresie przeciętnej powierzchni użytkowej jednego mieszkania oraz przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę kształtują się one korzystniej dla gminy Grębów. W gminie gorsze niż w powiecie były wskaźniki dotyczące liczby mieszkań na 1000 mieszkańców oraz przeciętnej liczby osób na 1 mieszkanie.

Dane dotyczące wskaźników z zakresu zasobów mieszkaniowych dla roku 2022 w gminie Grębów, powiecie tarnobrzeskim i województwie podkarpackim przedstawia poniższa tabela.

Tabela 37 Wskaźniki dotyczące zasobów mieszkaniowych w gminie Grębów, powiecie tarnobrzeskim i województwie podkarpackim dla roku 2022

Wskaźnik	Gmina Grębów	Powiat tarnobrzeski	Województwo podkarpackie
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²	101,1	85,7	84,5
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w m ²	29,8	28,1	29,0
Mieszkania na 1000 mieszkańców	294,8	328,1	342,9
Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	3,39	3,05	2,92

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

O warunkach mieszkaniowych, oprócz takich czynników jak powierzchnia mieszkania, w tym powierzchnia przypadająca na 1 osobę, czy też przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie, decyduje również wyposażenie w podstawowe instalacje techniczno-sanitarne, do których można zaliczyć łazienkę, ustęp spłukiwany, wodociąg, centralne ogrzewanie oraz gaz sieciowy.

Na przestrzeni ostatnich lat, ogółem w skali kraju można zauważyć wzrost liczby mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne. 98,4 % mieszkań na terenie gminy Grębów w 2021 roku wyposażonych było w wodociąg, 92,7% w ustęp spłukiwany a 888,9% w łazienkę. Centralne ogrzewanie posiadało 79,7 % ogółu mieszkań, natomiast dostęp do gazu sieciowego posiadało 70,8% mieszkań.

Udział mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne w liczbie ogólnej mieszkań na terenie gminy Grębów w roku 2017 i 2021 przedstawia poniższa tabela. Na dzień opracowania Strategii brak było dostępnych danych z 2022 roku.

Tabela 38 Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczne i sanitarne na terenie gminy Grębów w roku 2017 i 2021

Wyszczególnienie	2017	2021
	% ogółu mieszkań	% ogółu mieszkań
Wodociąg	98,4	98,4

Ustęp splukiwany	86,7	92,7
Łazienka	83,7	88,9
Centralne ogrzewanie	67,0	79,7
Gaz sieciowy	41,5	70,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na przestrzeni lat 2017-2022 na terenie gminy Grębów można zauważyć wzrost liczby mieszkań, co jest trendem zarówno w województwie podkarpackim ogółem, jak i w skali kraju. W tym okresie oddano łącznie do użytkowania 267 mieszkania o powierzchni 32 918 m².

Tabela 39 Budownictwo mieszkaniowe w gminie Grębów na przestrzeni lat 2017 - 2022

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Budynki mieszkalne oddane do użytkowania	szt.	37	43	38	53	45	51
Oddane mieszkania ogółem	szt.	37	44	38	53	45	53
Ilość izb ogółem	szt.	202	234	208	292	233	263
Powierzchnia użytkowa ogółem	m ²	4 529	5 338	4 804	6 391	5 619	6 237

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Pomocne w określeniu sytuacji w budownictwie mieszkaniowym na danym obszarze oraz tendencji zachodzącej w tej kwestii, są opracowane przez GUS wskaźniki budownictwa mieszkaniowego, m. in. mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności, przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania oraz nowe budynki mieszkalne na 1000 ludności.

Według danych GUS z 2022 r., wartość wskaźnika liczby mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności wyniosła w gminie Grębów 4,7 co było wynikiem wyższym w stosunku do wartości wskaźnika dla powiatu tarnobrzeskiego (3,4) ale niższym w stosunku do wartości województwa podkarpackiego (5,4).

Na terenie gminy Grębów do użytkowania oddawane są w większości mieszkania w budynkach jednorodzinnych, o czym świadczą wskaźniki przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania oddanego do użytkowania, a także nowych budynków mieszkalnych na 1000 ludności w stosunku do mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności – wskaźnik dotyczący mieszkań był niższy od wskaźnika dla budynków mieszkalnych.

Dane dotyczące wskaźników z zakresu budynków mieszkalnych i mieszkań oddanych do użytku dla roku 2022 w gminie Grębów, powiecie tarnobrzeskim oraz w województwie podkarpackim, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 40 Wskaźniki dotyczące budownictwa mieszkaniowego w gminie Grębów, powiecie tarnobrzeskim oraz w województwie podkarpackim dla roku 2022

Wskaźnik	Gmina Grębów	Powiat tarnobrzeski	Województwo podkarpackie
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	4,7	3,4	5,4
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ²	117,7	114,1	105,7
Nowe budynki mieszkalne na 1000 ludności	5,1	2,8	3,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

5.4.5 Infrastruktura techniczna i gospodarka odpadami komunalnymi

Infrastruktura techniczna

Istotny wpływ na jakość życia na danym obszarze, ale także na procesy rozwojowe w gminie ma dostępna infrastruktura techniczna. Do głównych celów jednostek samorządu terytorialnego zalicza się tworzenie jak najlepszych warunków do zamieszkania, prowadzenia działalności gospodarczej, realizacji usług społecznych, komunalnych oraz administracyjnych. Głównymi elementami infrastruktury technicznej, znacząco wpływającymi na jakość życia mieszkańców jest infrastruktura drogowa oraz infrastruktura wodno-kanalizacyjna, na którą składają się m. in. ujęcia i stacje uzdatniania wody, sieci przesyłowe i rozdzielcze, przyłącza wodociągowe i kanalizacyjne, zbiorcze i indywidualne oczyszczalnie ścieków, przepompownie ścieków oraz kanały ściekowe.

Infrastruktura drogowa ściśle wiąże się z dostępnością komunikacyjną gminy, która jest czynnikiem determinującym wielopłaszczyznowy rozwój społeczno – gospodarczy, a także czynnikiem napędu gospodarczego, będącym elementem kluczowym do poprawy jakości życia mieszkańców. Główny wpływ na dostępność komunikacyjną ma stan i rodzaj dróg oraz możliwe połączenia z innymi miastami i miejscami, będącymi celem podróży. Dostępność ma ogromne znaczenie zarówno dla transportu osobowego, jak i transportu towarowego.

Drogi publiczne ze względu na funkcję w sieci drogowej dzielą się według przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2022 poz. 1693 z późn. zm.) na następujące kategorie:

- drogi krajowe,
- drogi wojewódzkie,
- drogi powiatowe,

- drogi gminne.

Przez teren gminy Grębów nie przebiegają żadne drogi krajowe. Zewnętrzna dostępność komunikacyjna gminy opiera się na drodze ruchliwej drodze wojewódzkiej nr 871 łączącej Stalową Wolę z Tarnobrzegiem.

Kolejnym typem dróg na terenie gminy Grębów są drogi powiatowe o łącznej długości ok. 48,79 kilometrów w granicach gminy. Przez obszar gminy przebiega dziesięć dróg powiatowych:

Tabela 41 Wykaz dróg powiatowych na terenie gminy Grębów

Lp.	Nr drogi	Nazwa drogi	Długość w km
1	1090R	Trześń – Grębów	5,298
2	1094R	Furmany – Żupawa – Stale	6,133
3	1093R	Tarnobrzeg – st. Kol. Grębów	1,601
4	1113R	Stale – Chmielów – Dąbrowica	3,740
5	1116R	Alfredówka – Ciosy – Wydrza	2,815
6	1114R	Stale do drogi nr 9	6,620
7	1015R	Jamnica – Zbydniów	2,720
8	1017R	Zaleszany – Zabrze	2,622
9	1115R	Grębów – Wydrza – Krawce	7,929
10	1030R	Grębów – Stany	9,310
RAZEM			48,788

Źródło: Urząd Gminy Grębów

Uzupełnieniem sieci dróg na terenie gminy Grębów są drogi gminne o charakterze lokalnym, zapewniające połączenia w obrębie poszczególnych miejscowości, których łączna długość wynosi 91,34 km. Drogi te znajdują się w zróżnicowanym stanie technicznym, a utrzymywane są poprzez przeprowadzanie remontów nawierzchni lub też przebudowę. Najwięcej trudności sprawia utrzymanie dróg o nawierzchni żwirowej oraz tłuczniowej, na których często na skutek niesprzyjających warunków atmosferycznych powstają liczne wyboje i koleiny, co daje konieczność kolejnych remontów.

Tabela 42 Wykaz dróg gminnych na terenie gminy Grębów

Nr drogi	Nazwa drogi (przebieg)	Długość odcinka drogi
		km
100200R	Stale – Orliśka	2,5
100201R	Żupawa–Orliśka	1,2
100202R	Stale–Siedlisko	2,8
100203R	Siedlisko–Bukie	4,5
100204R	Siedlisko–Kompleks Niedźwiedzie	2,0

100205R	Żupawa–Sobów	3,8
100206R	Królewszczyzna–Żupawa	3,5
100207R	Zabrnice–Nowiny	1,0
100208R	Niwka Florka–Sokół	1,8
100209R	Grębów–Sokół	3,8
100210R	Zabrnice–Zabrnice Górne	2,4
100210R	Piasek–Stawy	5,3
100211R	Zabrnice Górne–Przepompownia	4,0
100212R	Szlachecka–Zajezerze	3,6
100213R	Sokół–Las Sadzonka	1,8
100214R	Stale–Sobów	0,5
100215R	Niwa–Piasek	0,6
100216R	Nowy Grębów–Głogów	5,0
100217R	Miętne–Znaczna Góra	2,5
100218R	Miętne–Klonowe	3,0
100218R	Nowy Grębów–Wydrza	3,2
100219R	Grębów Zapolechnik–Krawce	3,8
100220R	Wydrza–Matnia	2,0
100221R	Wydrza–Sulechów	2,0
100222R	Krawce–Czerwonki	3,0
100223R	Zabrnice Górne–Kąt	3,9
100224R	Dawna droga wojewódzka 871	4,8
100225R	Jamnica;dz.1460,1439,1435/1	0,7
100226R	Jamnica;dz.1570,1634,1678,1738/1,2176	1,5
100227R	Jamnica;dz.2209,2264,2265,2289	1,13
100228R	Jamnica;dz.2175	0,42
100229R	Jamnica;dz.2293	0,14
100230R	Jamnica;dz.2334	0,30
100231R	Jamnica;dz.2310,2394	0,78
100232R	Jamnica;dz.2215,2413	1,32
100233R	Jamnica;dz.2309/1	0,40
100234R	Krawce;dz.2018/1	1,41
100235R	Stale;dz.3068	0,71
100236R	Zabrnice;dz.522/19,437	1,20

100237R	Żupawa; dz.1658/6, 1651, 1633/1	0,46
100238R	Zabrze; dz.381/10	0,71
100240R	Poręby Furmańskie; dz.754/2, 754/3, 739/3, 791/2, 791/1, 812/3, 337	1,86
RAZEM		91,34

Źródło: Urząd Gminy Grębów

Niekorzystną cechą istniejącego układu komunikacyjnego w gminie Grębów są braki w podziale przestrzeni drogowej dla jej uczestników ruchu. Ten problem w szczególności dotyczy rowerzystów i pieszych, którzy z braku wydzielonych chodników i ścieżek rowerowych poruszają się po jezdni. Istniejące już chodniki wymagają uzupełnienia i rozwoju w kierunku rozbudowy.

W ostatnich latach w transporcie drogowym pojawił się nowy trend w zakresie rozwoju elektromobilności. W szczególności rynek e-mobilności rozbudowywany jest w krajach zachodnich, na terenie kraju, w tym i podkarpacia, wciąż jest jednak słabo rozwinięty. Wpływ na to ma niska dostępność infrastruktury dedykowanej e-mobilności. Obecnie na terenie gminy Grębów nie znajdują się stacje ładowania pojazdów elektrycznych ani ogólnodostępne stacje ładowania rowerów elektrycznych.

Gmina Grębów jest Organizatorem dla przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej na liniach:

1. Nowy Grębów – Stale (przez Krawce) o długości 28 km. Kurs obejmuje miejscowości Stale, Grębów, Wydrza, Krawce, Zapolednik, Nowy Grębów.
2. Stale – Stale (przez Stale Siedlisko) o długości 10,2 km. Kurs obejmuje miejscowość Stale i Stale Siedlisko.
3. Grębów – Stale (przez Zabrze) o długości 22 km. Kurs obejmuje miejscowości Stale, Grębów, Zabrze, Zabrze Górne, Poręby Furmańskie, Żupawa.

Kursy na tych liniach są realizowane z udziałem środków Funduszu Rozwoju Przewozów Autobusowych.

Na terenie gminy są realizowane nie tylko przewozy o charakterze użyteczności publicznej dla których gmina Grębów jest Organizatorem, ale i wiele kursów komercyjnych, wykonywanym z inicjatywy przedsiębiorców w celach zarobkowych. Stąd też połączenie komunikacyjne zarówno na terenie gminy jak i połączenie gminy z miejscowościami ościennymi jest bardzo dobre a aktualnie żadna z miejscowości na terenie gminy, nie podlega całkowitemu wykluczeniu komunikacyjnemu.

Na terenie gminy znajduje się 44 przystanki autobusowe.

Istotnym uzupełnieniem komunikacji drogowej jest linia kolejowa relacji Rozwadów – Grębów – Tarnobrzeg – Sandomierz.

Kolejnym elementem infrastruktury technicznej jest sieć wodociągowa. Zadania w zakresie dostarczania wody na terenie gminy Grębów realizowane są przez Gminny Zakład Komunalny. Według danych GUS z 2021 roku, na terenie gminy Grębów długość eksploatowanej

sieci wodociągowej wyniosła 175,0 km, natomiast liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania – 2998. Do sieci wodociągowej podłączonych było 100,0 % budynków mieszkalnych, a korzystało z niej 99,9 % ogółu ludności gminy. Średnie roczne zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca wyniosło 24,7 m³. Teren gminy Grębów posiada sieć wodociągową zaopatrywaną z ujęć Studzieniec I i II oraz ujęcia Klonowe. W roku 2005 przejęto od K.i Z.P.S. „Siarkopol” Ujęcie i Stację Uzdatniania Wody w Wydrzy.

Wybrane dane dotyczące sieci wodociągowej w gminie Grębów w roku 2017 i 2021, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 43 Wybrane dane dotyczące sieci wodociągowej w gminie Grębów w roku 2017 oraz 2022

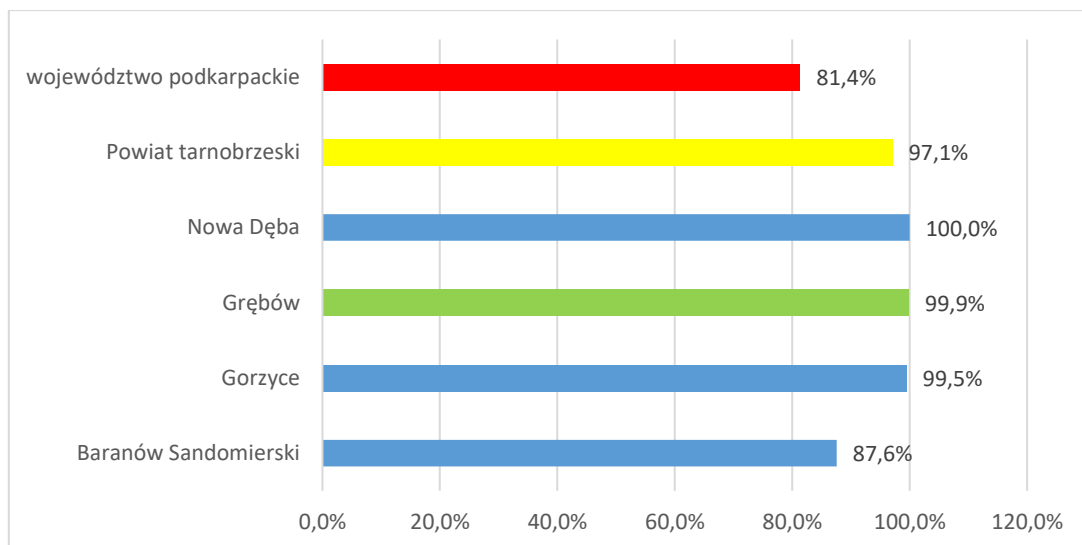
Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2021
Długość eksploatowanej sieci wodociągowej	km	-	175,0
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	2 653	2 998
Budynki mieszkalne podłączone do sieci wodociągowej – w % ogółu budynków mieszkalnych	%	100,0	100
Korzystający z sieci wodociągowej – w % ogółu ludności	%	99,9	99,9
Awarie sieci wodociągowej	szt.	26	11
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	221,5	246,9
Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	m ³	22,3	24,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Gminy powiatu tarnobrzeskiego posiadają bardzo wysoki poziom zwodociągowania i nawet najsłabiej zwodociągowana gmina Baranów Sandomierski swoim poziomem przekracza średnią dla województwa podkarpackiego. Powiat tarnobrzeski jest zwodociągowany na średnim poziomie – 97,1% ludności powiatu korzysta z sieci wodociągowej, natomiast wartość dla gminy Grębów wyniosła 99,9 %. Najmniejsza wartość w tej kwestii występuje w gminie Baranów Sandomierski – 87,6 %, natomiast najlepiej zwodociągowaną gminą w powiecie jest gmina Nowa Dęba – 100,0 % korzystających z sieci wodociągowej.

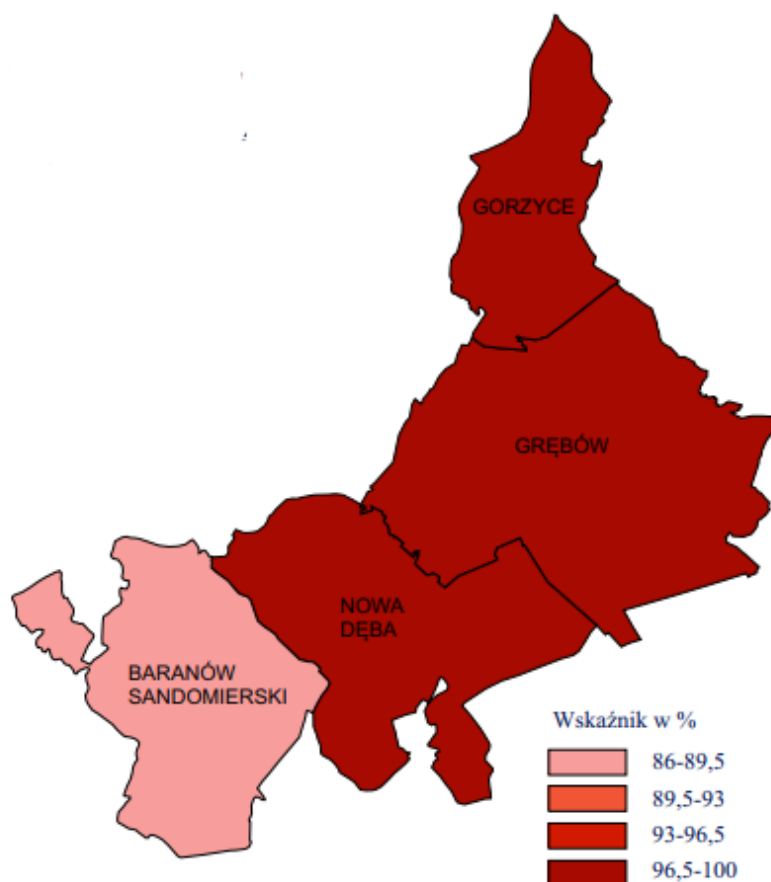
Dane dotyczące udziału osób korzystających z sieci wodociągowej w liczbie ludności ogółem w gminach powiatu tarnobrzeskiego w 2021 roku, przedstawia poniższy wykres i mapa.

Wykres 19 Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności w gminach powiatu tarnobrzeskiego w 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Mapa 18 Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności w gminach powiatu tarnobrzeskiego w 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Działalność w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków, tak samo jak w przypadku zaopatrzenia w wodę prowadzi Gminny Zakład Komunalny w Grębowie. Na terenie gminy działa mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków w miejscowości Grębów. Według danych GUS, w 2021 roku długość czynnej sieci kanalizacyjnej wyniosła 172,1 km, a podłączonych do niej było 77,8 % ogółu budynków mieszkalnych na terenie gminy i korzystało z niej 67,7 % ludności z terenu gminy Grębów. W 2021 roku siecią kanalizacyjną odprowadzonych zostało 203,3 dam³ ścieków bytowych. Obecnie ZGK obsługuje 2 tłocznie i 102 przepompownie ścieków. Monitoring zamontowany jest na 95 przepompowniach.

Wybrane dane dotyczące sieci kanalizacyjnej w gminie Grębów w roku 2017 i 2021 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 44 Wybrane dane dotyczące sieci kanalizacyjnej w gminie Grębów w roku 2017 oraz 2021

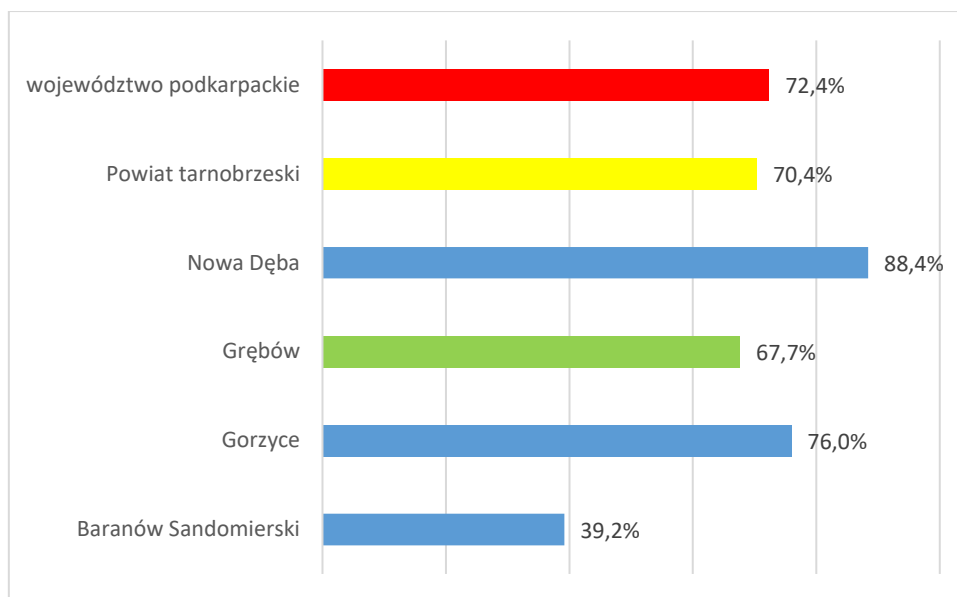
Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2021
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	135,3	172,1
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1 615	2 332
Awarie sieci kanalizacyjnej	szt.	20	15
Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną	dam ³	147,8	203,3
Ścieki oczyszczane odprowadzone	dam ³	208,0	300,0
Budynki mieszkalne podłączone do sieci kanalizacyjnej – w % ogółu budynków mieszkalnych	%	59,5	77,8
Korzystający z sieci kanalizacyjnej – w % ogółu ludności	%	58,2	67,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Pod względem udziału osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w liczbie ludności ogółem, gmina Grębów w 2021 r. osiągnęła drugi najniższy wynik w powiecie. Wartość ta kształtowała się na poziomie 67,7%, natomiast średni wynik dla powiatu tarnobrzeskiego wynosił 70,4 %. Najlepiej skanalizowaną gminą w powiecie była gmina miejsko wiejska Nowa Dęba– 88,4 %.

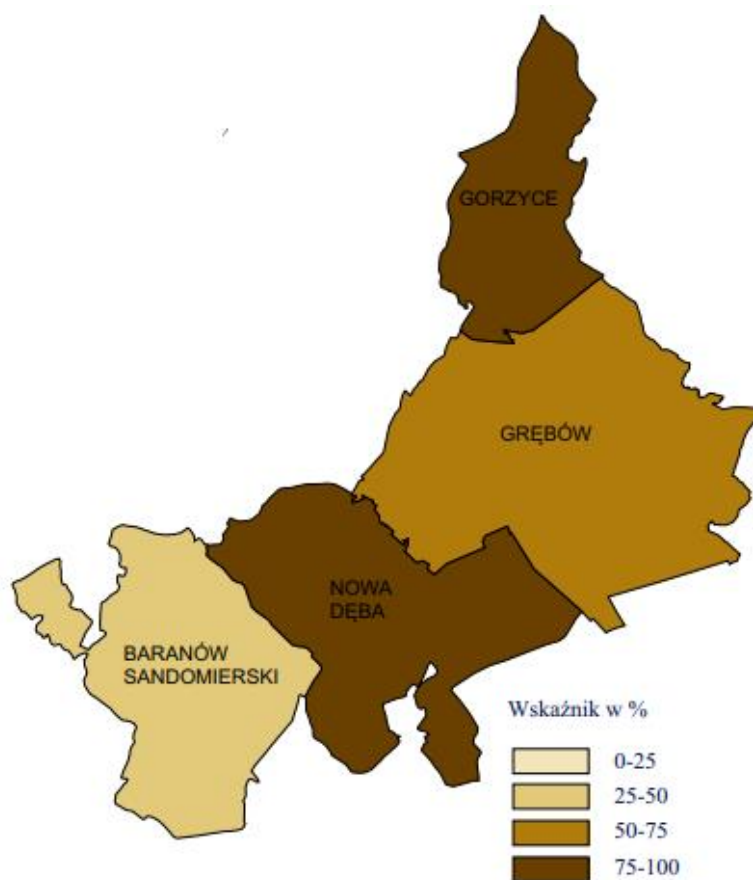
Dane dotyczące udziału osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w liczbie ludności ogółem w gminach powiatu tarnobrzeskiego w 2021 roku, przedstawia poniższy wykres i mapa.

Wykres 20 Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności w gminach powiatu tarnobrzeskiego w 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 21 Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności w gminach powiatu tarnobrzeskiego w 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Sieć gazowa

Gaz ziemny staje się najwygodniejszym nośnikiem energii dla ludzkości. Jego zalety powodują, że od wielu lat trwa na świecie dynamiczny rozwój gazownictwa. Decydują o tym także względy ekonomiczne i ekologiczne (surowiec ten jest bardziej przyjazny dla środowiska naturalnego).

Według danych GUS za rok 2021 roku, odbiorcami gazu było 1538 gospodarstw domowych, a liczba ludności korzystająca z sieci gazowej wyniosła 5306 osób, tj. 52,9% ogółu mieszkańców gminy. Wybrane dane dotyczące sieci gazowej na terenie gminy Grębów w roku 2017 i 2021 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 45 Wybrane dane dotyczące sieci gazowej w gminie Grębów w 2017 i 2021 r.

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2021
Długość czynnej sieci gazowej	m	54 673	160 668
Czynne przyłącza do budynków ogółem	szt.	2 675	2 834
- w tym do budynków mieszkalnych	szt.	2 622	2 727
Liczba odbiorców gazu	gosp.	1 318	1 538
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.	549	957
Ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	4 758	5 306
Zużycie gazu	MWh	7 234,5	17 244,2
Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	MWh	4 476,2	8 100,9
Korzystający z sieci gazowej – w % ogółu ludności	%	47,9	52,9

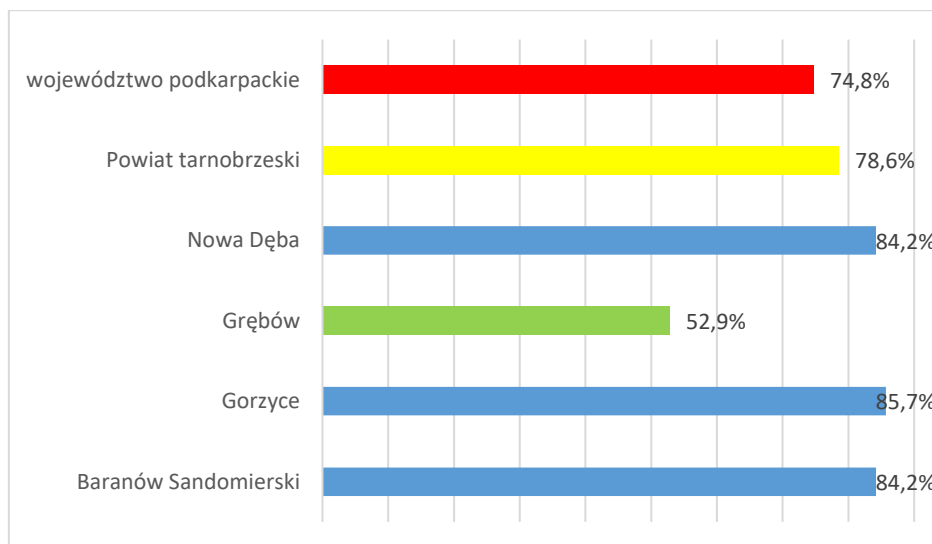
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wynika z przedstawionych powyżej danych, na przestrzeni lat 2017-2021 zwiększyła się liczba odbiorców gazu, w tym również liczba odbiorców ogrzewających mieszkania gazem. Może to świadczyć o zwiększeniu świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie wyboru źródeł ciepła niemających negatywnego wpływu na środowisko. Wciąż jest to jednak mały odsetek mieszkańców i konieczne jest podjęcie działań w tej kwestii.

Gmina Grębów zajmowała w 2021 r. wg danych GUS najniższe miejsce w powiecie pod względem gazyfikacji – 52,9%, poniżej średniej dla powiatu i znacznie poniżej średniej dla

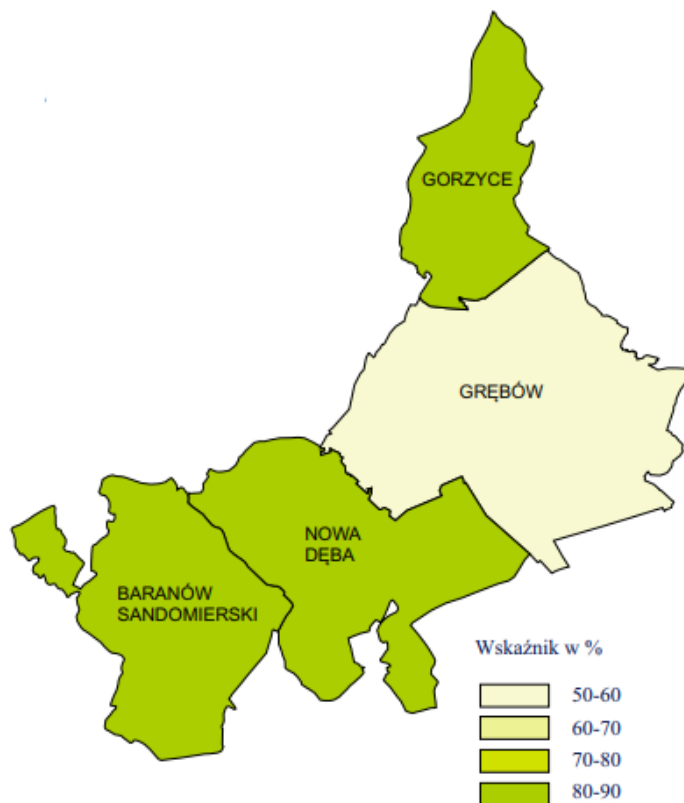
województwa. Poziom gazyfikacji w powiecie tarnobrzeskim była na poziomie 78,6 %, natomiast całego województwa podkarpackiego – 74,8 %. Dane dotyczące udziału osób korzystających z sieci gazowej w liczbie ludności ogółem w gminach powiatu tarnobrzeskiego w 2021 roku, przedstawia poniższy wykres i mapa.

Wykres 22 Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności w gminach powiatu tarnobrzeskiego w 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Mapa 19 Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności w gminach powiatu tarnobrzeskiego w 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na terenie Gminy Grębów w ostatnich latach wzrosła dostępność szybkiego Internetu.

Ponadto Gmina Grębów zrealizowała projekt partnerski pn. „Rozwój OZE w Gminach: Grębów, Jasienica Rosielna, Majdan Królewski, Markowa, Niwiska, Ostrów i Sędziszów Małopolski” współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020. Oś priorytetowa III. Czysta energia. Działanie 3.1 Rozwój OZE. Zakres gminy Grębów obejmował zakup i montaż 154 instalacji fotowoltaicznych, 2 kotłów na biomasę i 6 powietrznych pomp ciepła.

Gospodarka odpadami

Ważną kwestią, wpływającą na jakość życia mieszkańców w gminie jest gospodarka odpadami komunalnymi. Zgodnie z ustawą z dnia 14 grudnia 2012 roku o odpadach (Dz. U. z 2022 r. poz. 699 z późn. zm.), przez odpady komunalne rozumie się odpady powstające w gospodarstwach domowych, wyłączając pojazdy wycofane z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów (m. in. z sektora handlu i usług), które ze względu na swój charakter lub skład, podobne są do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2022 poz. 1297), utrzymanie czystości i porządku, a w tym kwestie związane z gospodarką odpadami komunalnymi na terenie gminy, należą do zadań własnych gminy. Gminy są zobowiązane do zorganizowania, odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych zebranych w nieruchomościach położonych na jej terenie.

Zgodnie z danymi GUS, w 2022 roku z terenu gminy Grębów zebrano ogółem 1 769,63 ton odpadów komunalnych, z tego jedynie 657,45 ton, tj. 37,2 % ogółu odpadów, stanowiły odpady zebrane w sposób selektywny. Masa wytworzonych odpadów komunalnych na 1 mieszkańca wyniosła natomiast 177 kg, a w stosunku do roku 2019 wartość ta wzrosła o 9 kg. Wskaźnik ten umożliwia monitorowanie postępów w dążeniu do zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów oraz zmniejszenia negatywnego oddziaływania tych odpadów na środowisko, co jest jednym z celów polityki Unii Europejskiej w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi. Ilość wytwarzanych odpadów w przeliczeniu na 1 mieszkańca, uzależniona jest w dużej mierze od czynników ekonomicznych i społecznych, głównie standardu życia ludności oraz wielkości i intensywności konsumpcji produktów.

Jednym ze sposobów ochrony środowiska w kwestii gospodarowania odpadami komunalnymi, jest ich segregacja. Zapewnienie selektywnego zbierania odpadów komunalnych, obejmujących co najmniej: papier, metale, tworzywa sztuczne, szkło, odpady opakowaniowe wielomateriałowe oraz bioodpady, należy do zadań własnych gminy. Gminy zostały również zobowiązane do osiągnięcia, wskazanych w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użytku i odzysku oraz ograniczenia składowania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji.

Zgodnie z danymi GUS, na przestrzeni lat 2017-2022 w gminie Grębów występowała zmienna tendencja, jeśli chodzi o masę odpadów zebranych selektywnie. W latach 2017-2020 miał miejsce wzrost, natomiast w 2021 roku nastąpił spadek a w roku 2022 ponownie wzrost

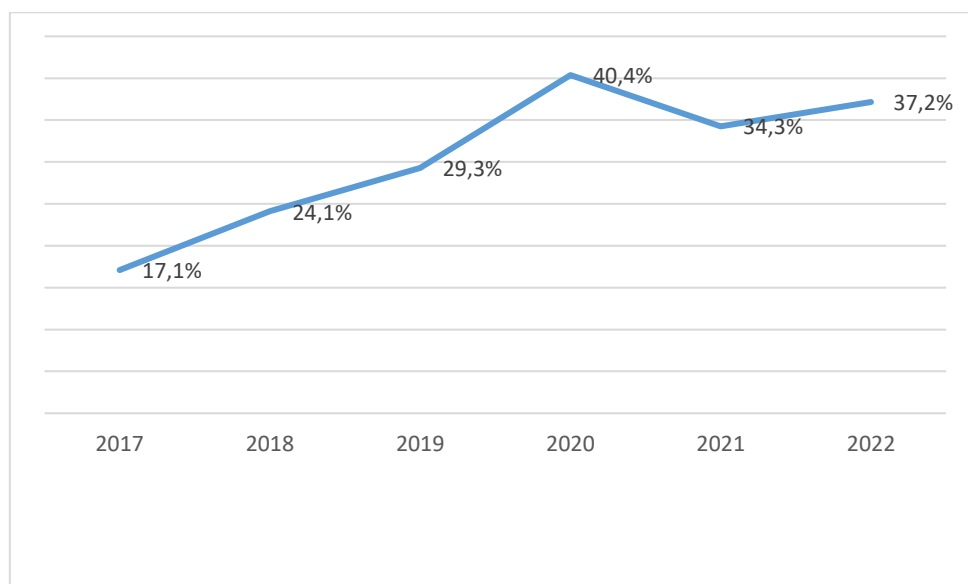
Dane dotyczące ilości odpadów komunalnych zebranych na terenie gminy Grębów w latach 2017-2022, przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 46 Odpady komunalne zebrane na terenie gminy Grębów na przestrzeni lat 2017-2022

Rok	Odpady zebrane ogółem (w t)	Odpady zebrane selektywnie (w t)	Odpady zebrane zmieszane (w t)
2017	1 421,32	243,01	1 178,31
2018	1 766,74	425,94	1 340,80
2019	1 672,98	490,10	1 182,88
2020	1 810,44	730,88	1 079,56
2021	1 747,61	598,89	1 148,72
2022	1 769,63	657,45	1 112,18

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 23 Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w ilości odpadów zebranych ogółem na terenie gminy Grębów na przestrzeni lat 2017-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wynika z przedstawionych danych, na przestrzeni lat 2017-2021 udział odpadów komunalnych zebranych w sposób selektywny w ilości zebranych odpadów ogółem nie miał stałej tendencji wzrostowej, przy czym w 2022 r. wyniósł 37,2% i był wyższy niż w roku 2017.

Uzupełnieniem systemu gospodarowania odpadami komunalnymi w gminach są punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych, gdzie właściciele nieruchomości mogą oddawać, określone w regulaminie utrzymania czystości i porządku w gminie, rodzaje odpadów. Na terenie gminy nie występuje Punkt selektywnej zbiórki odpadów. Zgodnie z porozumieniem zawartym przez gminę Grębów nastąpiło powierzenie przez Gminę Grębów Gminie Stalowa Wola wykonywania zadania własnego w zakresie przyjmowania i zagospodarowania odpadów komunalnych z terenu Gminy Grębów tj. poddania ich mechaniczno-biologicznemu przetwarzaniu w Zakładzie Mechaniczno-Biologicznego Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Stalowej Woli.

Na terenie gminy Grębów występują również odpady w postaci wyrobów zawierających azbest. Zgodnie z danymi zawartymi w Bazie Azbestowej, na obszarze gminy zinwentaryzowano 3 829 340 kg tych wyrobów. Gmina na bieżąco, w miarę posiadanych środków finansowych podejmuje działania w celu usunięcia wyrobów zawierających azbest, a do chwili obecnej wskutek podjętych działań usunięto 1 163 458 kg tych wyrobów.

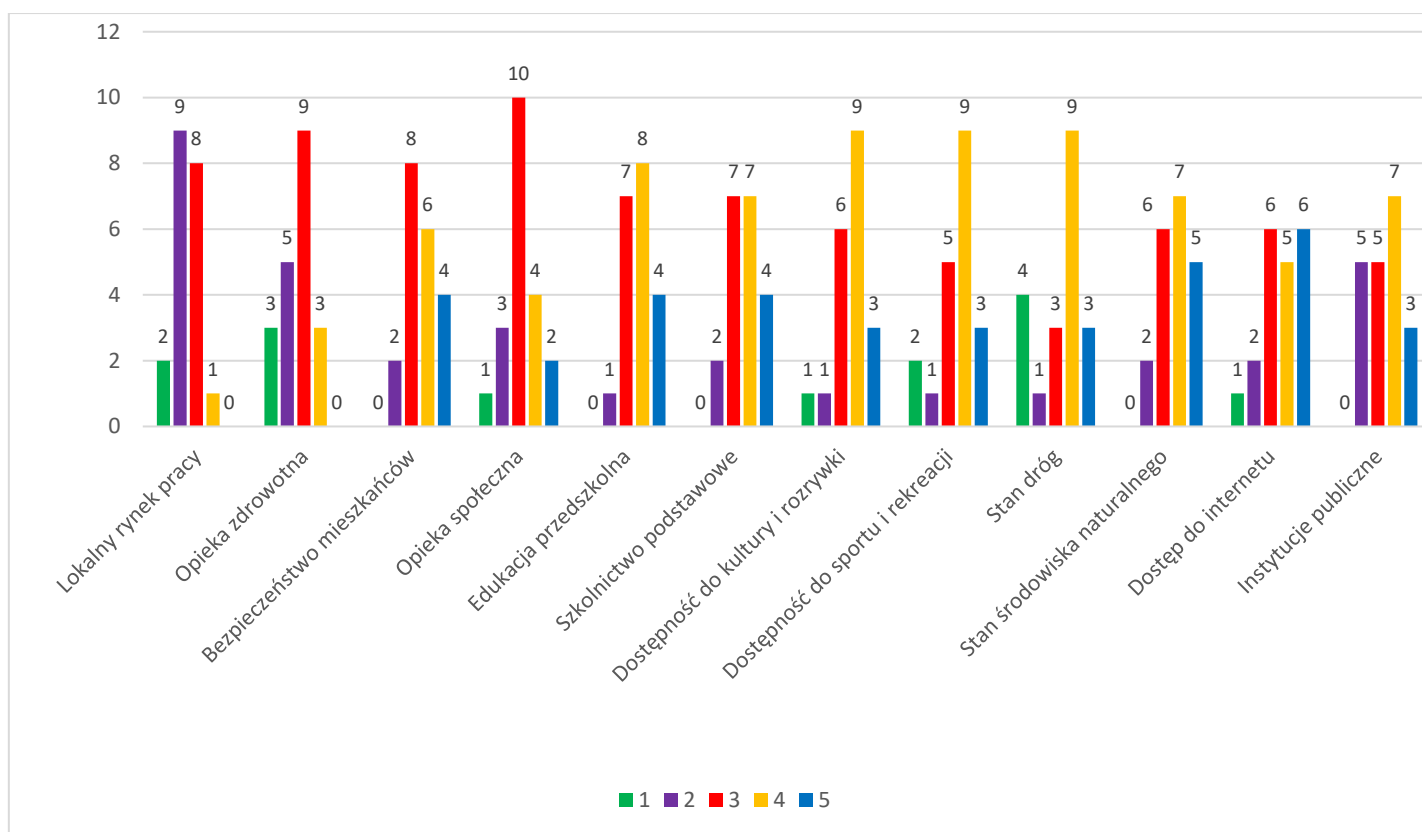
GMINA W OCZACH MIESZKAŃCÓW

W przeprowadzonej wśród mieszkańców gminy Grębów ankiecie udział wzięło 20 osób, które dokonały oceny poszczególnych sfer życia w gminie, wskazały auty i działania priorytetowe na obszarze gminy, a także która branża gospodarki ma największy potencjał rozwojowy oraz co powinno być wizytówką gminy w 2030 r.

W ocenie poszczególnych sfer życia na terenie gminy, gdzie 1 jest oceną najniższą, natomiast 5 oceną najwyższą, mieszkańcy najlepiej ocenili stan edukacji przedszkolnej (60% ocen, w tym „4” -8 osób i „5” – 4 osoby), stan dróg (60% ocen, w tym: „4” -9 osób i „5” – 3 osoby), oraz dostępność do kultury i rozrywki (60% ocen, w tym „4” -9 osób i „5” – 3 osoby). Z kolei najwięcej ocen negatywnych pojawiło się przy ocenie lokalnego rynku pracy (55% ocen: „1”- 2 osoby i „2” – 9 osób).

Oceniając poszczególne sfery życia na terenie gminy, występuje konieczność podjęcia działań w celu poprawy lokalnego rynku pracy.

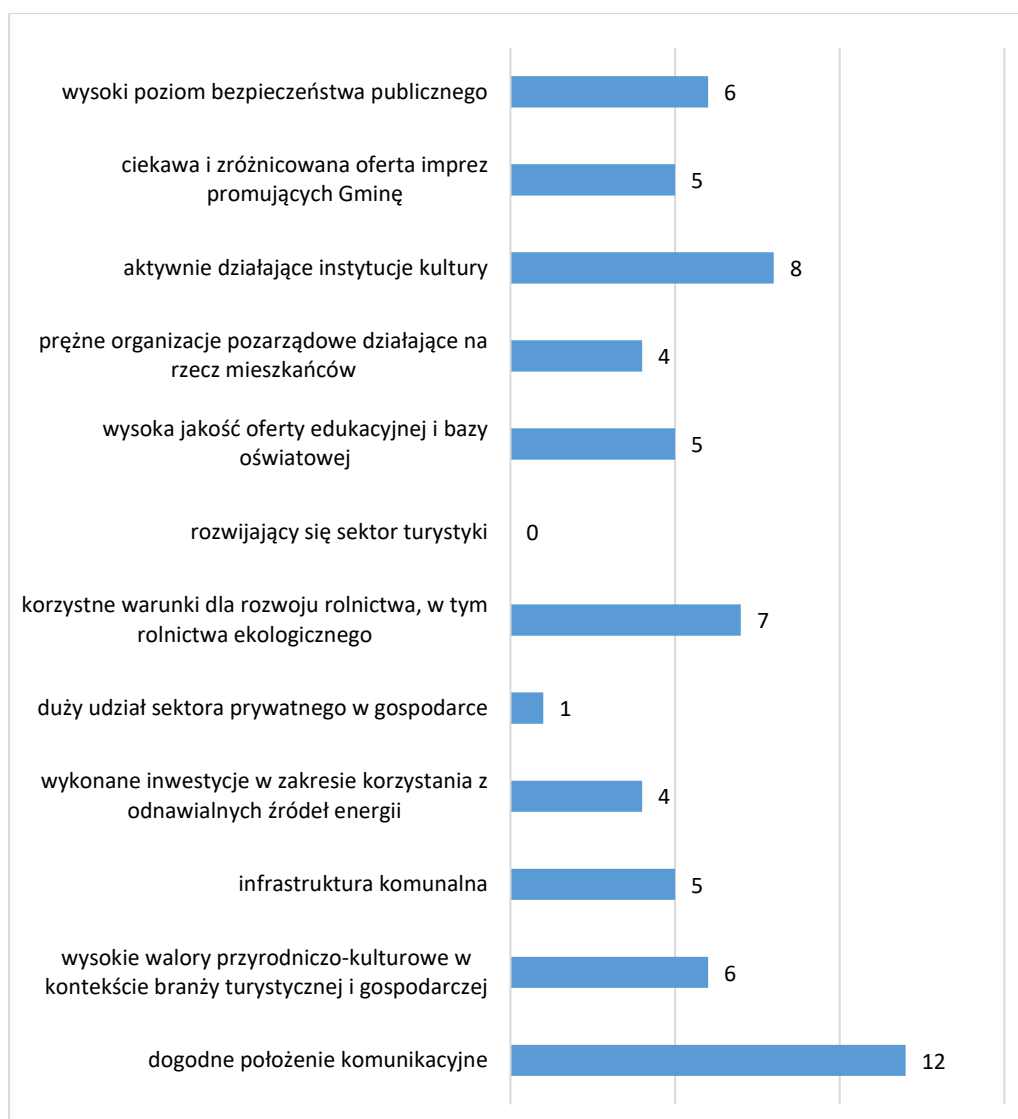
Wykres 24 Ocena poszczególnych sfer życia na terenie gminy (liczba udzielonych odpowiedzi)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Biorąc pod uwagę największe atuty gminy Grębów, ankietowani wskazali na dogodny położenie 60% udzielonych odpowiedzi (12 głosów) oraz aktywnie działające instytucje kultury 40% udzielonych odpowiedzi (8 głosów). Najmniej głosów zostało oddanych na odpowiedź „duży udział sektora prywatnego w gospodarce” – 5% (1 głos), „prężne organizacje pozarządowe działające na rzecz mieszkańców” 20% (4 głosy) oraz „wykonane inwestycje w zakresie korzystania z odnawialnych źródeł energii” – 20% (4 głosy). Brak głosów na „rozwijający się sektor turystyki”.

Wykres 25 Atuty gminy – pytanie wielokrotnego wyboru (liczba udzielonych odpowiedzi)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

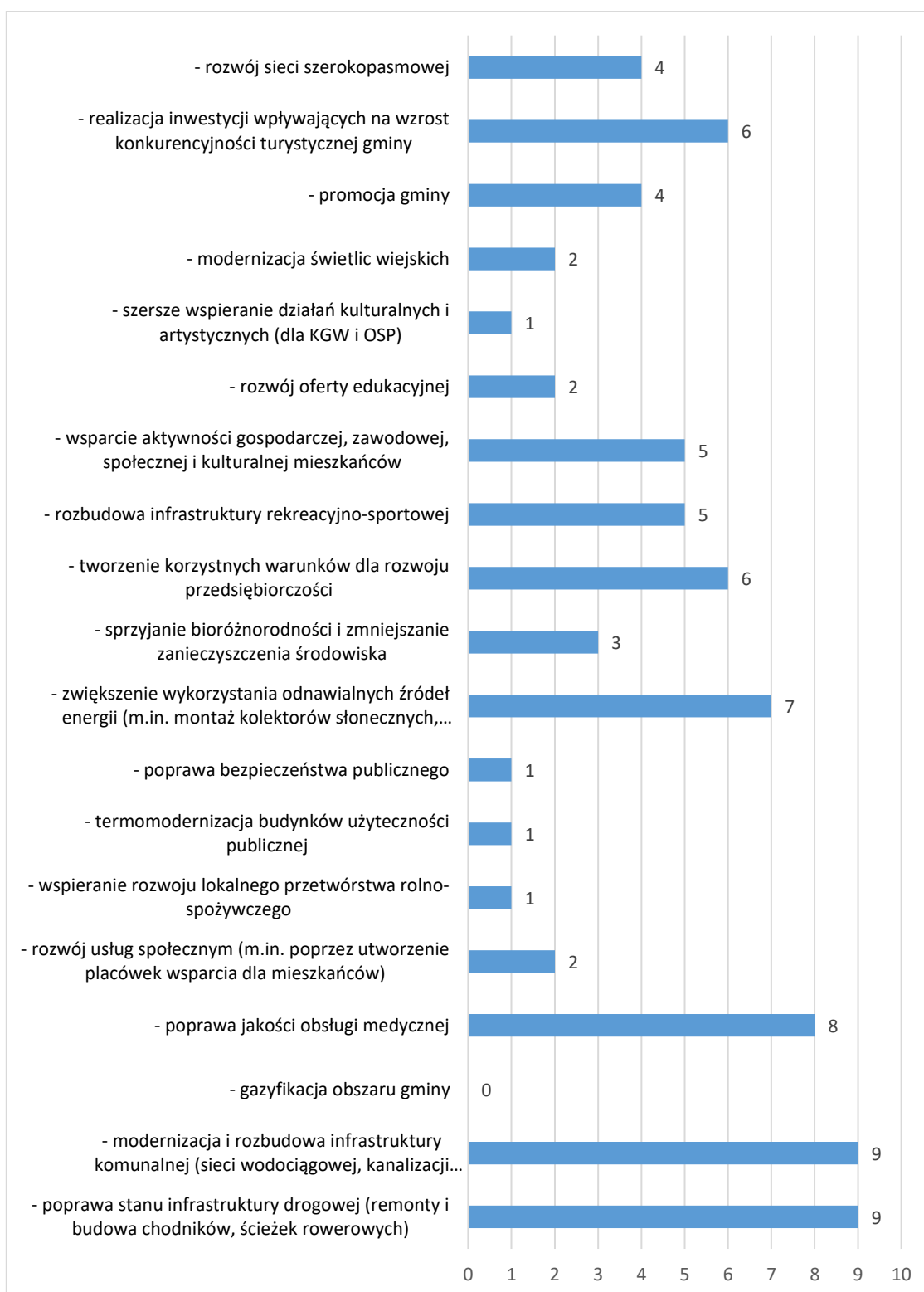
Poniższy wykres ilustruje, jakie według ankietowanych są priorytetowe działania do wykonania na terenie gminy, które mają kluczowe znaczenie dla rozwoju i dobrego funkcjonowania gminy i jej mieszkańców.

Analizując udzielone odpowiedzi, zauważyć można, że najwięcej osób wskazało na modernizację infrastruktury komunalnej, wodociągi i kanalizacja oraz poprawę infrastruktury drogowej po 45% - 9 głosów. Drugą najwyżej ocenianą odpowiedzią była poprawa jakości obsługi medycznej – 40% - 8 głosów.

Duża liczba ankietowanych wskazała również na zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Najmniej osób wskazało wspieranie działań kulturalnych i artystycznych KGW i OSP, poprawę bezpieczeństwa publicznego, termomodernizację budynków użyteczności publicznej oraz wspieranie rozwoju lokalnego przetwórstwa. Nikt nie wskazał na gazyfikację gminy.

Wykres 26 Priorytetowe działania do wykonania na terenie gminy – pytanie wielokrotnego wyboru (liczba udzielonych odpowiedzi)

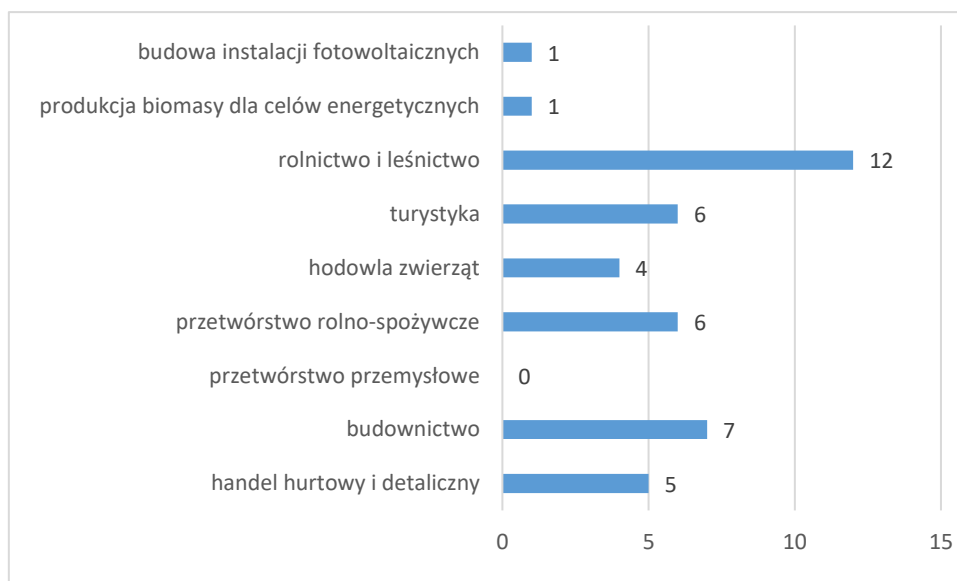

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Na pytanie o branżę gospodarczą, która posiada na terenie gminy największy potencjał rozwojowy, ankietowani najczęściej wskazywali rolnictwo i leśnictwo 60% udzielonych odpowiedzi (12 głosów), co ma związek z charakterem i położeniem gminy.

Najmniej głosów zostało udzielonych na budowę instalacji fotowoltaicznych, produkcję biomasy dla celów energetycznych. Nikt nie wskazał na przetwórstwo przemysłowe.

Wykres 27 Branża gospodarki posiadająca największy potencjał rozwojowy – pytanie wielokrotnego wyboru (liczba udzielonych odpowiedzi)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Ankietowani wskazywali również co powinno być wizytówką gminy Grębów w 2030 r. Najwięcej wskazań w tej kwestii uzyskały odpowiedzi: wysoka dostępność i jakość usług publicznych i aktywni obywatele identyfikujący się z miejscem zamieszkania po 55% (po 11 oddanych głosów). Na kolejnym miejscu znalazła się odpowiedź: rozwinięta gospodarka z wykształconymi specjalizacjami. Najmniej odpowiedzi zostało udzielonych na dogodne warunki do rozwoju turystyki i agroturystyki – 15% (3 głosy).

Wykres 28 Wizytówka gminy w 2030 r. według jej mieszkańców – pytanie wielokrotnego wyboru (liczba udzielonych odpowiedzi)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Na pytanie „Co jest aktualnie najsłabszą stroną Gminy?” najczęściej mieszkańcy odpowiadali:

- brak miejsc pracy i zakładów pracy,
- stan dróg,
- transport,
- brak dziennego domu opieki dla seniorów,
- kanalizacja,
- niewystarczające zagospodarowanie terenów poźwiornianych,
- zabezpieczenie wałów przeciwpowodziowych,
- brak imprez,
- brak żłobka.

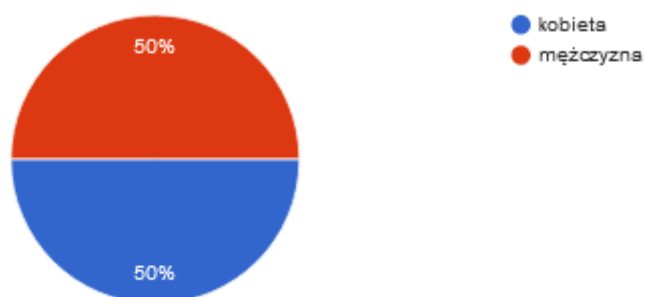
Na pytanie „Co należałoby zmienić w celu poprawy rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy? Mieszkańcy odpowiadali:

- stworzenie na terenie poszczególnych miejscowości punktów z dostępem do internetu,
- stan dróg,
- poprawa zbiorowego transportu,
- utworzenie żłobka,
- zwiększenie akcji propagujących ochrony środowiska,
- pozyskanie inwestorów,
- stworzenie warunków do rozwoju firm i tworzenia nowych miejsc pracy,
- kanalizacja gminy,
- zagospodarowanie terenów poźwiornianych.

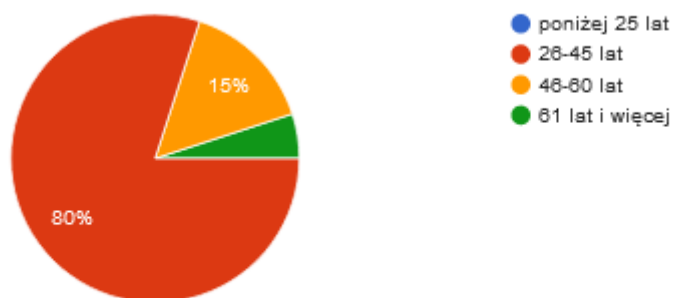
Informację dotyczącą ankietowanych mieszkańców gminy Grębów przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 29 Informacje dot. ankietowanych mieszkańców gminy Grębów

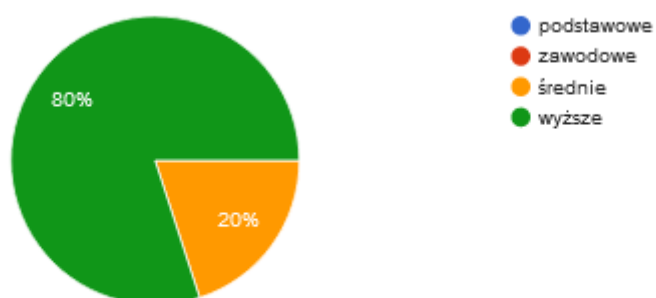
Płeć

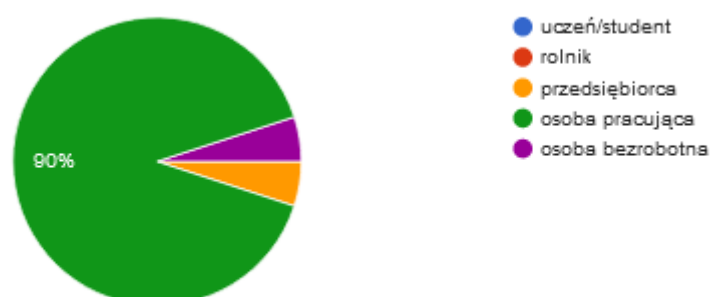
Wiek

Wykształcenie

Zatrudnienie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

WNIOSKI Z DIAGNOZY

Zgodnie z obowiązującymi przepisami dotyczącymi strategii rozwoju gminy, opracowanie Strategii Rozwoju Gminy Grębów na lata 2024-2030 poprzedzone zostało przygotowaniem „Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej”, która stanowi kluczowy etap w kompleksowej ocenie ponadlokalnych zasobów oraz w wypracowaniu strategicznych rozwiązań.

Wnioski z diagnozy stanowiły podstawę opracowania części kierunkowej Strategii, która zawiera wizję, cele strategiczne, kierunki działań, kluczowe projekty do realizacji oraz model struktury funkcjonalno-przestrzennej wraz z rekomendacjami w zakresie polityki przestrzennej i wskazaniem obszarów strategicznej interwencji.

Poniżej zostały przedstawione najważniejsze wnioski z diagnozy, wynikające z poszczególnych obszarów tematycznych, tworzących strukturę diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Grębów, tj. obszaru społecznego, gospodarczego oraz

przestrzenno-środowiskowego, uzupełnione o oceny z przeprowadzonych wśród mieszkańców ankiet.

7.1. Obszar społeczny

Liczba mieszkańców gminy Grębów rośnie z uwagi na dodatnie saldo migracji

Gminę Grębów na koniec 2022 roku zamieszkiwało 10 010 mieszkańców i była najmniej zaludnioną gminą w powiecie tarnobrzeskim. Od 2017 roku liczba mieszkańców wzrosła o 0,8 %, tj. o 86 osób. Gmina Grębów jest jedyną gminą w powiecie, w której liczba mieszkańców na przestrzeni lat 2017-2022 wzrosła.

Przyrost naturalny w latach 2017-2021 tylko raz przyjął wartość dodatnią w 2017 roku a tak przyjmował wartości ujemne. Największa różnica pomiędzy urodzeniami a zgonami w okresie od 2017-2021 wystąpiła w roku 2021. Łączna liczba urodzeń na przestrzeni lat 2017-2021 wyniosła 582, natomiast liczba zgonów 666. Na tle pozostałych gmin powiatu tarnobrzeskiego, gmina Grębów nie wypada niekorzystnie.

W przypadku migracji, w analizowanym okresie gminę opuściło 419 osób, natomiast przybyło 613 a różnica spowodowała napływ 194 mieszkańców gminy w przeciągu 5 lat. Gmina Grębów jest jedyną gminą w powiecie, która ma dodatnie saldo migracji. Wyzwaniem samorządu w nadchodzących latach będzie zatrzymanie mieszkańców i utrzymanie trendu.

Z perspektywy ekonomicznych grup wiekowych, najliczniejszą grupą w gminie Grębów są osoby w wieku produkcyjnym, jednak ich liczba na przestrzeni lat 2017-2022 znacząco spadła. Analiza struktury wiekowej mieszkańców ukazuje również, że wzrosła liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, ale także i liczba osób w wieku poprodukcyjnym oraz ich udział w liczbie

ludności ogółem. Zgodnie z prognozą liczby ludności do roku 2030, trend ten w najbliższych latach będzie z dużym prawdopodobieństwem postępował.

Porównując również wartości wskaźników obciążenia demograficznego dla gminy Grębów z wartościami dla poszczególnych gmin powiatu tarnobrzeskiego, jak i ogółem dla województwa podkarpackiego, zauważalne jest, że proces starzenia się społeczeństwa przebiega znacznie wolniej w gminie Grębów – wartości wskaźników są w każdym przypadku niższe niż w pozostałych gminach i w skali całego województwa.

Analizując dane dotyczące prognozy liczby ludności w gminie Grębów do roku 2030, zauważyć można, że prognozowane jest wystąpienie tendencji wzrostowej w liczbie mieszkańców gminy, przy równoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym.

Istotne dla rozwoju gminy są działania polegających na przyciąganiu nowych mieszkańców do osiedlenia się na terenie gminy, dla których gmina Grębów będzie atrakcyjnym miejscem zamieszkania.

Dostęp do podstawowych usług społecznych i ich jakość w gminie Grębów jest dobra

W zakresie podstawowych usług społecznych, które obejmują m.in. edukację i wychowanie, pomoc społeczną, ochronę zdrowia, a także dostęp do kultury występuje znaczne zróżnicowanie. Zarówno szkolnictwo podstawowe, jak i wychowanie przedszkolne są wysoko oceniane przez mieszkańców gminy, którzy doceniają jakość edukacji i wychowania, w tym poziom kształcenia i rozwój szkolnej infrastruktury. Należy jednak rozważyć podjęcie kroków w celu rozszerzenia oferty w kwestii wychowania przedszkolnego (wychowaniem przedszkolnym objętych zostało 73,8 % ogółu dzieci w wieku od 3 do 6 lat, zgodnie z danymi GUS z 2022 r.) oraz zapewnienia opieki nad dziećmi do lat 3, poprzez utworzenie żłobka lub klubu dziecięcego.

Na dobrobyt społeczeństwa wpływa również jakość kształcenia. Biorąc pod uwagę wyniki z egzaminów ósmoklasistów, które są powyżej średniej dla powiatu i województwa. W związku z tym należy podjąć działania, które będą podtrzymywać ten trend.

W gminie Grębów dużą uwagę przywiązuje się do dostępu i różnorodności oferty kulturalnej. Główną rolę w tej kwestii pełni Gminne Centrum Kultury w Grębowie, w skład którego wchodzi domy ludowe, świetlice wiejskie, remizy, biblioteka publiczna i jej filie. GCK jest organizatorem oraz współorganizatorem wielu zajęć i wydarzeń kulturalnych na terenie gminy, skierowanych zarówno do mieszkańców gminy, jak i odwiedzających gminę turystów.

Dobrze oceniana jest jakość opieki medycznej. W gminie Grębów, mieszkańcy mogą korzystać z dwóch niepublicznych ośrodków zdrowia świadczących usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców gminy.

Ważną kwestią jest również zapewnienie dostępu do budynków infrastruktury społecznej dla osób ze szczególnymi potrzebami, a także przeprowadzenie ich termomodernizacji, co pozwoli na ograniczenie kosztów funkcjonowania i realizacji usług. W związku z tym, niezbędne będą działania Gminy w celu dokonania stosownych modernizacji tych budynków.

Poziom zaangażowania społecznego mieszkańców jest na średnim poziomie

Na terenie gminy Grębów działalność prowadzą lokalne stowarzyszenia i fundacje, zarówno w sferze kulturalnej, kultywowaniu tradycji i obyczajów, jak i na rzecz rozwoju gminy Grębów. Ważną rolę pełnią również funkcjonujące Straże Pożarne, prowadzące działalność przeciwpożarową, ratowniczą, kulturalną i oświatową oraz klub sportowy, upowszechniający kulturę fizyczną i sport.

Dzięki temu w gminie rozwija się kapitał społeczny, co skutkuje licznymi organizacjami pozarządowymi.

Na niskim poziomie w stosunku do pozostałych gmin powiatu tarnobrzeskiego, jest aktywność obywatelska mieszkańców, przejawiająca się frekwencją wyborczą, co świadczy o niskim zaangażowaniu mieszkańców gminy w sprawy państwa.

7.2. Obszar gospodarczy

Położenie gminy Grębów jest jej szansą na rozwój

Gmina Grębów nie jest gminą typowo wiejską, na jej terenie nie funkcjonują większe zakłady produkcyjne, a znaczna część mieszkańców ukierunkowana jest na działalność usługowo-handlową. Z tego względu wśród przedsiębiorstw zdecydowanie dominują podmioty, których przedmiotem działalności jest handel hurtowy i detaliczny, budownictwo oraz transport.

Trzon gospodarki gminy Grębów stanowią mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 pracowników, które stanowiły 97,46 % wszystkich podmiotów gospodarczych.

Zgodnie z danymi GUS, na terenie gminy w 2021 roku pracowało 762 osób, co stanowiło zaledwie 12,39 % liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym. Wartości wskaźników dotyczących rynku pracy w zakresie liczby pracujących na 1000 mieszkańców oraz liczby pracujących na 1000 ludności w wieku produkcyjnym, przedstawiały się bardzo niekorzystnie dla gminy Grębów, na tle pozostałych gmin powiatu tarnobrzeskiego. Wyniki te wynikają jednak z metodologii Głównego Urzędu Statystycznego, który w statystykach dot. pracujących nie bierze pod uwagę podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących nie przekraczającej 9 osób oraz pracujących w rolnictwie w ramach indywidualnych gospodarstw.

Z uwagi na ograniczoną liczbę miejsc pracy, część mieszkańców gminy pozostaje zarejestrowana jako osoby bezrobotne, na co wpływ ma też brak większych zakładów pracy na terenie gminy oraz specyfika lokalnego rynku pracy, przez co udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyniósł w gminie Grębów w 2022 r. 4,4 %. Niemniej, ważnym zagadnieniem jest również zjawisko bezrobocia ukrytego, tj. pozostawanie bez pracy i nierejestrowanie się jako osoba bezrobotna, a także zjawisko „szarej strefy”, tj. nielegalne zatrudnienie, bez opłacania składek oraz podatku dochodowego, przez co trudno jest oszacować faktyczną skalę bezrobocia.

Użytki rolne stanowią 29,80% powierzchni gminy. Zgodnie z opublikowanymi wstępnymi wynikami Powszechnego Spisu Rolnego 2020 na terenie gminy Grębów w 2020 roku znajdowało się 876 gospodarstw rolnych o łącznej powierzchni 6 168,10 ha. Biorąc pod uwagę liczbę pracujących w gospodarstwach rolnych, na terenie gminy Grębów pracowało łącznie 2191 osób, tj. ok. 21,89 % ogółu mieszkańców gminy. Główną powierzchnię zasiewów stanowią zboża.

Dzięki licznym walorom geograficzno-przyrodniczym środowiska oraz zabytkom architektury obszar gminy posiada szczególne preferencje do rozwoju turystyki, rekreacji i wypoczynku. O jakości walorów przyrodniczych świadczy krajobraz bogaty przede wszystkim w liczne tereny leśne. W okolicy znajduje się wiele akwenów wodnych, które powstały w wyniku pogórnicych wykopalisk. Odpowiednie zagospodarowanie i inwestycja w te tereny pozwoliłyby na zwiększenie atrakcyjności gminy, a co za tym idzie na przyciągnięcie turystów. Baza noclegowa i usługowo-gastronomiczna nie jest rozbudowana.

7.3. Obszar przestrzenno-środowiskowy

Walory przyrodnicze i położenie atutem gminy

Gmina Grębów położona jest w dorzeczu Wisły, w granicach zlewni dwóch prawobrzeżnych dopływów Wisły: Trześniówki i Łęgu – cieków II rzędu. Główną rzeką przepływającą przez teren gminy z południa na północ jest Łęg. Na terenie gminy występuje wysokie ryzyko zalewowe.

Gmina Grębów należy do obszarów o średniej lesistości. Lasy zajmują 7 031,95ha i pokrywają około 37,56 % powierzchni ogólnej gminy, a ochrona przyrody na tym terenie występuje w kilku formach - obszar Natura 2000 – specjalny obszar ochrony siedlisk – Enklawy Puszczy Sandomierskiej, która swoim zasięgiem obejmuje północny fragment gminy oraz specjalny obszar ochrony ptaków – Puszcza Sandomierska, który swoim zasięgiem obejmuje cały obszar gmin. Położenie gminy przekłada się na jej walory przyrodnicze.

Walory przyrodnicze Puszczy Sandomierskiej są wyjątkowe i unikalne. Pola i łąki pełne bujnej roślinności. Poza lasami mozaika siedlisk jest jeszcze większa – obejmuje zarówno śródładowe wydmy porośnięte roślinnością pionierską, jak też łąki, pola uprawne, bagna, torfowiska oraz różnego rodzaju zbiorniki wodne: starorzecza, wyrobiska pokopalniane i zagospodarowane kompleksy stawów rybnych. Dwa największe znajdują się w północnej części ostoi. Są to: „Buda Stalowska” i „Grębów”.

Walory przyrodnicze mogą wpływać na przyciąganie w te strony turystów, pragnących uciec od życia miejskiego, poszukujących ciszy i czystości naturalnego środowiska. Stąd ważne są działania ukierunkowane na zachowanie czystości środowiska oraz dobrą jakość powietrza.

Dziedzictwo kulturowe, wpływające na lokalną tożsamość

Dziedzictwo kulturowe gminy Grębów wynika przede wszystkim z wielokulturowej historii. Niestety do dzisiejszych czasów zachowały się tu nieliczne zabytkowe obiekty. Do najciekawszych obiektów architektury, miejsc pamięci i innych obiektów na terenie gminy można zaliczyć zabytki na terenie Grębowa oraz w miejscowości Stale i Wydrza.

Infrastruktura techniczna wymaga nakładów inwestycyjnych w celu poprawy jakości życia mieszkańców

Przez teren gminy Grębów nie przebiegają żadne drogi krajowe. Zewnętrzna dostępność komunikacyjna gminy opiera się na ruchliwej drodze wojewódzkiej nr 871 łączącej Stalową Wolę z Tarnobrzegiem.

Kolejnym typem dróg na terenie gminy Grębów są drogi powiatowe o łącznej długości ok. 48,79 kilometrów w granicach gminy. Przez obszar gminy przebiega dziesięć dróg powiatowych. Uzupelnieniem sieci dróg na terenie gminy Grębów są drogi gminne o charakterze lokalnym, zapewniające połączenia w obrębie poszczególnych miejscowości, których łączna długość wynosi 91,34 km. Drogi te znajdują się w zróżnicowanym stanie technicznym, a utrzymywane są poprzez przeprowadzanie remontów nawierzchni lub też przebudowę. Głównym problemem infrastruktury drogowej pozostaje brak podziału przestrzeni drogowej dla uczestników ruchu, przejawiający się brakiem chodników i ścieżek rowerowych w znacznej części obszaru gminy. Istniejące już chodniki wymagają natomiast rozbudowy.

Z sieci wodociągowej w 2021 r. korzystało prawie 99,1 % ogółu mieszkańców gminy Grębów, z kolei z sieci kanalizacyjnej 67,7% ogółu mieszkańców. Była to jedna z mniejszych wartości w powiecie tarnobrzesckim, co pokazuje, że w najbliższych latach wyzwaniem dla gminy będzie poprawa poziomu skanalizowania gminy. Oprócz tego, w gminie w 2021 roku z sieci gazowej korzystało tylko 52,9% ogółu mieszkańców gminy, co było najniższą wartością poniżej średniej dla powiatu i znacznie poniżej średniej dla województwa.

7.4. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana przez jednostkach administracji publicznej jako narzędzie diagnozy strategicznej, opartej na wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowaniach mających wpływ na rozwój danego obszaru. Pozwala ono porównać silne i słabe strony jednostki wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla rozwoju płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie.

Analizy dokonano w oparciu o dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z gminy Grębów oraz ze źródeł zewnętrznych oraz wniosków z przeprowadzonej diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Wymiar społeczny	
Czynniki wewnętrzne	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • poprawiająca się sytuacja społeczna i życiowa mieszkańców, • aktywność obywatelska mieszkańców w zakresie działalności lokalnych stowarzyszeń, • dobrze funkcjonujące placówki oświatowe pod względem posiadanego wyposażenia oraz jakości kształcenia, • placówki przedszkolne, • zmniejszająca się liczba gospodarstw domowych oraz osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie gminy, • wzrastająca liczba mieszkańców, • dodatnie saldo migracji 	<ul style="list-style-type: none"> • ujemny przyrost naturalny, • rosnąca z roku na rok liczba osób starszych (wzrastający współczynnik obciążenia demograficznego), • mała liczba organizowanych imprez kulturalnych, • brak żłobków, klubów malucha, miejsc zapewniających opiekę nad małymi dziećmi, • mała oferta kulturalna, • brak aktywizacji osób starszych, • spadek czytelnictwa w gminie, • poziom dostosowania budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych,

Czynniki zewnętrzne	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • korzystna struktura wiekowa mieszkańców gminy – najliczniej reprezentowaną grupą wiekową są osoby w wieku produkcyjnym, • zmniejszająca się liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej, • rozwój polityki senioralnej, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, • dostosowanie infrastruktury budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, • pozyskiwanie środków zewnętrznych na wspieranie działań rozwoju kapitału ludzkiego, • wzrost integracji międzypokoleniowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • rosnące koszty modernizacji, remontów i utrzymania placówek oświatowych, • bierna postawa mieszkańców, ograniczone potrzeby integracji społecznej, • pojawienie się sytuacji zewnętrznej powodującej wzrost liczby mieszkańców potrzebujących wsparcia i pomocy społecznej, • zagrożenie izolacją i wykluczeniem społecznym osób starszych, • zwiększające się kwoty wydatkowane na świadczenia społeczne.
Wymiar gospodarczy	
Czynniki wewnętrzne	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • spadająca liczba zarejestrowanych bezrobotnych, • zmniejszający się udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, • zmniejszająca się liczba osób trwale bezrobotnych, • systematycznie wzrastająca liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy, • duża liczba podmiotów gospodarczych świadczących usługi w budownictwie i handlu, • wysokość dochodów pozyskanych z programów i projektów unijnych, 	<ul style="list-style-type: none"> • zmniejszająca się liczba osób pracujących na terenie gminy, • postępujący wzrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, przy jednoczesnym spadku liczby osób w wieku produkcyjnym, • mała liczba osób pracujących na terenie gminy – mała liczba zakładów pracy, mała liczba miejsc pracy • wysoki wskaźnik udziału osób bezrobotnych w liczbie ludności, • dominacja mikroprzedsiębiorstw zatrudniających do 9 osób, • mała liczba przedsiębiorstw na lokalnym rynku, zatrudniających powyżej 50 pracowników, • brak terenów inwestycyjnych w gminie, • słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna, • słabo rozwinięta infrastruktura noclegowa, • zbyt mała promocja gminy.

Czynniki zewnętrzne	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • powstanie nowych zakładów pracy na terenie gminy, zapewniających zatrudnienie mieszkańcom, • dalszy spadek poziomu bezrobocia na terenie gminy, • efektywniejsze wykorzystanie walorów przyrodniczych do rozwoju przedsiębiorczości i turystyki, • nowe tereny inwestycyjne, • rozwój rolnictwa ekologicznego, • rozwój agro-turystyki, • rozwój społeczeństwa informacyjnego, • skuteczne pozyskiwanie środków zewnętrznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczający poziom wiedzy i informacji mieszkańców na temat możliwości pozyskania środków zewnętrznych na własny rozwój, • ograniczenie możliwości pozyskania środków zewnętrznych na rozwój gminy, • nasilenie barier ograniczających aktywność zawodową osób ze szczególnymi potrzebami, • występowanie barier i ograniczeń w rozwoju związanych z ochroną przyrody i środowiska, • brak środków na rozwój gospodarczy i turystyczny, • brak większych inwestorów.
Wymiar przestrzenno-środowiskowy	
Czynniki wewnętrzne	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • korzystna lokalizacja gminy pod kątem walorów przyrodniczych, • walory przyrodnicze gminy, • potencjał zasobów naturalnych, • potencjał rozwojowy gminy w oparciu o turystykę, • dobra dostępność komunikacyjna gminy, • dobra infrastruktura sportowa, • poziom wyposażenie gospodarstw domowych w infrastrukturę wodociągową, • średni procent skanalizowania gminy, 	<ul style="list-style-type: none"> • brak podziału przestrzeni drogowej dla uczestników jej ruchu – brak ścieżek rowerowych i niewystarczająca długość ciągów pieszych na terenie gminy, • niski procent ludności mających dostęp do sieci gazowej, • niewłaściwy system ogrzewania gospodarstw domowych, • poziom odpadów komunalnych zebranych w sposób selektywny, w stosunku do ogółu zebranych odpadów, • niewystarczający internet w części gminy, • mała powierzchnia terenów inwestycyjnych
Czynniki zewnętrzne	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • rozbudowa infrastruktury technicznej, • pełne wykorzystanie potencjału turystycznego i infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, • wzrost usług turystycznych i gastronomicznych, • wzrost zainteresowania turystyką rowerową, • rozwój elektromobilności na terenie gminy oraz odnawialnych źródeł energii, • wzrost zaangażowania mieszkańców w rozwój turystyczny gminy, • aktywna postawa gminy w procesie gospodarki niskoemisyjnej, • wzrastająca świadomość mieszkańców na temat ochrony środowiska. 	<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczne działania gminy w zakresie rozwoju infrastruktury turystycznej a także infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, • niewykorzystanie potencjału rozwojowego gminy, wskutek ograniczeń finansowych lub organizacyjnych, • niskie zainteresowanie mieszkańców odnawialnymi źródłami energii. • brak środków finansowych na realizację polityki rozwoju.

7.5. Główne problemy w obszarach Strategii

Przeprowadzona diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, jak również analiza SWOT pozwoliły na zebranie najważniejszych problemów/barier rozwojowych gminy Grębów. Celem ich uporządkowania i usystematyzowania zebrano je w formie tabelarycznej oraz podzielono na obszary: społeczny, gospodarczy, przestrzenno - środowiskowy.

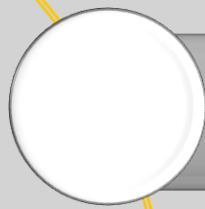
Tabela 47 Najważniejsze problemy Gminy Grębów

Obszar	Problemy
Spółeczny	<ul style="list-style-type: none"> Negatywne trendy zmian demograficznych wynikające z ujemnego przyrostu naturalnego. Starzejące się społeczeństwo, Niewystarczająca oferta w zakresie wychowania przedszkolnego i opieki nad najmłodszymi dziećmi Niezapewnienie dostępności budynków komunalnych dla osób ze szczególnymi potrzebami;
Gospodarczy	<ul style="list-style-type: none"> Postępujący spadek liczby osób w wieku produkcyjnym, przy równoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym, co niekorzystnie wpływać będzie na lokalny rynek pracy. Mała liczba osób pracujących na terenie gminy oraz wysoka stopa bezrobocia. Brak ofert do rozwoju turystyki.
Przestrzenno-środowiskowy	<ul style="list-style-type: none"> Konieczność inwestycji w rozwój sieci kanalizacyjnej oraz gazowej. Słabo rozwinięta sieć szerokopasmowa. Brak ciągów pieszo-rowerowych. Mała liczba ogólnodostępnych miejsc parkingowych. Brak przeprowadzonej termomodernizacji budynków użyteczności publicznej. Brak infrastruktury służącej rozwojowi elektromobilności – stacji ładowania pojazdów elektrycznych, rowerów elektrycznych;

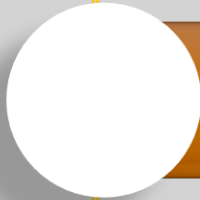
Źródło: Opracowanie własne

7.6. Wyzwania

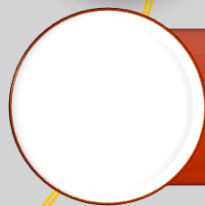
Na podstawie przeprowadzonej analizy SWOT i określonych najważniejszych problemów i barier rozwojowych gminy Grębów, określone zostały kluczowe wyzwania jakie stoją przed gminą Grębów, aby przeciwdziałać wskazanym problemom i barierom oraz w celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju:

Poprawa jakości życia mieszkańców
poprzez rozwój infrastruktury technicznej

Stworzenie warunków do rozwoju
gospodarczego

Zwiększenie atrakcyjności gminy w celu
przyciągnięcia nowych mieszkańców

PLAN OPERACYJNY STRATEGII ROZWOJU GMINY GRĘBÓW NA LATA 2024-2030 ORAZ KIERUNKI INTERWENCJI ROZWOJU GMINY

8.1 Misja i wizja

Wizję, określającą w jaki sposób przyjęta polityka prorozwojowa wpłynie na gminę Grębów, jak ją zmieni i jaka się ona stanie po jej wprowadzeniu, sformułowano następująco:

Gmina Grębów to gmina przyjazna mieszkańcom i gościom, stawiająca na trwały rozwój gospodarczy, turystykę, ekologię i innowacyjność.

Posiadająca dobrze rozwiniętą infrastrukturę techniczną i wysoki poziom rozwoju społecznego.

W ramach wizji ujęto podstawowe założenie strategiczne, określające, iż rozwój będzie prowadzony w sposób zrównoważony, skupiony zarówno na poprawie jakości życia mieszkańców, jak również zapewniającym atrakcyjne i bezpieczne warunki zamieszkania i rozwoju dla mieszkańców i przedsiębiorców. Podkreślono, iż konieczne jest wykorzystanie posiadanych zasobów i walorów, które zidentyfikowano i opisano w diagnozie strategicznej. Dzięki oparciu polityki prorozwojowej o zasadę zrównoważonego rozwoju, przedsięwzięcia strategiczne będą miały na celu takie wykorzystanie istniejącego potencjału Gminy i wewnętrznych czynników rozwojowych, by nie zostały one nadmiernie eksploatowane, lecz oddziaływały na sferę społeczną, gospodarczą, przestrzenną Gminy w sposób długofalowy. Doprowadzi to do trwałego zwiększenia jakości życia, poprawy funkcjonowania otoczenia gospodarczego oraz funkcjonalnego zagospodarowania gminnej przestrzeni. Wizja ta jest zgodna ze strategiczną wizją całego regionu, w której główny nacisk położono na zrównoważony rozwój województwa, z racjonalnym wykorzystaniem specyfiki społeczno-gospodarczej i zasobów środowiska.

Podmiotem odpowiedzialnym za prowadzenie gminnej polityki prorozwojowej, koordynowanie wszystkich jej interesariuszy oraz wdrożenie Strategii Rozwoju jest Gmina Grębów. Misję Gminy określono jako:

***Gmina Grębów to wspólnota wspierająca lokalną gospodarkę,
przedsiębiorczość, rolnictwo i turystykę, stwarzająca atrakcyjne warunki
do życia i rozwoju.***

Główną wartością, na której oparty jest rozwój gminy Grębów są jej mieszkańcy. Cel ten będzie osiągnięty poprzez zapewnienie im godnych warunków bytowych, rozwój form aktywności oraz poczucie bezpieczeństwa w przyszłości. Gmina będzie miejscem przyjaznym i pewnym dla wszystkich grup społecznych. Drugim kluczowym elementem rozwoju gminy Grębów są posiadane walory przyrodnicze i krajobrazowe oraz potencjał turystyczny. Z tego względu gmina będzie dążyć do utrzymania czystości i bioróżnorodności środowiska przyrodniczego oraz rozwoju infrastruktury turystycznej, a także będzie wdrażać działania wspierające rozwój gospodarczy oparty na wewnętrznym potencjale.

8.2 Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Cele strategiczne rozwoju, kierunki działań i wskaźniki osiągnięcia celów

Wnioski z opracowanej *Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Grębów* oraz z przeprowadzonych spotkań konsultacyjnych, stały się podstawą dla opracowania części programowej *Strategii*, która zawiera najważniejsze założenia polityki rozwoju lokalnego.

Plan operacyjny *Strategii* składa się z trzech priorytetów:

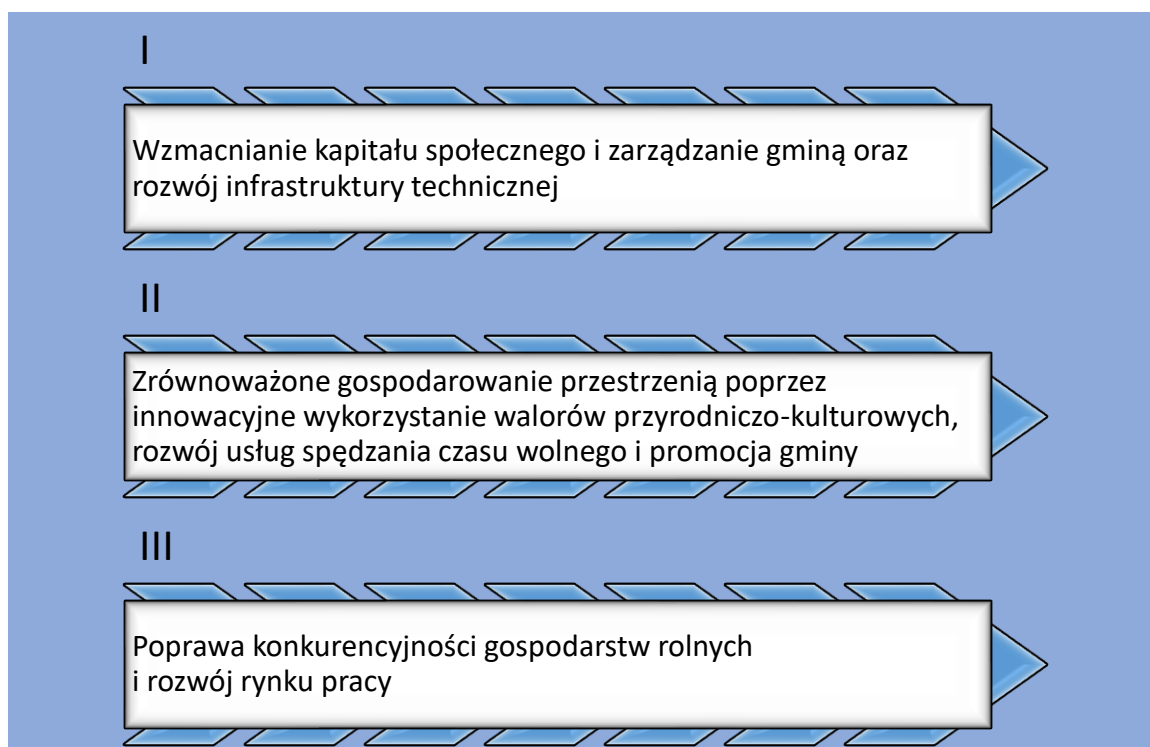
1. Społeczeństwo,
2. Przestrzeń i środowisko.
3. Gospodarka,

CELE STRATEGICZNE

Cele strategiczne grupują długofalowe, trwałe efekty wdrażanych przedsięwzięć strategicznych i opisują ich oddziaływanie na proces rozwoju w przyjętym horyzoncie czasowym. Zostały wyznaczone na bazie przeprowadzonej diagnozy stanu obecnego, są konsekwencją przyjętej wizji i obranych zasad polityki rozwoju. Zgodnie z założeniami, ich realizacja prowadzi do poprawy poziomu rozwoju gospodarczego i jakości życia lokalnej społeczności. Zaproponowane poniżej cele rozwoju gminy Grębów są konsekwencją zidentyfikowanych wyzwań rozwoju. Tworzą one spójny i wzajemnie uzupełniający się układ, w którym efekty jednych celów generują i wzmacniają efekty realizacji innych.

W oparciu o przeprowadzoną *Diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Grębów* i wykonaną na jej podstawie analizę SWOT, sformułowane zostały cele strategiczne i operacyjne. Zgodnie z logiką cele strategiczne odnoszą się do zidentyfikowanych obszarów problemowych, wyznaczonych na podstawie przeprowadzonej analizy gminy oraz konsultacji społecznych (ankietyzacji). Głównym argumentem przemawiającym za opracowaniem Strategii, jest możliwość planowanego realizowania zadań mających na celu wykreowanie jak najlepszych warunków dla rozwiązywania najbardziej naglących problemów. Niezwykle istotne jest także osiągnięcie najbardziej pożądanego, z punktu widzenia społeczności lokalnej efektów, przy jednoczesnym wykorzystaniu dostępnych zasobów naturalnych, finansowych, organizacyjnych i ludzkich.

Struktura celów strategicznych:

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację celów operacyjnych, które obejmują:

CELE STRATEGICZNE		
<p>CEL STRATEGICZNY 1</p> <p>Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą oraz rozwój infrastruktury technicznej</p>	<p>CEL STRATEGICZNY 2</p> <p>Zrównoważone gospodarowanie przestrzenią poprzez innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy</p>	<p>CEL STRATEGICZNY 3</p> <p>Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych i rozwój rynku pracy</p>
CELE OPERACYJNE		
<p>1.1 Rozwój usług społecznych i poprawa stanu infrastruktury edukacyjnej</p>	<p>2.1. Rozwój infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej</p>	<p>3.1. Promowanie przyjaznych środowisku rozwiązań w procesie produkcji rolnej, rozwój rolnictwa ekologicznego oraz wzmacnianie innowacyjności i zaawansowania technologicznego gospodarstw rolnych</p>

1.2 Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą	2.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego	3.2. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości
1.3 Budowa/ modernizacja infrastruktury drogowej oraz wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy	2.3. Upowszechnianie dostępu do kultury w tym form dostępu wykorzystujących technologie cyfrowe	3.3. Rozwój turystyki
1.4. Rozwój niezbędnej infrastruktury na terenie gminy oraz wdrażanie racjonalnej gospodarki odpadami	2.4 Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego, ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko oraz podnoszenie efektywności energetycznej gminy	
1.5 Bezpieczeństwo publiczne	2.5 Promocja gminy	
OSI I	OSI II	OSI III

Cele strategiczne gminy Grębów odwzorowują obszary rozwojowe w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzenno-środowiskowej, które są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Cele strategiczne mają długofalowy charakter i wskazują kierunki postępowania w realizacji określonej wizji rozwoju i misji. Narzędzia i sposoby realizacji celów strategicznych określają cele operacyjne, które dotyczą średniego horyzontu czasowego. Cele operacyjne uszczegóławiane są przez kierunki działań, służące realizacji założonych celów oraz stanowią podstawę wdrażania Strategii. Kierunki działań stanowią głównie konkretne przedsięwzięcia rozwojowe, często o charakterze inwestycyjnym.

Poniżej przedstawiona została charakterystyka przyjętych celów strategicznych i celów operacyjnych, wraz ze wskazaniem kierunków działań w ramach poszczególnych celów oraz oczekiwane rezultaty planowanych działań z wskaźnikami ich osiągnięcia.

CEL STRATEGICZNY 1

Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą oraz rozwój infrastruktury technicznej

Cel operacyjny 1.1. Rozwój usług społecznych i poprawa stanu infrastruktury edukacyjnej.

Cel operacyjny 1.2. Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą.

Cel operacyjny 1.3. Budowa/modernizacja infrastruktury drogowej oraz wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy.

Cel operacyjny 1.4. Rozwój infrastruktury komunalnej i wdrażanie racjonalnej gospodarki odpadami.

Cel operacyjny 1.5. Bezpieczeństwo publiczne.

Najważniejszym potencjałem gminy Grębów są jej mieszkańcy. Zapewnienie wysokiej jakości życia przejawia się między innymi poprzez wysokiej jakości usługi społeczne, przeciwdziałanie wykluczeniu, rozwoju edukacji oraz niezbędną infrastrukturę komunalną.

Gmina Grębów dostrzega potrzeby osób z niepełnosprawnościami oraz innych osób, które trwale lub czasowo mają szczególne potrzeby w zakresie przemieszczania się, komunikacji czy dostępu do obiektów publicznych. Z tego względu podjętych zostanie szereg działań związanych z poprawą dostępności architektonicznej. Usługi społeczne rozwijane będą na kilku płaszczyznach: opieki nad dziećmi i edukacji, aktywizacji seniorów.

Sieć drogowa na terenie gminy będzie sukcesywnie modernizowana. Tworzyć się będzie w pełni uzbrojone i połączone z nią tereny przeznaczone na przyszłe zainwestowanie oraz rozwijają się będą przedsiębiorstwa już istniejące. Zwiększeniu bezpieczeństwa oraz komfortu użytkowania dróg służyć będzie rozbudowa systemu ścieżek pieszo-rowerowych oraz modernizacja źródeł oświetlenia w poszczególnych miejscowościach na terenie gminy.

Cel strategiczny zakłada poprawę poziomu rozwoju infrastruktury, która jest niezbędna zarówno do poprawy warunków bytowych mieszkańców, wzrostu wartości osiedleńczej gminy oraz pełnienia przez przestrzeń różnych funkcji na rzecz sfery gospodarczej i społecznej, jak też do zwiększenia stopnia ochrony środowiska naturalnego gminy. Ukierunkowany jest m. in. na rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz modernizację tych sieci na terenie gminy, budowę sieci gazowej, co pozwoli zwiększyć dostępność tego rodzaju paliwa dla mieszkańców gminy i przełoży się na osiągnięcie korzystnych efektów środowiskowych w postaci redukcji emisji zanieczyszczeń do atmosfery, a także na rozwój sieci szerokopasmowej, co pozwoli zapobiec wykluczeniu cyfrowemu

Powyższe cele operacyjne stanowią będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w tabeli poniżej.

CEL STRATEGICZNY 1

Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą oraz rozwój infrastruktury technicznej

Cel operacyjny	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki osiągnięcia działań	Wartość bazowa (2022 rok)	Oczekiwany trend
1.1 Rozwój usług społecznych i poprawa stanu infrastruktury edukacyjnej	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój działalności instytucji i usług wspierających seniorów i opiekę nad osobami zależnymi, tj.: klub seniora, usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania, • rozwój usług społecznych z zakresu opieki i aktywizacji osób starszych, w tym form środowiskowych (zdeinstytucjonalizowanych), • zapewnienie usług specjalistycznych / poradnictwa w formie pomocy psychologicznej, prawnej, pielęgniarek, rehabilitantów, wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, • zwiększenie dostępu do opieki zdrowotnej dla mieszkańców gminy Grębów, w tym realizacja programów profilaktyki zdrowotnej, • poprawa stanu infrastruktury edukacyjnej i zwiększenie jej dostępności dla osób o specjalnych potrzebach, w tym dla osób z niepełnosprawnością, 	<ul style="list-style-type: none"> – zapewnienie wysokiej jakości i dostępności infrastruktury szkolnej i przedszkolnej, – rozwój opieki nad dziećmi do 3 r.ż – rozwój kompetencji kluczowych uczniów oraz wzmacnianie ich zdolności, – wzrost aktywności oraz integracja osób ze szczególnymi potrzebami, – poprawa jakości opieki medycznej. 	liczba nowych usług społecznych (szt.),	0	
			liczba wybudowanych obiektów infrastruktury społecznej (szt.)	0	
			liczba zmodernizowanych/ doposażonych obiektów infrastruktury społecznej (szt.)	0	
			liczba obiektów, w których zapewniono dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami (szt.),	0	

	<ul style="list-style-type: none"> utrzymanie wysokiej jakości bazy oświatowej oraz jej modernizacja w odpowiedzi na zidentyfikowane potrzeby, wyposażenie placówki oświatowej w nowoczesny sprzęt komputerowy i multimedialny oraz pomoce dydaktyczno-naukowe, rozwój oferty edukacyjnej i podnoszenie kompetencji nauczycieli, rozwijanie indywidualnych umiejętności uczniów, szczególnie uczniów uzdolnionych oraz uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych i predyspozycjach sportowych – współpraca Urzędu Gminy ze szkołami wzrost poziomu upowszechniania usług w zakresie edukacji przedszkolnej oraz podniesienie jej jakości rozwój instytucjonalnej i pozarodzinnej opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 (m.in. żłobki, kluby dziecięce, dzienni opiekunowie). 		liczba zadań inwestycyjnych i/lub modernizacyjnych w placówkach oświatowych (szt.),	0	
			liczba dzieci i młodzieży korzystającej z nowej lub zmodernizowanej bazy oświatowej (os.)	381	
			udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogólnej liczbie dzieci w wieku od 3 do 6 lat (%),	73,8	
			Liczba placówek opieki nad dziećmi do 3 r.ż (szt.),	0	
1.2 Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą	<ul style="list-style-type: none"> promowanie przedsięwzięć na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej, w szczególności dla osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych, wzmocnienie kompetencji społecznych i umiejętności organizacyjnych lokalnych liderów, 	<ul style="list-style-type: none"> – zwiększenie się liczby lokalnych liderów, – podniesienie jakości usług publicznych, – zapewnienie dostępności architektonicznej 	liczba nowych przedsięwzięć integracyjnych mieszkańców (szt.)	0	
			liczba organizacji pozarządowych i grup nieformalnych (szt.),	33	

	<ul style="list-style-type: none"> • wsparcie inicjatyw oddolnych mieszkańców, • wspieranie działalności organizacji pozarządowych i współpraca z nimi; • promocja wolontariatu wśród młodzieży, • rozwój usług aktywizujących mieszkańców gminy Grębów w tym osoby starsze i osoby z niepełnosprawnościami. • niwelowanie barier w dostępności architektonicznej przestrzeni publicznych, • Wzmocnienie zdolności analitycznych służb planowania przestrzennego, m.in. poprzez dostęp do nowoczesnych narzędzi w zakresie analizy, przetwarzania, interpretacji i prezentacji danych przestrzennych, • Wzmocnienie bazy wiedzy i potencjału kadrowego gminy 	<p>przestrzeni publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami,</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozwój kompetencji planistycznych, – poprawa dostępności do danych przestrzennych, – wzrost kompetencji pracowników gminnych jednostek organizacyjnych. 	liczba oddolnych inicjatyw realizowanych przez mieszkańców (szt.),	0	
			liczba przeszkolonych pracowników Gminy (os.)	0	
			liczba miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (szt.)	13	
			liczba obiektów, w których zniwelowano bariery architektoniczne (szt.),	0	
1.3 Budowa/modernizacja infrastruktury drogowej oraz wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy	<ul style="list-style-type: none"> • budowa nowych odcinków dróg gminnych, • przebudowa bądź modernizacja dróg gminnych i powiatowych poprawiających dostępność komunikacyjną i mobilność mieszkańców gminy, • poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego poprzez budowę m.in.: chodników, przejść dla pieszych, oświetlenia, barier ochronnych, • rozbudowa lub modernizacja już istniejącej infrastruktury parkingowej, 	<ul style="list-style-type: none"> – wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy – zwiększenie wewnętrznej dostępności komunikacyjnej, – poprawa stanu siatki drogowej na obszarze gminy, 	długość wybudowanych dróg gminnych (km)	0	
			długość zmodernizowanych dróg gminnych (km)	0	

	<ul style="list-style-type: none"> • budowa ciągów pieszo-rowerowych oraz ścieżek rowerowych, • tworzenie i wyposażenie terenów inwestycyjnych w podstawową infrastrukturę (drogową, energetyczną, wodno-ściekową, teleinformatyczną) oraz infrastrukturę kubaturową, umożliwiającą szybkie uruchomienie przez inwestorów działalności gospodarczej. 	<ul style="list-style-type: none"> – zmniejszenie ryzyka wystąpienia wypadków drogowych z udziałem pieszych, – integracja mieszkańców z różnych części Gminy dzięki usprawnieniu komunikacji, – zachęcenie mieszkańców do korzystania z transportu rowerowego, 	długość wybudowanych ciągów pieszo rowerowych (km)	0	
			liczba zmodernizowanych punktów oświetlenia ulicznego (szt.)	0	
			Powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych (ha)	0	
1.4. Rozwój niezbędnej infrastruktury na terenie gminy oraz wdrażanie racjonalnej gospodarki odpadami	<ul style="list-style-type: none"> • budowa lub modernizacja wybranych elementów infrastruktury wodociągowej w gminie (sieć wodociągowa, stacje ujęcia i uzdatniania wody itp.), • budowa lub modernizacja wybranych elementów infrastruktury kanalizacyjnej w gminie (kanalizacja ściekowa i deszczowa, oczyszczalnia ścieków itp.), 	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz polepszenie jakości sieci już istniejącej, – polepszenie jakości środowiska wodnego dzięki zmniejszeniu niekontrolowanego odpływu ścieków, 	długość rozbudowanej/zmodernizowanej sieci wodociągowej (km)	175	
			długość rozbudowanej/zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej (km)	172,1	

<ul style="list-style-type: none"> • budowa indywidualnych ujęć wody oraz małych zbiorników retencyjnych w gospodarstwach indywidualnych, • budowa infrastruktury oraz zakupy wyposażenia służących racjonalnej gospodarce odpadami, • współpraca z operatorami w zakresie rozbudowy sieci szerokopasmowej, • współpraca z operatorami w zakresie budowy sieci gazociągowej, 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawa stanu gospodarowania wodami na obszarze Gminy, – ograniczenie wpływu działalności człowieka na środowisko przyrodnicze Gminy, – zmniejszenie ilości zmieszanych odpadów komunalnych w liczbie odpadów komunalnych ogółem – zwiększenie poziomu recyklingu odpadów komunalnych na terenie gminy, – rozwój sieci gazowej na terenie gminy. – ograniczenie wykluczenia cyfrowego. 	Udział mieszkańców mających dostęp do sieci wodociągowej (%)	99,9	
		udział mieszkańców mających dostęp do sieci kanalizacyjnej (%)	67,7	
		udział mieszkańców mających dostęp do sieci gazowej (%)	52,9	
		udział odpadów segregowanych w ogólnej liczbie odpadów (%)	37,2	

1.5. Bezpieczeństwo publiczne	<ul style="list-style-type: none"> doposażenie Ochotniczych Straży Pożarnych działających na terenie gminy w specjalistyczny sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych oraz usuwania skutków zagrożeń naturalnych i katastrof zakup sprzętu dla wybranych OSP (funkcjonujących w systemie KSRG i będących poza nim) dla wybranych na we współpracy z Komendą Powiatową Państwowej Straży Pożarnej, budowa infrastruktury poprawiającej bezpieczeństwo na terenie gminy, realizacja działań w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego, m. in. poprzez edukację, wyznaczenie miejsc dla pieszych oraz montaż progów zwalniających i punktowych elementów odblaskowych, 	<ul style="list-style-type: none"> – zabezpieczenie Gminy przed negatywnymi skutkami zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi, – zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom w stanach kryzysowych, 	Liczba doposażonych OSP na terenie gminy	4	
			liczba zmodernizowanych przejść dla pieszych	0	

- tendencja rosnąca

- tendencja malejąca

- bez zmian

CEL STRATEGICZNY 2

Zrównoważone gospodarowanie przestrzenią poprzez innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy

Cel operacyjny 2.1. Rozwój infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej

Cel operacyjny 2.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego.

Cel operacyjny 2.3. Upowszechnianie dostępu do kultury w tym form dostępu wykorzystujących technologie cyfrowe.

Cel operacyjny 2.4. Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego, ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko oraz podnoszenie efektywności energetycznej gminy

Cel operacyjny 2.5 Promocja gminy

Największym potencjałem gminy Grębów w kontekście rozwoju społeczno-gospodarczego są jej walory przyrodniczo-krajobrazowe, zasadniczo wpływające na jej atrakcyjność turystyczną. W związku z tym w ramach celu strategicznego realizowane będą działania w zakresie kultury, sportu, rekreacji i zapewnieniu zróżnicowanych form spędzania czasu wolnego.

Realizacja celu strategicznego nastąpi wskutek działalności w zakresie rozwoju dostępnej infrastruktury sportowej i turystycznej, m. in. przebudowę/ budowę lub modernizację obiektów sportowych, tworzenie i utrzymanie szlaków turystycznych wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Zagospodarowanie obszarów oraz budowa małej infrastruktury turystycznej służącej udostępnianiu obszarów cennych przyrodniczo.

Ponadto cel będzie realizowany poprzez wsparcie infrastruktury przeznaczonej na cele kulturalne, organizację nowych wydarzeń kulturalnych, rozrywkowych, sportowych i krajoznawczych, promujących gminę Grębów i przyciągających do uczestnictwa mieszkańców gminy i gmin sąsiednich oraz turystów.

Z racji położenia gminy Grębów i występujących tu walorów przyrodniczych, zakłada się podjęcie działań mających na celu utrzymanie czystości środowiska naturalnego i wspomnianych walorów, by możliwe było ich racjonalne wykorzystanie w procesie zrównoważonego rozwoju. Zasoby środowiska naturalnego gminy są narażone na ryzyko degradacji zarówno z powodu czynników wewnętrznych (np. problemy z odprowadzaniem ścieków, ogrzewanie budynków za pomocą nieefektywnych, emitujących duże ilości zanieczyszczeń źródeł ciepła), jak też z przyczyn zewnętrznych, do których należą m.in. globalne problemy związane z pogarszaniem stanu środowiska i zmiany klimatyczne. W kontekście rozwoju elektromobilności, planowane jest tworzenie dedykowanej na jej rzecz infrastruktury, tj. stacji ładowania pojazdów elektrycznych,

Powyższe cele operacyjne stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w tabeli poniżej.

CEL STRATEGICZNY 2

Zrównoważone gospodarowanie przestrzenią poprzez innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy

Cel operacyjny	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki osiągnięcia działań	Wartość bazowa (2022 rok)	Oczekiwany trend
2.1. Rozwój infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • budowa/przebudowa/modernizacja obiektów sportowych na terenie gminy, • przygotowanie tras dla turystyki pieszej i rowerowej, • budowa, rozbudowa, adaptacja i modernizacja obiektów na potrzeby prowadzenia działalności sportowej wraz z niezbędną infrastrukturą (m.in. place zabaw, siłownie zewnętrzne, • tworzenie nowych i utrzymanie funkcjonujących szlaków turystycznych: pieszych, rowerowych, konnych oraz ich integracja ze szlakami dostępnymi w sąsiednich gminach, • tworzenie szlaków tematycznych oraz sportowo-rekreacyjnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, • rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej. 	<ul style="list-style-type: none"> – upowszechnienie kultury fizycznej i sportu wśród mieszkańców, – rozwój oferty spędzenia wolnego czasu, 	liczba powstałych obiektów sportowych (szt.)	0	
		<ul style="list-style-type: none"> – zwiększenie zainteresowania ofertą sportową i rekreacyjną, – wzrost dostępności urządzeń dla aktywności ruchowej, 	liczba powstałych obiektów do rekreacji i spędzania wolnego czasu (szt.)	1	
		<ul style="list-style-type: none"> – utworzenie szlaków turystycznych i rowerowych przyciągających turystów spoza obszaru gminy, 	liczba zorganizowanych sportowych zajęć pozalekcyjnych (szt.)	0	

		<ul style="list-style-type: none"> – zwiększenie liczby osób ćwiczących, – zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy, – rozwój oferty spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży. 	liczba nowoutworzonych szlaków turystycznych (szt)	0	
2.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego.	<ul style="list-style-type: none"> • rozbudowa małej infrastruktury turystycznej, służącej udostępnianiu na cele turystyczne obszarów cennych przyrodniczo, • renowacja i rewitalizacja obiektów dziedzictwa kulturowego, • odnawianie lub poprawa stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym zabytkowych, służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego i rozwoju turystyki, • zagospodarowanie atrakcyjnych przyrodniczo obszarów gminy, • rewitalizacja i kształtowanie atrakcyjnych dla mieszkańców i turystów przestrzeni publicznych. • ożywienie społeczno-gospodarcze miejscowości, 	<ul style="list-style-type: none"> – utworzenie nowych produktów kulturowych i turystycznych, – udostępnienie na cele turystyczne obszarów cennych przyrodniczo, – rewitalizacja przestrzeni publicznej. 	liczba powstałych obiektów małej infrastruktury (szt.),	2	
			liczba zrealizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, kształtujących przestrzenie publiczne (szt.)	0	
2.3. Upowszechnianie dostępu do kultury w tym form dostępu wykorzystujących	<ul style="list-style-type: none"> • rozbudowa, przebudowa i remont infrastruktury na cele działalności kulturalnej, edukacyjnej i artystycznej, • rozwijanie produktów i oferty wydarzeń wykorzystujących unikalne zasoby lokalne (np. kuchnię, wydarzenia historyczne, tradycje, materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe, walory 	<ul style="list-style-type: none"> – zwiększenie atrakcyjności oferty kulturalnej, – usprawnienie funkcjonowania gminnych jednostek kulturalnych, 	liczba doposażonych i zmodernizowanych obiektów kulturalnych	0	

technologie cyfrowe.	<p>środowiskowe, wydarzenia związane z przejawami współczesnej twórczości artystycznej, wydarzenia sportowe),</p> <ul style="list-style-type: none"> zakup wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej, w tym edukacji artystycznej informatyzacja i digitalizacja procesów w obszarze kultury, 	<ul style="list-style-type: none"> poprawa dostępności do oferty kulturalnej, zapewnienie wysokiej jakości i dostępności infrastruktury kulturalnej, wzrost tożsamości lokalnej, 	liczba nowych projektów kulturalnych	0	
2.4 Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego, ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko oraz podnoszenie efektywności energetycznej gminy	<ul style="list-style-type: none"> wsparcie wymiany wysokoemisyjnych źródeł ciepła na ekologiczne, tworzenie warunków do rozbudowy instalacji OZE na obszarze gminy, termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, zachowanie, ochrona i zrównoważone wykorzystanie systemu przyrodniczego na obszarze gminy, przeciwdziałanie degradacji środowiska leśnego, działania na rzecz zwiększenia świadomości ekologicznej mieszkańców i turystów; realizacja zadań z zakresu usuwania wyrobów azbestowych na terenie gminy, wspieranie, inicjowanie i budowa infrastruktury ładowania pojazdów elektrycznych oraz promowanie idei elektromobilności, budowa ogólnodostępnych wypożyczalni rowerów elektrycznych oraz punktów ładowania tych rowerów. 	<ul style="list-style-type: none"> ograniczenie negatywnych skutków oddziaływania zagrożeń naturalnych na środowisko naturalne, poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców oraz turystów rozwój elektromobilności. 	liczba budynków użyteczności publicznych poddanych termomodernizacji (szt.)	0	
			liczba gospodarstw domowych, które dokonały termomodernizacji i/lub instalacji OZE i/lub wymiany źródła ciepła przy wsparciu publicznym (szt.)	154	
			ilość usuniętych wyrobów azbestowych (kg)	1 163 458	
			liczba stacji ładowania samochodów elektrycznych	0	

2.5. Promocja gminy	<ul style="list-style-type: none"> • kreowanie dobrego wizerunku gminy jako atrakcyjnego miejsca dla turystów poprzez zróżnicowane działania marketingowe, • rozbudowa i wdrożenie kompleksowego systemu informacji i promocji turystycznej i kulturalnej w gminie. 	<ul style="list-style-type: none"> – zwiększenie liczby turystów spoza terenu gminy, – zwiększenie uczestnictwa w przedsięwzięciach kulturalnych na terenie gminy, 	liczba przeprowadzonych kampanii marketingowych	0	
----------------------------	---	--	---	---	---

- - tendencja rosnąca
- - tendencja malejąca
- - bez zmian

CEL STRATEGICZNY 3

Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych i rozwój rynku pracy

Cel operacyjny 3.1. Promowanie przyjaznych środowisku rozwiązań w procesie produkcji rolnej, rozwój rolnictwa ekologicznego oraz wzmacnianie innowacyjności i zaawansowania technologicznego gospodarstw rolnych

Cel operacyjny 3.2 Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości

Cel operacyjny 3.3. Rozwój turystyki

Na tworzenie klimatu sprzyjającego rozwojowi przedsiębiorczości w gminie wpływa całokształt działań i decyzji gminy.

Niewątpliwie położenie komunikacyjne gminy Grębów sprzyja rozwojowi przedsiębiorczości, dlatego też należy dążyć do wzrostu liczby przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie Gminy, ale również należy poszukiwać nowych rozwiązań gospodarczych, tworzących miejsca pracy dla mieszkańców. Dlatego też należy wykorzystać potencjał gospodarczy gminy, przygotowywać tereny inwestycyjne i pozyskiwać nowych inwestorów poprzez promocję gminy.

Oprócz tego w ramach realizacji celu strategicznego następować będzie wspieranie przedsiębiorczości i inicjatyw wśród mieszkańców oraz tworzenie warunków do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie gminy Grębów, co pozwoli nadać dynamiki rozwojowi gminy w sferze lokalnej gospodarki.

Dzięki rozwojowi gospodarczemu gminy poprawi się sytuacja na rynku pracy, wzrosną dochody gminy, a tym samym gmina będzie mogła zapewnić mieszkańcom podstawową infrastrukturę techniczną i społeczną.

Powyższe cele operacyjne stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w tabeli poniżej.

CEL STRATEGICZNY 3

Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych i rozwój rynku pracy

Cel operacyjny	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki osiągnięcia działań	Wartość bazowa (2022 rok)	Oczekiwany trend
<p>3.1. Promowanie przyjaznych środowisku rozwiązań w procesie produkcji rolnej, rozwój rolnictwa ekologicznego oraz wzmocnienie innowacyjności i zaawansowania technologicznego gospodarstw rolnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wsparcie edukacji ekologicznej w gospodarstwach rolnych i zakładach przetwórczych – poprzez organizację szkoleń, kursów, • wsparcie w pozyskiwaniu środków na rozwój rolnictwa ekologicznego – organizacja spotkań z doradcami, praktykami oraz prywatnymi inwestorami, • pomoc w organizacji spółdzielni, stowarzyszeń, grup producentów produktów ekologicznych – we współpracy z innymi podmiotami. • realizacja projektów promujących ekologiczne sposoby nawożenia upraw oraz ich przechowywania, • wsparcie szkoleniowe i doradcze w zakresie poprawy efektywności wykorzystania energii w rolnictwie i przetwórstwie spożywczym, • promocja szkoleń zawodowych i nabywania umiejętności przez rolników oraz właścicieli lasów w zakresie prowadzonej produkcji, ochrony środowiska oraz marketingu swoich produktów i usług. 	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój rolnictwa ekologicznego, – aktywizacja producentów rolnych, – rozwój współpracy podmiotów związanych z rolnictwem, – zwiększenie efektywności dochodowości rolnictwa, – zniwelowanie barier ograniczających rozwój rolnictwa, – unowocześnienie gospodarstw rolnych, – ograniczenie występowania negatywnych skutków dla środowiska naturalnego 	<p>liczba podmiotów gospodarczych zajmujących się produkcją rolnictwa ekologicznego [szt.]</p>	<p>430</p>	

3.2. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości	<ul style="list-style-type: none"> współpraca z przedsiębiorcami w zakresie pomocy organizacyjno-prawnej w zakresie zarządzania zmianą i niwelowania skutków kryzysu gospodarczego, współpraca gminy z Powiatowym Urzędem Pracy oraz innymi instytucjami w zakresie promocji programów nastawionych na zwiększenie samozatrudnienia mieszkańców, kreowanie i podejmowanie lokalnych inicjatyw oraz programów poprawiających atrakcyjność inwestycyjną oraz rozwój przedsiębiorczości we współpracy z instytucjami otoczenia biznesu oraz instytucjami finansowymi, wsparcie osób planujących rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej (szkolenia, doradztwo, monitoring, finansowanie kosztów prowadzenia działalności w początkowym okresie), 	<ul style="list-style-type: none"> wzrost liczby podmiotów gospodarczych na terenie gminy, rozwój infrastruktury umożliwiającej prowadzenie działalności gospodarczej, zapewnienie warunków do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie gminy, spadek liczby osób bezrobotnych na terenie gminy, wzrost atrakcyjności inwestycyjnej, zwiększenie konkurencyjności gospodarki w regionie, aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców, wzrost liczby osób pracujących na terenie gminy, spadek bezrobocia. 	liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie gminy ogółem (szt.),	708	
			udział osób bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym (%).	4,4	

3.3. Rozwój agroturystyki, turystyki wiejskiej	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie warunków zachęcających do rozwoju bazy gastronomicznej i noclegowej, • podjęcie współpracy z organizacjami turystycznymi w zakresie rozwoju oferty turystycznej, 	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój różnych form turystyki, – zwiększenie atrakcyjności gminy dla turystów spoza jej obszaru, – zwiększenie liczby miejsc noclegowych, 	liczba powstałych miejsc noclegowych (szt.),	0	
			liczba podjętych działań w zakresie promocji oferty turystycznej (szt.)	0	

- - tendencja rosnąca
- - tendencja malejąca
- - bez zmian

Spójność kierunków rozwoju gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa

Strategia Rozwoju Gminy Grębów na lata 2024-2030 wpisuje się w ustalenia nadrzędnego dokumentu na poziomie regionalnym, jakim jest Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030. Poniżej wykazano spójność celów zdefiniowanych w niniejszej Strategii z celami określonymi w strategii na szczeblu wojewódzkim.

Tabela 48 Zgodność celów Strategii Rozwoju Gminy Grębów na lata 2024-2030 ze Strategią rozwoju województwa - Podkarpackie 2030

Strategia Rozwoju Gminy Grębów na lata 2024 – 2030	Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030
CEL STRATEGICZNY 1 Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą oraz rozwój infrastruktury technicznej	OBSZAR TEMATYCZNY 2. KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY OBSZAR TEMATYCZNY 3. INFRASTRUKTURA DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU I ŚRODOWISKA OBSZAR TEMATYCZNY 4. DOSTĘPNOŚĆ USŁUG
1.1 Rozwój usług społecznych i poprawa stanu infrastruktury edukacyjnej	Cel szczegółowy priorytetu 2.1. Podniesienie jakości edukacji i jej dostosowanie do wyzwań społeczeństwa przyszłości Cel szczegółowy priorytetu 2.6 Wzrost poziomu adaptacyjności zawodowej i integracji społecznej w regionie
1.2 Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą	Cel szczegółowy priorytetu 2.6 Wzrost poziomu adaptacyjności zawodowej i integracji społecznej w regionie
1.3 Budowa/ modernizacja infrastruktury drogowej oraz wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy	Cel szczegółowy priorytetu 3.3 Poprawa wewnętrznej dostępności komunikacyjnej zapewniającej spójność przestrzenną regionu oraz integrację obszarów funkcjonalnych
1.4. Rozwój niezbędnej infrastruktury na terenie gminy oraz wdrażanie racjonalnej gospodarki odpadami	Cel szczegółowy priorytetu 3.7 Ograniczenie negatywnych skutków oddziaływania rozwoju cywilizacyjnego na stan środowiska
1.5 Bezpieczeństwo publiczne	4.3. Wsparcie instytucjonalne i poprawa bezpieczeństwa mieszkańców
CEL STRATEGICZNY 2 Zrównoważone gospodarowanie przestrzenią poprzez innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy	OBSZAR TEMATYCZNY 1. GOSPODARKA I NAUKA OBSZAR TEMATYCZNY 2. KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY OBSZAR TEMATYCZNY 3. INFRASTRUKTURA DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU I ŚRODOWISKA
2.1. Rozwój infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej	Cel szczegółowy priorytetu 2.7 Kształtowanie postaw prozdrowotnych, promocja aktywności fizycznej i wsparcie sportu kwalifikowanego Cel szczegółowy priorytetu 3.5 Tworzenie miejsc umożliwiających prowadzenie działalności gospodarczej i rozwój usług turystycznych

<p>2.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego</p>	<p>Cel szczegółowy priorytetu 3.5 Tworzenie miejsc umożliwiających prowadzenie działalności gospodarczej i rozwój usług turystycznych</p> <p>Cel szczegółowy priorytetu 3.8 Ochrona środowiska oraz zachowanie różnorodności biologicznej w regionie</p>
<p>2.3. Upowszechnianie dostępu do kultury w tym form dostępu wykorzystujących technologie cyfrowe</p>	<p>Cel szczegółowy priorytetu 2.3 Rozwój form i instytucji kultury z uwzględnieniem dziedzictwa oraz wymagań nowoczesności</p>
<p>2.4 Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego, ograniczenie negatywnego wpływu na klimat oraz podnoszenie efektywności energetycznej gminy</p>	<p>Cel szczegółowy 3.1. Bezpieczeństwo energetyczne i OZE</p>
<p>2.5 Promocja gminy</p>	<p>Cel szczegółowy priorytetu 1.3. Zapewnienie dobrych warunków i systemu wsparcia podmiotów gospodarczych i rolnictwa w dostosowaniu do wymagań i potrzeb współczesnej otwartej gospodarki</p>
<p>CEL STRATEGICZNY 3 Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych i rozwój rynku pracy</p>	<p>OBSZAR TEMATYCZNY 1. GOSPODARKA I NAUKA OBSZAR TEMATYCZNY 2. KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY OBSZAR TEMATYCZNY 3. INFRASTRUKTURA DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU I ŚRODOWISKA</p>
<p>3.1. Promowanie przyjaznych środowisku rozwiązań w procesie produkcji rolnej, rozwój rolnictwa ekologicznego oraz wzmacnianie innowacyjności i zaawansowania technologicznego gospodarstw rolnych</p>	<p>Cel szczegółowy priorytetu 1.3. Zapewnienie dobrych warunków i systemu wsparcia podmiotów gospodarczych i rolnictwa w dostosowaniu do wymagań i potrzeb współczesnej otwartej gospodarki</p> <p>Cel szczegółowy 2.4. Rynek pracy</p> <p>Cel szczegółowy priorytetu 3.5 Tworzenie miejsc umożliwiających prowadzenie działalności gospodarczej i rozwój usług turystycznych</p>
<p>3.2. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości</p>	<p>Cel szczegółowy 2.4. Rynek pracy</p> <p>Cel szczegółowy priorytetu 2.6 Wzrost poziomu adaptacyjności zawodowej i integracji społecznej w regionie</p>
<p>3.3. Rozwój agroturystyki, turystyki wiejskiej</p>	<p>Cel szczegółowy 2.4. Rynek pracy</p> <p>Cel szczegółowy priorytetu 3.5 Tworzenie miejsc umożliwiających prowadzenie działalności gospodarczej i rozwój usług turystycznych</p>

Źródło: Opracowanie własne

WIELOLETNI PLAN INWESTYCYJNY

Nieodzownym elementem każdej Strategii Rozwoju jest Wieloletni Plan Inwestycyjny, zawierający kluczowe i strategiczne inwestycje planowane do wykonania w celu realizacji założeń i priorytetów, wskazanych w dokumencie strategicznym. Poniżej zamieszczono tabelę z kartami zadań, zawierającymi wybrane inwestycje kluczowe dla mieszkańców i władz gminy, których realizacja w szczególny sposób wpłynie na zmianę standardu życia mieszkańców.

Wybrane inwestycje, przedstawione poniżej nie wyczerpują katalogu przedsięwzięć możliwych do realizacji w ramach niniejszej strategii, lecz będą bezpośrednio wpisywać się w realizację wskazanych w rozdziale 8 *Plan operacyjny Strategii Rozwoju Gminy Grębów na lata 2024-2030 oraz kierunki interwencji rozwoju gminy*.

Przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji oraz ich lokalizacja, wynikają z diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Grębów, przeprowadzonej na jej podstawie analizy SWOT oraz w oparciu o opinie mieszkańców, wyrażone w czasie badania ankietowego, jak również w oparciu o potrzeby zgłoszone przez władze gminy.

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia i zakres	Lokalizacja inwestycji	Okres realizacji	Szacunkowa wartość inwestycji w zł	Źródła finansowania	Cel operacyjny (oznaczenie)
Karta zadania nr 1	Inwestycje w Infrastrukturę wodno-kanalizacyjną: - modernizacja sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacyjnej - rozbudowa sieci kanalizacyjnej - rozbudowa sieci wodociągowej - modernizacja przepompowni ścieków położonych na terenie gminy	Grębów, Jamnica, Krawce, Poręby Furmańskie, Stale, Wydrza, Zabrze, Żupawa.	2024-2030	10 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej; Środki własne.	1.4
Karta zadania nr 2	Budowa sieci dróg rowerowych (ścieżek rowerowych) na obszarze gminy	Grębów, Jamnica, Krawce, Poręby Furmańskie, Stale, Wydrza, Zabrze, Żupawa.	2024-2030	12 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne.	2.1
Karta zadania nr 3	Modernizacja i rozbudowa systemu oświetlenia ulicznego (wymiana i montaż nowych lamp) na obszarze gminy	Grębów, Jamnica, Krawce, Poręby Furmańskie, Stale, Wydrza, Zabrze, Żupawa.	2024-2030	10 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne;	1.3

					Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne.	
Karta zadania nr 4	Modernizacja i budowa dróg lokalnych i chodników na obszarze gminy	Grębów, Jamnica, Krawce, Poręby Furmańskie, Stale, Wydrza, Zabrze, Żupawa.	2024-2030	15 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, Środki własne.	1.3
Karta zadania nr 5	Utworzenie stacji ładowania samochodów elektrycznych a także rowerów oraz hulajnóg na terenie gminy	Grębów, Jamnica, Krawce, Poręby Furmańskie, Stale, Wydrza, Zabrze, Żupawa.	2024-2030	200 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne.	2.4
Karta zadania nr 6	Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej	Grębów, Jamnica, Krawce, Poręby Furmańskie, Stale, Wydrza, Zabrze, Żupawa.	2024-2030	5 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Ministerstwa Sportu i Turystyki; Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027;	2.1

					Środki własne.	
Karta zadania nr 7	Modernizacja obiektów sportowo – rekreacyjnych na obszarze gminy (w tym zapleczy socjalnych)	Grębów, Jamnica, Krawce, Poręby Furmańskie, Stale, Wydrza, Zabrze, Żupawa.	2024-2030	3 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Ministerstwo Sportu i Turystyki; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne.	2.1
Karta zadania nr 8	Odnowa przestrzeni publicznej centrum Grębowa	Grębów	2024-2030	10 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne.	2.2
Karta zadania nr 9	Rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie gminy	Grębów, Jamnica, Krawce, Poręby Furmańskie, Stale, Wydrza, Zabrze, Żupawa.	2024-2030	25 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027; Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko; Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych;	2.4

					Środki własne	
Karta zadania nr 10	Remont i modernizacja zabytkowych budynków, parków na obszarze gminy	Grębów, Stale.	2024-2030	5 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne	2.2
Karta zadania nr 11	Poprawa stanu środowiska naturalnego poprzez wyeliminowanie pokryć dachowych i innych odpadów zawierających azbest z obszaru Gminy	Grębów, Jamnica, Krawce, Poręby Furmańskie, Stale, Wydrza, Zabrze, Żupawa.	2024-2030	3 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne.	2.4
Karta zadania nr 12	Niwelacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych, w szczególności budynkach użyteczności publicznych	Grębów, Jamnica, Krawce, Stale, Wydrza, Zabrze, Żupawa.	2024-2030	2 500 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; PEFRON; Środki własne	1.2
Karta zadania nr 13	Termomodernizacja oraz modernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy	Grębów, Jamnica, Krawce, Stale, Wydrza, Zabrze, Żupawa.	2024-2030	3 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko;	2.4

					Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne	
Karta zadania nr 14	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury oświatowo – edukacyjnej na terenie Gminy (w tym żłobka i przedszkoli)	Grębów, Jamnica, Krawce, Stale, Wydrza, Zabrze, Żupawa.	2024-2030	5 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Ministerstwo Edukacji i Nauki, Środki własne	1.1
Karta zadania nr 15	Przebudowa ujęcia i stacji uzdatniania wody w Wydrzy	Wydrza	2024-2030	10 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne	1.4
Karta zadania nr 16	Budowa domu dziennego pobytu dla osób starszych	Grębów	2024-2030	30 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych;	1.1

					PFRON, Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, Środki własne	
Karta zadania nr 17	Nowoczesny e-urząd w Gminie Grębów	Grębów	2024-2030	4 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne.	1.2
Karta zadania nr 18	Doposażenie jednostek OSP na terenie gminy Grębów	Grębów, Jamnica, Krawce, Poręby Furmańskie, Stale, Wydrza, Zabrze, Żupawa.	2024-2030	5 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne.	1,5

KSZTAŁTOWANIE PRZESTRZENI GMINY ORAZ OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

10.1 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Ustalenia i rekomendacje dotyczące prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Grębów zostały opracowane na podstawie diagnozy stanu obecnego, istniejących uwarunkowań funkcjonalno-przestrzennych oraz zapisów dotyczących polityki przestrzennej w obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Ochrona środowiska i jego zasobów, w tym ochrona powietrza, przyrody i krajobrazu

- zachowanie istniejących form zagospodarowania (lasy, zasoby wodne),

- dążenie do zachowania i odtworzenia naturalnych form krajobrazu leśnego i równowagi ekologicznej podstawowych ekosystemów,
- tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego, uwzględniającego i zapewniającego ochronę podstawowych procesów ekologicznych,
- ochrona wód powierzchniowych i podziemnych, zgodnie z warunkami stref ochronnych, na terenie których położona jest gmina, w tym uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej,
- ochrona gleb poprzez hamowanie procesów degradacyjnych oraz zakaz zabudowy na terenach o wysokich klasach bonitacyjnych gleb,
- ochrona istniejących zasobów leśnych poprzez racjonalne wykorzystanie i zagospodarowanie w celach rekreacyjnych i turystycznych, ochrona i zachowanie spójności kompleksów leśnych,
- optymalne zagospodarowanie istniejących szlaków pieszych i rowerowych, wyznaczenie miejsc odpoczynku, biwakowania, ścieżek edukacyjnych, punktów widokowych, zgodnie z zasadami ochrony terenów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych.
- odpowiednie oznakowanie miejsc o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych,
- zwiększenie retencji wodnej na terenach zurbanizowanych poprzez prawidłowe użytkowanie gleb, prowadzenie prac przeciwoerozyjnych, zalesianie, tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków, ochronę i odtwarzanie oczek wodnych, retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych,
- zwiększenie retencji wodnej na terenach leśnych poprzez prawidłowe użytkowanie rolnicze gleb, prowadzenie prac przeciwoerozyjnych, zalesianie, tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków, ochronę i odtwarzanie oczek wodnych i mokradeł, retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych.
- ograniczenie negatywnego wpływu terenów koncentracji usług na środowisko, krajobraz,
- poprawa stanu powietrza atmosferycznego i dbałość o wpływ na zmiany klimatu poprzez zwiększenie stopnia wykorzystania OZE, termomodernizację budynków, obiektów użyteczności publicznej i siedzib przedsiębiorstw,
- ochrona wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł rolniczych poprzez wdrożenie i przestrzeganie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej, np. nienawożenie, nie składowanie nawozów i kiszzonek w pobliżu cieków,
- poprawa stanu środowiska naturalnego poprzez uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej,
- zwiększenie retencji wodnej na terenach zurbanizowanych i rolniczych poprzez prawidłowe użytkowanie rolnicze gleb, prowadzenie prac przeciwoerozyjnych, zalesianie, tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków, ochronę i odtwarzanie oczek wodnych

i mokradeł, retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych,

- zachowanie istniejących zadrzewień śródpolnych,
- dbałość o właściwe stosunki wodne obszaru,
- tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego, uwzględniającego i zapewniającego ochronę podstawowych procesów ekologicznych,
- wykorzystywanie obszarów zalewowych do zwiększenia retencji, co pozwala ograniczyć negatywny wpływ nie tylko powodzi, ale także susz.

Ochrona dziedzictwa kulturowego, zabytków oraz dóbr kultury

- ochrona konserwatorska i renowacja zabytków,
- eksponowanie i wykorzystywanie zabytków w celach turystycznych w sposób zrównoważony, umożliwiając zachowanie i utrzymanie zabytku,
- zachowanie zieleni w otoczeniu zabytków,
- promowanie zasobów dziedzictwa kulturowego w formie kompleksowej, by stanowiły całościowy zasób kulturowy udostępniony odwiedzającym,
- odpowiednie oznakowanie miejsc z zabytkami.

Zmiany w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenie szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

- zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców poprzez dostęp do wysokiej jakości infrastruktury technicznej: dróg, chodników, sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
- kształtowanie funkcjonalnych układów zabudowy zgodnie z zasadami ładu przestrzennego, dostępnych komunikacyjnie, wyposażonych w niezbędną infrastrukturę i mających dostęp do funkcji pozamieszaniowych,
- zapewnienie zieleni oraz dostępu do terenów rekreacji i wypoczynku,
- zwiększenie retencji wodnej na terenach zurbanizowanych poprzez prawidłowe użytkowanie gleb, prowadzenie prac przeciwoerozyjnych, zalesianie, tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków, ochronę i odtwarzanie oczek wodnych, retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych,
- organizacja przestrzeni publicznej, miejsc wypoczynku, rekreacji, skwerów, placów, zieleni urządzonej,
- dbałość o ład przestrzenny terenów mieszkaniowych, objęcie ich miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego,

- ograniczenie rozproszenia zabudowy przez rozwój budownictwa na zasadzie dogęszczania istniejących jednostek osadniczych,
- zapobieganie niekontrolowanemu rozpraszaniu się zabudowy, dbałość o optymalne wykorzystanie obecnych terenów zabudowanych, skupianie zabudowy i zachowywanie ciągłości układów przestrzennych,
- zachowanie ładu i spójności przestrzennej poprzez kontynuowanie tradycyjnych form osadnictwa, utrzymanie skali i struktury jednostek osadniczych, kształtowanie formy architektonicznej nowych obiektów w nawiązaniu do istniejącej architektury, aktualizowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- utrzymanie skali i struktury jednostek gospodarczych,
- lokalizacja usług nieuciążliwych, wynikających z uzasadnionych potrzeb mieszkańców, w obrębie istniejących układów przestrzennych,
- zakaz budowy na terenach zalewowych, konieczność uzgodnienia wniosku w zakresie budowy zabudowy oraz zagospodarowania terenu położonego na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią z Wodami Polskimi.

Lokalizacja obiektów handlu wielkopowierzchniowego

- stworzenie warunków do przestrzennej koncentracji usług,
- zapewnienie miejscom koncentracji usług dostępu do niezbędnej infrastruktury technicznej,
- ograniczenie negatywnego wpływu terenów koncentracji usług na sąsiadujące z nimi tereny mieszkaniowe, środowisko, krajobraz,
- rozwój bazy gastronomiczno-noclegowej na rzecz rozwoju turystyki, zgodnie z zasadami prowadzenia usług, w tym nieuciążliwych na terenach mieszkaniowych,
- tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości.

Lokalizacja kluczowych inwestycji celu publicznego

- ochrona terenów szczególnie ważnych z punktu widzenia publicznych celów ponadlokalnych i lokalnych jak: realizacja inwestycji komunalnych, usług publicznych, infrastruktury technicznej, realizacji dróg.

Rozwój systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

- modernizacja i poprawa stanu siedzib gminnych instytucji, w tym także ich estetyki,
- likwidacja barier architektonicznych i poprawa dostępności obiektów użyteczności publicznej dla osób z niepełnosprawnościami różnego typu,

- zapewnienie dogodnej dostępności komunikacyjnej obiektów użyteczności publicznej, udogodnienia dla rowerzystów, bezpieczne przejścia dla pieszych,
- zwiększanie funkcjonalności obiektów użyteczności publicznej i w miarę możliwości łączenie różnych, uzupełniających się funkcji w jednym obiekcie,
- dbałość o ład przestrzenny i estetykę przestrzeni publicznych wokół obiektów użyteczności publicznej,
- kształtowanie funkcjonalnych układów zabudowy dostępnych komunikacyjnie, wyposażonych w niezbędną infrastrukturę,
- zapobieganie niekontrolowanemu rozpraszaniu się zabudowy, dbałość o optymalne wykorzystanie obecnych terenów zabudowanych, skupianie zabudowy i zachowywanie ciągłości układów przestrzennych,
- poprawa dostępności komunikacyjnej wewnątrz gminy,
- lokalizacja usług nieuciążliwych, wynikających z uzasadnionych potrzeb mieszkańców, w obrębie istniejących układów przestrzennych,
- organizacja przestrzeni publicznej, miejsc wypoczynku, rekreacji, skwerów, placów, zieleni urządzonej,
- zapewnienie dogodnej dostępności komunikacyjnej obiektów użyteczności publicznej, udogodnienia dla rowerzystów, bezpieczne przejścia dla pieszych,
- zapewnienie infrastruktury niezbędnej do prowadzenia działalności przemysłowej lub usługowej, w tym infrastruktury wodno-ściekowej.

Lokalizacja urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW,

- obszary z możliwością posadowienia ogniw fotowoltaicznych winny zostać określone w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego – winny to być obszary przeznaczone pod tereny zabudowy produkcyjnej, składów, magazynów i usług z zakazem lokalizacji zabudowy mieszkaniowej,
- na obszarach z przeznaczeniem pod obiekty wytwarzające energię elektryczną (ogniwa fotowoltaiczne) dopuścić się winno lokalizację obiektów zaplecza technicznego i administracyjno – socjalnego.
- Studium winno wskazywać obszary z możliwością lokalizacji elektrowni wiatrowych – mogą to być tereny rolnicze z dopuszczeniem lokalizacji elektrowni wiatrowych. Na obszarach tych winno dopuścić się lokalizację obiektów zaplecza technicznego i administracyjno – socjalnego.
- dla potrzeb rozwoju energetyki na terenie gminy winno dopuścić się możliwość budowy infrastruktury elektroenergetycznej NN - najwyższych napięć, WN – wysokich napięć, SN – średnich napięć i nN – niskich napięć, jako elementów sieci wytwórczej (własność inwestora budowy źródła energii odnawialnej), która poprowadzona zostanie do miejsca

przyłączenia, wskazanego przez właściwego operatora sieci przesyłowej lub dystrybucyjnej.

- winno się dopuścić możliwość budowy przez właściwych operatorów nowych sieci NN, WN i SN (w tym również o charakterze ponadlokalnym), celem przyłączenia OZE do sieci oraz odbioru wyprodukowanej energii.
- w celu ochrony dróg publicznych przed pogorszeniem ich stanu technicznego w zakresie transportu materiałów i elementów konstrukcyjnych na potrzeby budowy obiektów wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych obowiązują ustalenia przepisów odrębnych.

Lokalizacja przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

- zakaz lokalizacji działalności uciążliwej lub szkodliwej dla rolnictwa na obszarach mieszkalnych,
- zakaz lokalizacji działalności uciążliwej lub szkodliwej dla rolnictwa na obszarach wykorzystywanych rolniczo,

Kształtowanie rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

- dążenie do zachowania i odtworzenia naturalnych form krajobrazu leśnego i równowagi ekologicznej podstawowych ekosystemów,
- ochrona istniejących zasobów leśnych poprzez racjonalne wykorzystanie i zagospodarowanie ochrona i zachowanie spójności kompleksów leśnych,
- ochrona wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł rolniczych poprzez wdrożenie i przestrzeganie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej, np. nie nawożenie, nie składowanie nawozów i kiszzonek w pobliżu cieków,
- zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych poprzez prawidłowe użytkowanie rolnicze gleb, prowadzenie prac przeciwozyjnych, zalesianie, tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków, ochronę i odtwarzanie oczek wodnych i mokradeł, retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych.
- rozwój drobnego przetwórstwa rolno-spożywczego, opartego na ekologicznych technologiach produkcji,
- ochrona gleb poprzez hamowanie procesów degradacyjnych oraz zakaz zabudowy na terenach o wysokich klasach bonitacyjnych gleb,
- wyposażenie obszarów produkcji rolnej w niezbędną infrastrukturę,
- ograniczenie zabudowy na obszarach gruntów o wysokich klasach bonitacyjnych poza zwartą zabudową, dopuszczenie w tych miejscach zabudowy gospodarczej związanej z produkcją rolną,
- zachowanie istniejących zadrzewień śródpolnych,

- dbałość o właściwe stosunki wodne obszaru,
- wspieranie zwiększania areалу gospodarstw,
- wspieranie rozwoju gospodarstw specjalistycznych,
- zakaz lokalizacji działalności uciążliwej lub szkodliwej dla rolnictwa na obszarach wykorzystywanych rolniczo,
- rozwój drobnego przetwórstwa rolno-spożywczego, opartego na ekologicznych technologiach produkcji.

Kształtowanie zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

- Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji obszar zdegradowany charakteryzuje się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz stanem kryzysu w co najmniej jednej ze sfer dotyczących zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych. Ponadto ust. 2 wskazuje, że „obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych”.
- Obszary zdegradowane winny zostać wyznaczone na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji, gdzie winno się wskazać jednostki referencyjne charakteryzujące się problemami w sferze społecznej przy jednoczesnym występowaniu problemów przynajmniej w jednej innej sferze oraz największą liczbą zidentyfikowanych negatywnych zjawisk.
- Zgodnie z art. 10 ust. 1 i 2 ustawy o rewitalizacji, obszar rewitalizacji to „obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację (...). Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic”.
- w związku z art. 10 ww. ustawy winy zostać wyznaczone podobszary, na których występuje wysokie natężenie negatywnych zjawisk w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej a jednocześnie mający istotne znaczenie dla rozwoju gminy i planowane jest na nim przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych,
- zaleca się poddanie rehabilitacji lub odpowiedniej modernizacji zabudowy powstałej przed rokiem 1945 oraz nieużytkowanej zabudowy przemysłowej. Szczegółowe zasady tych działań powinny być określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,

- gmina winna planować uporządkowanie istniejącej zabudowy mieszkaniowej, rekreacyjnej, usługowej i przemysłowej na podstawie wniosków z bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę z zapewnieniem właściwego układu komunikacyjnego. Zasady realizacji zabudowy winny uwzględniać ustalone w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego walory architektoniczne i krajobrazowe w kontekście przyjętych zasad zagospodarowania dla omawianych terenów. Zaproponować winno się takie formowanie zabudowy w zakresie gabarytów, spadków dachów ich kolorystyki oraz wskaźników zabudowy, które stanowią kontynuację oraz uzupełnienie walorów krajobrazowych Gminy. Powyższe założenia winny mieć pozytywny wpływ na walory architektoniczne i krajobrazowe, stanowiąc jednocześnie kontynuację funkcji w zwartej strukturze przestrzennej.

10.2 Model struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej obrazuje strategiczne pomysły na rozwój gminy zorientowane terytorialnie i jest efektem zintegrowanego procesu planistycznego. W swym założeniu ma stanowić porządkujący składnik strategii, źródło i rodzaj najważniejszych ustaleń rozwojowych osadzonych przestrzennie. Bazą modelu jest przestrzeń, która jest dobrem i zasobem o strategicznym znaczeniu dla społeczności lokalnych. Przestrzeń ma określoną powierzchnię, posiada konkretną wartość, a jednocześnie zmienia się pod wpływem trendów globalnych (np. zmiany klimatyczne) oraz lokalnych (np. podlega silnej presji rozwojowej i zawłaszczaniu przez indywidualnych właścicieli).

Model rozumiany jest jako przedstawienie długookresowej strategicznej wizji rozwoju gminy wynikającej z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, zdiagnozowanych potrzeb rozwojowych i posiadanego potencjału, z uwzględnieniem jego specyfiki i zróżnicowania wewnętrznego. Model wskazuje obszary, które strategia rozwoju uznaje za istotne dla osiągnięcia celów rozwoju, obszary wymagające ochrony oraz rodzaje powiązań funkcjonalnych występujących pomiędzy poszczególnymi obszarami.

Główne zadania modelu to:

- obrazować kierunki rozwoju przestrzennego,
- opisywać spodziewane efekty przekształceń przestrzeni wynikające z realizacji celów strategii oraz wyjaśniać spójność interwencji dedykowanych danym obszarom,
- określać i hierarchizować obszary o różnych charakterystykach oraz powiązaniach między nimi, formułować ogólne zalecenia (rekomendacje) i zasady dotyczące gospodarowania przestrzenią (ze szczególnym uwzględnieniem obszarów istotnych z punktu widzenia rozwoju gminy),
- ustalać ramy współpracy z interesariuszami na obszarach realizacji wyznaczonych celów rozwoju (np. właścicielami nieruchomości, instytucjami rządowymi i JST, inwestorami, przedsiębiorcami),
- tłumaczyć wartości ważne w długiej perspektywie czasowej, wyrażane w wizji rozwoju decydujące o prowadzonej polityce rozwoju,
- definiować interes publiczny poprzez ustalenie ram działania dla strategii, polityk i użytkowania przestrzeni, a w konsekwencji pełnić funkcje prewencyjne przed ewentualnymi konfliktami – społecznymi, przestrzennymi, środowiskowymi (np. dotyczącymi lokalizowania kontrowersyjnych inwestycji).

W ramach najważniejszych zadań inwestycyjnych na obszarze gminy Grębów można wymienić:

Infrastruktura komunikacyjna:

- budowa sieci dróg rowerowych (ścieżek rowerowych, zaplecza technicznego typu miejsca postojowe, elektryczne stacje ładowania rowerów itp.),
- modernizacja i rozbudowa systemu oświetlenia ulicznego (wymiana i montaż nowych lamp energooszczędnych),

- budowa, przebudowa modernizacja, sieci dróg, mostów, przepustów oraz parkingów,
- budowa stacji ładowania pojazdów elektrycznych,
- modernizacja i budowa dróg lokalnych i chodników.

Infrastruktura rekreacyjno-sportowa:

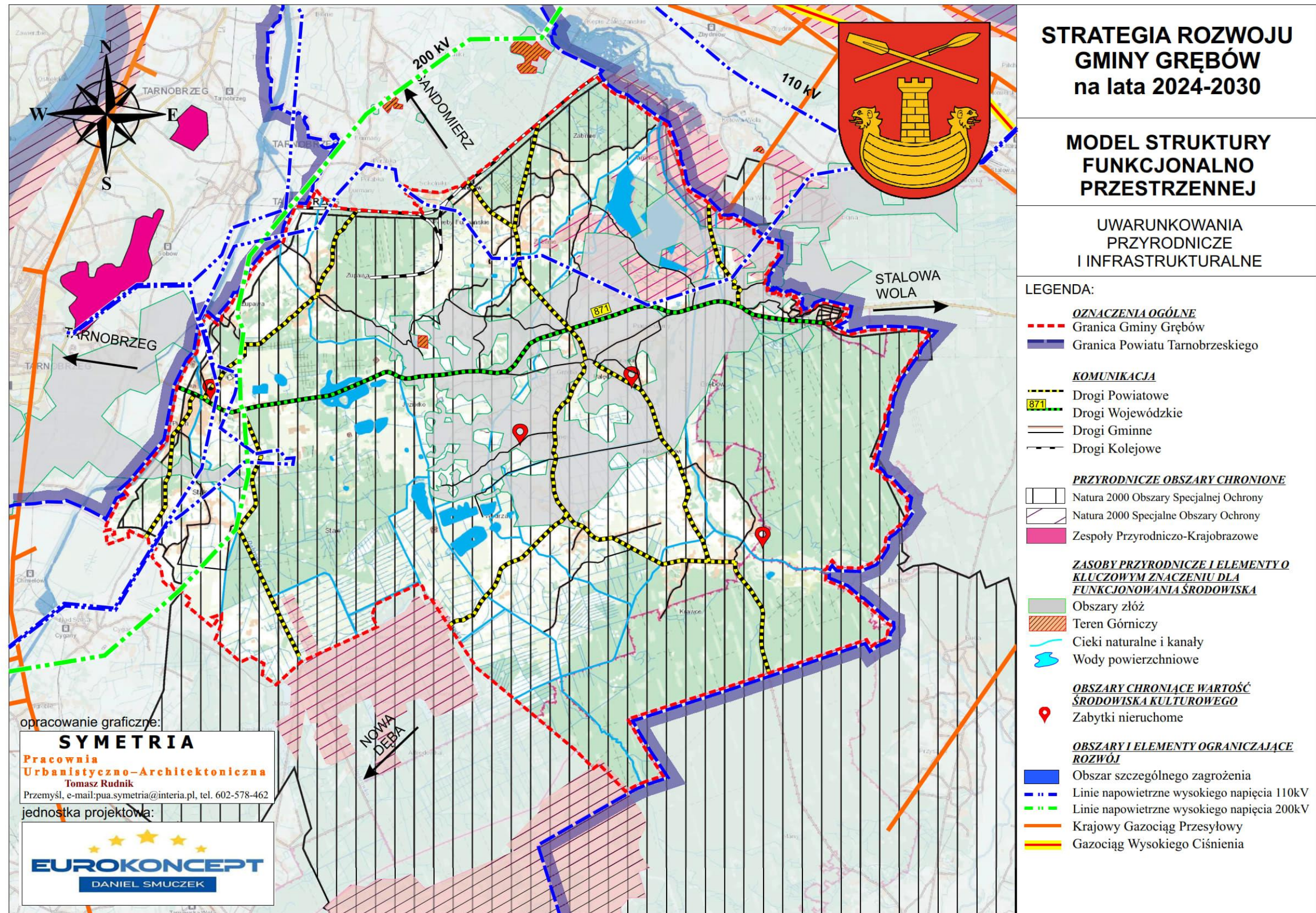
- rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej,
- modernizacja obiektów sportowo – rekreacyjnych.

Infrastruktura techniczna i przestrzeń publiczna:

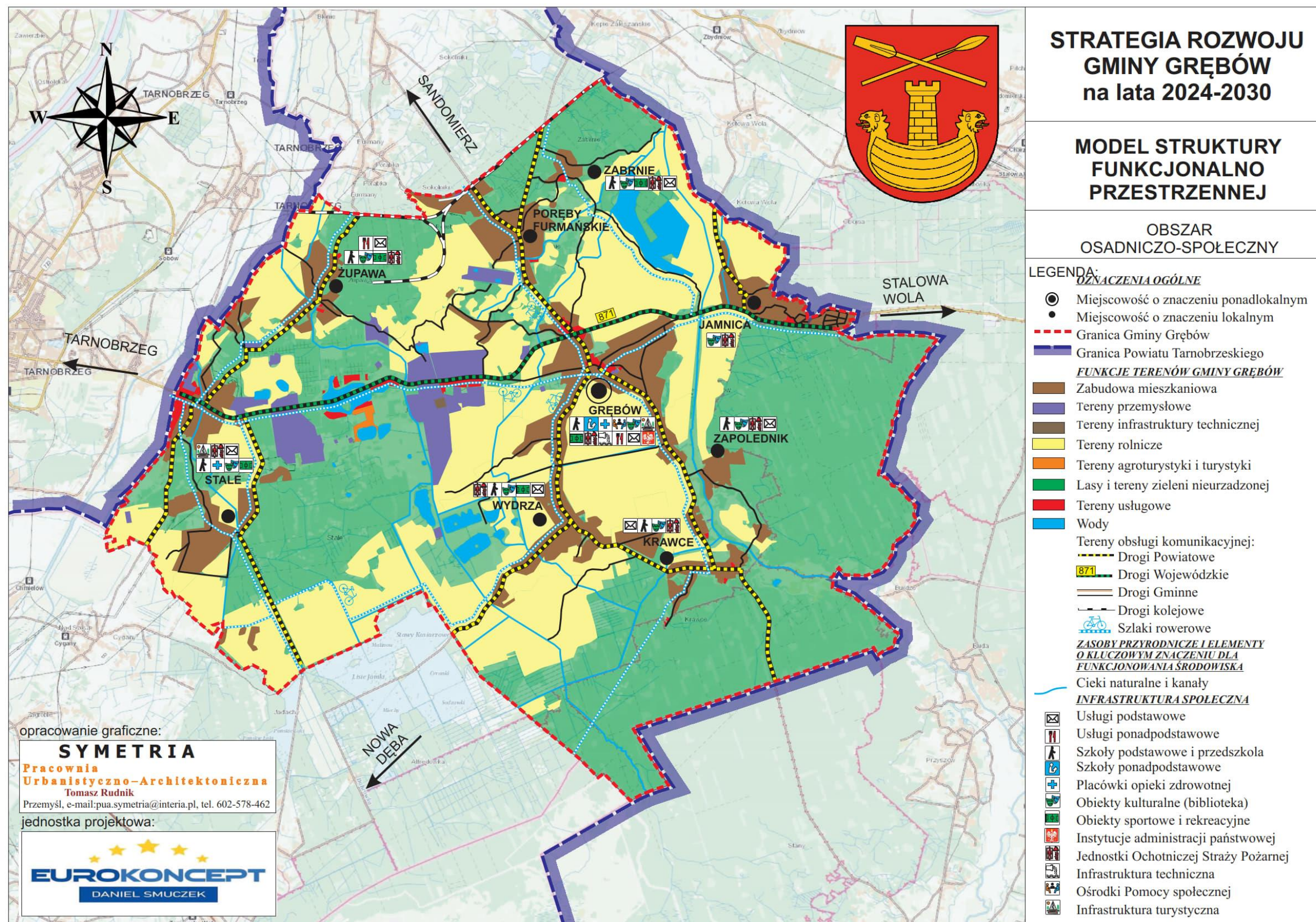
- inwestycje w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną:
- budowa oraz rozbudowa sieci kanalizacji i sieci wodociągowej oraz modernizacja sieci istniejących,
 - modernizacja oczyszczalni ścieków, przepompowni ścieków oraz stacji uzdatniania wody wraz z hydroforniami,
- rozwój odnawialnych źródeł energii,
- rewitalizacja przestrzeni publicznej,
- termomodernizacja oraz modernizacja budynków użyteczności publicznej.

Infrastruktura społeczna:

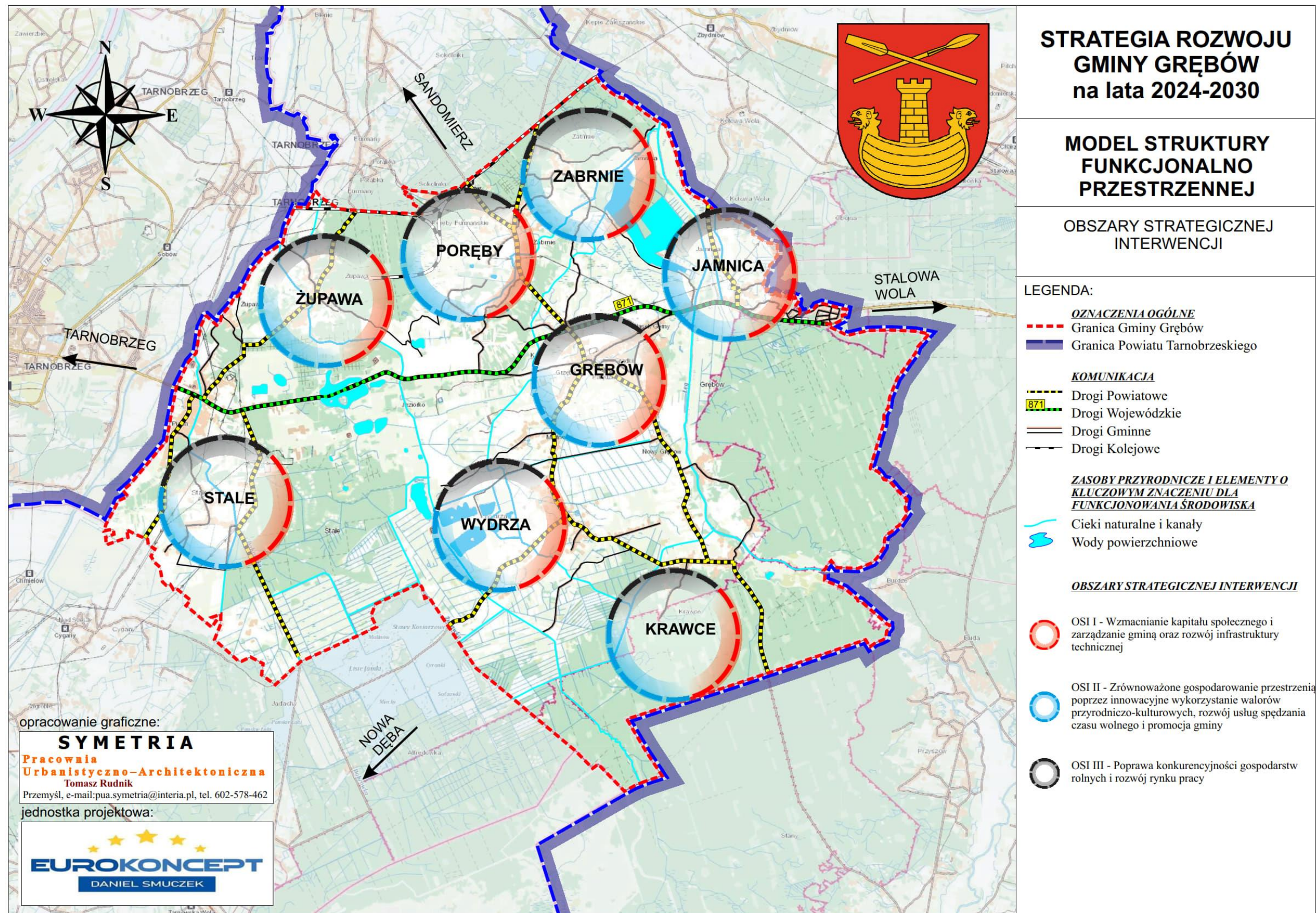
- niwelacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych, w szczególności w budynkach użyteczności publicznych,
- modernizacja i rozbudowa infrastruktury oświatowej,
- budowa infrastruktury społecznej.

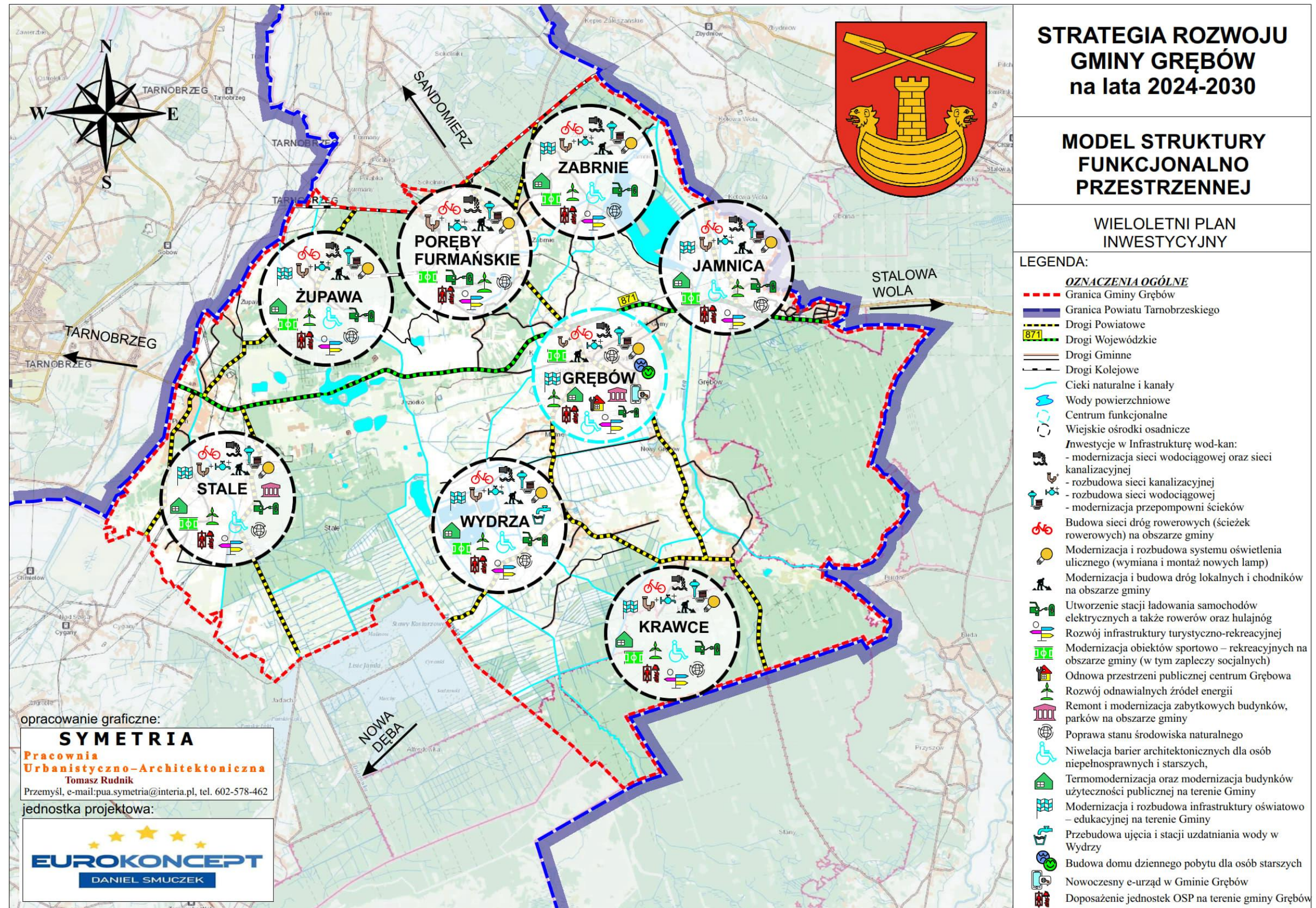
Źródło: Opracowanie własne

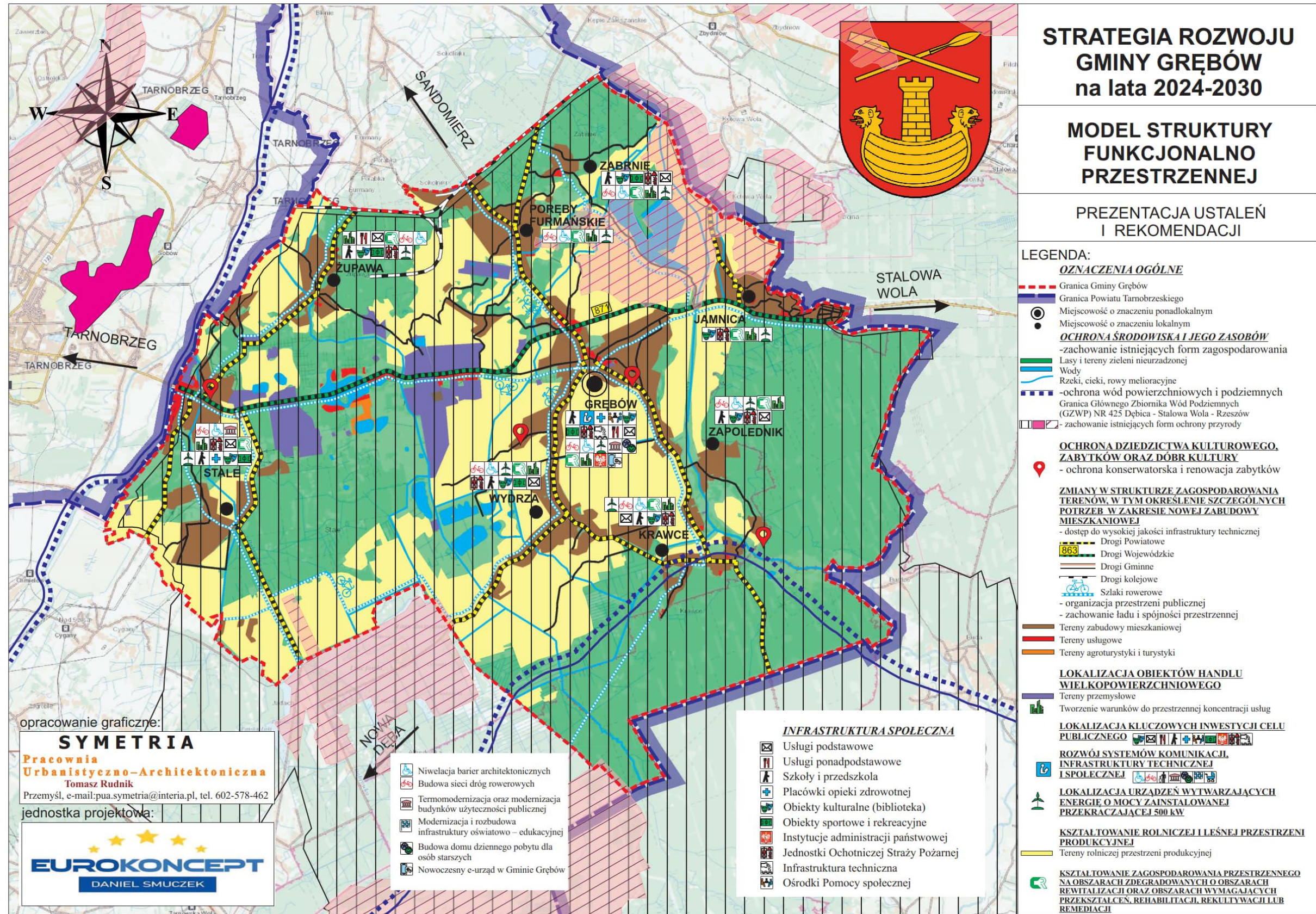
Źródło: Opracowanie własne

Źródło: Opracowanie własne

Źródło: Opracowanie własne

Źródło: Opracowanie własne

10.3 Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań

Gmina Grębów położona jest w obrębie wydzielonych obszarów specjalnych, które zostały wyznaczone w strategicznych i planistycznych dokumentach krajowych i wojewódzkich. W celu ich identyfikacji zostały przeanalizowane następujące dokumenty:

- **Strategia Na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.);**
- **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030);**
- **Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030”.**

Przez obszary specjalne rozumie się:

- **OF (obszary funkcjonalne)** – obszary, na których występuje względnie wyodrębniający się, intensywny i otwarty system powiązań społecznych, gospodarczych lub przyrodniczych, uwarunkowanych cechami środowiska geograficznego (przyrodniczego i antropogenicznego). Szczególnym typem obszaru funkcjonalnego jest miejski obszar funkcjonalny;
- **OSI (obszary strategicznej interwencji)** – określone w strategii rozwoju obszary o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna, łącząca inwestycje - w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub dotyczące zasobów ludzkich, finansowane z różnych źródeł lub przez rozwiązania regulacyjne.

1. OSI Krajowe - Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030):

- **Wschodnia Polska**

Wschodnia część kraju w największym stopniu skupia obszary zagrożone marginalizacją, a jej województwa - lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie - znajdują się w grupie regionów o zdecydowanie niższym poziomie konkurencyjności w porównaniu do średniej w Unii Europejskiej. **W zasięgu OSI Wschodnia Polska znajduje się gmina Grębów.**

Mapa 25 Wschodnia Polska

Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

2. OSI Regionalne - Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030

Gmina Grębów wpisuje się w następujące priorytety:

- **7.1. Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego:**

W szczególności w następujące kierunki działania:

7.1.2. Rozwój potencjału gospodarczego miast, ze szczególnym uwzględnieniem biegunów wzrostu wraz z rozprzestrzenianiem trendów rozwojowych na otaczające je obszary funkcjonalne oraz wiejskie

Zakładane działania:

- wzmocnianie sieci ciężarów grawitacyjnych miast regionu stanowiących szansę do stworzenia sieci stymulowania przepływu procesów rozwojowych;
- rozwój obszarów dla potencjalnych inwestorów pod kątem możliwości rozwoju stref działalności gospodarczej;
- wspieranie rozwoju strefy działalności gospodarczej w kierunku powstawania i efektywnego funkcjonowania przedsiębiorstw wraz z oddziaływaniem na obszary wiejskie;
- kreowanie nowych miejsc pracy oraz zwiększenie wartości PKB poprzez rozwój sektora usług i przedsiębiorstw;
- dywersyfikacja gospodarki biegunów wzrostu i ich obszarów funkcjonalnych celem wzmocnienia funkcji gospodarczej, ze szczególnym uwzględnieniem możliwego okresu regresu gospodarczego w wymiarze ponadregionalnym;
- zniwelowanie istniejących barier transgranicznych i zacieśnienie współpracy gospodarczej z przedsiębiorstwami z Ukrainy i Słowacji;
- wprowadzenie w ośrodkach miejskich rozwiązań wpisujących się w ideę Smart City;

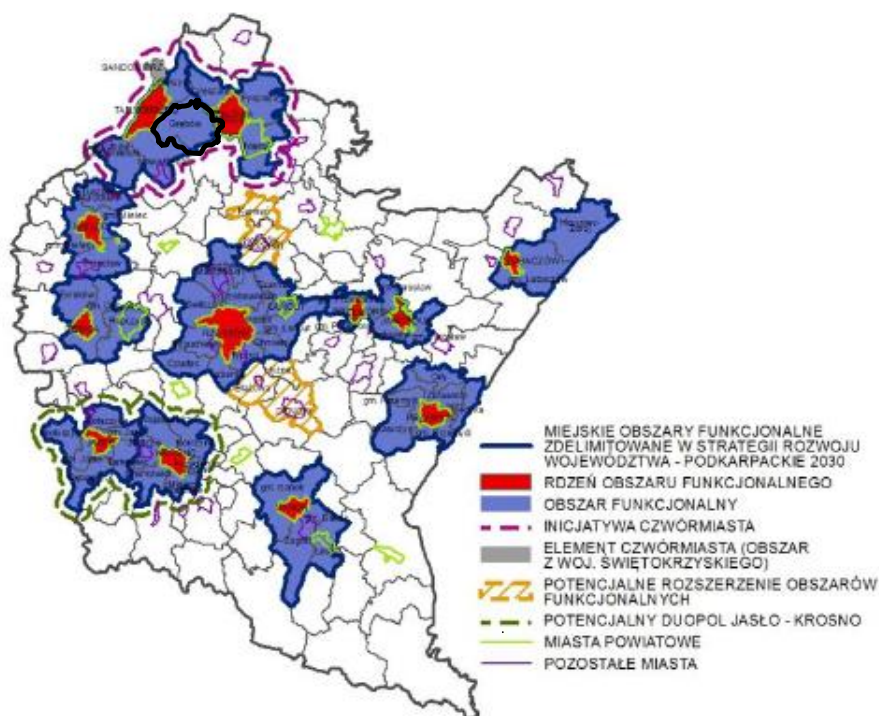
- kształtowanie miejskich terenów zieleni w nawiązaniu do idei: „zielone miasta”;
- wsparcie rozwoju biegunów wzrostu z wykorzystaniem ich potencjału turystycznego i rekreacyjnego.

7.1.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu

Zakładane działania:

- zwiększenie spójności terytorialnej obszarów funkcjonalnych budowę, rozbudowę oraz modernizację infrastruktury kolejowej;
- podniesienie bezpieczeństwa komunikacyjnego poprzez budowę obwodnic i odciążenie centrów miast od przeciążeń wynikających z transportu indywidualnego i komunikacji publicznej;
- modernizacja i rozwój infrastruktury dróg lokalnych w celu zwiększenia spójności obszarów funkcjonalnych miast;
- rozwój transportu publicznego, w tym poprzez modernizację i rozwój infrastruktury w celu efektywniejszego przemieszczania się wewnątrz obszarów funkcjonalnych oraz między nimi;
- wspieranie systemu zrównoważonego transportu wraz węzłami intermodalnymi typu P&R, B&R;
- rozwój zintegrowanej sieci ścieżek rowerowych, tras rowerowych jako alternatywy dla przemieszczania się na krótkich odcinkach oraz służących rekreacji.

Mapa 26 Miejskie obszary funkcjonalne

Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

- **7.4. Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku,**

w szczególności w następujące kierunki działań:

7.4.1. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej

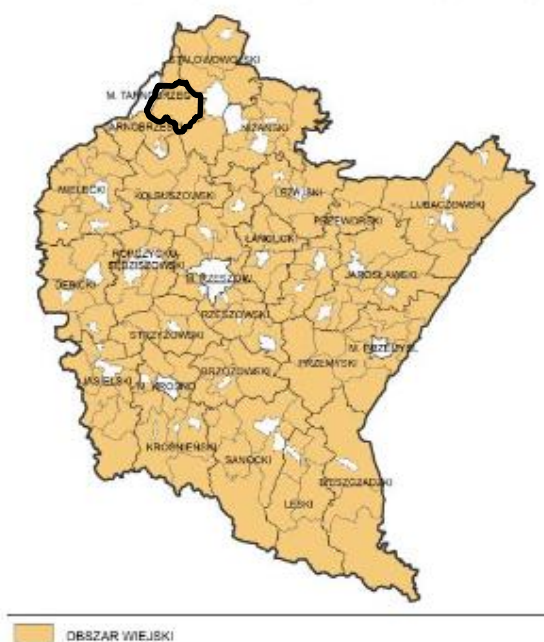
Obszary wiejskie dotyka zjawisko postępującej marginalizacji i niskiego poziomu jakości życia.

Kluczową kwestią przeciwdziałającą tym trendom jest rozwój infrastruktury w szczególności: wodno-kanalizacyjnej, energetycznej, teleinformatycznej oraz transportowej. Działania należy tak ukierunkować, aby umożliwiły rozwój gospodarki i przedsiębiorczości w tym powstawanie miejsc pracy w sektorach pozarolniczych, dostępność do usług publicznych, przekwalifikowanie zawodowe oraz mobilność przestrzenną, przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego. Realizacja wyzwań regionalnych pozwoli na wielokierunkowy i zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.

Zakładane działania:

- poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów wiejskich w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym, w tym w relacji do najbliższego regionalnego bieguna wzrostu;
- zwiększenie dostępności cyfrowej poprzez rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej;
- modernizacja i rozbudowa energetycznych linii przesyłowych, jako podniesienie komfortu życia i bezpieczeństwa;
- rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i ściekowej;
- poprawa zarządzania sektorem gospodarki odpadami;
- tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości.

Mapa 27 Obszary wiejskie województwa podkarpackiego

Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

7.4.2. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich

Rozwój obszarów wiejskich należy oprzeć na wykorzystaniu zróżnicowanych potencjałów rozwojowych, wzmocnieniu sektora rolnictwa, jak również pozarolniczych specjalizacji gospodarczych. Strategicznym działaniem jest również aktywizowanie społeczności do podejmowania działalności gospodarczej wykorzystującej endogeniczne zasoby obszaru jako elementu konkurencyjności i zwiększenia dochodów ludności.

Zakładane działania:

- promowanie lokalnych zasobów (produktów tradycyjnych, regionalnych, ekologicznych) w celu powstawania alternatywnych źródeł dochodów;
- aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej;
- kreowanie postaw przedsiębiorczych i lokalnych inicjatorów działalności gospodarczej;
- wspieranie i profilowanie specjalizacji regionalno-lokalnej oraz centrów produkcyjno-usługowych,
- rozwój funkcji turystycznych, kompleksowo wykorzystujących lokalne zasoby i specjalizacje.

7.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym

Kluczowym czynnikiem determinującym inicjowanie procesów rozwoju obszarów wiejskich jest wielokierunkowa aktywizacja społeczności lokalnej. Podniesienie poziomu życia zależy od właściwej identyfikacji potrzeb i możliwości danego obszaru, w który to proces należy włączyć lokalną społeczność. Grupy społeczne powinny także współuczestniczyć w zarządzaniu lokalnymi zasobami. Istotne jest również oddolne zaangażowanie się społeczności w partnerstwa regionalne i ponadregionalne, a nawet międzynarodowe.

Zakładane działania:

- wsparcie mieszkańców w realizacji działań wynikających z lokalnych dokumentów strategicznych mających na celu wzmocnienie tożsamości regionalnej;
- podejmowanie współpracy na rzecz integracji społeczności lokalnej w planowaniu wspólnych działań i podejmowaniu wyzwań rozwojowych;
- poszerzenie i wzbogacenie oferty kulturalnej i usług czasu wolnego opartych na lokalnych zasobach przyczyniające się do zwiększenia poczucia tożsamości mieszkańców obszarów wiejskich, integracji społecznej i aktywizacji, szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa, przyczyniającej się do wykreowania produktów charakterystycznych dla poszczególnych miejscowości w oparciu o istniejące zasoby;
- promocja regionalnych specjalizacji w rolnictwie, jego otoczeniu i rybactwie (winiarstwo, pszczelarstwo itp. oraz usługi socjalne i rzemiosło, handel, przetwórstwo produktów rolnych, rękodzieło itp.);
- upowszechnianie dobrych praktyk przez społeczność lokalną na płaszczyźnie międzyregionalnej i międzynarodowej; wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi.

7.4.4. Racjonalizacja przestrzeni wiejskiej

Jakość przestrzeni obszarów wiejskich warunkuje możliwość i efektywność działań prorozwojowych. Dlatego też, gospodarka przestrzenna obszarów wiejskich powinna być określona w opracowaniach urbanistycznych, aby zapewnić racjonalne wykorzystanie przestrzeni i zasobów endogenicznych, przy zachowaniu walorów krajobrazowych i przyrodniczych. Należy również dążyć do zachowania zgodności z dokumentami planistycznymi sporządzanymi dla obszarów sąsiednich.

Zakładane działania:

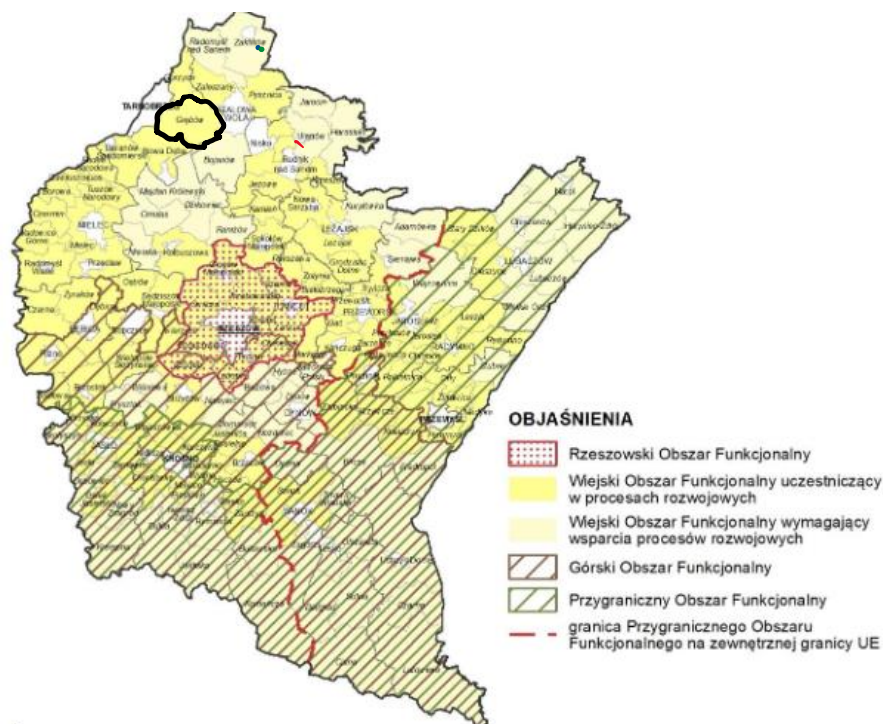
- dostosowanie przestrzeni wiejskiej do potrzeb gospodarczych i społecznych mieszkańców;
- efektywne wykorzystanie przestrzeni poprzez rozwój funkcji rekreacyjnej, sportowej i społeczno-kulturalnej obejmującej budowę i adekwatne wyposażenie obiektów;
- poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni wiejskiej uzyskana poprzez wspieranie projektów mających na celu urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku.

3. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego - Perspektywa 2030:

Gmina Grębów jest położona na terenie następujących obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym, określonych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030:

- Wiejskiego Obszaru Funkcjonalnego, a w ramach jego – Wiejski obszar funkcjonalny uczestniczący w procesach rozwojowych

Mapa 28 Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego - Perspektywa 2030

- **Wiejski obszar funkcjonalny uczestniczący w procesach rozwojowych**

Wiodące kierunki zagospodarowania:

- 1) rozwój gospodarki rolnej, leśnej oraz działalności pozarolniczej;
- 2) rozwój kapitału ludzkiego oraz wzrost poziomu życia mieszkańców;
- 3) poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym;
- 4) wzmocnienie powiązań obszarów wiejskich z ośrodkami miejskimi – włączenie terenów wiejskich otaczających miasta w procesy rozwojowe;
- 5) ochrona terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych;
- 6) racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego;
- 7) rozwój infrastruktury technicznej i transportowej.

Zasady i warunki zagospodarowania:

- 1) zagospodarowanie terenów wiejskich umożliwiające wzrost towarowości w rolnictwie;
- 2) rozwój powiązań komunikacyjnych drogowych i kolejowych, poprawiający wewnętrzną i zewnętrzną dostępność obszaru;
- 3) zapobieganie procesom suburbanizacji i rozpraszania zabudowy powodującym degradację otwartych terenów wiejskich przydatnych dla rolnictwa przez intensyfikację użytkowania terenów zainwestowanych;
- 4) rozwój rolnictwa dostosowanego do lokalnych warunków, poprawa struktury agrarnej gospodarstw;
- 5) rozwój i modernizacja bazy usług publicznych,
- 6) poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową

Oprócz obszarów funkcjonalnych o charakterze ponadregionalnym, w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030 w celu identyfikacji obszarów o różnych priorytetach rozwojowych oraz określenia niezbędnych działań służących optymalnemu wykorzystaniu ich potencjałów dla rozwoju województwa, wyznaczone zostały obszary funkcjonalne o charakterze regionalnym, które charakteryzują się wspólnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi jednolitymi celami rozwoju. Gmina Grębów położona jest na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Tarnobrzeg oraz Obszaru Funkcjonalnego Innowacyjnego Przemysłu.

– **Miejski Obszar Funkcjonalny Tarnobrzeg:**

Wiodące kierunki zagospodarowania

- 1) wzmocnianie potencjału gospodarczego i społecznego ośrodka subregionalnego stymulującego rozwój obszaru funkcjonalnego oraz jego relacji ze Stalową Wolą i Sandomierzem;
- 2) rozwój stref aktywności gospodarczej oraz instytucji otoczenia biznesu;
- 3) poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym i krajowym;
- 4) integracja i rozwój transportu publicznego;
- 5) rozwój niektórych usług wyższego rzędu;
- 6) rozwój różnych form rekreacji, usług turystycznych i usług kultury.

Zasady i warunki zagospodarowania:

- 1) wzmocnianie powiązań funkcjonalno-przestrzennych gmin wchodzących w skład obszaru z rdzennym ośrodkiem miejskim, poprzez tworzenie i realizowanie wspólnych projektów rozwojowych i przedsięwzięć inwestycyjnych;
- 2) rozwój gospodarczy MOF z zastosowaniem zasad zrównoważonego rozwoju;
- 3) efektywne wykorzystanie kapitału ludzkiego, bazy infrastrukturalnej, tradycji COP oraz potencjału naukowo-badawczego i zaawansowanych technologii w dziedzinie przemysłu elektromaszynowego, dla rozwoju przedsiębiorstw sektora produkcyjnego i usługowego;
- 4) rozwój powiązań komunikacyjnych drogowych i kolejowych wzmocniających zewnętrzną i wewnętrzną dostępność obszaru;
- 5) rozwój terenów inwestycyjnych przy zapewnieniu wymaganego uzbrojenia i dogodnego powiązania komunikacyjnego z głównymi szlakami transportowymi;
- 6) podniesienie poziomu życia mieszkańców poprzez rozwój i modernizację bazy usług publicznych, bazy rekreacyjno-sportowej oraz infrastruktury przeciwpowodziowej;
- 7) rozwój infrastruktury turystyki biznesowej;
- 8) poprawa ładu przestrzennego poprzez porządkowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF, dbałość o centra miejscowości, rewitalizację terenów i obiektów zdegradowanych;
- 9) zapobieganie procesom rozpraszania zabudowy (suburbanizacji) powodującym degradację otwartych terenów wiejskich i przydatnych dla rolnictwa;
- 10) uwzględnienie przy zagospodarowaniu terenów ograniczeń związanych z położeniem na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią oraz na terenach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi.

– Obszar Funkcjonalny Innowacyjnego Przemysłu:

Wiodące kierunki zagospodarowania:

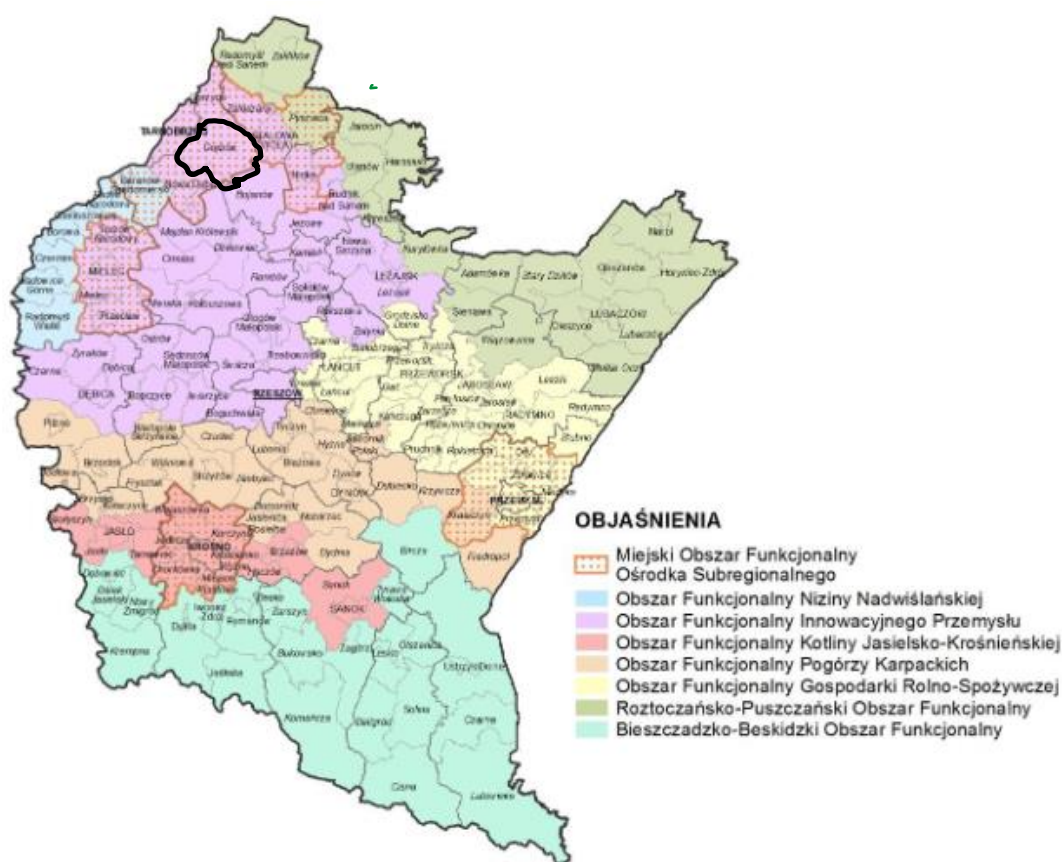
- 1) rozwój bazy innowacyjnego przemysłu;
- 2) rozwój drobnej przedsiębiorczości;
- 3) rozwój funkcji metropolitalnych Rzeszowa;
- 4) wzmocnienie roli miast jako ośrodków kreujących wysoką jakość życia mieszkańców;
- 5) rozbudowa infrastruktury technicznej i transportowej;
- 6) rozbudowa infrastruktury przeciwpowodziowej;
- 7) rozwój turystyki w oparciu o walory przyrodnicze i kulturowe;
- 8) rozwój produkcji rolnej oraz bazy przetwórstwa rolno-spożywczego;
- 9) rozwój gospodarki leśnej oraz bazy przetwórstwa drewna.

Zasady i warunki zagospodarowania:

- 1) rozwój zakładów przemysłowych m.in. w branży lotniczej, elektromaszynowej i chemicznej oraz firm informatycznych, z wykorzystaniem potencjału naukowo-badawczego i zaawansowanych technologii z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju;
- 2) wzmocnianie zewnętrznych i wewnętrznych powiązań komunikacyjnych obszaru;

- 3) poprawa stanu technicznego infrastruktury drogowej i kolejowej;
- 4) rozwój atrakcji turystycznych oraz infrastruktury turystycznej, w tym rozwój gospodarstw agroturystycznych;
- 5) użytkowanie dolin rzecznych Wisły, Sanu, Wisłoki i Wisłoka zapewniające zachowanie drożności i walorów przyrodniczych korytarzy ekologicznych oraz ich zagospodarowanie w dostosowaniu do wymogów ochrony przeciwpowodziowej
- 6) uwzględnienie przy zagospodarowaniu terenów ograniczeń związanych z położeniem na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz narażonych na niebezpieczeństwo powodzi;
- 7) zapobieganie procesom suburbanizacji i rozpraszania zabudowy, powodującym degradację otwartych terenów wiejskich przydatnych dla rolnictwa, przez intensyfikację użytkowania terenów zainwestowanych;
- 8) rozwój rolnictwa ekologicznego dostosowanego do lokalnych warunków, poprawa struktury agrarnej gospodarstw;
- 9) zagospodarowanie turystyczne w dostosowaniu do chłonności środowiska;
- 10) zachowanie i ochrona zabytkowych obiektów i założeń przestrzennych oraz współczesnego materialnego dziedzictwa kulturowego;
- 11) ochrona i racjonalna gospodarka zasobami wodnymi, leśnymi i zasobami kopalin;
- 12) rozwój terenów inwestycyjnych przy zapewnieniu wymaganego uzbrojenia.

Mapa 29 Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego Perspektywa 2030

4. OSI – Lokalne - Strategia Rozwoju Gminy Grębów na lata 2024-2030

W ramach Strategii Rozwoju Gminy Grębów na lata 2024-2030 wyodrębniono trzy cele strategiczne, które są względem siebie równoważne i uzupełniające się:

Cel strategiczny 1: Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą oraz rozwój infrastruktury technicznej

Cel strategiczny 2: Zrównoważone gospodarowanie przestrzenią poprzez innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy

Cel strategiczny 3: Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych i rozwój rynku pracy

Cele te powiązane są ze zidentyfikowanymi lokalnymi obszarami strategicznej interwencji, co zostało przedstawione w załączniku graficznym, stanowiącym *mapę nr 22 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Grębów - Obszary strategicznej interwencji* w podrozdziale 10.2 Model strukturalny funkcjonalno – przestrzennej gminy. Z kolei działania planowane do realizacji w ramach wyznaczonych obszarów strategicznym, w ujęciu graficznym przedstawia *mapa nr 23 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Grębów - Zakres planowanych działań w obszarach strategicznej interwencji*.

SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

11.1 System realizacji strategii

W procesie wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Grębów na lata 2024-2030 niezmiernie ważnym elementem jest jej monitoring. Poprzez gromadzenie i analizę danych wprowadzony zostanie system stałej kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń strategii. Pozwoli to na identyfikację zaistniałych nieprawidłowości, a następnie rozwiązanie oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości.

Jednym z elementów wdrażania niniejszej strategii jest obowiązek pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka, wydział lub pracownik będą odpowiedzialni. Dodatkowo, rekomenduje

się przyjęcie lub aktualizację szczegółowych planów i programów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji danego celu strategicznego m.in. program ochrony środowiska, gminny program opieki nad zabytkami, strategia rozwiązywania problemów społecznych, strategia rozwoju kultury czy programy jednoroczne.

Wdrażając strategię, gmina Grębów będzie dbała o dobrą współpracę z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, otoczeniem społeczno-gospodarczym, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym. Zgodnie z powyższą ustawą „Raport obejmuje podsumowanie działalności wójta w roku poprzednim, w szczególności realizację polityk, programów i strategii, uchwał rady gminy i budżetu obywatelskiego.” Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Podstawę do podjęcia działań naprawczych i ewentualnej aktualizacji strategii będzie stanowił system monitorowania i ewaluacji. Aktualizacja strategii następować będzie w przypadku, gdy: stwierdzony zostanie brak osiągnięcia założonych celów, zaistnieje potrzeba wprowadzenia do strategii nowego zadania, zmiany harmonogramu realizacji, planu finansowego lub konieczność aktualizacji wskaźników. Wprowadzenie ewentualnych poprawek i aktualizacji strategii będzie wymagało przyjęcia odpowiedniej uchwały przez Radę Gminy Grębów, tak aby program mógł w dalszym ciągu spełniać swoje zadania operacyjne. W celu zachowania przejrzystości strategii wszelkie zmiany będą sygnalizowane w odpowiednim załączniku do uchwały Rady Gminy w postaci rejestru zmian.

Jednocześnie wszelkie zmiany w dokumencie strategicznym będą musiały posiadać swoje uzasadnienie merytoryczne. W trakcie wdrażania strategii będą mogli być również uwzględnieni dodatkowi partnerzy (zupełnie nowi, jak i zastępujący dotychczas funkcjonujących w strategii). Akceptowane będą te inicjatywy, które mogą się przyczynić do sukcesu wdrożenia dokumentu.

Nie przewiduje się zmiany celów strategicznych w całym horyzoncie strategii. Procedura aktualizacji strategii obejmuje następujące elementy:

- zgłoszenie przez interesariuszy (mieszkańcy, podmioty działające na obszarze gminy) przedsięwzięć/kierunków działań przyczyniających się do realizacji celów strategii lub innej proponowanej zmiany. Propozycje będzie można zgłaszać w formie pisemnej do Urzędu Gminy Grębów przy wykorzystaniu karty projektu oraz formularza zgłaszania uwag umieszczonych na stronie internetowej gminy oraz dostępnych w ww. urzędzie,
- weryfikacja zgłoszonych przedsięwzięć - kierunków działań lub propozycji innych zmian przez jednostkę, wydział bądź pracownika odpowiedzialnego za aktualizację strategii,
- podjęcie decyzji o włączeniu lub odmowie włączenia zgłoszonych działań/kierunków działań bądź innej proponowanej zmiany do strategii oraz konieczności jej aktualizacji,

przyjęcie odpowiedniej uchwały przez Radę Gminy Grębów.

11.2 Wdrażanie Strategii

Za wdrażanie Strategii Rozwoju Gminy Grębów na lata 2024-2030 odpowiedzialny jest Wójt Gminy Grębów, który corocznie składa Radzie Gminy Grębów sprawozdanie z jej realizacji. Wójt odpowiedzialny jest ponadto za bieżący nadzór nad realizacją Strategii, dbałość o zagwarantowanie środków finansowych na jego skuteczną realizację oraz pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania, a także podejmowanie decyzji o potrzebie dokonania zmian dokumentu.

Wójt Gminy Grębów oraz Rada Gminy Grębów, jako Samorząd Gminy będą zaangażowani w realizację Strategii poprzez następujące obszary aktywności:

- **OBSZAR BEZPOŚREDNICH KOMPETENCJI** - Samorząd jest odpowiedzialny za programowanie i późniejszą koordynację wdrażania dokumentu strategicznego. Główna jego rola sprowadza się do sprawowania funkcji strategiczno-kontrolnej nad wdrażaniem Strategii. Równolegle Samorząd jest wykonawcą działań przypisanych kompetencyjnie tej jednostce samorządu terytorialnego i wykonuje je w ramach własnych struktur (Urząd Gminy Grębów i gminne jednostki organizacyjne) bądź we współpracy z jednostkami autonomicznymi wobec samorządu lokalnego.
- **OBSZAR POŚREDNIEGO ODDZIAŁYWANIA** - obejmuje animacje projektów i działań, które finalnie realizowane będą przez partnerów społeczno-gospodarczych. W przypadku przedsięwzięć podejmowanych wspólnie przez Samorząd Gminy Grębów z innymi partnerami społeczno-gospodarczymi, Samorząd może zapewnić udział i realizację roli lidera w partnerstwie oraz partycypację finansową.

Zgodnie z właściwością gminy, zarządzanie i koordynacja wdrażania Strategii prowadzona będzie w strukturach organizacyjnych Urzędu Gminy Grębów w ramach Referatu Inwestycji i Planowania Przestrzennego.

Do zadań będzie należało:

- przygotowanie, koordynowanie oraz wdrażanie przedsięwzięć ujętych w ramach wykazu kierunków działań służących realizacji celów Strategii,
- uaktualnianie i kontynuacja procesu planowania, także w odniesieniu do poszerzenia Strategii o działania uwzględniające inne kategorie,
- dalsze programowanie procesów rozwojowych, wykraczających poza okres realizacji niniejszego dokumentu strategicznego (tj. po roku 2030),
- koordynowanie, animowanie i inspirowanie działań społeczności lokalnej służących wdrożeniu zamierzeń Strategii,
- monitorowanie realizacji i ewaluacja procesu wdrażania Strategii;
- przygotowywanie sprawozdań i dokonywanie wewnętrznej oceny efektów wdrażania Strategii,
- harmonizowanie i poszerzanie partnerstwa,
- poszukiwanie nowych źródeł finansowania działań.

Zespół pracowników Urzędu Gminy na potrzeby corocznego obowiązkowego Raportu o stanie gminy (do końca maja) będzie przygotowywał sprawozdanie z realizacji Strategii w poprzednim roku, zawierające informacje o zadaniach ukończonych, zadaniach będących w trakcie wykonywania oraz zadaniach nierozpoczętych wraz z wyjaśnieniem przyczyn ewentualnych opóźnień. Konsekwencją wniosków, zawartych w sprawozdaniu może być propozycja nanoszenia zmian w dokumencie, polegających na przykład na zmianach terminów, usuwaniu, czy też dodawaniu określonych zapisów.

W proces opracowania, wdrażania i monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Grębów na lata 2022-2030 zaangażowane zostały różne grupy podmiotów i instytucji, w tym m.in.:

- Administracja rządowa – Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska;
- Administracja samorządowa – w tym m.in. sąsiednie gminy i Zarząd Województwa Podkarpackiego;
- Instytucje i podmioty sektora społecznego – w tym m.in. organizacje pozarządowe, organizacje społeczne, fundacje;
- Instytucje i podmioty sektora gospodarczego- w tym m.in. przedsiębiorstwa, grupy producentów oraz instytucje otoczenia biznesu.

Istotną rolę we wdrażaniu Strategii będą odgrywali partnerzy społeczno-gospodarczy, w tym m.in. jednostki sektora publicznego (administracja rządowa, samorządowa) i organizacje sektora społecznego, instytucje i organizacje sektora gospodarczego (adekwatnie do zakresu ich kompetencji) i inne. Przedmiotowa rola sprowadzać się będzie w głównej mierze do realizacji projektów własnych poszczególnych podmiotów, jak również inicjowanie działań na rzecz zmian organizacyjnych czy legislacyjnych tak, by rozwiązania systemowe wspierały realizację ustaleń Strategii. Na szczególną uwagę zasługuje tu również idea partnerstwa, której głównym zamierzeniem jest uzyskanie efektu synergii prowadzonych działań. Dlatego też partnerstwa zawierane w celu realizacji różnego rodzaju zamierzeń będą stanowiły niezwykle istotny mechanizm włączania partnerów społeczno-gospodarczych w proces rozwoju lokalnego.

11.3 System monitorowania i ewaluacji Strategii

Monitoring jest systematycznym i szczegółowym badaniem realizacji Strategii. Koncentruje się na ocenie przebiegu prawidłowości wdrażania działań i zadań realizacyjnych w odniesieniu do przyjętego planu oraz stopnia osiągnięcia produktów i rezultatów. Monitoring przeprowadzany powinien być w trakcie realizacji i obejmuje: harmonogram, budżet oraz weryfikację zaplanowanych rezultatów poszczególnych zadań. Za monitoring odpowiada Pracownik Referatu Inwestycji i Planowania Przestrzennego Urzędu Gminy Grębów.

Monitorowanie realizacji Strategii powinno odbywać się na bieżąco, natomiast zaleca się sporządzanie rocznych raportów z oceny stopnia realizacji celów i rezultatów. Monitoring obejmuje następujące działania:

- zbieranie i analizowanie danych,
- formułowanie wniosków, tworzenie raportów i ewaluację.

Monitoring Strategii Rozwoju Gminy Grębów na lata 2024-2030:

Ewaluacja jest cyklicznym badaniem wybranych elementów strategii i powinna się koncentrować na stopniu realizacji celów strategicznych oraz spełnienia wizji strategicznej. Ewaluacja powinna następować w kluczowych momentach realizacji Strategii. Ewaluacja jest przeprowadzana na podstawie danych uzyskanych podczas monitoringu. Monitoring i ewaluacja są, zatem przeprowadzane na dwóch poziomach: pierwszy dotyczy monitorowania realizacji działań i zadań, drugi monitorowania i ewaluacji osiągania celów strategicznych.

Ewaluacja strategii rozwoju społeczno-gospodarczego obejmuje następujące elementy:

- ewaluacja ex-ante - ewaluacja przed rozpoczęciem procesu wdrażania, która oceni trafność założeń oraz sposobów realizacji,
- ewaluacja on-going - ewaluacja w trakcie realizacji, w połowie wdrażania, która oceni poziom realizacji celów strategicznych oraz zidentyfikuje czynniki mające wpływ

na realizację zaplanowanych działań strategicznych,

- ewaluacja ex-post - ewaluacja po zakończeniu okresu obowiązywania strategii, która podsumuje efekty działań strategicznych oraz pozwoli na wyciągnięcie wniosków, które winny stanowić jedną z podstaw dotyczących dalszych kierunków rozwoju oraz do podjęcia działań mających na celu ulepszenie procesu strategicznego zarządzania rozwojem społeczno-gospodarczym.

Ocena zawarta ewaluacji powinna opierać się na poniższych kryteriach:

- trafność – pozwala ocenić, w jakim stopniu wyznaczone podczas konsultacji społecznych cele odpowiadają zidentyfikowanym problemom lub potrzebom interesariuszy,
- skuteczność – określa stopień realizacji celów,
- efektywność – pozwala określić stosunek poniesionych nakładów (finansowe, ludzkie, czas) do osiągniętych rezultatów,
- oddziaływanie – określa wpływ osiągniętych rezultatów na grupę interesariuszy,
- trwałość efektów – pozwala określić, czy pozytywne efekty mogą trwać po zakończeniu finansowania zewnętrznego.

Do efektywnego monitorowania procesów wdrażania Strategii należy postawić się wskaźnikami ze Wspólnej Listy Wskaźników Kluczowych (WLWK) dla projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz wskaźnikami własnymi. Przykładowe wskaźniki wskazano w rozdziale 8 Plan operacyjny Strategii Rozwoju Gminy Grębów na lata 2024-2030 oraz kierunki interwencji rozwoju gminy osiągnięcia celów. Wskazane wskaźniki stanowią katalog otwarty. Dobór właściwych wskaźników rezultatu, produktu oraz oddziaływania umożliwi efektywne monitorowanie procesu wdrażania Strategii, w tym:

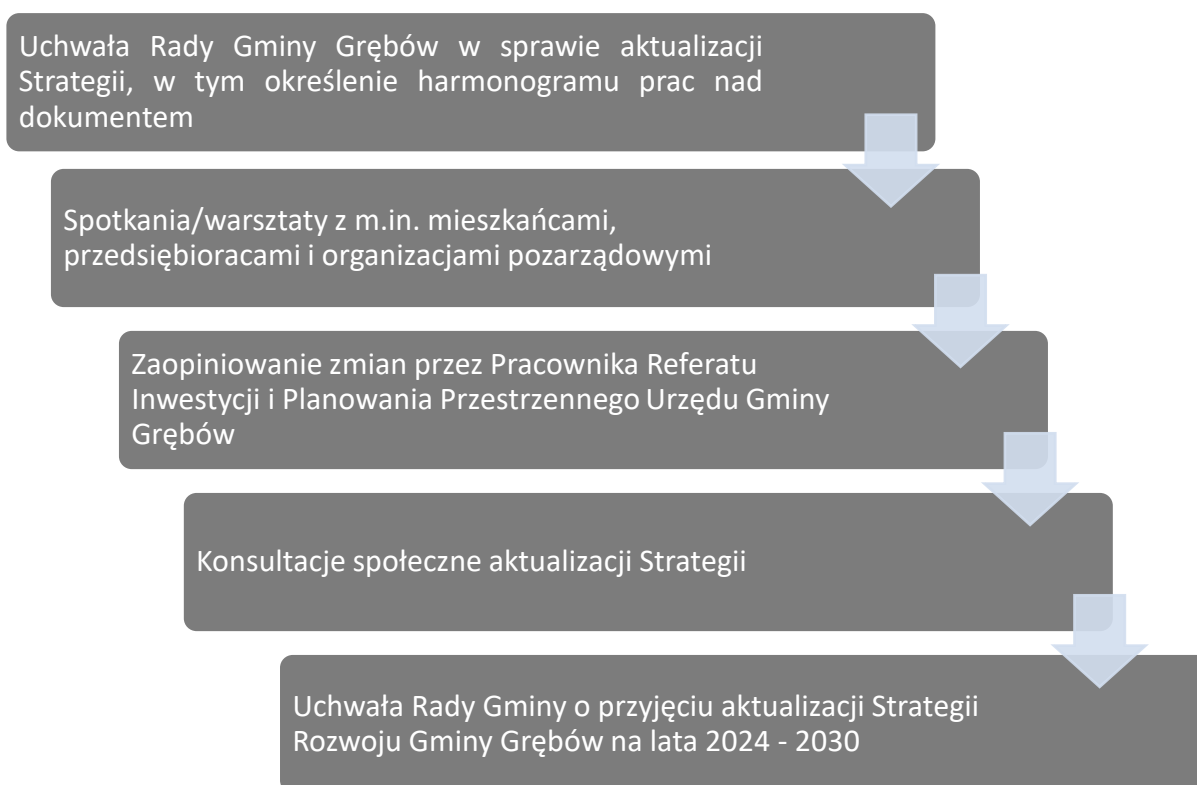
- wskaźniki produktu – określają bezpośredni, materialny efekt realizacji przedsięwzięcia mierzony konkretnymi wielkościami (np. długość wybudowanych dróg gminnych);
- wskaźniki rezultatu – określają bezpośredni wpływ zrealizowanego produktu na otoczenie społeczno-ekonomiczne uzyskany natychmiast po zakończeniu projektu (np. liczba osób korzystających z infrastruktury społecznej);
- wskaźniki oddziaływania – określają długookresowy wynik realizacji strategii (np. poprawa sytuacji na rynku pracy).

11.4 Ewaluacja – ocena skutków wdrażania zapisów Strategii

W przypadku stwierdzenia zmian warunków i bieżącej sytuacji gminy podczas monitorowania i ewaluacji Strategii, konieczna jest aktualizacja dokumentu. W tym celu niezbędne jest zaangażowanie m.in. mieszkańców, przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych, organizując spotkania/warsztaty mające na celu zaktualizowania celów i kierunków działań gminy. Materiały powinny być na bieżąco analizowane i uwzględniane przez Pracownika Referatu Inwestycji i Planowania Przestrzennego Urzędu Gminy Grębów w trakcie ewaluacji. Pomysły i nowe projekty powinny być zamieszczane w Karcie Projektu, która

powinna zawierać minimum składające się z następujących elementów: nazwa, podmiot odpowiedzialny za realizację zadania, opis zadania, cel, termin realizacji, koszty, źródła finansowania, zgodność ze Strategią, wskaźniki produktu, rezultatu i oddziaływania oraz wskazanie osoby zgłaszającej projekt.

W przypadku zasadniczych zmian celów i kierunków rozwoju gminy Grębów, należy uchwałą Rady Gminy Grębów zaktualizować zapisy Strategii. Aktualizacja Strategii powinna odbywać się według poniższego schematu:

11.5 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej („Strategia rozwoju gminy – poradnik praktyczny” luty 2021 r.) jako dokumenty wykonawcze względem strategii rozwoju, należy rozumieć obowiązkowe lub fakultatywne plany i programy funkcjonujące w gminie.

Należy także pamiętać, iż podczas tworzenia nowych bądź aktualizacji istniejących sektorowych gminnych planów i programów, powinny być one spójne ze Strategią Rozwoju Gminy Grębów na lata 2024-2030. Zaleca się również wykorzystanie odpowiednich wskaźników niniejszej Strategii w procedurze monitorowania strategii rozwoju gminy.

Do dokumentów wykonawczych dla strategii rozwoju gminy należą m.in.:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,

- Lokalny program rewitalizacji/Gminny program rewitalizacji,
- Program ochrony środowiska,
- Plan gospodarki niskoemisyjnej,
- Strategia rozwiązywania problemów społecznych,
- Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3. ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- Gminny program opieki nad zabytkami,
- Plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.

RAMY FINANSOWE ORAZ ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Ramy finansowe Strategii Rozwoju Gminy Grębów 2024-2030 posiadają jedynie charakter prognostyczny oraz zależą od szeregu zmiennych, które w praktyce mogą zupełnie zmieniać dane kwoty. Po analizie zebranych danych z **rozdziału 9 Wieloletni Plan Inwestycyjny** szacunkowo określono ramy finansowe w poszczególnych obszarach:

<p>Cel strategiczny 1 Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą oraz rozwój infrastruktury technicznej 91 500 000zł</p>	<p>Cel strategiczny 2 Zrównoważone gospodarowanie przestrzenią poprzez innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy 66 200 000 zł</p>
<p>Cel strategiczny 3 Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych i rozwój rynku pracy</p>	

Cele strategiczne i operacyjne opracowane w ramach niniejszej Strategii, które stanowią podstawę do podejmowania i realizacji konkretnych projektów, mogą być finansowane z dochodów własnych gmin oraz ze środków zewnętrznych. Wśród tych ostatnich wyróżnić możemy m.in. środki z:

- Funduszy Europejskich dla Podkarpacia na lata 2021-2027,
- krajowych programów w zakresie funduszy europejskich,
- Wspólnej Polityki Rolnej (WPR 2021-2027),
- Krajowego Planu Odbudowy (KPO),
- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych
- dofinansowania od Wojewody Podkarpackiego,
- Powiatowego Urzędu Pracy,
- pożyczek i kredytów bankowych,
- środków własnych.

Nowy okres programowania środków unijnych stwarza możliwość pozyskania przez gminę Grębów dotacji na działania służące stricte realizacji celów zawartych w przedmiotowym dokumencie strategicznym. Wykorzystanie tych możliwości w istotnym stopniu uzależnione jest od aktywności władz samorządowych i ich aktywności w pozyskiwaniu nowych środków zewnętrznych. Poniżej prezentujemy poszczególne programy mogące stanowić źródło finansowania projektów opisanych w Strategii.

- **Instrumenty wynikające z polityk rozwojowych Unii Europejskiej:**

- Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FENIKS),
- Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG),
- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS),
- Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC),
- Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej (FEPW),
- Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027,
- Krajowy Plan Odbudowy,
- inicjatywy zarządzane z poziomu europejskiego (np. Erasmus+, LIFE, Cyfrowa Europa, Interreg) lub dostępne na podstawie umów międzynarodowych (Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego).

- **Instrumenty finansowane z budżetu państwa, funduszy celowych i innych krajowych środków publicznych**

Poza środkami wsparcia UE samorządy i ich interesariusze (m.in. organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy) będą mogli ubiegać się o dofinansowanie działań w ramach dostępnych instrumentów krajowych. Do najważniejszych należą:

- **Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych**, mający na celu bezzwrotne dofinansowanie projektów inwestycyjnych realizowanych przez gminy, powiaty i miasta lub ich związki w całej Polsce;
- **Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg**, w ramach którego finansowane będą projekty związane z budową, przebudową, remontem dróg powiatowych lub dróg gminnych oraz przebudową dróg wewnętrznych, które po uzyskaniu właściwych parametrów technicznych będzie można zaliczyć do odpowiedniej kategorii dróg publicznych;
- **Program Rozwoju Elektromobilności**, w ramach którego finansowane będą projekty związane z rozwojem elektromobilności oraz transportem opartym na paliwach alternatywnych;
- **Program Społecznych Inicjatyw Mieszkaniowych** – to instrument wsparcia samorządów, które będą mogły realizować inwestycje w formule społecznego budownictwa czynszowego;
- pozostałe programy finansowane z budżetu państwa, m.in.: w zakresie ochrony środowiska - realizowane przez NFOŚiGW, właściwy WFOŚiGW; w zakresie opieki nad osobami niepełnosprawnymi – realizowane przez PFRON, a także **Program Senior+**, **Program „Aktywni+” na lata 2021-2025**; w zakresie kultury, itd.

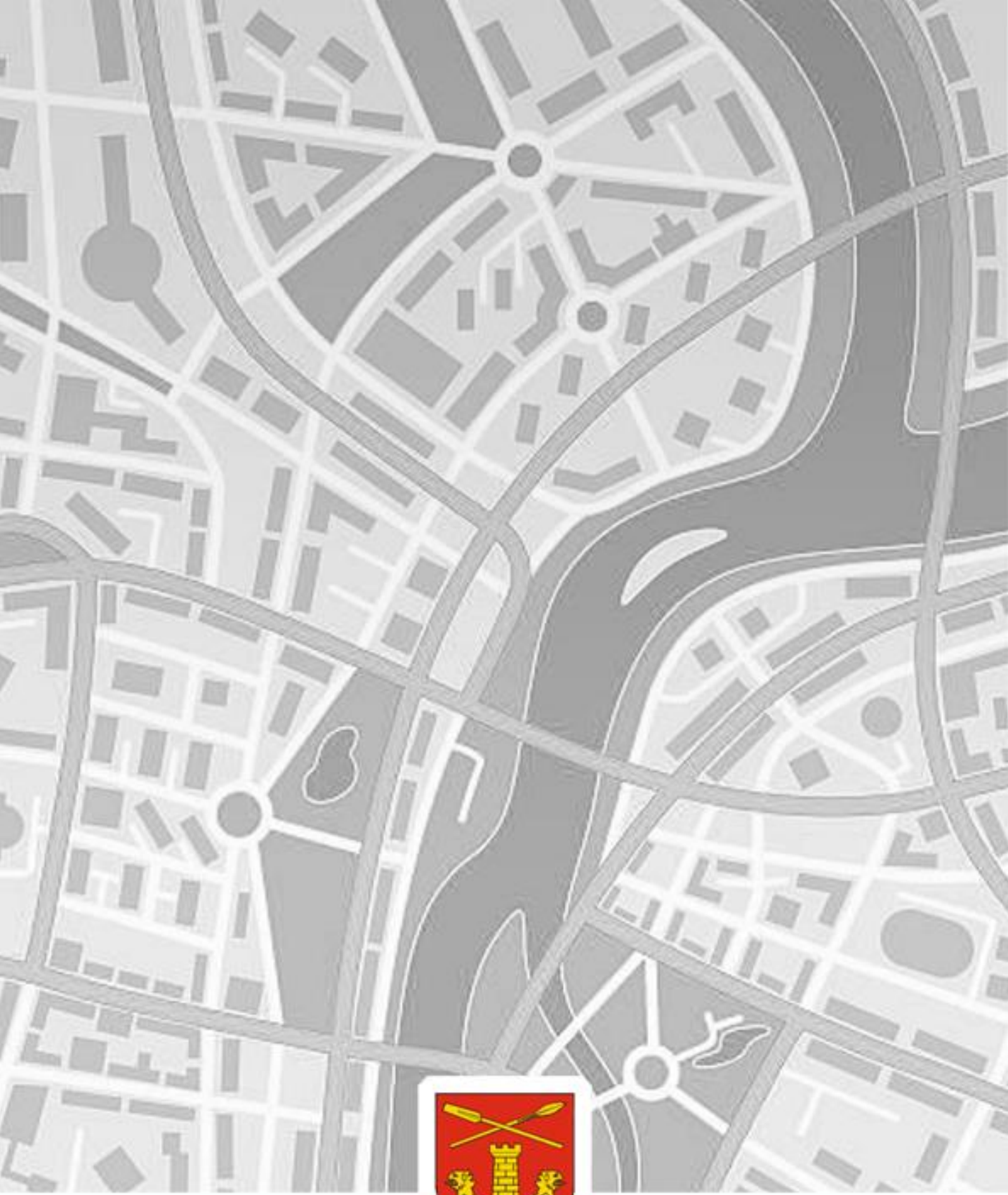
Wskazane powyżej źródła finansowania należy rozpatrywać jako katalog otwarty, który może ulec zmianom. Należy zakładać, że w okresie realizacji Strategii, pojawią się również inne programy dofinansujące skierowane na rozwój inwestycji w samorządach. Identyfikacja i wybór potencjalnych źródeł, z których mogą być finansowane poszczególne przedsięwzięcia w ramach Strategii wymaga właściwej organizacji i koordynacji procesu pozyskiwania tych środków. W związku z powyższym zakłada się bieżące monitorowanie źródeł finansowania przez pracowników Urzędu Gminy Grębów co daje gwarancje ciągłej aktualizacji i dostosowywania najlepszych źródeł finansowych do realizacji zamierzonych inwestycji.

SPIS TABEL

Tabela 1	Powierzchnia gmin powiatu tarnobrzeskiego oraz ich udział w powierzchni powiatu	14
Tabela 2	Liczba ludności oraz średnia gęstość zaludnienia gmin powiatu tarnobrzeskiego w 2017 i 2022 roku.....	16
Tabela 3	Struktura mieszkańców gminy Grębów według trzech grup wiekowych w 2017 oraz 2022 roku.....	19
Tabela 4	Wskaźniki obciążenia demograficznego w poszczególnych gminach powiatu tarnobrzeskiego oraz w województwie podkarpackim w 2022 roku.....	20
Tabela 5	Prognoza ludności Grębów na lata 2017-2030.....	22
Tabela 6	Ruch naturalny i wędrownkowy w gminie Grębów w latach 2017-2030.....	22
Tabela 7	Liczba uczniów w szkołach podstawowych, gimnazjum oraz oddziałach przedszkolnych na terenie gminy Grębów na przestrzeni lat 2017-2022.....	24
Tabela 8	Liczba dzieci w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych - „O” w roku szkolnym 2021/2022.....	25
Tabela 9	Liczba uczniów i liczba oddziałów w szkołach w roku szkolnym 2021/2022.....	25
Tabela 10	Wyniki egzaminów ósmoklasisty w poszczególnych placówkach oświatowych na terenie gminy Grębów w 2023 roku.....	26
Tabela 11	Dane dotyczące opieki zdrowotnej w gminie Grębów w 2017 oraz 2022 roku.....	29
Tabela 12	Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w poszczególnych gminach powiatu tarnobrzeskiego i województwa podkarpackiego w roku 2021.....	32
Tabela 13	Liczba korzystających ze świadczeń rodzinnych na terenie gminy Grębów oraz kwoty wypłacanych świadczeń w latach 2017-2021.....	34
Tabela 14	Szczegółowe dane dotyczące klubów sportowych oraz liczby osób ćwiczących na terenie gminy Grębów w roku 2018, 2020 i 2022.....	39
Tabela 15	Dane dotyczące frekwencji w wyborach na terenie gmin powiatu tarnobrzeskiego w latach 2019-2020.....	44
Tabela 16	Miejscowe zagrożenia według rodzaju zagrożenia występujące na terenie gminy Grębów na przestrzeni lat 2019-2022.....	45
Tabela 17	Działania ratownicze podejmowane przez OSP na terenie gminy Grębów na przestrzeni lat 2019-2022.....	45
Tabela 18	Pracujący na terenie gminy Grębów w latach 2017 - 2021.....	47
Tabela 19	Wskaźniki pracujących na 1000 ludności w poszczególnych gminach powiatu tarnobrzeskiego w 2021 roku.....	47
Tabela 20	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Grębów w latach 2017 - 2021.....	49
Tabela 21	Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Grębów w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle powiatu tarnobrzeskiego według płci.....	50
Tabela 22	Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych na terenie gmin powiatu tarnobrzeskiego w 2017 i 2022 roku.....	52
Tabela 23	Rodzaje podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych na terenie gminy Grębów w 2017 i 2022 roku.....	53
Tabela 24	Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji PKD oraz sektorów własnościowych zarejestrowane na terenie gminy Grębów w 2017 i 2022 roku.....	54
Tabela 25	Wskaźniki dotyczące podmiotów gospodarki narodowej dla obszaru gminy Grębów oraz powiatu tarnobrzeskiego za lata 2017 i 2022.....	56

Tabela 26	Liczba gospodarstw rolnych według grup obszarowych, ich powierzchnia oraz powierzchnia użytków rolnych wchodzących w skład tych gospodarstw na terenie gminy Grębów	57
Tabela 27	Średnia powierzchnia gospodarstw rolnych i użytków rolnych wchodzących w ich skład, struktura użytkowania gruntów przez gospodarstwa rolne, powierzchnia zasiewów wybranych upraw oraz liczba pracujących w gospodarstwach rolnych i źródła dochodów gospodarstw domowych objętych spisem rolnym na terenie gminy Grębów	60
Tabela 28	Realizacja budżetu gminy Grębów na przestrzeni lat 2017-2022 w zł.....	65
Tabela 29	Kształtowanie się dochodów majątkowych w gminie Grębów na przestrzeni lat 2017-2022.....	69
Tabela 30	Udział wydatków majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach budżetowych w gminie Grębów na przestrzeni lat 2017-2022	69
Tabela 31	Powierzchnia gruntów leśnych w gminie Grębów na przestrzeni lat 2017-2022.....	73
Tabela 32	Wskaźnik lesistości w gminach powiatu tarnobrzeskiego w 2022 roku	73
Tabela 33	Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych na terenie gminy Grębów	76
Tabela 34	Charakterystyka jednolitych części wód podziemnych na terenie gminy Grębów.....	77
Tabela 35	Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego na przestrzeni lat 2017-2021 na terenie gminy Grębów	92
Tabela 36	Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Grębów w roku 2017 i 2022	93
Tabela 37	Wskaźniki dotyczące zasobów mieszkaniowych w gminie Grębów, powiecie tarnobrzeskim i województwie podkarpackim dla roku 2022	94
Tabela 38	Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczne i sanitarne na terenie gminy Grębów w roku 2017 i 2021	94
Tabela 39	Budownictwo mieszkaniowe w gminie Grębów na przestrzeni lat 2017 - 2022	95
Tabela 40	Wskaźniki dotyczące budownictwa mieszkaniowego w gminie Grębów, powiecie tarnobrzeskim oraz w województwie podkarpackim dla roku 2022	96
Tabela 41	Wykaz dróg powiatowych na terenie gminy Grębów.....	97
Tabela 42	Wykaz dróg gminnych na terenie gminy Grębów.....	97
Tabela 43	Wybrane dane dotyczące sieci wodociągowej w gminie Grębów w roku 2017 oraz 2022	100
Tabela 44	Wybrane dane dotyczące sieci kanalizacyjnej w gminie Grębów w roku 2017 oraz 2021	102
Tabela 45	Wybrane dane dotyczące sieci gazowej w gminie Grębów w 2017 i 2021 r.	104
Tabela 46	Odpady komunalne zebrane na terenie gminy Grębów na przestrzeni lat 2017-2022	107
Tabela 47	Najważniejsze problemy Gminy Grębów	126
Tabela 48	Zgodność celów Strategii Rozwoju Gminy Grębów na lata 2024-2030 ze Strategią rozwoju województwa - Podkarpackie 2030.....	150

SPIS MAP

Mapa 1	Gmina Grębów na tle województwa podkarpackiego	13
Mapa 2	Gmina Grębów na tle powiatu tarnobrzeskiego	14
Mapa 3	Układ osadniczy gminy Grębów	15
Mapa 4	Wskaźniki obciążenia demograficznego w poszczególnych gminach powiatu tarnobrzeskiego w 2022 roku.....	21
Mapa 5	Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w poszczególnych gminach powiatu tarnobrzeskiego w roku 2021.....	33
Mapa 6	Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminach powiatu tarnobrzeskiego w 2022 roku.....	43
Mapa 7	Wskaźniki pracujących na 1 tys. ludności w poszczególnych gminach powiatu tarnobrzeskiego w 2021 roku.....	48
Mapa 8	Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Grębów w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle gmin powiatu tarnobrzeskiego w 2021 roku.....	51
Mapa 9	Przebieg tras rowerowej Tarnobrzeg – Grębów - Tarnobrzeg	62
Mapa 10	Przebieg tras rowerowej Tarnobrzeg – Grębów – Tarnobrzeg „nad grębowskie stawy”	62
Mapa 11	Przebieg tras rowerowej Tarnobrzeg – Grębów – Tarnobrzeg „nad grębowskie stawy”	63
Mapa 12	Złoża surowców mineralnych na terenie gminy Grębów.....	72
Mapa 13	Wskaźnik lesistości w gminach powiatu tarnobrzeskiego w 2022 roku.....	74
Mapa 14	Sieć cieków wodnych na terenie gminy Grębów.....	76
Mapa 15	Łączne zagrożenie suszą na terenie gminy Grębów	80
Mapa 16	Specjalne obszary ochrony siedlisk – Natura 2000 na terenie gminy Grębów	82
Mapa 17	Obszar specjalnej ochrony ptaków – Natura 2000 na terenie gminy Grębów	83
Mapa 18	Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności w gminach powiatu tarnobrzeskiego w 2021 roku.....	101
Mapa 19	Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności w gminach powiatu tarnobrzeskiego w 2021 roku.....	105
Mapa 20	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Grębów – Uwarunkowania przyrodnicze i infrastrukturalne	169
Mapa 21	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Grębów – Obszar osadniczo-społeczny.....	170
Mapa 22	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Grębów - Obszar strategicznej interwencji.....	171
Mapa 23	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Grębów - Wieloletni Plan Inwestycyjny.....	172
Mapa 24	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Grębów – Prezentacja ustaleń i rekomendacji.....	173
Mapa 25	Wschodnia Polska.....	175
Mapa 26	Miejskie obszary funkcjonalne	176
Mapa 27	Obszary wiejskie województwa podkarpackiego	177
Mapa 28	Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym.....	179
Mapa 29	Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym	182

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1	Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w gminie Grębów na przestrzeni lat 2017-2022.....	17
Wykres 2	Liczba urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny na terenie gmin powiatu tarnobrzeskiego w roku 2022.....	17
Wykres 3	Liczba zameldowań i wymeldowań ogółem oraz saldo migracji w gminie Grębów na przestrzeni lat 2017-2022.....	18
Wykres 4	Liczba zameldowań i wymeldowań ogółem oraz saldo migracji na terenie gmin powiatu tarnobrzeskiego w roku 2022.....	19
Wykres 5	Struktura mieszkańców gminy Grębów według trzech grup wiekowych w 2017 oraz 2022 roku.....	20
Wykres 6	Wyniki procentowe z egzaminów ósmoklasisty, przeprowadzonych w 2023 roku w gminie Grębów, w powiecie tarnobrzeskim oraz w województwie podkarpackim.....	27
Wykres 7	Liczba gospodarstw domowych oraz osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie gminy Grębów w latach 2017-2021.....	31
Wykres 8	Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na przestrzeni lat 2017-2021 w województwie podkarpackim, powiecie tarnobrzeskim oraz gminie Grębów.....	31
Wykres 9	Liczba czytelników oraz wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz w gminie Grębów w latach 2017-2022.....	37
Wykres 10	Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminach powiatu tarnobrzeskiego w 2022 roku.....	42
Wykres 11	Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Grębów w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle gmin powiatu tarnobrzeskiego i województwa podkarpackiego w 2022 roku.....	50
Wykres 12	Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości na terenie gminy Grębów w 2017 i 2022 roku.....	55
Wykres 13	Liczba gospodarstw rolnych według grup obszarowych, ich powierzchnia oraz powierzchnia użytków rolnych wchodzących w skład tych gospodarstw na terenie gminy Grębów.....	58
Wykres 14	Liczba gospodarstw rolnych według grup obszarowych oraz ich powierzchnia według grup obszarowych użytków rolnych na terenie gminy Grębów oraz powiatu tarnobrzeskiego....	59
Wykres 15	Dochody na 1 mieszkańca oraz wydatki na 1 mieszkańca w 2017 i 2022 w gminie Grębów oraz powiecie tarnobrzeskim.....	66
Wykres 16	Struktura dochodów budżetu gminy Grębów w roku 2017 i 2022.....	68
Wykres 17	Udział wydatków bieżących oraz majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach ogółem w gminie Grębów na przestrzeni lat 2017-2022.....	70
Wykres 18	Wysokość pozyskanych przez gminę Grębów środków w ramach programów i projektów unijnych w latach 2017-2022.....	71
Wykres 19	Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności w gminach powiatu tarnobrzeskiego w 2021 roku.....	101
Wykres 20	Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności w gminach powiatu tarnobrzeskiego w 2021 roku.....	103
Wykres 21	Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności w gminach powiatu tarnobrzeskiego w 2021 roku.....	103
Wykres 22	Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności w gminach powiatu tarnobrzeskiego w 2021 roku.....	105
Wykres 23	Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w ilości odpadów zebranych ogółem na terenie gminy Grębów na przestrzeni lat 2017-2022.....	107

Wykres 24 Ocena poszczególnych sfer życia na terenie gminy (liczba udzielonych odpowiedzi)	110
Wykres 25 Atuty gminy – pytanie wielokrotnego wyboru (liczba udzielonych odpowiedzi).....	111
Wykres 26 Priorytetowe działania do wykonania na terenie gminy – pytanie wielokrotnego wyboru (liczba udzielonych odpowiedzi)	112
Wykres 27 Branża gospodarki posiadająca największy potencjał rozwojowy – pytanie wielokrotnego wyboru (liczba udzielonych odpowiedzi)	113
Wykres 28 Wizytówka gminy w 2030 r. według jej mieszkańców – pytanie wielokrotnego wyboru (liczba udzielonych odpowiedzi).....	113
Wykres 29 Informacje dot. ankietowanych mieszkańców gminy Grębów.....	114

SPIS ZDJĘĆ

Zdjęcie 1	Zespół Kościoła parafialnego p.w. św. Wojciecha Biskupa w Grębowie	88
Zdjęcie 2	Kaplica Rodu Dolańskich na cmentarzu parafialnym w Grębowie.....	89
Zdjęcie 3	Zespół pałacowy w Grębowie	90

GMINA GRĘBÓW

www.grebow.com.pl

EUROKONCEPT
DANIEL SMUCZEK